DE SCHRIFTEN

DER

KLEINE PROPHETEN,

OVERGEZET EN VERKLAARD.

TWEEDE STUK.

UTRECHT,
KEMINK & ZOON.

1844.

DE PROPHETIEN

VAN

HOSEA' EN MICHA,

OVERGEZET EN VERKLAARD.

UTRECHT,
KEMINK & ZOON.
1844.

DE PROPHETIE VAN HOSEA'.

INLEIDING.

Het is een treurig schouwspel in de geschiedenis, een volk door eigen verkeerdheid te zien te gronde gaan en eindelijk de prooi worden van zijne vijanden, maar vooral is dit schouwspel treurig, wanneer dit lot het door God bijzonder gezegende, met de heerlijkste beloften begiftigde, voor de gelukkigste toekomst bestemde volk treft. De rijken van het Oosten, de volken der oude wereld gingen na elkander onder, nadat zij hunne bestemming bereikt, hunne roeping volbragt hadden, om voor anderen plaats te maken; Israël scheen te gronde te gaan en trad uit de rij der volken, vóór dat het aan zijne bestemming had voldaan, en zijne plaats bleef ledig en open. Door eigene schuld, omdat dit volk zijne hooge roeping miskende, zijn geluk van zich afstootte, de zonden liever had dan den Heer, stortte het zich in het verderf en verloor zijn bestaan; de Heer gaf het over in de hand der Heidenen, en land en volk werden de prooi van die natiën, die de straf over de zonden aan hetzelve moesten helpen voltrekken. Maar wekt zijn ondergang nog een treurig gevoel bij den nakomeling, hoe moeten zij gestemd zijn geweest, die het met eigene oogen zagen, die deelden in het lot des volks, vooral zij, die bewust van des volks bestemming en van de eischen des Heeren, het aanschouwden, hoe men dien Heer verwierp en verstootte, de zonden gepleegde en aanhing, die zelve getuigen waren, hoe het volk naar zijn verderf toeijlde, en zoo het mogelijk ware, dit nog zocht te verhaasten, die de losmaking aanschouwden van alle banden, welke het volk en den staat nog zamenhielden, en alle burgerlijke en zedelijke wetten vertrapt en vertreden, alle redding onmogelijk gemaakt, alle voorzigtigheid bespot zagen? Was het wonder, dat treurigheid hunne ziel vervulde, en dat zij gebukt gingen onder den last der smarte, maar was het ook wonder, dat soms hun ijver ontbrandde en hun hart ontgloeide bij het zien van zooveel dwaasheid, dat hun het bloed kookte en dat zij in de sterkste verwijtingen en bedreigingen uitvoeren tegen hen, die zooveel ongeluks over zich en over hun volk bragten? Zulk een was Hosea', dien de Heer had gekozen, om nog voor den ondergang van het Ephraï-

mitische rijk tot hetzelve in Zijnen naam te spreken. Bij hem wisselt zich de diepste treurigheid met den sterksten gloed der rede af, terwijl de indruk der tijden, die hij beleefde, zich geheel in haar afspiegelt. Daarom willen wij deze tijden het eerst beschouwen.

I. Het glansrijkste gedeelte der regering van Jerob'am II was voorbij, en, hoewel er uitwendige rust en vrede heerschten in het Israëlitische rijk, ontwikkelden zich des te sterker de zaden van oplossing, die het reeds in zich bevatte. Krijgsdaden en overwinningen hadden het magtig gemaakt, maar ook eenen geest van willekeur en woestheid, van euvelmoed en ligtzinnigheid, van brooddronkenheid en bandeloosheid doen ontstaan, die spoedig zich maar al te sterk zou vertoonen. Het volk was verarmd en uitgeput, de magtigen, verrijkt en heerschzuchtig, mishandelden en verdrukten het, wet en regt werden miskend, en het Koningschap zelf was eene dwingelandij geworden, terwijl onderscheidene partijen het hoofd reeds begonnen op te steken en de bloei des rijks slechts scheen te strekken, om het nog verder van Jahve te verwijderen. Bestond er toch nog eene afgodische vereering van den God van Israël, in welke men de voorschriften Zijner Wet met de plegtigheden der Heidenen vereenigd had, en de dienst der kalveren met die der afgoden van de naburige volken hoe langer zoo meer begon te verbinden en de gebruiken en feesten van eene wellustige natuurdienst volgde, welk eenen invloed kon zulk eene godsdienst uitoefenen? De feesten werden slechts door overdaad en zonden gekenmerkt, terwijl men aan het verbond, hetwelk de Heer eens met het volk gemaakt had, niet meer dacht, Zijne voorschriften klein achtte, Zijne weldaden vergat, en slechts op eigen krachten steunde, eigen lust en begeerlijkheid volgde. Intusschen bleven de gevolgen hiervan niet achter. Omstreeks het zeven en twintigste jaar van Jerob'am werd Juda, dat vroeger sedert de overwinning, door Joas op Amasja behaald, afhankelijk van Ephraïm geweest was, weder geheel onafhankelijk, en de overwinningen van den dapperen en voorzigtigen 'Uzzia bevestigden zijne magt meer en meer, terwijl daarentegen de Prophetien van 'Amos ons den inwendigen toestand van Israëls rijk als gevaarvol en der oplossing nabij zijnde vertoonen, die over hetzelve een zeker verderf moest brengen. Naauwelijks was dan ook Jerob'am II in 785 v. Chr., gestorven of het bleek, hoe het rijk verdeeld was, en hoe alleen door de krachtige hand diens Konings alle partijen waren bedwongen. Zijn zoon Zacharja kon naauwelijks zes maanden den troon behouden, toen hij door de hand van Sallum viel, die, als aanvoerder eener staatkundige partij, eene zamenzwering gemaakt had en den Koning in het aangezigt des volks doodde. Doch ook deze kon zich niet staande houden. Want eene andere partij, met Menachem, die zich in Thirza bevond, aan het hoofd, verdreef hem weldra en eigende zich met geweld den troon toe, terwijl Thifsach in het Overjordaansche, waar Sallums partij zich trachtte te verdedigen, op eene gruwzame wijze werd uitgemoord, II Kon. XV, 8-16. Weldra echter vertoonde zich nu een vijand, die voor het rijk geduchter was dan alle vroegeren en bij de inwendige twisten het gemakkelijk scheen te zullen vernietigen. Het Assyrische rijk, zich meer en meer naar het westen uitbreidende, en het oog welligt reeds vestigende op het rijke Egypte, had zijne grenzen tot Israël uitgestrekt, en de Koning Phul bedreigde Menachem en zijn slecht verkregen rijk, omstreeks 781 v. Chr. Deze begreep, dat hij niets anders doen kon, dan zich onderwerpen en den magtigen Vorst

af koopen door geschenken, waartoe hij een hoofdgeld van alle hoofden der huisgezinnen in Israël deed opbrengen en alzoo zich de vriendschap der Assyriers verkreeg. Zoo bleef hij dan ook, door de bescherming van die naburen [1]), in het bezit van den troon en behield dien tien jaren lang, van het einde des jaars 785 tot 774 v. Chr., toen na zijnen dood zijn zoon Pekachja hem opvolgde. Deze kon zich niet staande houden, maar Pekach, zijn legerhoofd in het over den Jordaan ten noorden gelegen en reeds van Menachem afkeerige Gil'ad, maakte in het tweede jaar zijner regering eenen opstand, overrompelde Samaria en vermoordde hem, in 772 v. Chr. Onrustig en losbandig was de regering van dezen Koning, die zich eindelijk door overmoed en onverstand in eenen oorlog wikkelde met den Assyrischen Koning Tiglath-Pileser, waarin hij een deel van zijn rijk verloor en op nieuw en nog meer van Assyrie afhankelijk werd. De aanleiding was deze. In het tweede jaar zijner regering (771) was 'Uzzia gestorven en diens zoon Jotham, die reeds tijdens zijns vaders ziekte het bewind gevoerd had, op den troon van Juda gekomen. Hij was een Vorst, die in dapperheid en bedrevenheid zijnen vader nastreefde, zoodat hij sterk werd en het rijk bevestigde, want niet slechts versloeg hij de 'Ammonieten en dwong hen schatting te betalen, maar hij versterkte ook overal de grenzen, en bouwde muren om de steden. Gedurende zijn leven had het rijk van geene vijanden van buiten te lijden, het bloeide en bleef magtig, in weerwil der invallen, die Pekach reeds deed, en niettegenstaande het volk, zoo als de Chroniekschrijver er eigenaardig bijvoegt, II Chr. XXVII, 2, nog steeds zijne zonden bleef plegen, slecht handelde en zich niet getrouw aan het verbond des Heeren hield. Hij stierf in het jaar 756, het zestiende zijns bewinds, en werd door zijnen zoon Achaz opgevolgd, die slechts twintig jaren oud was, gehecht aan afgodendienst en afkeerig van den Heer. Wij leeren hem als een bijgeloovig, zwak en lafhartig Vorst kennen, Jes. VII, 3, 4 [2]), die niet sterk was in zijnen God, en Pekach rekende het dan nu ook gemakkelijk, het rijk van Juda zich geheel te onderwerpen. Waarschijnlijk was zijn doel, om vereenigd met Resin, den Koning van Aram, en steunende op Egyptische hulp, zich door het vestigen van een groot vereenigd rijk, hetwelk dezen kon tegenhouden en weerstand bieden, te onttrekken aan den invloed en de magt van de Assyriers, hetgeen dan eerst mogelijk was, als Juda was onderworpen, omdat dit anders altijd bij de wederkeerige vijandschap, die tusschen de beide landen toen bestond [3]), de natuurlijke bondgenoot moest worden der vijanden van het Israëlitische rijk. Vroeger had hij daartoe reeds met Resin een verbond gemaakt, en nu bedreigde hij het rijk van Juda met het doel, om het weder te onderwerpen, zoo als het in den tijd van Jerob'am II onderworpen geweest was, en er eenen afhankelijken Vorst over te stellen [4]). Reeds waren de benden van Resin in Israël

1) Dat Phul de hem vijandige Gil'adieten tuchtigde en gedeeltelijk wegvoerde, maakt Movers *Unt.* p. 134, waarschijnlijk. Vgl. Knobel, *Proph.* II. p. 109.

2) Ewald, *Propheten*, I. p. 184. volgg. Jes. III, 12 noemde hem een kind, in eene rede, kort na zijne troonsbeklimming gesproken.

3) Hitzig, *Jesaias*, p. 78.

4) Ewald, I. p. 208; dat er in Juda waren, die niet ongaarne den voortgang dezer Koningen zagen, meent hij uit Jes. VIII, 6, te kunnen besluiten, met Gesenius en Knobel.

gekomen, toen de tijding van het dreigend gevaar tot Achaz kwam en zijn hart en het hart zijns volks deed beven als boomen des wouds bij den storm. Te vergeefs poogde hij de vereenigde magt van Aram en Israël tegen te houden, een groote slag werd verloren[1], waarin zijn eigen zoon met andere aanzienlijken van Juda hunnen dood vonden en talrijke gevangenen naar Damaskus en Samaria werden weggevoerd. Weldra zou nu Jerusalem belegerd worden en alles scheen verloren, daar ook de Edomieten en Philistijnen, door Resin ondersteund, gebruik maakten van de gelegenheid om het vroeger verlorene terug te nemen en hunne grenzen uit te breiden. Het door 'Uzzia onderworpen en bezette Elath leverde Resin, die reeds zoover was doorgedrongen, in handen der Edomieten, en onderscheidene steden in het zuiden van Juda werden door Philistijnen bezet[2], zoodat aan Achaz, van alle zijden bestookt, geen uitweg meer scheen over te blijven. Maar de Heer had het van Hem afgeweken volk met zijnen Koning niet verlaten, en Jesa'ja was daar, om in Jahve's naam den Vorst de verzekering te brengen, dat hij niet vreezen mogt, want dat de Heer uitkomst zou schenken en Juda verlossen. Zelfs dit vermogt echter den afgodischen Koning niet gerust te stellen, maar meer op menschelijke hulp dan op den Heer vertrouwende, volgde hij zijn plan en zond ijlings naar Assyrie, waar Tiglath-Pileser toen regeerde, om van daar bijstand te erlangen. «En Achaz zond boden naar Tiglath-Pileser sprekende: «Uw dienaar en uw zoon ben ik, kom op en ruk mij uit de hand van den Koning van Aram en den Koning van Israël, die zich verheven hebben tegen mij," en Achaz nam het zilver en het goud, dat gevonden werd in het huis van Jahve en in de schatten van het huis des Konings, en zond het aan den Koning van Assyrie ten geschenke." Met deze woorden meldt ons de schrijver van de boeken der Koningen Achaz noodlottig gezantschap, van hetwelk een inval in Resins en Pekachs gebied gevolg het was. - Echter was er in het rijk van Israël iets voorgevallen, hetgeen Pekach reeds genoopt had naar Samaria terug te trekken. Want toen de gevangenen, die hij van Juda gemaakt en naar zijne hoofdstad gezonden had, die plaats bereikten, verzette zich aldaar eene partij tegen hunne opsluiting en bewerkte, dat men hen vrij weder liet terugkeeren. Mannen waren het van de hoofden der zonen Ephraïms, onder welken wij eenen Jehizkija, Sallums zoon, aantreffen, wiens vader dus welligt de door Menachem vermoorde Koning van dien naam geweest is. Zij schijnen de plannen van Pekach te hebben afgekeurd, en, voor zoo verre zij niet alleen door staatkundige beginselen of heerschzucht gedreven werden, luisterden zij welligt naar de stem der Propheten, en verwachtten des volks heil van eene terugkeering tot Jahve en Zijne dienst, waartoe zij het volk wilden brengen. Hoe het zij, hun verzet tegen den Koning en hunne handelingen drongen hem terug te trekken, en wij weten niet, wat het lot geweest is van hen, die misschien nog eerbied voor des Heeren woord bij het algemeene ongeloof en verval bewaard hadden. Weldra volgde nu de togt van Tiglath-Pileser, en het rijk van Aram was zijn eerste prooi. Damaskus, de hoofdplaats, werd ingenomen, Resin gedood en het volk weggevoerd naar Kir, vgl. Amos I, 5, Jes. XVII, 3. Daarop trok hij naar het

1) KEIL, *Ap. Vers.* p. 423, die te regt deze gebeurtenis tegen de twijfelingen van GESENIUS, HITZIG en anderen verdedigt.

2) MOVERS, *Unt.* p. 127.

aangrenzende gedeelte van Israël, nam het in en voerde de inwoners henen naar Assyrie, hetwelk de eerste wegvoering van Israël was, die omstreeks het jaar 760 voorviel [1]). Pekach bleef nu als afhankelijk Koning over het overige gedeelte des rijks regeren en moest jaarlijks geschenken aan den Koning van Assyrie brengen. Maar zijne hulp was ook schadelijk voor Achaz, die den Koning van Assyrie had ingeroepen, want hij werd nu geheel en al onderworpen aan Tiglath-Pileser, die hem benaauwde zonder hem te helpen. Hij ontbood Achaz tot zich naar Damaskus, eischtte nieuwe schatting van hem en kwam later zelf in Jerusalem, om daar alles, zelfs de inrigting des Tempels, te besturen [2]). Zoo was nu Juda zoowel als Israël geheel van uitheemsche magt afhankelijk geworden. Het rijk van Juda had echter nog veel meer inwendige kracht en kon zich gemakkelijker herstellen. Ofschoon schatpligtig, versterkte het zich toch weder meer en meer [3]), en onder Jehizkija, zoon en opvolger van Achaz, nam het in bloei en voorspoed toe. In het Israëlitische rijk bleven bij voortduring de grootste verdeeldheden heerschen, en Pekach viel eindelijk door de hand van eenen moordenaar in het acht en twintigste jaar zijner regering [4]), in 745, in het twaalfde jaar van Achaz bewind, II Kon. XVII, 1. Het was eene partij, die, verstoord over de afhankelijkheid van Assyrie en vol ijdel zelfvertrouwen, het juk meenende te kunnen afschudden, den Ko-

1) Movers, p. 133. Ewald I. p. 226. Gesenius, *Comm.* p. 825. Henderson, *the book of the Prophet Isaiah*, p. 53 meenden, dat deze wegvoering bij eene vroegere gelegenheid zou hebben plaats gehad, maar zoo natuurlijk zij was bij dezen inval van Tiglath-Pileser, zoo onwaarschijnlijk is de voorstelling, dat hij vroeger eenen oorlog met Pekach zou hebben gevoerd, van welken ons volstrekt geen berigt zou zijn overgebleven, en nu, door Achaz te hulp geroepen, niets tegen Pekach zou hebben ondernomen. Ook bewijst Jes. IX, 9 wel, dat de bewoners van Samaria de nederlaag later in hunne ijdele grootspraak gering achtten, maar niet dat zij niet zou hebben plaats gehad. Vgl. Hitzig, *Jes.* p. 70. not. Knobel, *Prophet.* II. p. 110, 111, en dezelfde, *Jesaia*, p. 44 enz.

2) Ook dit had Jesaia voorspeld, VIII, 7. Waarschijnlijk trok hij van daar naar Egypte, dat zijn opvolger overwon, uit wraak over het verbond van dit rijk met Pekach.

3) Kleinert, *Echtheit d. Jesaia*, p. 336.

4) Moeijelijk is het in de regering van Jotam en Achaz, Pekach en Hosea', de juiste tijdrekening te vinden, maar eene tusschenregering tusschen Pekach en Hosea' in Israël is hier even onwaarschijnlijk als na den dood van Jerob'am II, en de gissing van Hitzig, *Jes.* p. 72, 73, dat Jotam wel 16 jaren, maar van deze slechts 8 na 'Uzzia's dood, Achaz daarentegen 24 jaren geregeerd zouden hebben, heeft te weinig grond, en verwart alles nog meer. Het eenvoudigste schijnt alles te verklaren, als wij de regering van Pekach tot ongeveer 28 jaren verlengen. Hij beklom den troon in 772, dus was 771, toen 'Uzzia stierf, het tweede jaar zijner regering, 755, toen Jotam stierf, na zestien jaren te hebben geregeerd, het zeventiende, en 745, het twaalfde jaar van Achaz's regering, het achtentwintigste jaar van zijne regering. De reden, waarom men deze zeven jaren, als men zijne regering op twintig jaar berekende, wegliet, moet in eene geheele onderwerping aan Assyrie gezocht worden, die voor dien tijd het bestaan van het Israëlitische rijk bijna deed ophouden; waarschijnlijk heeft Sargon, die, toen hij zich uitbreidde en voorttrok, nog meer dan Tiglath-Pileser, alles wat op zijnen togt naar Egypte hem konde belemmeren of benadeelen, geheel onderwierp, ook het rijk van Israël, waar velen het Assyrisch juk ongaarne droegen, geheel afhankelijk gemaakt. Toen daarna Egypte zich hersteld had en de magt der Assyriers voor een oogenblik gebroken scheen, verhief zich de van hen afkeerige partij met kracht, vermoordde den Assyrischen vasal, Pekach, die zich reeds zoo had laten vernederen, en wendde eene poging aan, om de onafhankelijkheid te herstellen. Als gevolg van Pekachs onderwerping aan Assyrie, stelt de schrijver II Kon. XVI, 30, zijnen dood voor, en de opgaaf aldaar, dat deze twintig jaren na Jotams troonverheffing zou hebben plaats gehad, want zoo moet zij toch wel met Kleinert, t. a. p. p. 480 en anderen worden verstaan, ontstond alleen uit eene berekening naar vs. 27, daar, zoo Pekach twintig volle jaren had geregeerd, hij ook in het een en twintigste jaar, het twintigste na Jotams verheffing, zou zijn vermoord, en de beide opgaven voor Pekachs regering maken slechts ééne uit, volgens welke zeven jaren met stilzwijgen zijn voorbijgegaan.

ning vermoordde en den moordenaar Hosea' op den troon hielp, maar de rust was hierdoor niet hersteld, want verdeeldheden verwijderden allen van elkander, en allerwege heerschte regeringloosheid, en hoewel deze Koning, die misschien niet geheel afkeerig was van hen, die zich vroeger tegen Pekachs handelwijze hadden verzet, niet zoo slecht was als zijne voorgangers, werd zijne regering, door de slechte staatkunde die hij volgde, en door de verwatene trotschheid zijner raadslieden, de ondergang des rijks. Naauwelijks had hij den troon beklommen, of hij zag zich den oorlog door Salmaneser, Assyriëns toenmaligen Koning, aangedaan, die hem weldra weder geheel onderwierp en schatpligtig maakte. Nu wendde hij zich naar Egypte. Dit rijk, toen magtig en bloeijend, had reeds lang de begeerte der Assyrische Koningen opgewekt, en hoe minder, bij de uitbreiding van Assyrie, de scheiding werd, die beide landen van een hield, des te waarschijnlijker moest het worden, dat weldra deze twee groote rijken eenen kamp zouden wagen, waarvan de uitkomst op het lot der nabij gelegene volken den grootsten invloed moest uitoefenen. Geen wonder derhalve, dat naast eene Assyrisch gezinde partij zich sedert lang eene Egyptisch gezinde in het Ephraïmitische rijk gevormd had, die daar hulp zocht tegen de voortdringende vijanden, meenende dat Egypte's belang zou medebrengen, het rijk van Ephraïm als een bolwerk voor eigene zekerheid te ondersteunen. Deze partij had reeds de aanleiding tot Pekachs mislukt plan gegeven, en zeker waren reeds onderscheidene malen niet slechts pogingen tot een verbond met Egypte aangewend, maar was het ook werkelijk tot stand gekomen, niettegenstaande de waarschuwing der Propheten, Hos. VII, 11, XII, 2, dat dit tot ondergang leiden zou. Nimmer echter vertoonde zich die partij sterker, dan nu onder de regering van Hosea', dien zij vooral op den troon had geholpen. Wel is de geschiedenis van Egypte zoowel als van Assyrie in dien tijd duister, maar wij mogen met eenigen grond vooronderstellen, dat er iets gebeurd was, hetgeen hiertoe bijzonder had medegegewerkt. Wij lezen Jes. XX, 1 - 6, van eenen inval door Thartan, den veldheer van den Assyrischen Koning Sargon, in Egypte gedaan, welke ten gevolge schijnt gehad te hebben, dat het veroverd en voor eenen tijd onderworpen werd. Is deze Sargon de opvolger van Tiglath-Pileser geweest 1), dan moet dit voorgevallen zijn tijdens de inwendige verdeeldheden in Egypte, uit welke Jesa'ja (XIX) de gelegenheid nam, den ondergang van dit land te voorspellen. Waarschijnlijk was ook deze onderneming tegen Egypte de oorzaak, dat het rijk van Juda in dien tijd geheel en al van Assyrie afhankelijk bleef, daar het doel, waarmede Tiglath-Pileser, die het plan en de toebereidselen tot dezen inval in Egypte reeds gemaakt had, naar Jerusalem kwam, wel geen ander geweest was, dan om het rijk van Juda tot een wingewest te maken. Zoo begrijpen wij ook, hoe er gezegd kon worden, dat Tiglath-Pileser, de bondgenoot van Juda, Achaz meer kwelde dan hielp, daar hij, gelijk ook uit Jes. XIX, 17 blijkt, zijne zwakke bondgenooten in zijne legers met zich naar Egypte voerde. De dood belette hem wel in de uitvoering zijner plannen, maar Sargon, zijn opvolger, volvoerde ze echter, en hij was het, die volgens Nah. III, 8, zijne overwinningen in

1) Dit meent Hofmann. *Die Siebenz. Jahr. d. Jeremia*, p. 36, op betere gronden, dan die waarop Hitzig, *Jes.* p. 237 Henderson, *Isaiah*, p, 174. Knobel, *Jes.* p. 193 enz., hem tot opvolger van Salmaneser maken.

Egypte tot Thebe toe uitstrekte. Evenwel heeft deze oppermagt van Assyrie niet lang geduurd, want de Ethiopische dynastie, onder Sevechus of So magtig geworden [1]), dreef de Assyriers terug, en welligt vond er hun Koning den dood; want in het begin der regering van Hosea' vinden wij Salmaneser op den troon, terwijl de magt en het vertrouwen der Egyptisch gezinde partij, die Pekach vermoordde, genoeg aantoonen dat Assyrie eene gevoelige nederlaag had ondergaan en Egypte meerdere magt had ontvangen. Maar toen de eerste poging van Hosea', om zich aan de Assyrische oppermagt te onttrekken, mislukt was, vestigde hij zijne hoop op een nader verbond met den nu magtigen Sevechus [2]), en het terughouden der jaarlijksche schatting was het eerste uitwerksel er van. Intusschen was ook Achaz in 741 [3]), het begin van het zestiende jaar zijns bewinds gestorven, en door zijnen uitmuntenden zoon Jehizkija opgevolgd, die ook van de gelegenheid, welke de verminderde magt van Assyrie hem aanbood, gebruik maakte, om de godsdienst zijner vaderen te herstellen en de magt en het aanzien zijns rijks weder te vestigen. Zijne oproeping aan Israël, om de feesten mede te komen vieren, ofschoon die slechts bij weinigen gehoor vond, vooral zeker bij hen, die reeds vroeger op terugkeer tot Jahve hadden aangedrongen, II Chr. XXX, 10, 11, bewijst toch, dat hij toen reeds weder onafhankelijk genoeg van Assyrie was, om met het afvallige Ephraïm in verbinding te treden. Evenwel schijnt hij geen deel gehad te hebben in het latere verbond van Hosea' met So, van hetwelk de belegering van Samaria het noodlottige gevolg was; welligt had Jesa'ja er hem tegen gewaarschuwd. Maar wij eindigen hier het overzigt der geschiedenis, om tot den Propheet weder te keeren, die in dit tijdperk, terwijl Micha en Jesa'ja in Juda reeds werkzaam waren, in Ephraïm optrad, en gedurende meer dan vier en veertig jaren, van Jerob'am II, die in 785 stierf, tot Jehizkija, die in 741 Koning van Juda werd [4]), het woord des Heeren verkondigde onder een diep vervallen en ongelukkig volk.

II. De Prophetie van Hosea' zelve doet ons het best den inwendigen, zedelijken toestand van dit rijk als zeer ongelukkig en verdorven kennen. Hier werd het weder blijkbaar, dat geen volk ongestraft de zonde dient en het kwade navolgt, maar dat de wrange vruchten hiervan zich noodzakelijk moeten vertoonen, en val en ondergang ten gevolge hebben. De aard der zonde als zelfzucht openbaarde zich overal, onder alle standen en in allerlei opzigten bij het volk, en verdeeldheid, afgunst, vijandschap, moord en oproer vertoonden zich bij allen, zoodat de staat te grond ging, terwijl ieder zijne eigene lusten en begeerte zocht op te volgen, zijne magt te vestigen, voor zich rijkdom te verzamelen, zijne wraak te koelen of zijne plannen door te zetten. Afgodendienst met de misvormde Jahve-dienst vereenigd, heerschte allerwege, niet slechts te Gilgal en Beth-El, IV, 15, IX, 15, X, 15, XII, 12, maar

1) De Ethiopiers waren vroeger te hulp geroepen, bij de inwendige onlusten in Egypten, maar konden de Assyriers eerst niet keeren, die misschien door eene andere partij werden ondersteund, vgl. Nah. III, 9, Jes. XX, 4, 5.

2) Dat deze de II Kon. XVII, 4 genoemde סוא is, heeft Hitzig, *Jes.* p. 221 ten onregte ontkend, zie Hofmann, t. a. pl. p. 37. Gesenius, ook in de *Allg. Litt. Zeit.* 1841, Aug. n. 140, p. 560.

3) Was dit nog het derde jaar van Hosea', zoo beteekent dit, dat hij toen reeds drie volle jaren had geheerscht; want 741, het laatste jaar van Achaz en het eerste van Jehizkija was het vierde zijner regering.

4) Sommigen meenen den tijd zijns werkens korter te moeten stellen, zoo als Hitzig, Knobel, II. p. 160, tegen I, 1. Zie ook Herbst, *Einleit.* II, 2, p. 107. Hävernick, *Einl.* II, 2, p. 281.

ook elders tot in de huizen toe, waar men huisgoden vereerde, en bijgeloovig raad zocht bij het beeld, het werk zijner handen, IV, 12. Onder elken schaduwrijken boom, op elken heuvel offerde men, IV, 13, altaren waren overal opgerigt, kostbare zilveren en gouden beelden, vooral als huisgoden, werden steeds vermeerderd, VIII, 4, X, 1, XIII, 2, en zelfs in Samaria was waarschijnlijk een kalf ter vereering gesteld, VIII, 6. Losbandig en brooddronken waren de feesten, die zij bij nieuwe maan, op den Sabbath, en bij zoovele andere gelegenheden vierden, en dronkenschap en wellust kenmerkten ze, IV, 11, VII, 4, 5, zoodat de miskenning der heiligste banden, de grofste onzedelijkheid algemeen heerschten, IV, 14. Bij de voornaamsten waren alle driften in beweging, en allen waren gereed elkander te verteren, daar elk slechts zijne eigene bedoelingen zocht te bereiken, VII, 4. Zich nu eens met den Koning overgevende aan allerlei zonden en driften, VII, 3, bezoedelden zij straks hunne handen met het bloed van dien Vorst, VII, 7, om eenen anderen te verheffen, VIII, 4, en dien weder even zeer te verachten en op nieuw tegen hem zaam te zweren, X, 3, 7. Aan Jahve dachten zij niet, om Hem bekreunde zich niemand, en waagde iemand iets te berispen, zij bevalen hem te zwijgen, IV, 4. Maar de bloedschuld zou op hen rusten, de Heer zou het eenmaal vergelden, XII, 15, XIII, 10-11. De Priesters, nu dienaars der afgoden geworden, maar toch ook nog, zoo als zij meenden, de dienaars van Jahve, dien men nog steeds in de kalverendienst vereerde, Levieten, voor een groot gedeelte welligt zelfs afstammelingen van Aharon, die leermeesters en voorgangers des volks moesten zijn, (Lev. X, 11,) waren nu aanvoerders tot het kwade geworden. De Wet des Heeren was hun vreemd VIII, 12, en zij waren niet in staat om het volk terug te voeren van het verderf, maar verheugden zich in het meerdere getal offers en feesten, die, hoe meer de zonden toenamen, des te rijker werden, IV, 8-10. Zelfs waren zij roovers en moordenaars geworden, hadden de algemeene regeringloosheid en verdeeldheid zich ten nutte gemaakt, en maakten de wegen onveilig, V, 1, VI, 9, zich met misnoegden en oproerigen, zoo als de Gil'adieten, vereenigende, VI, 8. Bij het volk was geene trouw, X, 2, 4, XII, 2, geene genegenheid, geene kennisse Gods, IV, 1, maar bedrog, XII, 8, vloeken, liegen, moorden, stelen, was aller bezigheid, IV, 2, onveiligheid heerschten overal, VII, 1, en het zedebederf scheen zijn toppunt bereikt te hebben, IX, 9, XIII, 12. Hiermede vereenigden zich nog eigenwaan en trotschheid, X, 13, XII, 9, doch met mistrouwen toch zoo zeer verbonden, dat men nu eens bij Assyrie, dan bij Egypte hulp zocht, en zich steeds aan eene dezer magten poogde aan te sluiten, zonder te willen begrijpen, dat, wie ook de overhand mogt behouden, altijd het Israëlitische rijk door dezen onderworpen zou worden, V, 13, VII, 11, IX, 3, X, 6, XI, 5, XII, 2. Zoo was het rijk vernederd, V, 5, VII, 10, en ging gebogen onder een vreemd juk, VIII, 8, 10, en de Koning was slechts een schaduwbeeld, X, 7, terwijl de volksvermindering, het gevolg van de weelde en onzedelijkheid, van de algemeene krachteloosheid en ontspanning, zich reeds duidelijk begon te vertoonen, IX, 11, 16. Ziedaar de inwendige toestand van het Israëlitische rijk, zoo als ons Hosea' dien schildert [1]; maar hoewel Juda niet zoo diep was gevallen, ook

[1] Hengstenberg, *Christol.* III. p. 8-12.

daar heerschten zonden en de naauwe band tusschen beide rijken deed den Propheet van zelven ook hierop soms zijnen blik vestigen. Wel waren Juda's inwoners nog niet zoo ver afgeweken als die van Ephraïm, I, 7, XII, 1, en de waarschuwing door Hosea', IV, 15 tot hen gerigt, bewijst, dat er nog hoop op hunne bekeering bestond, maar zij hadden evenwel reeds veel van het zondige koningrijk overgenomen, VI, 11, XII, 3, en ook zij zouden de straf niet ontgaan, V, 5, 10, 14, VI, 4, VIII, 14; zij zouden deelen in het lot van Ephraïm, X, 11, tot dat eens weder het geheele volk vereenigd en hersteld zou worden, II, 2. Ook Juda leverde dus een treurig schouwspel op, en wien zou het bevreemden, dat de Propheet des Heeren in zulk eenen tijd, onder zulk een volk, treurig was en diep ter nedergedrukt? Op wien kon het klimmende verderf en de steeds naderende ondergang dieper indruk maken, dan op hem, die in den naam des Heeren moest opstaan en spreken, die alleen met zijne woorden, als met het zwaard des Geestes, den krijg moest ondernemen tegen zulk een afkeerig volk, die als vertegenwoordiger Jahve's optrad, om aan zijn eigen volk, het volk des Heeren, den ondergang te prediken en tegen hen getuigenis af te leggen? Die het zijn verderf zag tegensnellen, en het niet vermogt terug te houden? Wij zien het uit de geheele rede van Hosea', welk eenen invloed dit gevoel op hem had gemaakt. En als hij uitroept, IX, 7: « Zij zijn gekomen, de dagen der vergelding, weten zal het Israël, dwaas is de Propheet, waanzinnig de man des Geestes, om de menigte uwer misdrijven en de menige verfoeijelijkheid," dan is het, als of hij bij den aanblik van zoo veel zonden schijnt te bezwijken en waanzinnig te worden, als of hij radeloos is geworden door de menigte der misdaden [1]).

III. En wie was die Hosea', dien de Heer in zulk eenen tijd tot Israël zond? Als den zoon van Beëri leeren wij hem uit het opschrift kennen, en de overlevering, volgens welke hij uit den stam van Isasschar zou geboren zijn [2]), en derhalve tot het Ephraïmitische rijk behoord hebben, vindt in zijne Prophetien geen geringen steun. Aldaar spreekt hij steeds als burger van dat rijk en als onder Israël levende, als getuige van hunne zonden, als iemand, die hunnen toestand naauwkeurig kende, hunne verwachtingen doorzag en in al het ongeluk deelde, dat zij zich op den hals gehaald hadden. Zijne beelden zijn van den trotschen, schoonen Libanon ontleend, XIV, 6-8, de Israëlitische steden Mispa, V, 1, Gil'ad, VI, 8, en Sichem, VI, 9, den berg Thabor, V, 1, vinden wij vermeld met Beth-El, Gilgal en Samaria, en het is slechts in betrekking tot Ephraïm, dat hij de Benjaminitische steden, Rama en Gibe'a, V, 8, aanvoert. Hij had zelf de gruweldaden van Israël gezien, XII, 12, en de Koning van dit rijk was ook zijn Koning, VII, 5. Als jongeling had hij dáár, kort voor den dood van Jerob'am II, den last des Heeren ontvangen, die hem tot een zigtbaar waarteeken voor dit rijk moest doen zijn [3]). Nog zat Jehu's kleinzoon op den troon van Israël en hield het rijk, waarin de zaden des ondergangs reeds kiemden, met krachtige hand staande, toen de Heer voor het eerst tot Hosea' sprak en hem beval in het huwelijk te treden, maar er de treurige verzekering bij-

1) Ewald, I. p. 122.

2 Knobel, II. p. 154.

3) Maurer, II. p. 200, houdt Hosea' voor een Judaeër, doch men vgl. Hengstenberg, *Christ.* III. p. 1-4. Hävernick, *Einl.* II, 2. p. 277. Hitzig, p. 73. Ewald, I. p. 117-120.

voegde, dat zijne gade hem ontrouw worden zou en kinderen baren, die niet de zijne zouden zijn. Hij gehoorzaamde, en Gomer, de dochter van Diblaïm, werd zijne echtgenoot en schonk hem eenen zoon. Maar weldra gebeurde, wat de Heer hem had gezegd: zij maakte zich aan overspel schuldig, verwijderde zich later van den Propheet en verzonk in eenen poel van zonden en jammeren. Eindelijk was zij uit armoede slavin van eenen vreemde geworden, toen de Propheet een nieuw bevel ontving, om haar terug te koopen en weder tot zich te nemen. Zoo moest hij den geheelen last der verdorvenheid persoonlijk ondervinden en, als vertegenwoordiger van Jahve, de smart des Heeren over Zijn volk dragen [1]).

Hoezeer nu dat gedeelte van Hosea's prophetie, waarin hij zijn ongelukkig huwelijk mededeelt, alle kenmerken in zich vereenigt, dat het voor geschiedenis en niet voor verdichting wil gehouden zijn, zijn er ten allen tijde uitleggers geweest, die een tegenovergesteld gevoelen hebben voorgestaan, wier verklaring wij des te minder kunnen voorbijgaan, naar mate die op de uitlegging der geheele Prophetie meerderen invloed heeft gehad. Vooreerst komt dan het gevoelen van hen in aanmerking, die het hier verhaalde voor eene beeldspraak, eenen vorm der voorstelling (Parabel, Allegorie) houden, waarin de Propheet, aanleiding nemende uit de beschouwing van Israël als de verloofde des Heeren, den afval des volks met de sterkste kleuren wilde schetsen, zoodat het verhaalde niet waarlijk gebeurd, maar slechts van den Propheet verdicht was [2]). Hier tegen strijdt echter de eenvoudige en verhalende toon, die in dit gedeelte zijner schriften heerscht, en vraagt men, waarom dan toch de Propheet zich van deze beeldspraak zou bediend hebben, te vergeefs zal men hierop naar een voldoend antwoord zoeken. Want het geldt hier geene waarheid, die verduidelijking behoefde, of die, zou zij begrepen of gehoord worden, onder beelden moest worden voorgesteld, maar op de stelligste wijze moest hier door den Propheet op Gods last aan het volk worden aangekondigd, dat het geslacht van Jehu vallen zou, dat Israël niet langer van Jahve bemind, niet meer Zijn volk zijn zou, of wel dat Israël lang zonder Koning en zonder God zou zijn. Zulke duidelijke uitspraken kon Hosea' in geene allegorie bezigen zonder zelf hare werking te vernietigen, terwijl zij in het eenvoudig verhaal zijner eigene rampen de natuurlijke uitdrukkingen waren van zijn geschokt gemoed, dat onder het ongeluk zijns volks niet minder dan onder zijn eigen leed. En hoe kon Hosea', die elders zoo kort en zaamgedrongen in zijne voorstellingen is, nu zulk eenen omweg kiezen en Jahve woorden doen spreken, die Hij niet gesproken had, bevelen aan Hem toeschrijven, die Hij niet gegeven, evenmin als hij zelf die volbragt had, en dat alleen om eenen vorm voor zijne voorstelling te winnen? Waar de vorm der openbaring zoo naauw met haren inhoud in verband staat, dat hij werkelijk tot de openbaring zelve behoort en er een gedeelte van uitmaakt, daar is hij niet meer willekeurig, door den Propheet slechts gebezigd, maar met en in de openbaring zelve gegeven, en de Propheet moest slechts vermelden, wat en hoe het hem was geopenbaard. Dit gevoelden velen en wilden dan ook het verhaal niet als vorm, van

1) Hofmann, I. p. 206.

2) Rosenmüller, Schröder, Ewald, Maurer, Hitzig, Meier, in Zeller, *Theol. Jahrb.* 1842, I, 2, hebben in den jongsten tijd dit gevoelen verdedigd.

den Propheet afkomstig, beschouwen, maar meenden, dat deze openbaring hem juist in dien vorm was geworden. Zij stelden zich dus het verhaalde voor als iets, dat inwendig alleen in den geest van den Propheet had plaats gehad, innerlijk, niet uiterlijk, met hem was voorgevallen. Zoo kwamen zij bijna overeen met hen, die alles regtstreeks voor een gezigt (מראה) hielden, zoo als R. Moses ben Maimon 1), zoodat de Propheet, onttrokken aan den invloed der buitenwereld en de werking der zinnen, door eene plotselijke aandoening als onbewust geworden, door Goddelijke werking in zijne verbeelding dat alles zou hebben vernomen en uitgevoerd. Deze uitlegging treffen wij niet slechts reeds bij Hieronymus aan, maar zien haar ook door vele uitleggers ten allen tijde gevolgd 2). Het kon hun echter niet ontgaan, dat de uitdrukkelijke vermelding van den naam der vrouw en hares vaders, zoo die geene beteekenis had, deze opvatting niet alleen onwaarschijnlijk maakte, maar dat zij ook, als men alles slechts als vorm beschouwde, in elk geval zeer bevreemdend was, en dit was dan ook de reden, waarom zij op allerlei wijze eene beteekenis in die namen zochten op te sporen 3). Deze pogingen hebben echter niet meer dan de mogelijkheid bewezen, dat die namen iets zouden kunnen beteekenen, (hetgeen bij de meeste namen der Hebreën het geval is,) maar tevens, dat hunne beteekenis zoo twijfelachtig en onzeker is, dat zij hier wel zeer ongeschikt zouden geweest zijn en aan de zoo duidelijke namen der kinderen geheel ongelijk. Om deze reden hebben dus ook anderen gemeend, dat wij bij Gomer, de dochter van Diblaïm, aan eenen uit de werkelijkheid ontleenden naam moeten denken, en dat de Propheet welligt eene vrouw van dien naam gehad heeft, die zich niet altijd pligtmatig gedragen had en wier naam hij hier had gebruikt 4). Hierdoor echter neemt men de grenzen tusschen beeldspraak en waarheid, tusschen gezigt en werkelijkheid weg. Maar wil men hier denken, aan iets, dat alleen inwendig, in den geest des Propheten voorgevallen is, met regt mag men dan toch vragen, welk nut eene openbaring hebben kon, die den Propheet alleen geworden was, terwijl zij voor zijne tijdgenooten onzigtbaar en onbelangrijk bleef. Voor den Propheet zelven kon zij zeker strekken, om de waarheden, die de Heer er hem door mededeelde, eenen diepen en levendigen indruk op hem te doen maken, hem al haar gewigt en beteekenis te doen voelen en als af te beelden, zooals de Heer Zich meermalen aan Zijne dienaren in gezigten openbaarde, en hun Zijne heerlijkheid te zien gaf, opdat zij daardoor krachtig en bekwaam gemaakt zouden worden voor den last, dien Hij hun oplegde, en geheiligd voor de zending, die zij te volbrengen hadden. Zoo toonde Hij hun meermalen in veelbeduidende teekenen het toekomstig lot Zijns volks en der andere natien aan, opdat zij daardoor als voor hunne oogen het naderend oordeel geschilderd zouden zien, en aan hunne landgenooten konden mededeelen, wat de Heer hen had doen aanschouwen. Hij openbaarde den Propheten, wat aanstaande was, en deed hunnen geest eenen blik in de toekomst werpen, als Hij voor hen in teekenen en beelden zooveel van haar onthulde en afspiegelde, als Hij tel-

1) Maimonides, *More Neboch.* II, 46. p. 324, Ed. Buxtorf, vgl. II, 41. p. 307.

2) Knobel, *Proph.* I. p. 426. Vooral verdedigde dit gevoelen uitvoerig Hengstenberg, *Christol.* III. p. 15-29. Vgl. Hävernick, II, 2. p. 286.

3) De verklaringen van oudere uitleggers vindt men bij Rosenmüller en Stuck, p. 52, 147. Hofmann, *Weiss. u. Erfül.* I. p. 207, poogt nog aan de namen eene beteekenis te geven.

4) Ewald, I. p. 130. Reeds Luther meende, dat de Propheet zijne eigene kuische gade eene echtbreekster genoemd had.

kens nuttig oordeelde, om aan hen, hunne vrome tijdgenooten en de volgende geslachten eenen goeden grond der hoop en des vertrouwens te geven, of Hij verplaatste hen in den geest in eenen toestand, die de uitdrukking en de afbeelding eener waarheid was, zoodat de Propheet die waarheid als in zich zelven moest opnemen en voorstellen, om die dan als zoodanig, in hem zelven verwezentlijkt, met te meerdere kracht en nadruk, met te meerdere zekerheid en ernst aan tijdgenoot en nakomeling te verkondigen. Maar hoe geheel anders is hetgeen wij bij Hosea' vermeld vinden! Die toestand, die gebeurtenis, welke wij hier aantreffen, heeft niets treffends, niets ongewoons, bevat in zich zelve geene beteekenis, maar verkrijgt die eerst door de daaraan geknoopte openbaring, waardoor zij tot een teeken worden moest voor het geheele volk, eenen vorm, waarin zich voor aller oogen eene waarheid als verligchamelijkte. Niet in den persoon des Propheten moest zich die waarheid uitdrukken, maar in de verhouding van zijne gade en zijne kinderen tot hem: in eene betrekking, die alleen in de werkelijkheid zich kon verwezentlijken en eenen vorm aannemen. In den geest des Propheten kon zij dien uitwendigen vorm niet aannemen, zonder welken zij voor het volk verborgen bleef. Daarenboven was het niet slechts zijne handeling, maar vooral eerst derzelver gevolgen, die hier beteekenis hadden, en ook deze konden toch alleen ontstaan, als die handeling niet in den geest des Propheten besloten bleef, maar zigtbaar in de werkelijke wereld trad. Vraagt men nu naar de oorzaak, waarom men dit verhaal als eene beeldspraak of een gezigt wenschte te beschouwen, deze is vooral in de vreemdheid en schijnbare ongepastheid van het bevel gelegen, om eene ontuchtige vrouw te huwen, I, 2, III, 1. Maar deze zwarigheid blijft bestaan, al is het bevel ook door geene uitwendige daad uitgevoerd, maar slechts in den geest aan den Propheet gegeven en door hem opgevolgd, want die vreemdheid ligt niet in de uitvoering, maar in den inhoud van het bevel, vergeleken met Hem die het gaf. De meening echter omtrent deze ongepastheid was daarenboven veelal gebouwd op eene verkeerde opvatting van het bevel, in zooverre men eene *vrouw der hoererijen* (I, 2.) van eene ontuchtige vrouw verstond, die reeds voor haar huwelijk met den Propheet in ontucht had geleefd. Dat dit de beteekenis niet is, blijkt uit den geheelen zamenhang, want zoowel als de kinderen der hoererijen geene anderen zijn, dan de later geborenen, zoo zijn ook de hoererijen der moeder geene anderen, dan die van welke die kinderen de vruchten zijn [1]). Het bevel aan den Propheet was slechts om eene vrouw te huwen, niet om deze of gene bepaalde, veel minder om eene onkuische vrouw te huwen, maar tevens wordt hem door den Heer aangeduid, hoedanig die vrouw wezen zou, hoe zij zich later zou gedragen en waarom de Heer dit zou toelaten en Zijnen dienaar zulk een leed doen ondergaan. — Het is eene voorspelling van het gedrag zijner huisvrouw, niet een bevel om eene zoodanige te zoeken. De hoererijen der moeder zijn niet door den Heer bevolen of gewild, maar slechts vooruitgeweten en toegelaten, misdaden door Hem niet bevorderd, maar slechts tot Zijne hooge doeleinden aangewend. Kon Gomer zich wel ter verontschuldiging van haar gedrag op dit bevel des Heeren beroepen? Slechts de Propheet kon het, zoo men hem verweet, dat hij gehuwd was. En behoefde hij daarin verontschuldiging, had hij daarin misdreven? Zoo beval dit gebod niets dat ongepast of misdadig was.

1) Vgl. Manger en na hem Hengstenberg, III. p. 30. Hofmann, p. 206. Hitzig, p. 76. Maurer, p. 207.

Maar omdat men meent iets onbehoorlijks in hetzelve te ontdekken, heeft men nog eene andere uitlegging voorgesteld, waarbij men wel is waar het verhaalde voor werkelijk gebeurd hield, maar de uitdrukking *vrouw der hoererij* en *kinderen der hoererijen* als beeldspraak verklaarde, als *afgodische* vrouw en kinderen, die even als het volk waren afgehoereerd van den Heer 1), eene voorstelling, die juist datgene uit het verhaal verwijdert, waarin zijne beteekenis gelegen is. Gelijk de vrouw de trouw aan haren echtgenoot schond, zoo had Israël de trouw aan Jahve geschonden: de afgodendienst in Israël was voor Jahve, naar de betrekking waarin Hij tot dit volk stond, wat de echtbreuk zijner gade voor Hosea' was, naar de betrekking waarin hij tot haar stond. Dit gaf de beteekenis aan het lot van Hosea' en het met hem gebeurde. Behalve de ongepastheid van het bevel, vond men nog eene andere reden, om het verhaalde als beeldspraak te verklaren, in het groote tijdsbestek waarover het zich had moeten uitstrekken, zoo het eene ware gebeurtenis gold. Elke symbolische handeling, zegt men, behoort, daar zij tot opheldering eener rede dienen moet, kort en treffend zijn; is zij gerekt, zoo verliest zij hare beteekenis en zij mist haar doel. Men miskent hier den geheelen aard en de bedoeling van hetgeen aan Hosea' bevolen was. Het was immers geene handeling, die hij voor de oogen des volks moest doen, om hun eene waarheid oogenblikkelijk duidelijk te maken en te verzinnelijken, om de waarheid eener bedreiging of voorspelling hun dieper in te prenten en haar des te treffender voor te stellen; maar het was, opdat het volk voortdurend, in de betrekking des Propheten en het gedrag zijner gade, een teeken en eene uitdrukking zou zien van hun eigen gedrag omtrent hunnen God; opdat elk der geboren kinderen eene nieuwe uitdrukking zou zijn der gevolgen van hunnen afval; opdat de Propheet voortdurend voor hen de vertegenwoordiger Jahve's zou zijn, en zijne redenen de tolken zijner diepe droefheid over de ontrouw der zijnen, het zouden uitdrukken, wat Jahve gevoelde bij den afval van Zijn volk; opdat hij tot hen zijne rede zou rigten, als dragende niet alleen de woorden, maar ook de smart Jahve's over Israël. Niet een oogenblik, bij eene zekere bepaalde gelegenheid, maar gedurende zijn geheel leven moest Hosea' eene openbaring voor zijne tijdgenooten zijn, zoodat ieder, die hem zag, in hem den vertegenwoordiger Jahve's herkennen moest. Mogten velen hem bespotten of verwerpen, hij was en bleef een teeken in Israël, door des Heeren wil daargesteld, om Zijne trouw en des volks ontrouw uit te drukken, zijn huisgezin de spiegel, waarin het volk zijnen eigen toestand mogt erkennen, het zigtbare beeld van hetgeen hij zoovele jaren lang aan het volk moest prediken. Daarom juist strekte zich het beteekenisvolle van den persoon en de betrekking zoolang uit, als die prediking duurde. Eindelijk heeft ook het III, 1, 2 verhaalde aanleiding gegeven, om alles, als slechts in den geest des Propheten voorgevallen, te verklaren. Men hield het toch voor geheel onmogelijk, dat hij zich kort na elkander met twee vrouwen zou hebben verbonden, en wel de laatste maal met eene van de grofste onzedelijkheid; doch ook in dit opzigt heeft men het verhaalde verkeerd opgevat. Het is toch genoegzaam blijkbaar, dat hetgeen hier door den Heer bevolen werd, niet van eene andere, maar van dezelfde vrouw gelden moest, die de Propheet reeds vroeger getrouwd had, maar bij wie zich ook vervuld had, hetgeen aangekondigd was, zoodat zij nu, verwijderd van haren echtgenoot, een zondig leven

1) Stuck, p. 53. Het laatst is dit gevoelen verdedigd in de *Reform.* 1843, V, 1. p. 3 volgg.

leidde [1]). Men gevoelt het, van niemand anders kon het bevel gelden, « bemin als vrouw," bemin, zoo als men zijne echtgenoot bemint, dan van haar, wie hij eenmaal de teederste liefde had toegedragen, maar die hij nu niet meer als gade scheen te kunnen liefhebben; niemand anders kon de Propheet verstaan onder haar, die van haren man bemind en toch overspelig was, dan zijne eigene gade, van welke hij wist, hoe hij haar eenmaal had bemind en nog kon beminnen. En zoo verstond hij het bevel ook, want hij stelde zich in het bezit, niet van eene vrouw, die aan de vereischten scheen te voldoen, maar van *haar*, van zijne eigene gade, die hem verlaten had, opdat zij, die in hare ontrouw een teeken van den afval Israëls was geweest, nu ook in hare eenzaamheid een teeken van Israëls loutering, in hare aanneming een teeken van des volks herstelling door den Heer zou zijn. Maar waartoe dan die omschrijving in vs. 1? Het was, om den Propheet op nieuw de beteekenis en het doel van zijn huwelijk, van de ontrouw zijner echtgenoot, van het bevel tot hereeniging voor oogen te stellen, zijne gade juist door datgene aan te duiden, wat haar tot een teeken voor Israël deed zijn. Omdat zij bemind was van haren man, maar overspelig geworden, was zij het beeld van het volk, waaraan Jahve zoo vele blijken zijner bijzondere gunst en liefde had gegeven, maar dat van Hem zoo verre was afgeweken; maar ook daarom moest de wederaanneming van haar, die gevallene en ontrouwe, het teeken zijn van des Heeren nederbuigende genade, die het volk, ofschoon het Hem niet zocht, weder zou aannemen en herstellen. Neen voorzeker, alleen als wij het verhaal als eene ware gebeurtenis erkennen [2]), kunnen wij deszelfs beteekenis inzien en vinden wij er de verklaring in van den vorm en de strekking der geheele Prophetie van Hosea'. Dan alleen worden ons die aanwijzingen duidelijk, die het verhaal zelf ons geeft, en die in een gezigt of in eene beeldspraak doelloos zouden zijn. Wij zien het, wie de gade was, die de Propheet zich koos, hoe de eerste zoon, uit het huwelijk des Propheten gesproten, Jizre'el, *hem* geboren was, hoe zijne gade zich daarna weldra aan overspel schuldig maakte en eene dochter hiervan de vrucht was, die den naam Lo-ruchama ontving, hoe na hare geboorte de moeder zich met zulk eene drift prijs gaf, dat zij hare dochter moest spenen, om aan eene nieuwe vrucht harer zonden het leven te geven, aan haren zoon Lo-'ammi. Zoo bemerken wij, waarom in II, 7, 9, 15, van Israël gesproken wordt, als van eene, die haren echtgenoot verlaten had en hare beminnaars gevolgd was; waarom naaktheid en ontblooting, armoede en schande daar worden genoemd, 5, 11, 12 en van kinderen gesproken wordt, onbemind bij den vader, omdat zij kinderen der hoererijen waren, vs. 6. Wij vinden dan ook die vrouw, in III, 2, als eene slavin terug, die zich uit armoede had verkocht, Levit. XXV, 39, Deutr. XV, 12, en teruggekocht moest worden. De toon van den Propheet tegen haar, vs. 3, is die van eenen berispenden en met vasten wil sprekenden echtgenoot tegen over eene schuldbeseffende en vernederde vrouw: alles zoovele aanwijzingen, die ons leeren, dat dit verhaal historische waarheid, geene dichterlijke of redekunstige vinding bevat. Weinig weten wij verder, wel is waar, van Hosea's leven, maar toch juist datgene, wat tot verstand zijner Prophetie noodig is. Wij weten het, hoe hij niet slechts de woorden Gods tot zijn volk brengen,

1) Dit ontkende nog ten onregte Hengstenberg, III, p. 22, 117, ook Schröder, p. 74.

2) Zoo ook Theodoretus, Cyrillus, Augustinus, onder de nieuweren Manger, Stuck, Hofmann.

maar hun ook een teeken en aanduiding zijn moest van hunnen eigen toestand; hoe hij niet slechts tot hen spreken, maar ook voor hen lijden, geen toeschouwer, maar in zijn huisgezin zelf het beeld van hunnen ondergang zijn moest. En zullen wij nu nog vragen, van waar die treurigheid in de redenen van Hosea', die nu eens weemoedige en smartelijke, dan weder hevige en verontwaardigde toon zijner woorden, die alleen uit een hart kon voortkomen, dat zelf Israëls ongeluk en zonden gevoelde? Lang was het leven des Propheten. Reeds gehuwd voor den dood van Jerob'am II, leefde hij nog, toen Salmaneser Beth-Arbel verwoestte, X, 14, hetgeen niet vóór het eerste jaar van Hosea's regering gebeurd is, en sprak toen nog des Heeren Woord tot zijn volk. Als een getuige des Heeren, moest hij bij deszelfs verval en ondergang tegenwoordig zijn, tot dat alles voor de laatste vernietiging was rijp geworden.

IV. Een getuige des Heeren in eenen droevigen tijd was Hosea'. Dit toonen ons ook zijne Prophetiën. Het eerste deel, I - III, bevat het verhaal van hetgeen de Heer hem omtrent zijne eigene lotgevallen, vooral met betrekking tot zijn huwelijk en zijne vrouw, te kennen gaf, hunne beteekenis, en de hieraan geknoopte openbaringen. Er heerscht daarin eene korte, zaamgedrongene zegswijze, en, hoewel hij alles vermijdt, wat uitsluitend op zijnen eigen toestand betrekking had, waaromtrent hij datgene slechts mededeelt, wat met de hem daarin gewordene openbaring in onmiddelijk verband stond, bemerken wij toch aan den geheelen toon, dat zijne huiselijke smart hem diep griefde en eene zwaarmoedigheid en treurigheid over geheel zijn wezen verspreidde, welke slechts nu en dan door ontbrande ijverzucht en toorn werden afgewisseld. Er is iets plegtigs, iets sombers in die weinige afgemeten woorden, waarmede hij van zich zelven en van zijne vrouw spreekt, als deed elk woord hem moeite, als ging hij diep gebukt onder het gewigt der openbaring, die hij moest voordragen. Maar dáár, waar hij aan zijne woorden eenen vrijeren loop liet, in de redenen, die hij tusschen het verhaal van het hem gebeurde, II, 4 - 25, plaatste, daar zien wij, hoe hij de openbaring geheel in zich had opgenomen. Daar spiegelt zich het innigste gevoel zijns harten af in de wijze, waarop hij over des Heeren wegen met Israël spreekt, zoodat deze rede eerst regt verstaanbaar wordt uit het voorafgaande, waarom zij ook zonder twijfel door den Propheet hier werd gesteld.

Het andere deel van Hosea's geschrift bevat onderscheidene redenen, die door hem gedurende het lange tijdperk zijner werkzaamheid gehouden zijn en in tijdorde elkander opvolgen. Zij zijn klaarblijkelijk door Hosea' in onderling verband gebragt, toen hij zijne woorden in een boek verzamelde, iets, dat hem des te gemakkelijker moest vallen, naar mate de inhoud van al zijne redenen meer op één onderwerp betrekking had, den afval en de ontrouw van Israël en de aanstaande straf des Heeren. Dien afval toch telkens uit een ander oogpunt te beschouwen, hiertoe gaven hem immers de voortdurende en toenemende zonden des volks de ruimste stof. Het klimmende verderf, de inwendige onlusten en beroerten, het algemeene verval van den staat, leverden hem gedurig gelegenheid op tot vernieuwde verkondiging van des Heeren Woord, deden zijne ziel telkens ontbranden van ijver en drift en zich ontlasten in de bitterste verwijten of weemoedigste beden tot Israël, en stelden de naderende straf hem steeds duidelijker voor oogen. En toen hij nu deze redenen verzamelde, vereenigden zij zich als van zelve tot één geheel, omdat één denkbeeld, éene rigting daarin heerschte, terwijl zij daarbij de

kenmerken toch niet behoefden te verliezen van den tijd en de gelegenheid van haar ontstaan. Er lag eene natuurlijke ontwikkeling en vooruitgang in, gelijk die in den geest des Propheten had plaats gehad, waarin de denkbeelden en beschouwingen door het verloop des tijds en der gebeurtenissen waren ontwikkeld en gevormd, welke Hosea' slechts te volgen had, toen hij zijn geschrift zamenstelde. Zeker heeft hij veel meer tot zijn volk gesproken en hun dikwijls de waarheden herhaald, die wij hier lezen; doch die herhalingen liet hij weg. Maar wat door den tijd, door den indruk van het oogenblik hem helder was geworden, wat hij daarbij gevoelde, hetgeen daarom eigenaardig en kenmerkend, hetgeen nieuw was in de opvolging zijner redenen, dat zamelde hij op en heeft hij aan de nakomelingschap nagelaten, als een bewijs, dat de Heer ook bij den diepsten afval Zijns volks Zich niet onbetuigd aan hetzelve heeft gelaten, en nog tot aan deszelfs ondergang alles tot zijn herstel heeft beproefd [1]. De eerste rede, die wij IV, 1 - 19 vinden, gesproken, toen nog geen vijand Israël bedreigde, draagt nog de duidelijke bewijzen, dat zij de uitdrukking was van den indruk, dien het inwendige bederf en de algemeene zedeloosheid op den Propheet maakte, toen hij die in hunne gevolgen regt doorzag, als hij aan het volk de oogen wilde openen omtrent zijnen toestand en de algemeene zonden Israëls als eene aanklagte tegen het volk bij den Heer hun voorstellen. In de volgende rede, V-VI, zien wij het, hoe er eene nieuwe schrede door Israël was gedaan op den weg van den ondergang: het had hulp bij vreemden, niet bij Jahve, maar bij de Assyriers gezocht, en meer en meer werden alle banden, die den staat nog zamenhielden, verzwakt en losgemaakt. Van zelve stelt zich nu aan den Propheet de betrekking van Jahve tot Zijn volk voor oogen: des volks zonden en afwijking en onttrekking aan den Heer, als of Hij niet bestond, en de Heer, die de zonden ziet, kent, weegt, bewaart en daarover de straf gereed heeft: het volk straks wederkeerende tot Hem, om Hem te zoeken, en de Heer, die zich nu afkeert, onttrekt en hun de zonden verwijt. Had de eerste rede de zonden meer op zich zelve beschouwd, hier ziet de Propheet ze vooral in betrekking tot den Heer, als opstand tegen Hem en straf eischende van Zijne hand. De derde rede, VII, gesproken ten tijde van oproer, toen de plannen beraamd werden, die den ondergang nog verhaasten moesten, toen de driften en de dwaasheid der grooten en aanzienlijken zich in alle hevigheid vertoond hadden, wijst ons op de diepe verdorvenheid dier rijksgrooten, op de verdwaasdheid des volks, als op de wortels, waaruit de zonden voortkwamen, en de zetels van het algemeene verderf. Maar in de hierop volgende, VIII-IX, 9, is het de hoe langer zoo meer naderende en dreigende straf der zonden, als haar noodzakelijk gevolg, als het wel verdiende loon van hunnen afval, overeenstemmend met en beantwoordend aan hunne misdrijven, wat vooral bij den Propheet op den voorgrond staat, en al zijne beschouwingen zijn op die donkere toekomst gerigt. Het schrikkelijke vooruitzigt van de zekere verwoesting van het bestaande rijk vervult des Propheten ziel en zijne taal draagt hier de duidelijkste kenteekenen van het treurige, smartelijke en angstige gevoel, dat zijne borst daarbij beklemmen moest.

1) Veel verschil bestaat er omtrent den tijd, waarop de onderscheidene redenen betrekking hebben. Hitzig's bepalingen, p. 73, werden wederlegd in de *Allg. Lit. Zeit.* 1843. *Erg. Bl.* Mei. n°. 38, door Knobel. Eene andere berekening volgde Maurer.

Is het wonder, dat Hosea' zich vervolgens (IX 10 - XI), de vroegere geschiedenis zijns volks herinnert en haar voor zijne verbeelding terug roept? En hoe kon hij, nedergedrukt als hij was en gefolterd door den aanblik van den hem omringenden afval, haar anders dan van de donkerste zijde beschouwen? Hij zag niet dan steeds toenemende zonde en afval, misbruik van de heerlijkste en rijkste zegeningen des Heeren, des volks afkeer tegenover Jahve's liefde. In den toestand, waarin hij land en volk gebragt zag, in de straf, die ras naderde, merkte hij nu duidelijk het einde op, waarheen alles zich reeds van des volks eerste bestaan af met vasten gang had gerigt, het onvermijdelijke en noodzakelijke gevolg van hunne geheele handelwijze. En met dit al kon toch geen Propheet op Israëls geschiedenis zien, zonder dat hem de heerlijke beloften, de groote bestemming des volks voor den geest traden, die door hunne zonden niet onwaar konden gemaakt of veranderd worden. Al viel het dus den diep nedergebogen Propheet moeijelijk, door de donkere toekomst het licht daar achter te ontdekken, juist daardoor, dat hij aan de oude dagen dacht en zich de verkiezing des volks door den Heer herinnerde, was hij op het standpunt gebragt, van waar hij deze treurige toekomst kon overzien en haar als eene oefenschool en een louteringsmiddel voor het volk leerde beschouwen, waarop betere tijden zouden volgen, als de Heer Zijne beloften vervullen en het volk zijne bestemming bereiken zou. Die overtuiging werd reeds levendig bij Hosea' aan het einde dezer rede, maar vooral in zijne laatste (XII - XIV). Dáár is het niettemin nog merkbaar, hoe moeijelijk zij door de nevelen henenbrak, die het gemoed des Propheten vervulden, en welk een strijd er bij hem plaats vond, vóór hij zich boven het tegenwoordige verheffen kon, om zich geheel op de beloften van Jahve te verlaten en gerust over de straf heen op den terugkeer en de wederaanneming des volks te zien. Deze strijd hield niet geheel op, vóór dat hij de openbaring ontvangen had, in Hoofdst. III ons vermeld; vóór dat hij en zijn huis, gelijk het een beeld van Israëls afval en zonde geweest was, tot het beeld van hunne wederaanneming en herstelling was geworden. Zoo staan deze redenen in een onderling verband en zamenhang en vormen een geheel, hetwelk in vorm en taal de zekerste bewijzen draagt, dat het door den Propheet zelven als een werk is zamengesteld, voor tijdgenoot en nakomeling bestemd 1).

De stijl van Hosea' is in zijne redenen veelal kort en afgebroken, als was zijn hart te vol, om zijne gedachten in lange, uitgestrekte volzinnen te ontwikkelen. De woorden dringen zich en hoopen zich op een, en, als ware hem de taal te zwak, om zijne gevoelens uit te drukken, schijnt hij dikwerf te vergeefs naar de juiste woorden voor zijne denkbeelden te zoeken, en vervolgens op nieuw te beproeven, om hetzelfde door nog sprekender trekken te schilderen. Kon het anders, of zijne schriften moesten daardoor rijk worden aan vreemde vormen en wijzen van uitdrukking, en zijne taal niet slechts eene eigenaardige volheid en kracht vertoonen, maar ook bijzondere moeijelijkheden den vertaler opleveren? Hosea' had een hoogst gevoelig gemoed ontvangen, hetwelk voor de zachtste indrukken vatbaar was. Eene rijke levendige verbeel-

1) Het was dus zoowel eene eenzijdige beschouwing, dat Manger, Maurer, Stuck, Hitzig, meenden, dat IV-XIV slechts naast elkander geplaatste redenen bevatte, als dat anderen dit gedeelte als één gelijktijdig geschreven stuk beschouwden, zooals Hengstenberg en Hävernick, Beter zag hier Ewald, I, p. 128.

ding, een verlicht verstand en alles wat den dichter kenmerkt, was bij hem in hooge mate aanwezig. Daarom moesten ook de omstandigheden en gebeurtenissen zulk eenen sterken invloed op zijne voorstellingen uitoefenen, en hij, die rondom zich zijn volk verzwakt en den staat zijnen ondergang nabij zag, werd van zelven de dichter der diepste smart. Zijne redenen zijn lyrische gedichten, waarin hij zijne innigste gevoelens uitstort met eigenaardige kracht en rijkdom. Hij doet dit onder de meest verschillende en somtijds zeer stoute beelden, nu eens in bitteren of verwijtenden toon, dan weder zacht en bedaard, weemoedig en klagend. Die redenen zijn het beeld en de afspiegeling zijnes geestes, oorspronkelijk, diep en kernachtig van uitdrukking, zoodat men het lijden des dichters nog in elk zijner woorden voelt. Ja, het is eigentlijk de smart, die dezen van natuur waarlijk dichterlijken Propheet tot spreken dringt; de goddelijke verontwaardiging en treurigheid geven hem woorden, die als een sterke stroom daarheen vloeijen, nu eens levendig en bewogen, dan kalmer en stiller, maar altijd schoon en krachtig 1). Zijne redenen ontwikkelen zich weder in regelmatige strophen, die zoovele rustpunten aanbieden, in welke de voorstelling of gedachte zich telkens afsluit. Haar omvang, grooter waar de rede breeder en stiller is, korter als zij meer bewogen en afgetrokken is, blijft echter in elke rede juist bepaald en vast aangewezen, zonder dat daarom de vorm ooit eenig geweld aan den inhoud doet. Juist hierin ligt het bewijs van de dichterlijke begaafdheid van Hosea', dat hij zich zoo vrij en ongedwongen in zijne redenen beweegt, dat alles onmiddellijk de uitstorting is van zijn gevoel, dat niet zijne redenen in eenen kunstvorm gebragt zijn, maar de natuurlijke vorm, waarin hij de stem zijns harten uitte, een kunstvorm is. Wij gevoelen het, dat hij, om zijn gemoed als het door de smart was overstelpt, lucht te geven, zijn gevoel uitstortte in lyrische zangen. Hosea' had de Prophetie, die hij door des Heeren Geest moest verkondigen, geheel in zich opgenomen, zij was zijn eigen lijden en smart, zijn eigen gevoel geworden: van daar dat zijne Prophetie meer lyrisch zijn kon dan die van eenig ander Propheet, omdat hij die geheel kon individualiseren. *Zijne* woorden waren de Prophetie, die hij te verkondigen had, *zijn* gevoel was Jahve's gevoel bij de zonden Zijns volks, *zijne* verontwaardiging, die des Heeren tegen Israël, waarom hij ook in zijne gedichten eenmaal slechts (XI, 11), en juist dáár, waar hij het zoo moeijelijk tot zijne overtuiging kon maken, het plegtige « 't is Jahve's woord" gebruikt, maar zich elders met Jahve gedurig als vereenzelvigt, en geene scheiding maakt tusschen zijne woorden en die van den Heer. Zweefden hem dan ook somtijds herinneringen uit vroegere Prophetiën voor den geest (IV, 3, vgl. 'Am. VIII, 8; V, 5, vgl. 'Am. VIII, 7; VIII, 14, vgl. 'Am. II, 5; X, 12, vgl. Joël II, 23) 2), zijne gedachten zijn oorspronkelijk, zijne beelden nieuw, en de stem van eenen grooten maar door lijden gepersten geest klinkt ons uit zijne schriften tegen.

V. Hoe geschikt was Hosea' voor de verkondiging der openbaring, die hij ontvangen had. Die teederheid en gevoeligheid, die hem eigen was, de schat van liefde, die in zijn hart lag, werden vereischt in den man, die het laatste getuigenis van Jahve's liefde en teederheid te-

1) Ewald, I, p. 122-123.
2) Hitzig, p. 73.

genover een van Hem afkeerig, Hem miskennend volk moest afleggen. De tijd naderde, dat de zonden des volks zouden zijn vol geworden, en de straf, zoo lang bedreigd en voorspeld, zou komen, dat de Heer bezoeking doen zou over Israël. Het rijk ontbond zich hoe langer zoo meer, het volk verwijderde zich gedurig verder van Jahve, verachtte Zijne Wet, en de zonde, die vijandschap is tegen God, openbaarde zich niet slechts in tegenstand en afval, maar scheen eene volkomene overwinning behaald en het volk aan Jahve onttrokken te hebben. Op dit tijdstip had de Heer nog eene openbaring voor Zijnvolk, Hij, die het Zich uit alle volken had uitverkoren en het lief had gehad als een vader zijnen zoon (Exod. IV, 22, Hos. XI, 1), die het op al zijne wegen geleid had. In Abraham had Hij het verkoren, en die verkiezing door het teeken der besnijdenis bevestigd. Toen hij hen uit Egypte redde, had Hij dat volk in zijne eerstgeborenen geslagen, maar hen, in weerwil van hunne wederspannigheid, gespaard en daardoor Zich ten eigendom afgezonderd. Maar aan den voet van den Sinaï verloofde de Heer Israël aan Zich, Hij sloot een verbond met hen, opdat zij Zijne openbaring onder de volken zouden zijn, zoo naauw, zoo innig, dat alleen de band, die tusschen de gade en haren echtgenoot bestaat, de band des huwelijks onder de menschen, er het beeld van wezen kon. Onder dit beeld spreken al de Propheten van de naauwe en gansch innige betrekking, die zich toen de eenige ware God op dit uit alle volken daartoe uitverkorene en afgezonderde volk gegeven heeft. God heeft Israël, als ware het Zijne bruid gehuwd, geheel tot de Zijne gemaakt, met een kostbaren bruidschat als gekocht, met alle kostelijke gaven en voorregten als uit kracht der huwelijksliefde beschonken en naar Zijnen naam genoemd [1]). Hij beloofde het bescherming en hulp, rijkdom en overvloed, Hij schonk het een land, vloeijende van melk en honig, Hij verhief het tot het eerste der volken en stelde het de schoonste vooruitzigten voor, maar Hij eischte ook wederkeerig trouw en gehoorzaamheid, onderwerping en geloof, eene liefde, welke aan de Zijne beantwoordde. Want op de liefde van Jahve tot dit volk steunde de betrekking tusschen Hem en Israël, en de grond van des volks grootheid en heerlijkheid was geene eigene voortreffelijkheid of kracht, het was alleen de liefde des Heeren (Ezech. XVI, 4-14). Toen had de Heer Israël als zijne gade bemind, maar de jonkvrouwe Israëls was niet trouw gebleven aan haren man, zij had niet Hem alleen gehoorzaamd en gediend, maar andere mannen gezocht en overspel met hen bedreven. Zij had den gade harer jeugd voor boeleerders verlaten en zijne geschenken in ontucht verteerd. En toch moest zij weten, dat haar Heer ijverzuchtig was en Zijne eer geenen anderen gaf, dat zij Hem toebehoorde, met Hem door de heiligste banden was verbonden, en de straf der ontrouw en echtbreuk aan haar gedreigd was. Was het volk zich nu hiervan steeds bewust? Neen, hoe verder het afweek, hoe meer het zich verwijderde van den Heer, hoe minder het aan de betrekking dacht, waarin het tot Jahve stond. In zonden gedompeld vergat de jonkvrouwe Israëls wel haren echtgenoot, maar Hij vergat haar niet, en Zijn oog bleef op haar gerigt, Zijne liefde was niet veranderd. En toch, naar mate Hij heiliger was moest hare ontrouw Hem dieper kwetsen, naar mate Hij haar meer beminde hare echtbreuk Hem gevoeliger wonden, en de straf, die haar wachtte, Hem dieper bedroeven.

Ziedaar hetgeen Hosea' aan zijne tijdgenooten te verkondigen had, de plaats die hij onder

1) Da Costa, *Voorlezingen over het O. T.* I. p. 485.

de Propheten bekleedt. Hij moest de betrekking openbaren van Jahve op het volk en wat Hij gevoelde bij hunne ontrouw en straf. Op het tijdstip, dat de Heer gereed stond, om die straf te voltrekken, moest Hosea' het volk op de oorzaak en den aard dier straf wijzen, en op Hem, die ze over hen bragt. En opdat het volk, door de zonden verblind, hem zou verstaan en zijn getuigenis begrijpen, moest hij dit niet alleen met woorden, maar ook door uiterlijke daden volvoeren: wat hij sprak, moest hij persoonlijk voorstellen en afbeelden, want hij was een Propheet *door daad en woord*, die beiden tot hetzelfde doel moesten medewerken. Omdat het hart des Propheten vol liefde en teederheid was, omdat hij zelf al de smart gevoeld had, die de ontrouw eener geliefde gade bij den echtgenoot moet opwekken, vermogt hij het uit te drukken, wat de Heer bij Israëls zonden en ontrouw gevoelde, en daarom, wij gevoelen het, doorgloeit eene ijverzuchtige liefde, wel verontwaardigd en vertoornd, maar niet uitgebluscht of verminderd door de zonden, zijne redenen. Zoo was zijne Prophetie een getuigenis van Jahve's liefde en van Zijnen toorn, van Israëls hooge roeping en bestemming en van zijnen diepen val en straf, een laatst en plegtig getuigenis van den Heer, afgelegd voor het volk, als Zijne beminde en gade, op het oogenblik, dat Hij gereed stond, om haar te straffen, te verstooten en zich aan haar te onttrekken. Wij hooren hier den trotsch van Israël, den echtgenoot van wien zij alles had ontvangen, op wien zij trotsch kon zijn boven alle volken, getuigende in haar aangezigt, en haar hare zonden verwijtende. Daarom kon in deze Prophetie geene andere dan eene diep treurige stemming heerschen en moest hij, die haar verkondigde, veel lijden. En toch had zij ook nog hare lichtzijde, want was zij een getuigenis van Jahve's betrekking op Israël, in die betrekking lag de zekerheid opgesloten eener heerlijke, zalige toekomst, en evenmin als de afkeer van Israël de liefde van Jahve kon doen ophouden, konden de beloften des Heeren falen. Dit uitzigt moest zich voor den Propheet openen, hoe zwaar ook het tegenwoordige op hem drukte, en, na zijnen kamp met de smart en het lijden, moest de hoop hem vertroosten, dat de Heer eens die afkeerigheid overwinnen en hun weder het genot Zijner liefde schenken zou. Zoo was Hosea's Prophetie eene openbaring, geheel voor zijne tijdgenooten berekend, maar zij heeft daarom hare belangrijkheid voor den nakomeling niet verloren. De waarheid door den Geest des Heeren gesproken is eeuwig, als die Geest zelf. Volgens de oude Godspraken is Israël het beminde volk des Heeren gebleven, en hunne zonden hebben dat voorregt niet kunnen vernietigen. Eens, leeren zij ons, zal dat volk zijne regten hernemen, en welke zal dan zijne plaats zijn? Dan zal het het hoofd en middelpunt zijn dier gemeente, wier bruidegom Christus is, en aan het einde der eeuwen, als zonde en dood worden te niet gedaan, zal deze Hem worden toegevoegd, als eene bruid, die voor haren man is versierd (Openb. XXI, 2).

EERSTE DEEL.

HOOFDSTUK I, II, 1-3.

In het verhaalde en de daaraan geknoopte openbaringen des Heeren vinden wij den geheelen inhoud van Hosea's Prophetie als zaamgetrokken, het teeken en deszelfs beteekenis ten naauwste vereenigd, en den grondslag gelegd, op welken al de volgende redenen des Propheten rusten. Daarom heeft hij deze openbaring, zoo als zij in tijd de eerste was en zijn moest, ook vooraan gesteld, opdat uit haar het overige licht en helderheid zou ontvangen. De woorden des Heeren te spreken en Zijne openbaring tot het volk te brengen was ook voor Hosea' het hoofddoel zijner zending, en zijn huiselijke toestand, onder des Heeren leiding bepaald gewijzigd, moest én den Propheet juist geschikt maken, om *die* woorden te spreken, die hij te spreken had, én zijne toehoorders, om die te hooren, te verstaan en ter harte te nemen. De prediking van dezen Propheet tot Israël in dien tijd behoefde zulk eene opheldering, en, voor zoover zijne huiselijke aangelegenheden daartoe strekken moesten, bevatten ook zij eene openbaring des Heeren, behoorden zij tot zijne verkondiging en maakten een deel uit van hetgeen hij aan Israël moest mededeelen. Maar verder ook niet, en het is de bewustheid daarvan, die den Propheet slechts datgene doet melden, wat noodig was om de openbaring des Heeren, die hij ontvangen had, te doen verstaan, en ook dit nog zoodanig met haar te verbinden, dat het één geheel vormt, niet scherp gescheiden, maar onafscheidelijk vereenigd, daar hij het gebeurde, zonder het op te lossen, vereenzelvigt met de door hem verkondigde waarheden, die daardoor werden verzinnelijkt. Hosea' had getuigenis af te leggen voor Ephraïm, toen het zijn eigen verderf te gemoet ging, en zijn ondergang, bij den Heer besloten, met rasse schreden naderde, van de grootheid en strafbaarheid der zonden des volks; hij moest het allen melden, hoe de betrekking tusschen Jahve en het volk nu te beschouwen was, opdat het volk willens of onwillens zich bewust zou worden van zijn eigen toestand ten opzigt van den Heer, en zich niet langer met verkeerde voorstellingen misleiden. Om dit te kunnen doen, om getuigenis van eene betrekking te kunnen geven, moest de Propheet zelf in eene niet gelijke maar gelijksoortige betrekking zich bevinden; om het te kunnen uitdrukken, wat de zonden des volks voor den Heer waren, moest hij zelf de smart der ontrouw gevoelen.

Maar ook voor hen, tot wien hij sprak, zouden zij hem regt verstaan, was het noodig, dat hij hen wijzen kon op hetgeen allen konden zien en vernemen, dat zij de geestelijke dingen, waarvan hij handelde, afgespiegeld zagen in zinnelijke voorstellingen. Zoo ver was het volk verwijderd van den Heer, zoo ver in afgodendienst vervallen en overgegeven aan de zonden, zoozeer door zinnelijkheid verblind, dat het geen oor of verstand meer had voor geestelijke zaken en de stem zijnes Gods. Daarom moest het met de oogen zien, wat het niet hooren wilde en niet begrijpen kon, daarom moest de Propheet een allen bekend en duidelijk

teeken hebben, hetwelk voor aller oogen eene voortdurende uitdrukking kon zijn der waarheid, die hij hun verkondigde, daarom moest hunne ontrouw aan den Heer in de echtbreuk van Gomer, de beleediging van Jahve door die ontrouw in den smaad en het leed van Hosea', de gevolgen er van in de geboren kinderen worden afgespiegeld. Zoo was de Propheet en zijn huisgezin voor zijne hoorders de zigtbare uitdrukking en het waarteeken zijner prediking. Wij vinden derhalve aan het hoofd dezer Prophetie de zamenstelling der waarheden, die hij te melden had, en der teekenen, door welke zij aangeduid werden, eenvoudig voorgesteld en verhaald, hoe de Heer hem telkens, naar mate het teeken zich ontwikkelde, nieuwe openbaringen had geschonken en de vorige duidelijker verklaard. Het eerste bevel des Heeren was, dat hij zich eene echtgenoot nemen zou, waarbij hij te gelijk de aanzegging ontving, dat zij hem ontrouw zou zijn, maar de Heer wees hem tevens hiervan de beteekenis aan, dat het een beeld van Israëls ontrouw aan Jahve zou zijn. Hierdoor was derhalve ook de voorname bestemming van den Propheet aangewezen, om getuigenis tegen over het volk van die ontrouw af te leggen. Ook duidt de Heer geene bepaalde vrouw aan, maar wijst alleen de betrekking tot haar aan, waarin de Propheet moest treden en voorspelt hem haar gedrag. De kinderen, uit dit huwelijk geboren, waren de meest algemeene uitdrukking van de verwerping, waardoor het geheel van zijne voorregten was vervallen en geworden als de overige volken, die geen deel hadden aan de beloften en zegeningen Israëls, zoo de Heer het niet op nieuw aannam en herstellen wilde. Bij de vrouw was de betrekking tusschen haar en Hosea' hoofdzaak, en haar naam, haar wezen, was minder belangrijk; bij de kinderen was het juist het beginsel, de zaak, die zij zelven vertegenwoordigden en in hunne personen uitdrukten, welke het meest in het licht moest treden. Daarom zijn bij hen juist de namen zoo veel beteekenend. Een naam toch is het kenmerkende en onderscheidende, het naauwkeurig bepalende teeken eener zaak, die het doet kennen en van al het overige afscheidt. Zal hij dus aan die strekking beantwoorden, dan moet hij juist datgene uitdrukken, hetgeen het genoemde bijzonder kenmerkt, hij moet deszelfs wezen uitdrukken, niet een onbeduidend teeken, maar eene beteekenende aanduiding zijn. Deze beschouwing noopte de Hebreën, om het woord naam (שֵׁם) voor het wezen eener zaak of persoon te gebruiken, en den naam eens genoemden, als de uitdrukking van het bijzondere, kenmerkende, van hem te beschouwen. Bij hen waren nog geene namen zonder beteekenis in gebruik, maar de naam van ieder maakte hem tot eene uitdrukking of der dankbaarheid zijner ouders aan Jahve, of der hoop en verwachtingen, die hen bezielde bij zijne geboorte, of der gevoelens en eigenschappen, die zij hem toewenschten. Zoo was de naam des Heeren zelf de uitdrukking van Zijn wezen, en wie Zijnen naam onteerde, onteerde Hem zelven, en zoo was ook bij den Hebreër zijn naam zijn wezen zelf, en hechtte hij de grootste waarde aan den naam, dien hij droeg, of dien hij aan zijne kinderen gaf. Daarom moesten de kinderen van Hosea' namen dragen, die hun wezen uitdrukten, aantoonden, wat zij waren, en waartoe zij door den Heer, die hun de namen gaf, bestemd waren. Zij moesten de gevolgen der ontrouw Israëls aanduiden, verwerping en vernedering van het Koningshuis, onttrekking van de liefde des Heeren aan het volk van Ephraïms rijk, verwerping des volks voor eenen tijd, dat het niet meer des Heeren volk zou zijn. Maar dit

zou niet altijd duren, eens zouden die kinderen andere namen ontvangen, eens verwachtte men eenen tijd, waarin zij teekenen zouden zijn van Jahve's genade en liefde tot Zijn volk, want niet eeuwig zou de Heer op Israël toornig zijn. Zeker is het niet toevallig, dat Jizre'ël, de zoon van den Propheet, eenen naam bekomt, die geene verandering behoeft te ondergaan, terwijl de namen der beide andere kinderen zóó zijn gekozen, dat zij, om den aanstaanden gelukstaat van Israël uit te drukken, geheel moeten worden omgekeerd en veranderd. Heerlijk, hoewel kort en afgebroken, zoo als altijd bij den zwaarmoedigen, door het tegenwoordige diep nedergedrukten Hosea', zijn de beloften, met welke hij deze Prophetie besloot, die achter de dreigend naderende donkere wolken, een vooruitzigt openden van herstelling.

I. 1. Woord Jahve's, hetwelk was tot Hosea', zoon Beëri's, in de dagen van 'Uzzia, Jotam, Achaz, Hizkija, Koningen van Juda, en in de dagen van Jerob'am, zoon van Joas, Koning van Israël.

1.

2. Bij den aanvang heeft gesproken Jahve tot Hosea', en Jahve sprak tot Hosea': Ga, neem u eene vrouw der hoererijen en kinderen der hoererijen, | want waarlijk afhoereert het land van achter Jahve.

3. En hij ging en nam Gomer, dochter Diblaïm's, | en zij werd zwanger, en baarde hem een zoon.

I. 1. Dit opschrift, hetzij van Hosea' zelven, hetzij van een ander afkomstig, maakt ons met den vader en den leeftijd van Hosea' bekend. Deze laatste wordt naar de Koningen van Juda bepaald, (vgl. Hävernick *Einl.* II, 2. p. 280.) even als bij de overige Propheten, omdat met regt alle opregte Jahve-dienaars alleen in dit rijk en in het geslacht van David een voortdurend en wettig Koningschap konden erkennen, en daarentegen in het Israëlitische slechts eene tijdelijke en welhaast ten einde spoedende overweldiging en afscheuring zagen. De vermelding der regering van Jerob'am II is hier, even als bij 'Amos bijgevoegd, om nader dat gedeelte van de lange regering van 'Uzzia aan te duiden, hetwelk vóór 785 v. Chr., toen Jerob'am II stierf, verloopen was, en welligt ook, omdat zijne regering het schitterendste tijdvak der Israëlitische geschiedenis was, welk rijk terstond na hem verviel.

2-5. Het was een vreemd bevel, dat Hosea' van den Heer ontving bij den aaanvang zijner bediening, om een huwelijk aan te gaan, vreemd vooral door de daarbij gevoegde aanwijzing, dat de aanstaande gade hem ontrouw zou zijn en een ontuchtig leven leiden. Men zou kunnen vragen, of hij zich reeds te voren eene gade gekozen had, en verloofd was. Wij weten het niet, maar het verhaal geeft ons geene aanleiding, om dit te denken; zeker was hij nog jong, toen hij dit bevel kreeg, want de lange duur zijner Prophetische werkzaamheid bewijst, dat hij er reeds vroeg toe geroepen werd. Maar waarom maakte de Heer den Propheet met de ontrouw zijner gade reeds vooraf bekend? Het was, omdat het huwelijk van Hosea' een teeken zijn moest, daartoe van den beginne bestemd en aangewezen, niet later daartoe gebruikt; het was, omdat de Propheet van dat oogenblik af aan moest leven en werken in dat gevoel, dat hij in eene veel beduidende betrekking was geplaatst, en zich zijner roeping terstond en steeds bewust zou zijn. Daarom deelde de Heer hem dat beteekenisvolle van zijn huwelijkslot tevens mede, dat de ontrouw zijner gade het beeld zijn zou der ontrouw van Israël. Ge-

4. En Jahve sprak tot hem: Noem zijn naam Jizre'ël, | want nog een weinig, en Ik bezoek de bloedschuld van Jizre'ël over het huis Jehu's, en doe ophouden het Koningrijk van het huis Israëls.

5. En het is te dien dage, | en Ik breek den boog Israëls, in het dal Jizre'ël.

6. En zij werd weder zwanger, en baarde eene dochter, en Hij sprak tot hem: noem haren naam Niet-geliefde, | want niet zal Ik voortgaan weder lief te hebben het huis Israëls, want Ik zal het waarlijk wegnemen voor hen.

7. En het huis Juda's zal Ik liefhebben, en Ik zal hen helpen door Jahve hunnen God, | en niet zal Ik hen helpen door boog en door zwaard en door strijd, door paarden en door ruiters.

hoorzaam aan dit bevel, maar echter in zijne keuze zijn eigen gevoel volgende, huwde hij Gomer, de dochter van Diblaïm, eenen ons onbekenden Israëliet, eene vrouw geliefd door haren echtgenoot, zelfs zoo door hem geliefd, dat zijne liefde de uitdrukking zijn kon van de liefde van Jahve tot zijn volk, maar niet te min overspelig (III, 1). In het begin was dit huwelijk nog gelukkig en zij schonk hem (לו) eenen zoon, bij welke gelegenheid de Propheet op nieuw eene openbaring ontving. Op den achtsten dag na de geboorte moest het kind besneden worden naar de wet, en ontving van den vader den naam, dien het dragen zou. Hier was het de Heer, die dien naam bepaalde. Jizre'ël zou hij heeten, want de straf over de zonden en afwijking van den Heer zou als een eerste gevolg van Israëls ontrouw, het huis Jehu's weldra treffen. Te Jizre'ël had Jehu den Koning van Israël, Jehoram gedood, en Achazja, Juda's Koning, verwond, II Kon. IX, 24. Daar was Izebel gevallen, de hoofden der zeventig zonen van Achab ten toon gelegd, en het geheele gevolg diens Konings vernietigd, II Kon. IX, 33, X, 8, 11. Dit had hij gedaan onder des Heeren toelating, en daardoor de straf over de zonden van Achab en zijn huis geoefend, II Kon. X, 30. Maar Jehu met zijn huis was den Heer niet trouw gebleven, hij had dezelfde zonden gepleegd en even als de vroegere Koningen waren zijne nakomelingen afgevallen. De bloedschuld van Jizre'ël, daar eens door Jehu op des Heeren last aan Achabs geslacht gestraft, rustte nu ook op zijn geslacht en de zonden, welker straf hij daar had geoefend, kleefden op zijn huis. Daarom zou de Heer nu ook aan dit huis die zonden en afwijking bezoeken, eene bloedschuld, gelijk aan die te Jizre'ël bezocht, aan het huis Jehu's wreken. Op dezelfde plaats, in het dal bij Jizre'ël gelegen, zou Israëls boog, de kracht zijner wapenen, gebroken worden, en het zou geslagen en vernederd zijn door zijne vijanden, en wat de naam des kinds en die der plaats aanduidden, zou geschieden, Israël zou zijn, als van God zelven verspreid en uit een gejaagd, (Jizre'ël van זרע STROOIJEN, VERSPREIDEN en אל GOD = *God zal verspreiden*). Of werkelijk Israël in die vallei door de Assyriers geslagen zij, zoo als HIERONYMUS wil, is onzeker; misschien viel hier Zacharja, Jehu's laatste telg, door de hand van Sallum.

6, 7. Niet lang duurde Hosea's huwelijksgeluk; zijne gade werd hem ontrouw, en eene dochter werd geboren, maar niet *hem* (hier laat hij לו weg). Doch ook deze moest een teeken zijn. Op Goddelijk bevel ontving zij den naam LO-RUCHAMA, *Niet-Geliefde*, om aan te duiden, dat de Heer niet langer aan Israëls rijk, die teedere en innige liefde (רחם van de teederste moederliefde vooral gebruikt) zoude schenken, die Hij het volk had toegedragen, maar dat Hij die, om de vele zonden en ontrouw jegens Hem, zou wegnemen. Veel is er gezocht naar de beteekenis der laatste woorden van vs. 6, maar als men het voorgaande en volgende vergelijkt, blijkt duidelijk, dat men er slechts het woord *liefde* onder verstaan moet, en dat hetgeen de Heer zeide voor Israël te zullen wegnemen, juist was dit *liefhebben*, die *liefde*, die Hij het vroeger had geschonken. (Anderen vertalen: *dat Ik hen vergeven zou,* zonder te letten op

8. En zij speende Niet-geliefde, | en zij werd zwanger en baarde een' zoon.

9. En Hij sprak: noem zijnen naam Niet-Mijn-volk, want gij zijt niet Mijn volk, en Ik zal niet zijn voor u.

II. 1. En het getal der zonen Israëls is als het zand der zee, hetwelk niet gemeten en niet geteld wordt, | en het is op de plaats, waar gesproken wordt tot hen «niet Mijn volk zijt gij," dat gesproken wordt tot hen «zonen des levenden Gods."

het verband, waarin deze woorden met de voorgaande staan, vgl. Redslob, *die Stelle Hos.* VII, 4-10, p. 22). Deze liefde zou hij aan Israël ontnemen, dat zich van Juda, van Davids huis, van Zijne dienst had afgescheurd. Het rijk van Juda daarentegen, de kern geworden van het volk des Heeren, zou Zijne liefde behouden. Hij zou het wel bezoeken en straffen, maar niet ter vernietiging, zoo als het Ephraïmitische. Hij zou het ook in zijne diepste vernedering nabij blijven, het eens redden, redden als Jahve, hun Bonds-God, niet door menschelijke middelen, door kracht van wapenen (vgl. II Chron. XXVI, 11), maar op zulk eene wijze, dat het volk zelf en ieder daarin het duidelijke bewijs zou zien, dat Hij, de Heer, hun God was gebleven en Zijne liefde hun niet had ontnomen. Was de eerste zoon een teeken van den ondergang van Jehu's huis en de vernedering des rijks, de dochter was het van die des volks, van de weigering van Jahve's liefde aan Ephraïm.

8, 9. Maar nog eene schrede verder moest de openbaring gaan, die de Propheet outving. Een zoon, kort daarop uit zijne vrouw geboren, ontving den naam Lo'ammi, *Niet-Mijn-volk*, om het teeken te zijn van de stelling, die het volk, als volk des Heeren, tegen over Hem, hunnen God, had aangenomen, en van de daaruit volgende stelling des Heeren tegen over hen. Door zonden en afwijkingen waren zij uit Zijn verbond getreden, hadden het geschonden, hadden opgehouden Zijn volk te zijn. Daarom kon Hij ook niet langer hun God zijn. Hij zou Zich hunner niet ontfermen, maar hen aan zich zelven overlaten.

II, 1-3. De treurige gevolgen van des volks afval waren alzoo door die kinderen des Propheten aangeduid, en toch kon de Heer Zijn volk niet voor altijd verwerpen. Reeds zagen wij, hoe, als Hij zeide Zijne liefde aan Ephraïm's rijk te zullen ontnemen, Hij er de beloften voor Juda bijvoegde, dit te zullen liefhebben en redden, maar hierbij bepaalde deze openbaring zich niet. Elke straf was slechts tijdelijk en voorbijgaande, hoe zwaar en langdurig zij ook wezen mogt, en daarom moest elke Prophetie eindigen met de verkondiging van Israëls eeuwig heil. Eens zouden de treurige gevolgen van den afval des volks veranderd worden in zegen en heil. Zij zouden ophouden en plaats maken voor eenen juist tegenovergestelden toestand. Was Israël nu klein en vernederd, door nederlagen en tegenspoeden verzwakt, het zou groot en magtig worden, talloos in menigte als het zand der zee, volgens de eenmaal gegeven beloften aan Abraham, Gen. XIII, 16, en daar, waar men vroeger de duidelijkste bewijzen had gevonden, dat de Heer Zijn volk voor eenen tijd had overgegeven en verlaten, en het beschouwd had, als ware het Zijn volk niet meer, zou men dan ook de grootste proeven zien Zijner liefde, en Zijner voor hen zorgdragende Almagt; men zou moeten bekennen, dat zij zonen des levenden, almagtigen, grooten en werkenden Gods waren. Dan zou ook de ballingschap Israëls ophouden, en het volk uit alle oorden weder vergaderd worden, om niet meer twee rijken te vormen, (want het Ephraïmitische zou niet afzonderlijk hersteld, noch des Heeren liefde ooit aan hetzelve als zoodanig teruggeschonken worden,) maar één rijk zouden zij vormen, vereenigd onder één hoofd. Dan zou de Heer het huis Juda's liefhebben en helpen, en den Koning uit Davids stam den troon Zijns vaders geven en Hem Koning maken over Zijn land en over Zijn volk tot in eeuwigheid. Het zou één volk en één Koning, één rijk en één God zijn; allen zouden des Heeren eigendom, allen Zijne geliefde zijn. Zie daar de belofte, van hetgeen voor Israël na de straf aanstaande was. Waarlijk de Heer zou Zijn volk niet voor altoos verwerpen, want Zijne verkiezing is onberouwelijk en onveranderlijk zijn Zijne beloften, geene ontrouw des volks kan die veranderen of vernietigen. Dan zou er weder een dag van terugkeering en herstelling komen, een dag van Jizre'ël, maar in eene andere beteekenis (זרע strooi-

2. En zij worden verzameld, de zonen Juda's en de zonen Israëls te zamen, en stellen zich één hoofd, en gaan op uit het land, | want groot is de dag van Jizre'ël.
3. Spreek tot uwe broederen, «Mijn volk," | en tot uwe zusteren, «geliefde."

JEN, ZAAIJEN — *de Heer zaait*); zij zouden zijn als door den Heer op het land gezaaid, II, 25. Kort en afgebroken is in deze beloften de rede van den Propheet, maar toch juist overeenstemmend met de voorgaande bedreigingen: tegenover vernedering, nederlaag en verstrooijing vs. 5, staan vermeerdering en verzameling; tegenover de weigering van Jahve's innigste liefde, vs. 6, de verzekering; dat Hij hen weder met *Vaderliefde* zou bejegenen, tegenover Zijne verwerping des volks, vs. 9, de algemeene erkentenis, die bij allen zich zou openbaren, dat zij des Heeren volk waren.

HOOFDSTUK II, 4-25.

Eene strafrede, tot het volk van Ephraïms rijk gerigt, welke aan hen de afwijking en ontrouw aan hunnen God ten scherpste verwijt, straffen aankondigt, die hen tot erkentenis hunner zonden moesten brengen, en met beloften eindigt. Hier hooren wij den Propheet, vol van diepe verontwaardiging, zijne rede plotseling aanvangen, als kon hij het gevoel, dat hem bezielde, niet langer bedwingen: hij had te spreken van de ontrouw des volks, door de heiligste banden aan Hem verbonden. En hoe vele gevoelens wisselen zich in deze rede af, terwijl het beeld van Israël, als van eene ontrouwe gade zich gedurig aan zijne oogen vertoont. Ook hij had eene geliefde, maar hem niet getrouwe echtgenoot, en hoe meer zijn hart gepijnigd werd door de smart over hare handelwijze, des te dieper moest hij de smart Jahve's over den afval Zijns volks gevoelen, des te meer bewogen moest zijne rede worden. De afgebrokenheid en verscheidenheid van Hosea's uitdrukkingen zijn hier niet toevallig, maar zij drukken de taal zijns harten uit, zij zijn de spiegel zijner gewaarwordingen en gedachten, het beeld van zijn geschokt gemoed. Denkt hij aan Israëls ontrouw, hij denkt tevens aan die zijner gade, de minnenijver (קִנְאָה) van Jahve tegen Zijn volk brandt ook in zijnen boezem, en toch, hij blijft geheel getrouw aan zijne roeping als Propheet: nergens eene opzettelijke beschrijving van zijnen toestand, geen woord over zich zelven, nergens vergeet hij, dat hij eene openbaring van Jahve heeft te verkondigen en in Zijnen naam spreekt. Zijn toestand moest wel een zigtbaar, uiterlijk teeken, eene verzinnelijking als het ware van zijne prediking zijn, maar nimmer haar onderwerp worden. Daarom vertoont zich zijn eigen gevoel, zijne eigene smart, alleen in den vorm, de beelden, den stijl, de keuze der woorden, en naar mate zijne rede meer ten einde spoedt is het, als of hij zich meer en meer in het onderwerp zijner rede verliest. De herinnering aan eigen ongeluk vermindert, tot dat hij dit eindelijk bijna geheel vergeet. Hij behoudt nog wel het beeld, maar zijne rede wordt meer kalm, meer geregeld, de blijde toekomst voor zijn volk verbant het treurige, dat aanwezig is, ook voor zijnen geest, en eindelijk is hij geheel in de aanschouwing der toekomst verzonken, die de Heer nog voor

voor Zijn volk heeft bestemd. Is deze de gang der rede, haar inhoud is Israëls ontrouw tegen over Jahve's trouw. Eens had de Heer dit volk, toen het nog zwak en onaanzienlijk, toen het nog geen volk onder de volken was, groot en magtig gemaakt, het een land gegeven en het aan Zich verbonden en verloofd, met de heerlijkste belofte van zegen en heil. Hij had het gezegend met vruchtbaarheid en aanzien, maar tot afval en miskenning had het die zegeningen misbruikt. De zonde ontwikkelde langzamerhand hare kracht onder des Heeren volk, en scheen ten tijde van Hosea' haar doel, om het zich te onderwerpen, in Israël bereikt te hebben. Het volk was tot eene laagte gezonken, uit welke het niet scheen te zullen kunnen herrijzen, alles voorspelde vernietiging en oplossing; nergens was een geopend hart voor des Heeren woord. De zonde had, zoo het scheen, den Heer overwonnen, Hem uit Israël verbannen en Zijn volk aan Hem geheel onttrokken. Maar was de *verschijning* van elken Propheet reeds een bewijs, dat de Heer zijn volk niet los liet of overgaf, elke Propheet had die waarheid ook te *prediken* en te *betuigen*, opdat tijdgenoot en nakomeling mogten weten, dat het de Heer was, die toeliet, dat de zonde zich zoo onder Zijn volk openbaarde, het zoo verre vervoerde, en met zulk eene kracht er Zich onder ontwikkelde, maar dat Hij ook eens tot haar zou zeggen, «tot hiertoe en niet verder," dat Hij haar eenmaal van onder Zijn volk zou vernietigen, hare kracht breken en dooden, en Zijn volk weder met Zich verloven als in de vroegere dagen, geheiligd, beproefd en gezuiverd; dat Hij het zou zegenen met tijdelijke en geestelijke gaven, het zou herstellen en hereenigen. Slechts met deze belofte aan haar slot zijn de Prophetien in de geschiedenis van Israël verstaanbaar; zij werpt licht in de duistere tijden, in de droevige ziel van Hosea'.

1.

II, 4. Twist met uwe moeder, twist, want zij is niet Mijne vrouw en Ik niet haar man, | en zij doe weg hare hoererijen van haar aangezigt, en hare overspeligheid van tusschen hare borsten.

II, 4-6. Niet tot eene moeder, maar tot hare kinderen is de rede van den Propheet gerigt. Het is, als of hij, na lang gezwegen te hebben, eindelijk in klagten en verwijtingen losbreekt tegen hen, wier moeder reeds was weggegaan en zich in de zonden had verloren. Wij hooren in zijne woorden terstond de taal van eenen vertoornden en toch beminnenden, van eenen beleedigden, diep gekrenkten, en toch nog op terugkeer en verbetering hopenden echtgenoot. Wat Hosea' hier verkondigde was de openbaring van des Heeren misnoegen over Israëls ontrouw, afval en zonden. Waar echtbreuk bestaat, kan geen huiselijk geluk, geene vereeniging van ouders en kinderen worden gevonden. Treurig is daar het lot van de kinderen der ontucht, die de moeder, aan de zonde verslaafd, niet verzorgt, en de vader niet aanneemt, die ieder verstoot, omdat zij gebukt gaan onder de schuld der ouders en een smet op hen kleeft, die zij van hen ontvingen. Wel mogen zulken het aan hunne moeder verwijten, dat zij hun zulk een aanzijn gegeven en zulk eene schande op hen geladen heeft. Twist, zegt de Propheet, als sprekende tot de zoodanigen, twist met uwe moeder, vervolgt haar, verwijt haar, overtuigt haar, opdat de stem harer kinderen misschien ingang bij haar vinde en haar terug brenge. En hun regt, om met hunne moeder te twisten, haar, al was het hares

5. Dat Ik haar niet uitkleede naakt, en haar voorstelle als ten dage van hare geboorte, | en haar plaatse als de woestijn, en haar make als dor land, en haar doe sterven door den dorst.

6. En hare kinderen zal Ik niet lief hebben, | want kinderen der hoererijen zijn zij.

7. Want gehoereerd heeft hunne moeder, zich schandelijk gedragen, die hen droeg, | want zij sprak: «laat ik gaan achter mijne beminnaars, die gaven mijn brood en mijn water, mijn wol en mijn vlas, mijn zalf en mijn drank."

ondanks, terug te brengen, was in dat gedrag der moeder, in haren ontrouw aan haren echtgenoot, in het verbreken van de betrekking tusschen man en vrouw gelegen, die de bron en grondslag van de ware zedelijke betrekking tusschen ouders en kinderen zijn moet, terwijl de strekking van dien twist, datgene, waartoe zij hunne moeder bewegen moesten, terugkeering was tot haren man, verwijdering van de ontucht, die op haar gelaat en ontbloote borsten zetelde, verandering van haren levenswandel. De drangrede eindelijk, die zij moesten gebruiken, om hare moeder er toe te bewegen, was de straf, die de vertoornde echtgenoot weldra nemen zou, als hij, het geduld langer moede, haar beroofd en naakt, aan schande, spot en verachting prijs gegeven, zonder eenige bezitting of gave, zou verstooten en wegzenden, om van gebrek om te komen en verteerd te worden van honger en dorst. Ook voor hare kinderen moest zij dan niets van hem verwachten, ook deze zou hij niet aannemen, maar als kinderen der ontucht blijven beschouwen. Vraagt men nu, wat hier door de kinderen, wat door de vrouw te verstaan zij, het antwoord is niet moeijelijk. De gevolgen, die de ontrouw van Israël reeds gehad had, moesten het van Jahve afvallige volk aansporen, dringen, noodzaken, om terug te keeren, om zwaardere rampen, grootere verwerping te voorkomen, opdat de Heer het niet mogt terug brengen in den toestand, waarin het verkeerde, toen Hij het Zich verkoos, een slavenvolk in Egypte, veracht onder de volken (vgl. Ezech. XVI, 4.). Kan er grootere beleediging, diepere vernedering aan eene vrouw worden aangedaan, dan naakt en ontbloot te worden voorgesteld, en is het vreemd, dat wij dat beeld meermalen vinden, om de straf der diepste vernedering en verguizing van des Heeren volk aan te duiden? De Propheet bepaalt zich echter niet uitsluitend bij de voorstelling van Israël, als eene vrouw, maar het vooruitzigt van de onvruchtbaarmaking van het vroeger zoo rijke Palestina vereenigt zich bij hem terstond met de gedachte aan de straf, die het volk bedreigde. Zoo naauw was de vereeniging tusschen het land en het volk des Heeren dat de straf beiden te gelijk moest treffen. Het eerste der volken kon ook alleen het beste der aarde bewonen, en gelijk Israël het volk was, dat de openbaring des Heeren moest ontvangen en in zich opnemen en vertoonen, zoo was Palestina het land van Jahve, het tooneel Zijner openbaring, het uitsluitende eigendom Zijns volks. Van het oogenblik af, dat de Heer Zich Abrahams geslacht had geheiligd, om Zijn volk te zijn, en hun het land had geschonken, was dit hun eigendom, en sedert dien tijd was er geen volk, dat het zich toeëigenen kon, want zoo velen als er in den loop der eeuwen over heerschten, bezaten het slechts voor eenen tijd als vreemdelingen, door kracht van wapenen. Zijne vruchtbaarheid moest de zegen, zijne verwoesting en dorheid de vloek van dat volk zijn, volk en land waren slechts één geheel, stonden in een allernaauwst verband; de toestand des lands moest de uitdrukking van dien des volks wezen, en zoo diep was de overtuiging in den geest der Hebreën geworteld, dat zij *land* en *volk* vaak als gelijkluidend gebruikten, gedurig de voorstelling van beiden in één smolten, straf en zegen des volks nimmer afgescheiden van die des lands dachten. Daarom vermengt zich ook hier bij Hosea' deze voorstelling in die van des volks vernedering.

7-15. Weemoedige beschouwing vinden wij hier van hetgeen de overspelige gedaan had, toen zij de liefde hares echtgenoots had veracht. De Propheet behoudt hier zorgvuldig het beeld van het afvallige Israël, als eene, de betrekking tot haren gemaal verbrekende

8. Daarom zie, Ik omtuin uwen weg met doornen, | en ik omhein hare hei-
ning, en hare banen zal zij niet vinden.
9. En zij jaagt hare beminnaars na, en zal hen niet bereiken, en zij zoekt hen
en zal niet vinden, | en zij spreekt: « laat ik gaan en terugkeeren naar mijnen eer-
sten man, want beter was het mij toen dan nu."
10. En zij weet niet, dat Ik haar gaf het koorn en den most, en de olij, | en
zilver vermenigvuldigde Ik voor haar, en goud maakten zij tot den Ba'äl.
11. Daarom zal Ik mij wenden, en neem weg Mijn koorn te zijner tijd, en Mijnen
most te zijner stond, | en ontruk Mijne wol en Mijn vlas ter bedekking harer naakt-
heid.

vrouw, omdat dit altijd bij hem het oogpunt blijven moest. Begeerlijkheid en miskenning waren de oorzaken van die ontrouw geweest. Zij meende van die echtbreekers en boeleerders te zullen ontvangen, wat zij begeerde, rijkdom en weelde, van hen alles te moeten verwachten, wat strekken kon, om een leven in wellust en overdaad, zonder zorg of vrees te kunnen leiden; maar hoe bedroog zij zich daarin. Rijk aan beeken en stroomen, en daardoor vruchtbaar en voor den graanbouw geschikt, was een groot deel van Palestina. Het bood water en koorn tot spijs en drank; tot kleeding gaf het vlas, en de kudden der steppen leverden overvloedige wol. Tot vreugde en weelde schonken de heuvelen wijn en welriekende zalf-olij, maar dien zegen, aan wien schreven zij dien toe? Immers aan hunne afgoden, en daarin lag juist de reden van hunnen afval. Ephraïm was daardoor weelderig en brooddronken geworden, zoo dat het zich in zonden verloren had. Maar de Heer zou het nu terug houden, Hij zou het insluiten als in eene omheining (גדר, AFSLUITING; *hare heining omheinen* is eene zamengetrokkene uitdrukking voor: *haar met eene heining omgeven,*) en het beletten voort te gaan op den weg, dien het bewandelde. Gelijk de opgeslotene niet kan voortgaan met zondigen, zoo zou het volk in eenen toestand komen, dat het door armoede en ellende, vernedering en gevangenschap den lust zou verliezen om de zonden te plegen, en waarom? Opdat het daardoor gebragt mogt worden tot bekeering, dat het genoopt mogt worden, om terug te komen tot den Heer. Vergeefs toch zou het dan de dagen van voorspoed en zegen terug wenschen, even als de opgeslotene hare minnaars wel begeert en naar hen verlangt, maar die niet kan bereiken of vinden. Vat zij dan het voornemen op, om naar haren eersten man terug te gaan, omdat zij het bij hem toch beter had dan thans, een bewijs van waar berouw, een opregte terugkeer is dit niet, de overtuiging en erkentenis moet bij haar nog eerst gevestigd zijn, dat alle heil haar alleen van haren echtgenoot kan toekomen, door vernedering en ontbering moet zij nog verder leeren, hem als de eenige bron van haar geluk te beschouwen. Volgde op dien onwilligen terugkeer terstond zegen en voorspoed, hoe spoedig zou zij weder afdwalen, maar door straf en leed moet zij gelouterd worden. Nog erkende het volk niet, dat alle zegen van den Heer kwam, dat Hij het land Zijns volks vruchtbaar maakte en het deed bloeijen, dat het zilver en goud gaven waren van Hem, die van elders door koophandel toevloeiden, en die men bovenal had misbruikt, om er afgodsbeelden van te maken, of het daaraan te heiligen, VIII, 4, Ezech. XVI, 17. Kort is hier weder de uitdrukking van den Propheet. Wij zouden zeggen: het zilver en goud, dat Ik haar overvloedig schonk, maakte zij zich tot afgoden; maar Hosea' stelt beide leden slechts naast elkander, en verlaat zelfs een oogenblik het beeld (עשו, ZIJ MAAKTEN) zijner rede. Is het hier niet, als of hij bij het uiten van dat woord, dat Israël de rijkste gaven van zijnen God tot de grootste zonden misbruikte, te bewogen was, om op zijne uitdrukking of op den bouw van zijnen volzin te letten? Bij Ba'al hebben wij in Hosea's redenen niet aan eenen bepaalden afgod te denken. Het is de algemeene naam der voor-Aziatische afgoden, die gedurig door de Ephraïmiten, naar het voorbeeld hunner naburen, werden gediend. Eigentlijk be-

12. En nu zal Ik ontblooten haar ligchaam voor de oogen harer beminnaars, | en geen mensch zal haar ontrukken uit Mijne hand.

13. En Ik doe ophouden al hare vreugde, haar feest, hare nieuwe maan en haren Sabbat, | en al hare hoogtijden.

14. En Ik verwoest haren wijnstok en haren vijgenboom, van welke zij sprak: « loon zijn zij mij, hetwelk mij gaven mijne beminnaars," | en Ik maak die tot een woud, en die verteert het gedierte des velds.

15. En Ik bezoek over haar de dagen van de Ba'älen, voor welke zij rookt en zich tooit met haren ring en haar halsversiersel, en gaat achter hare beminnaars, | en Mij vergat zij, 't is Jahve's woord.

2.

16. Daarom zie, Ik verlok haar en doe haar gaan naar de woestijn, | en spreek tot haar hart.

teekent hij Heer, zoo dat het ook de naam kon wezen van den man tegenover de vrouw, als magt hebbende over haar. De Heer zou dan ook verder, behalve die insluiting en verwijdering van hare minnaars, die echtbreukige berooven van Zijne gaven en armoede doen lijden. Hij zou het graan en de andere voortbrengselen des lands, elk op zijnen tijd, (als men het juist zou verwachten te vinden) doen ontbreken, Zijne gaven, door haar aan anderen dank geweten, intrekken, en zelfs geen vlas of wol schenken, om als kleederen haar te dekken. Naakt (נבלות, schande, schandwezen,) zou hij haar dan blootstellen aan de blikken van hare vorige minnaars, die zij gevolgd was. Zoo diep zou zij vernederd worden, zoo hare schande en straf, hare schuld en misdaad een schouwspel voor allen worden. En is dit niet geschied? Is Israël niet een toonbeeld geworden van des Heeren straf, voor alle volken zijne zonde en schuld toonende, vernederd en verguisd; heeft de Heer niet aan hen gedaan, wat Hij gedreigd had, en armoede en verstooting over hen gebragt? Maar waar blijft ook des Heeren woord, dat niemand, geen mensch op aarde, Israël Hem uit de hand rukken zal, het aan Zijne magt, straf en zorg, aan Zijn bijzonder bestuur onttrekken. Hij zou de vreugde der feesten en hoogtijden doen ophouden, de wijngaarden en vijgenboomen, die zij als schandloon (אתנה) had ontvangen, en meende aan hare minnaars verschuldigd te zijn, vernietigen, het land, waarop zij groeiden, tot wouden en woestijnen, tot schuilhoeken voor het wild gedierte stellen, en zoo straf oefenen aan het volk over die dagen, waarin het de afgoden had nagevolgd, reukwerk voor hen had ontstoken en hunne dienst volijverig was gevolgd, gelijk de overspelige vrouw, die hare schoonste versierselen aanlegt, als zij hare minnaars navolgt en zoekt te lokken. Haar ring (נזם) is de neusring, dien bij de Hebreën, even als bij de meeste Oosterlingen, de vrouwen droegen. Hij was veelal van goud gewerkt, Gen. XXIV, 22, Spr. XI, 22, en maakte een voornaam deel uit der versiering van het gelaat van haar, die anderen tot zich zocht te trekken. Zoo had Israël alles gedaan, om hen, die geen goden waren, te eeren, te dienen, te volgen, maar Jahve, hun God en hun Heer, Hem hadden zij vergeten, zoo als de boeleerster haren echtgenoot vergeet. Kort en treffend woord hier aan het einde gesteld; maar toch toont het ook, hoe lief de Heer Israël had, als Hij er zoo veel waarde aan hechtte, dat het Hem niet vergat.

16-25. Ja waarlijk de Heer had Israël lief! Hoe Hij het ook mogt vernederen, het zou slechts zijn, om het naauwer aan Zich te verbinden, om de eerste liefde weder op te wekken. Hij zou, als het, zoo vernederd, nergens elders uitkomst zag, het verlokken, eigentlijk *openhartig, vertrouwd met Zich maken* (מפתיה), zoo dat het zich aan Hem zou toevertrouwen en overgeven. Dan zou Hij het voeren naar de woestijn, de plaats der

17. En Ik geef haar hare wijngaarden van daar, en de vallei 'Achor tot eene deur
der hoop, | en zij is onderworpen daarheen, als in de dagen harer jeugd en ten
dage van haar opgaan uit het land van Egypte.
18. En het is te dien dage, 't is Jahve's woord, dat zij zal roepen »mijn man," |
en niet meer tot Mij zal roepen »mijn Meester".
19. En Ik verwijder de namen der Ba'älen uit haren mond, | en zij zullen niet
meer gedacht worden bij hunnen naam.
20. En Ik maak hun een verbond te dien dage met het gedierte des velds, en
met het gevogelte des hemels, en het kruipende der aarde, | en boog en zwaard
en strijd zal Ik verbreken uit het land, en doe hen zich nederleggen in veiligheid.
21. En Ik verloof u aan Mij tot in eeuwigheid, | en Ik verloof u aan Mij in
regtvaardigheid en in regt, en in genegenheid en in liefde.

afscheiding en der beproeving, om daar, waar geene vreemde volken het konden verleiden, waar de overspelige geene minnaars kon vinden, maar alleen met haren echtgenoot zou zijn, haar hart te verteederen en te treffen, haar daar op de plaats, waar zij zich aan Jahve eens met de heiligste banden had verbonden, aan hare eerste liefde te herinneren, en afkeer van hare ontrouw te doen krijgen. En wat zou de Heer dan voor Zijn volk, Zijne beminde en teruggekeerde doen? *Van die plaats uit* (משם) het terug voeren naar het verlaten en onvruchtbaar vaderland, de straf, die ook daarop rustte, opheffen, en de wijngaarden haar terug geven, die, nu verwoest, door haar vroeger niet als gaven des Heeren waren erkend. Toen het volk het eerst onder Josua's leiding Palestina binnen trok, werd de eerste ontrouw aan Jahve in eene vallei bij Jericho gestraft, die sedert dien tijd den treurigen herinneringsnaam van 'Achor, ONGELUKS vallei, droeg, Jos. VII, 26. Zij mogt wel als teeken worden beschouwd van het ongeluk, dat ontrouw aan Jahve in het vervolg der tijden in Palestina over het volk zou brengen; maar nu zou aldaar, bij de terugkeering in dat land, geene ongeluksvallei meer zijn. Zij zou veranderd worden in eene poorte der hoop, eene aanduiding der blijde verwachtingen, met welke het volk nu terugkeerde, om nimmer weder ontrouw aan Jahve, nimmer weder ongelukkig te zijn. Van de woestijn af landwaarts heen (שמה) zou dan het volk onderworpen, GEBOGEN, zijn (ענתה, anderen vertalen het door ZINGEN, doch hier minder gepast, waar de zin meer de beschrijving eener gemoedsstemming, dan die eener oogenblikkelijke handeling vordert) zoo als het geweest was, ten dage van den uittogt uit Egypte, toen het aan den voet van Sinaï zich voor altijd vrijwillig aan Jahve verbond, Zijne wetten aannam, Ex. XXIV, en zich er aan onderwierp, als de jeugdige vrouw zich onderwerpt aan de magt van haren echtgenoot. En op dien dag zou zij er trotsch op zijn, Jahve te mogen aanspreken als haren *man* en niet meer zoo als vroeger als haren gevreesden en niet beminden *meester*, Hij zou dan uit haren mond verwijderen de namen harer trotsche minnaars, der Ba'älen en afgoden, zoodat zij zich zelfs hunne namen niet meer zou herinneren, maar die voor altijd vergeten. Dan zou de Heer een verbond maken tusschen Zijn volk en de dieren, Israël en de natuur, en haar geheel dienstbaar doen zijn aan deszelfs geluk en voorspoed. Niets zou aan de Zijnen meer schaden, oorlog en zwaard tegen hen niet meer zijn, maar zij zouden wonen in veiligheid. Want voor eeuwig zou dan Israël aan den Heer zijn verloofd, om door geene ontrouw van Hem verwijderd te worden. Dan zou Hij tot onderpanden en bewijzen, dat Hij Zich dit volk had toegeheiligd en verkoren, Zijne regtvaardigheid in straf en zegen, Zijn regt in de voorschriften Zijner wet, Zijne genade in vergeven en heiligen, in en aan hetzelve openbaren. Zijne innige liefde zou Hij in Zijne zorg en besturing van Israël vertoonen.

22. En Ik verloof u aan Mij in trouw, | en gij kent Jahve.

23. En het is te dien dage, dat Ik zal verhooren, 't is Jahve's woord, dat Ik zal verhooren den hemel, | en hij zal verhooren het land.

24. En het land zal verhooren het koorn, en den most en den olij, | en zij zullen verhooren Jizre'ël.

25. En Ik zaai het voor Mij in het land, en heb lief de Niet-geliefde, | en Ik spreek tot Niet-Mijn-volk, « Mijn volk zijt gij," en hij zal spreken, « mijn God."

Hieraan zouden dan allen bekennen, dat de Heer Israëls God en dit volk een eigendom, eene verloofde Jahve's is. Zijne trouw, aan dit volk bewezen, de kennis van Zijnen naam, aan hen geschonken, waren het geene kenmerken van des Heeren verbond met Israël, zoo als die nergens elders gevonden werden? Welk volk toch kende den Heer, als dit volk, wiens grootste voorregt juis in die kennis van den Heer gelegen was. Als de Heer het op nieuw aan Zich had verbonden, zou het weder hun grootste voorregt, het eerste gevolg hunner herstelling zijn, dat zij Jahve kenden. Dan zou er eenstemmigheid tusschen den Heer en de schepping heerschen, en alle zegen van Hem op de aarde afdalen. Als de hemel Hem om regen bad, zou Hij dien geven, de hemel zou dien aan het land schenken dat er naar dorstte, dit zou koorn, most en olij voortbrengen, want het kon nu, bevochtigd, aan zijne voortbrengselen het voedsel geven, dat zij eischten. Zoo zouden de wenschen van Jizre'ël, het door God gezaaide volk, vervuld worden, en de *niet-geliefde* zou geliefd en *niet Mijn volk* des Heeren volk worden. Ziedaar den Propheet onverwacht teruggekeerd tot II, 3, tot de namen der kinderen, van welke hij Jizre'ël nu tot naam des volks maakt zonder dien te veranderen, als het door God gezaaide in het land, terwijl de naamsverandering der beide anderen ten teeken moest strekken, dat ook al de gevolgen der verwijdering van den Heer waren weggenomen. Zoo sluit deze rede zich geheel aan het vroeger gezegde aan, en het uitbreidende en ontwikkelende, moest ook zij eindigen in de hoop eener blijde toekomst, die na zoo veel leeds zeker zou volgen, als de tijden der straf en beproeving zouden zijn voorbij gegaan.

HOOFDSTUK III, 1-5.

Lange tijd was er verloopen sedert de vrouw van den Propheet haren man had verlaten, en omzwervende tot zulk eene armoede was vervallen, dat zij slavin van eenen vreemde was geworden, zoo als dit wel eindelijk het lot moest worden van verlatenen, die niemand wilde ontvangen en die elk ander middel van bestaan misten. Hosea' had haar, ofschoon ze nog steeds beminnende, aan haar lot overgelaten, en dacht waarschijnlijk weinig, dat hij haar eenmaal nog terug zoude nemen, toen hij onverwacht een bevel van den Heer ontving, om zijne liefde haar geheel terug te schenken, haar weder tot zich te nemen en als zijne vrouw te beschouwen. Een raadselachtig bevel, nog bepaald door het daarbij gevoegde, dat zij eenigen tijd alleen en afgezonderd door hem bewaakt en verzorgd moest worden. Maar de Heer liet Zijnen dienaar van de beteekenis niet onkundig. Straf moest voor Israël slechts een louteringsmiddel zijn, om het terug te voeren tot zijnen God; want nimmer kon des volks verwijdering van den Heer voortdurend zijn, ten zij het ophield Zijn volk te wezen. Daar-

om moest immers ook de verstooting dier vrouw, als het beeld van Israëls zonden, slechts tijdelijk zijn, om tevens het beeld van des volks herstelling en wederaanneming te kunnen worden. In geen geval kon de ontrouw der gade van den Propheet blijvend zijn, want de afval van Israël zou eenmaal ophouden. Het zou, na een tijdperk van straf, vernedering en afzondering, terugkeeren tot den Heer, niet door eigen vrijwillige daad of keus, maar als door Hem gedrongen en gekocht, gelijk de vrouw door haren man teruggekocht, na eenen tijd van afzondering, door hem weder werd aangenomen. Zoo had ook de liefde van den Propheet eene beteekenis en moest zijne gade eene beminde van den echtgenoot zijn. Welk volk toch had de Heer zoo lief gehad als Israël? Men kan derhalve niet beweren, dat de door Hosea' hier bedoelde en voor dien prijs gekochte vrouw eene andere zou zijn, dan zij, die eerst aan hem verbonden en daarna hem ontrouw geworden was, zonder den zin van het teeken te miskennen, dat de Heer nog voor het laatst aan het rijk van Ephraïm wilde geven. Ook toen nog, toen het volk het diepst was gevallen en de grootste vernedering het dreigde, moesten zelfs nog het verwijt en de strafbedreiging gepaard gaan met de belofte van zegen en herstel.

3.

III. 1. En Jahve sprak tot mij: Nogmaals ga, bemin als vrouw eene beminde van den echtgenoot, en overspelige, | gelijk de liefde van Jahve voor de zonen Israëls, en zij hebben zich gewend naar andere goden en beminnen de druivenkoeken.

2. En Ik kocht haar Mij voor vijftien zilverstukken, | en een chomer gerst en een lethek gerst.

III, 1-5. Ten anderen male geeft de Heer Zijnen dienaar een bevel omtrent zijne gade. Weder moest hij gaan (עוד לך vgl. I, 2 לך.) en haar zijne volle liefde terug schenken, haar *als zijne vrouw* weder beminnen, die hij integendeel zoo veel mogelijk had zoeken te vergeten, die hij nimmer als gade weder meende te zullen kunnen lief hebben, daar zij zich zijne achting zoo schandelijk had onwaardig gemaakt. Wel scheen het een vreemd bevel *als gade* weder eene vrouw te beminnen, die in het volle genot zijner onverdeelde liefde, hem ontrouw was geworden, maar de Propheet wist de bedoeling des Heeren. Sommigen meenden, dat men niet BEMINDE VAN DEN ECHTGENOOT, maar BEMINDE VAN DEN MAN, den echtbreker (רֵעַ eigentlijk VRIEND, NAASTE, vgl. Jerem. III, 1 en 20.) moest vertalen; maar, om niet te zeggen, dat hierdoor de tegenstelling geheel verloren gaat, zoo bewijst juist het volgende, hoe ongegrond deze meening is. De Propheet toch moest zulk eene als vrouw weder beminnen, die door haar gedrag de uitdrukking was geweest van des volks afval van Jahve, dat, niettegenstaande de grootste en schoonste blijken van Zijne liefde, Hem had verlaten en vreemde goden, de afgoden der volken, had gediend en geëerd, en druivenkoeken, (אשישׁ PLATTE KOEK of GEBAK, vooral zoo als hier, met druiven toebereid, als lekkernij, II Sam, VI, 19, en als verkwikking, Hoogl. II, 5, in gebruik,) die bij de feesten der afgoden geofferd en gebruikt werden, had bemind. Welligt wilde de Propheet nog bijzonder door deze druivenkoeken, om hunne zoetheid bekend, aanduiden, hoe de wellust en brooddronkene feesten der afgodendienst het volk aantrokken boven de strenge en onthouding leerende dienst des Heeren. Doch hoe dit ook zij, Hosea' moest niet om den afval Israëls te kunnen uitdrukken, *deze* of *gene* vrouw beminnen, maar hij moest *zijne eigene* vrouw wederom tot zich nemen, die door hare vroegere daden den afval des volks daardoor had afgebeeld, dat zij, hoewel bemind door haren echt-

3. En Ik spreek tot haar: vele dagen zult gij Mij zitten, gij zult niet hoereren, en gij zult niet zijn voor eenen man, | en ook Ik over u.

4. Want vele dagen zullen zitten de zonen Israëls, geen Koning en geen Vorst en geen offer en geen beeld, | en geen Ephod en Theraphim.

5. Daarna zullen zich keeren de zonen Israëls, en zoeken Jahve hunnen God, en David hunnen Koning, | en ijlen naar Jahve en naar Zijne goedheid in het laatste der dagen.

genoot, hem evenwel ontrouw was geworden. Wat het terugnemen van zulk eene vrouw beteekende, blijkt uit vs. 4 en 5. Dit hebben nogthans sommigen voorbij gezien, waardoor zij aan eene verkeerde vertaling de voorkeur gaven. Hosea' gaf terstond aan het bevel gehoor. Hij kocht HAAR, zijne eigene vrouw, terug voor eenen slavenprijs, vijftien gewone zilveren munten en eene hoeveelheid gerst, een chomer en een halven chomer of Lethek (omtrent deze maten zie men BERTHEAU, *Zur Geschichte*, p. 62 volgg.); of deze prijs gelijk stond met de Ex. XXI, 32 bepaalde schadevergoeding is moeijelijk te bepalen; zeker was het geene huwelijksgift of iets dergelijks, daar aan een huwelijk hier niet te denken viel voor hem, die zijne vrouw terugnam, maar alleen eene vergoeding, een uitkoop voor dengene, die thans in het bezit dier vrouw was, en men gaat te ver, wanneer men ook in de bepaling van dien prijs eene beteekenis zoekt, die nergens door den Propheet wordt aangeduid. Toen hij die vrouw weder bij zich had, behandelde hij haar echter op des Heeren bevel niet terstond als zijne gade, maar bepaalde, dat zij vele dagen, dat is eenen langen onbepaalden tijd, *hem* zou *zitten*, onder zijn beheer en toezigt, eenzaam en verlaten, als eene weduwe zou verkeeren, zonder eenige gemeenschap met iemand. Zij zou zich niet mogen of kunnen overgeven aan hare vroegere lusten, door hare boeleerders te volgen, en evenmin zou de ware huwelijksbetrekking tusschen haar en haren man volkomen worden hersteld: en *ook ik*, zegt haar man, OVER U (אליך eigenlijk TOT U). Over de beteekenis dezer woorden bestaat veel verschil; zij schijnen echter hier aan te duiden, dat de Propheet een wakend toezigt, eene voortdurende zorg over zijne gade zou houden, zoowel het gevolg van zijne liefde, die voor haar bezorgd was, als van zijne vrees, dat zij weder ontrouw zou worden, zoodat zij aan de eene zijde eene bedreiging voor de vrouw bevatten (Nah. II, 14.) om toe te zien, daar hij haar zou bewaken, aan de andere zijde eenen troost inhouden, dat hij voor haar zou zorgen, omdat hij haar nog steeds beminde, HIJ, haar echtgenoot (גם־אני) en geen ander. Dit zou een tijd van afzondering voor haar zijn, om berouw en ware bekeering in haar uit te werken, als het ware een verblijf in de woestijn, II, 16; en zoo zou ook eens Israël, de beminde des Heeren, als weduwe zitten, treurig en verlaten, zonder hoofd en zonder Koning, zonder bot te kunnen vieren aan haren lust tot afgodendienst en afwijking. Het volk zou onderworpen zijn aan vreemde magt en zijn zelfstandig bestaan verliezen, het zou geen opentlijk en vereenigd afgodenoffer kunnen brengen of de beelden vereeren, hetgeen men nu zoo gaarne deed; zelfs zóó zouden zij worden vernederd, dat ieder zijne eigene huisgoden (אפוד is waarschijnlijk een soort van kleedingstuk of versiersel, waarvan men zich bediende, als men de Theraphim of huisgoden vereerde of raadpleegde, eene nabootsing van het kleed van den Hoogepriester, Ex. XXVIII, 6-12. Zeker behoorden beiden Ephod en Theraphim, te zamen tot de huisgodendienst, Rigt. XVII, 5.) niet zou kunnen vereeren en dienen. En wat zou het einde zijn? Herstelling voor Israël, als het bekeerd was tot den Heer zijnen God en zich omgewend had tot Hem. Dan zou het volk Hem weder zoeken en vinden, en trotsch zijn op den naam van volk des Heeren; dan zouden allen zich scharen onder het bewind van den nieuwen David, dien Koning in het Koningsgeslacht van Israël geboren, op wien de vroegere David in zijn leven, werken en zijne gezangen steeds had gewezen, en wiens rijk eeuwig zou zijn. Geene afscheuring zou er meer zijn in Israël, maar allen zouden zich haasten, vurig begeeren en verlangen naar des Heeren goedheid, die Hij Zijn volk zou toonen, als hun straftijd geëindigd was, en het zijne bestemming bereikt had.

TWEEDE DEEL.

EERSTE REDE, HOOFDSTUK IV.

Deze rede bevat eene schildering van Ephraïms zonden, een tafreel, met de sterkste en levendigste kleuren geteekend, van den diepen val en de algemeene verdorvenheid in dat rijk, die elke hoop op herstel buiten sloten. Verdriet en verontwaardiging aan de eene zijde, medelijden aan de andere stralen in deze woorden door. Waarschijnlijk werden zij gesproken kort na den dood van Jerob'am II, toen nog geene uitwendige magt het rijk benaauwde, maar wel inwendige twist, tweedragt, partijschappen en bandeloosheid zich als zoovele teekenen van den naderenden ondergang vertoonden. Het ontbrak het bestuur aan kracht, om wet en regt te handhaven, en de Priesters, die des Heeren wet en woord moesten bewaren, waren de eersten in het plegen der zonde. Terwijl Zacharja, Sallum en later Menachem zich het rijk betwistten en niemand zich zoolang als Koning kon handhaven, dat hij de zaken des rijks had kunnen herstellen en regelen, liepen benden van roovers of staatkundige misnoegden het land af, plunderden en moorden ongestraft, en pleegde het volk, zedeloos en bedorven, zonder schaamte of terughouding, afgoderij en beeldendienst op de bijgeloovigste, allerschandelijkste wijze. Deze rede ontwikkelt zich in vier gedeelten of strophen; de eerste, vs. 1-5, bevat in algemeene bewoordingen een verwijt der zonden, die door allen alom bedreven werden, en wijst op de gevolgen, die daarvan voor land en volk te wachten stonden. Waar men toch de duisternis liever had dan het licht, daar moest men immers ook weldra de gevolgen der duisternis ondervinden en moest het volk struikelen en vallen. Maar hoe kon alle licht zoo zijn uitgebluscht? Omdat de Priesters zelven waren afgevallen, zij, de afstammelingen van Aharons geslacht, die nog in het rijk van Ephraïm overig waren, wier roeping het was, om ook daar de wet des Heeren, als eene brandende lamp, te bewaren en hare kennis te behouden, opdat dit volk, zoo het nog wilde, zich in dat licht zou verheugen: omdat zij leidslieden en aanvoerders tot de zonde waren geworden. Er leefden toch in Ephraïm vele Priesters, en waarschijnlijk werd zelfs de afgodische vereering van Jahve te Beth-El en elders door zulke nakomelingen van het oude Priester-geslacht uitgevoerd. Door hunnen stand hadden zij wel eenen zekeren invloed op het volk, en de van ouds her door hen genotene achting was nog niet geheel verdwenen, maar zij waren ontaard en verbasterd en geheel onkundig van de Wet des Heeren geworden. Het hun toebetrouwde licht der kennis was sedert lang ook voor hen zelven uitgebluscht. Tegen hen rigt de Propheet in het tweede gedeelte zijne rede, vs. 6 - 10, om dan in het derde, vs. 11 - 14, de schandelijke afgoderij en openbare onzedelijkheid met hare gevolgen te schilderen. Maar hoe was het in Juda gesteld? Daar leefde nog 'Uzzia, onder wiens bewind dat rijk in magt zoozeer was toegenomen en die de dienst van Jahve nog handhaafde en beschermde. En toch waren er ook daar reeds velen, die tot afgoderij overhelden, die verblind werden door de pracht der Heidensche feesten, maar verre evenwel was het rijk nog verwijderd

van de laagte, waartoe Ephraïm gezonken was. Daarom wendt zich Hosea' eindelijk, vs. 15 - 19, tot Juda, om het te waarschuwen voor Ephraïms val, dat het zich niet even schuldig mogt maken, dat het zich wachten mogt voor den ondergang, dien dit rijk reeds naderde. Wij hebben hier geene kunstig aangelegde rede, die zich in schoone, regelmatige vormen ontwikkelt, maar woorden van eenen, door hetgeen hij rondom zich ziet, diep verontwaardigden en getroffen man, die kort en afgebroken, scherp en bijtend zijnen tijdgenooten hunne zonden en hunnen toestand voorhoudt, omdat zij dit zelven niet regt schenen te begrijpen of te doorzien; die, wanhopend aan hunne verbetering, den last, dien hij van den Heer ontvangen heeft, om hun hunne zonde voor oogen te houden, bijna onwillig volbrengt, maar, vreezende voor het nog aan Jahve getrouwe rijk, innig bewogen met het gevaar, waarin ook dit door zulk een voorbeeld verkeerde, het met de teederste zorg vermaant en waarschuwt. Ook hier vinden wij Hosea' treurig gestemd en nedergebogen onder den last der tijden, die hij beleefde, en der woorden, die hij te spreken had, en als men deze rede vergelijkt met hetgeen voor weinige jaren door 'Amos was gesproken, dan gevoelt men, hoe veel dieper het rijk van Ephraïm sedert nog gevallen was.

1.

IV. 1. Hoort het woord Jahve's zonen Israëls, | want eenen twist heeft Jahve met
de inwoners des lands, want geene trouw en geene welwillendheid, en geene kennis
Gods is in het land.
2. Zweren en liegen en moorden en stelen en overspel bedrijven, | zij breken
voort, en bloedschuld reikt aan bloedschuld.

IV, 1 - 5. Het geheele volk van Ephraïm moest het woord van Jahve hooren, want het zou eene strafrede, een verwijt bevatten over de zonden aller inwoners des lands. De Heer toch stond nu gereed een pleit, (ריב TWIST, vooral een geregtelijke, ook VORDERING, EISCH, die men tegen iemand instelt,) eene vordering door Zijnen dienaar in te stellen tegen de bewoners van dit rijk, hun de zonden voor te houden, opdat zij het oordeel zouden vernemen, dat des Heeren regtvaardigheid over hen zou uitspreken, vgl. Micha VI, 2. En waarin waren nu die zonden gelegen? Vooreerst in het *ontbreken* van liefde tot God en den naaste, ten anderen — en dit was van het eerste een natuurlijk gevolg — *in het aanwezig zijn* van eene steeds klimmende verdorvenheid, zich vertoonende in zonden tegen God en den naaste. Waar het hart der menschen gesloten is voor den Heer, daar verwijdert het zich hoe langer zoo verder van Hem en staat vijandig en strijd voerende tegenover Hem; wat zich aan Hem niet onderwerpt, moet Hem wederstaan en zich tegen Hem verheffen. In Ephraïm waren goede trouw en waarheid in handel en wandel, waren onderlinge welwillendheid en liefde, die den naaste ondersteunen, waren kennis des Heeren en Zijne vreeze, geloof in en vertrouwen op Hem verdwenen, maar ongeregtigheid openbaarde zich daar in allerlei vormen. Valsch zweren en liegen, om den naaste te bedriegen, moorden, stelen, overspel bedrijven, des naasten leven, zijn eigendom, zijne gade hem te ontnemen, ziedaar wat in de plaats van goede trouw en genegenheid gekomen was. De Propheet stelt deze handelingen met nadruk los naast elkander, om daardoor niets aan de kracht zijner rede te ontnemen, maar dan voegt hij er meer bepaald bij, hoe zij, die inwoners van het land, VOORTBRAKEN (פרצו), alle grenzen en wetten overschreden, alle banden af-

3. Daarom zal treuren het land en verwelkt ieder, die er in woont, met het gedierte des velds, en met het gevogelte des hemels, | en ook de visschen der zee zullen worden weggevaagd.

4. Slechts niemand twiste, en niemand berispe, | en uw volk, — als priestertwisters!

5. En gij struikelt dezen dag, en ook struikelt de Propheet met u dezen nacht, | en Ik verdelg uwe moeder.

wierpen, hunne zonden steeds grooter maakten, zoodat de eene bloedschuld en moord aan de andere reikte, daar zij in eene onafgebroken reeks op elkander volgden. Moest de ondergang des lands niet het gevolg van zulk een' toestand zijn? en niet alleen der inwoners, maar ook van het land zelf, daar niet slechts de natuur de gevolgen der zonden van de menschen draagt, maar vooral, omdat het rijk gezegend Palestina, bestemd, om de woonplaats van des Heeren volk en in zijne vruchtbaarheid een teeken van Jahve's welbehagen in hen te zijn, ook een teeken van Zijn ongenoegen zou zijn door zijne verwoesting, en mede de straf zou moeten dragen van de afwijkingen des volks, dat het bewoonde. Het land zou treuren, onvruchtbaar zijn en kwijnen; verwelken als eene bloem zou alles, wat er zich in bevond, niet alleen de menschen, die er in woonden, ('Amos VIII, 8.), maar ook wat er van de dieren des velds in leefde, of van de vogelen des hemels in nestelde. Zelfs de visschen, die in zulk eenen overvloed aanwezig waren in de wateren Meroms, de zee van Kinnereth en de stroomen van den Jordaan, of gevonden werden op de kusten der Middellandsche zee, zouden worden weggevaagd. Zoo zouden de zonden des volks ook eene ziekte zijn voor de natuur des lands. Maar de treurigheid maakt de uitdrukking van den Propheet nu bitter en scherp, hij voelt dat hij te vergeefs tot zijn volk spreekt. Neen, zegt hij, slechts (אך ALLEENLIJK, dit alleen,) beproeve niemand, u tot erkentenis uwer zonden te brengen, u te berispen, een vergeefsch werk zal hij doen, tot onwilligen spreken (ריב is eene TWISTVORDERING, ריב INSTELLEN, zoo als nu de Heer door Zijnen dienaar deed, vs. 1.) en waarom? omdat uw volk, namelijk het volk van Israël, van het rijk Ephraïms, tot hetwelk de Propheet spreekt, is als *Priestertwisters.* Omtrent de beteekenis van deze laatste woorden bestaan de meest verschillende gevoelens, doch men schijnt aan de eenvoudigste verklaring de voorkeur te moeten geven. מריבים TWISTENDE, zijn zulken, die met iemand hevig oneens zijn, tegenstanders, die zich niet willen onderwerpen en schikken, vgl. I Sam. II, 10; ook Hosea' (vs. 6, 7.) beschouwde de *Priesters* als de bewaarders van de kennis en wet des Heeren, als de door hunne roeping bestemde leidsen raadslieden voor het volk, naar wie zij hooren moesten, Deutr. XVII, 11, 12, en dat de Priesters in Ephraïm nu niet meer aan die roeping voldeden ontnam niets aan de waarheid dier voorstelling. Wie dus met hen twistte, zich tegen hen verzette, uit trotschheid en eigenwil niet naar hen hooren wilde, zondigde daardoor niet slechts tegen de wet, maar toonde ook vooral niet voornemens te zijn, om op iemands raad of vermaning zijne wijze van handelen te veranderen, toonde zijn eigen weg te willen gaan. Hieruit verklaart zich nu deze spreekwijze gemakkelijk, want een *Priestertwister* was dan een eigenzinnige, die niet hooren wilde. Was thans het geheele volk geworden als zij, die zich tegen den Priester, verzetten, en weigerden zich aan hem te onderwerpen, dan was immers ook de prediking van Hosea' ijdel, het was, als sprak hij tot menschen, die door hunne daden verklaard hadden, zich aan geenen raad te willen storen. Zoo zouden zij dan ook in hunnen eigenzin struikelen en vallen: heden nog misschien, dat is, binnen zeer korten tijd, als de tijd dier straf was gekomen, zouden volk en rijk te gronde gaan, en ook de Propheet, die nu nog sprak en vermaande, misschien dezen nacht reeds zou hij in het lot zijns volks deelen. Hier aan den valschen en leugen Propheet bijzonder te denken, daarvoor is geene reden; struikelde het volk, de Propheet, die onder dat volk leefde, moest natuurlijk mede struikelen. Struikelen toch is

2.

6. Verdelgd is Mijn volk zonder de kennis, | want gij, de kennis hebt gij verworpen en Ik zal u verwerpen, dat gij mij geen Priester zijt, en gij vergeet de wet uwes Gods, Ik zal vergeten uwe zonen, ook Ik.

7. Naar hunne menigte, zoo misdeden zij tegen Mij, | hunnen roem zal Ik met smaad verwisselen.

8. Zonde Mijns volks eten zij, | en tot hunne misdrijven heffen zij hunne ziel op.

hier slechts eene beeldsprakige uitdrukking voor ondergang, val en vernietiging, en de diep geschokte Hosea' kon immers bij des volks ondergang voor zich geen ander lot verwachten? En nu voert eindelijk de Propheet den Heer zelven sprekende in, als hij er bijvoegt: Ik verdelg uwe moeder. Zie, weder zweeft hem dat beeld voor den geest, van die ontrouwe, overspelige vrouw, waaraan Israël was gelijk geworden, van die moeder, die haren gemaal had verlaten. Van haar spreekt hij tot die hem hoorden, als van *hunne* moeder, omdat zij zonen, inwoners van Israël waren, behoorende tot het afgeweken en ontrouwe volk, dat de Heer zou verdelgen. Als het gestruikeld en gevallen was door zijne zonden, zou Hij het straffen en vernederen.

6-10. Maar die Priesters, naar wie zij niet zouden willen hooren, waren *zij* getrouwe raadslieden gebleven? Hadden zij het volk vermaand en zoeken terug te houden? Neen waarlijk niet, den sleutel der kennis hadden zij verloren en waren aanvoerders in de zonden geworden. Het volk was wel als Priestertwisters geworden, maar hoe was het daartoe gebragt? Omdat de Priesters de wetenschap en kennis aan hen hadden onthouden en ontnomen, daarom ging het volk nu verloren. Kennis (דעת) is bij de schrijvers der Hebreën in het bijzonder de kennis van de wet en den wil des Heeren, Spreuk. II, 5, want Zijne vreeze is het beginsel der wijsheid, en die den Heer kent, vreest en dient Hem. Zij beschouwden den Heer steeds als het groote onderwerp voor de beschouwingen en onderzoekingen des menschen, als het voorwerp, naar welks kennis hij steeds streven moest, dat hij steeds beter, steeds meer moest trachten te begrijpen. Deze kennis alleen, wisten zij, kon den mensch gelukkiger en beter maken, hem met wijsheid, dat is overeenkomstig de wet, den wil en den raad des Heeren in elke omstandigheid doen handelen; alle overige wetenschap, zooverre die niet tot de kennis Gods brengt, beschouwden zij als ijdel en nietswaardig. Aan deze kennis bij uitnemendheid ontbrak het bij het volk van Israël, en daarom ging het te gronde. *Mijn* volk, zegt de Heer, bij wien Mijne kennis het levendigst moest wezen, is verdelgd, omdat het Mij niet kende, en *gij*, — wie voelt hier den nadruk niet van deze bijgevoegde aanwijzing van den Priester? — wiens roeping het was, die kennis levendig te houden, *gij* hebt die kennis van u gestooten, die verworpen, zelf die niet bewaard, maar ze klein geacht. En nu, welke straf wachtte hem? Zijn Priesterambt zou van hem genomen worden. Het is derhalve van diegenen, die uit Aharon's geslacht door afstamming in het bevoorregte bezit van het Priesterschap waren, dat de Propheet spreekt. Want, ofschoon Jerob'am I ook uit andere geslachten Priesters gemaakt had, I Kon. XII, 31, omdat toen de wettige Priesters te zeer aan Davids huis hingen, II Chron. XI, 13, 14, naar mate men evenwel naderhand weder meer en meer den schijn aannam van den Heer te dienen en Zijne wet op te volgen, en de afscheiding vaster gegrond was, werden weder diegenen, die naar de wet Priesters waren, en die of nog in Ephraïms rijk gebleven, of derwaarts teruggekeerd waren, in het bezit van hun Priesterambt hersteld, en droeg men hun bij voorkeur de dienst dáár op, waar men Jahve nog schijnbaar vereerde. Dat wij hier aan de zulken te denken hebben, blijkt duidelijk uit Hosea's woorden, want tot dezen alleen kon gezegd worden, dat zij de kennis veracht hadden, dat zij hun Priesterdom verliezen zouden, dewijl zij de wet van hunnen God hadden vergeten, en dat Hij daarom dan ook hunne kinderen en afstammelingen zou vergeten en hun de voorregten van hun geslacht ontnemen. Want naar

9. En zoo als het volk is, zoo is de Priester, | en Ik bezoek over hem zijne wegen, en zijne bedrijven doe Ik tot hem wederkeeren.

10. En zij eten en zullen niet verzadigd worden, en zij doen hoereren en zullen niet uitbreken, | want op Jahve lieten zij na te achten.

3.

11. Hoereren en wijn en most beneemt het hart.

12. Mijn volk vraagt zijn hout, en zijn stok geeft hem bescheid, | want een geest der hoererijen vervoerde het, en zij hoereren af van hunnen God.

mate zij talrijker werden en meerdere Priesters uit Juda naar Ephraïm overkwamen, hunne geslachten vermeerderden en daardoor hunne magt toenam, werden ook hunne zonden meerder en weken zij te verder van hunne roeping af. Daarom zou de Heer den roem van hun Priesterschap, hunne eer en aanzien hun ontnemen en in schande veranderen. Wat deden dan die Priesters, hoe handelden zij? Zij trokken voordeel uit de ongeregtigheid des volks, zij leefden overdadig en weelderig van de offers, die het volk voor zijne zonden, niet naar de wet van Jahve, maar volgens zijne eigene willekeurige inrigtingen bragt, en die te talrijker zijn moesten, naar mate de zonden toenamen. In plaats dan van de zonden tegen te gaan, spoorden zij het volk tot zondigen aan, met welgevallen zagen zij de zonden toenemen en misbruikten hunne magt en aanzien tot allerlei ongeoorloofde en schandelijke bedrijven, waaruit zij zich voordeel, winst en rijkdom verschaften (ישאו נפשו ZIJ HEFFEN elk ZIJNEN LUST OP, om ieders begeerte naar de vermeerdering der zonden uit te drukken,). Zoo werden zij zelven leidslieden tot het kwaad. Derhalve waren volk en Priester even slecht, even verdorven geworden, en den laatsten was niets van zijne voortreffelijkheid overgebleven. Niets onderscheidde hem meer van de afgevallene menigte en eene wisse straf stond ook hem te wachten. Die Priesters mogten eten en feest vieren, maar eens zou er een tijd komen, dat zij honger zouden lijden zonder hoop op verzadiging; zij mogten ontucht bevorderen en bedrijven (הזנו TOT ONTUCHT VERLEIDEN,) en vele vrouwen hebben, eens zouden hunne kinderen weinigen zijn, en hun geslacht zou zich niet meer uitbreiden, omdat zij Jahve vergaten en weigerden Zijne wet te bewaren. Eene treurige schildering van hen, aan wie de instandhouding van de wet des Heeren in Israël was toebetrouwd, die als dienaars van Zijn heiligdom bestemd waren, om leeraars des volks, uitvoerders van de wet van Jahve te zijn.

11-14. Waar de kennis des Heeren zoo geheel ontbrak, daar moest wel de schandelijkste en zinnelijkste afgodendienst ontstaan, waarmede bijgeloof altijd ten naauwste vereenigd is. De mensch heeft telkens behoefte aan eenen zekeren omgang met de Godheid, omdat hij zich aan hare magt en haar bestuur onderworpen gevoelt, en als zijne voorstelling van haar zinnelijk is en onwaardig, zal hij immers van zelven ook door allerlei zinnelijke middelen en voorstellingen zich tot haar in betrekking pogen te stellen, en weldra bijgeloovig worden? De opgewekte zinnelijkheid verderft het gevoel en de vatbaarheid voor al wat bovenzinnelijk is, ontneemt aan den mensch, wat het voortreffelijkste in hem is, en verlamt de krachten zijner rede. Wellust, overdaad en dronkenschap benemen den mensch zijn verstand, en maken hem hoe langer zoo meer eenen slaaf der zinnelijkheid, eene waarheid, die Hosea' hier wel aan het hoofd mogt zetten, om er de toepassing van op Israël te te maken; want daar heerschten deze zonden, en hadden het volk tot de grootste bijgeloovigheid gebragt. *Mijn* volk, zegt hij, als of de Heer zelf sprak, vraagt zijn houten beeld, het werk zijner handen, om raad, en zijn stok dient hem, om de stem der Goden te vernemen en hem te melden, wat hij doen moet. Hoe men ook eenen stok gebruikt hebbe, om er mede te waarzeggen, hetgeen men bij de oude volken op onderscheidene wijzen deed, zeker was het wel een bewijs van groote bijgeloovigheid en afwijking van den Heer. Zoo ver vervoerde hen de geest der hoererij, der ontrouw aan den Heer, die lust, om van Jahve af te wijken, gelijk de on-

13. Op de toppen der bergen offeren zij, en op de heuvelen rooken zij, onder eik en populier en terebint, omdat schoon is zijne schaduw, | daarom hoereren uwe dochteren, en uwe schoondochteren bedrijven overspel.

14. Ik zal het niet bezoeken aan uwe dochteren, dat zij hoereren, en aan uwe schoondochteren, dat zij overspel bedrijven, want zelve, met de hoeren gaan zij ter zijde, en met wellustige vrouwen offeren zij, | en het volk, dat geen verstand heeft, wordt neder geworpen.

4.

15. Zoo gij hoereert, Israël, dat Juda zich niet schuldig make, | en gaat gij niet naar Gilgal, en gaat niet op naar IJdelheids~~huis~~, en zweert niet: bij Jahve's leven.

kuische drift de vrouw in de armen van den echtbreker voert en haar ontrouw maakt aan haren echtgenoot. Afgoderij heerschte daarbij alom. Men offerde op de toppen van bergen en heuvelen en onder de heilige boomen in hunne aangename schaduw, op de plaatsen, die door de rondom wonende heidenen aan de dienst hunner afgoden van oudsher pleegden geheiligd te worden, omdat zij door hare schoonheid en lieflijkheid, als ook voornamelijk door hare hoogte bijzonder geschikt schenen voor de vereering der Goden. Een gevolg van die afgodendienst was zedenbederf. De onderscheidene vormen der natuurdienst, die in westelijk Azie heerschten, waren allen door de grootste onzedelijkheid gekenmerkt en vergezeld met plegtigheden, waar men de kuischheid ter eere der Goden opofferde, en ontucht als eene hun welgevallige daad pleegde. De levenskracht, die zich in de natuur ontwikkelt na haren winterslaap, het ontwaken en herleven van de Godheid, hare geboorte of bevrijding, vierde men met de weelderigste en ontuchtigste feesten. Daarom was het een gevolg van de afgoderij in Israël, dat de dochteren, de nog ongehuwden, ontucht bedreven, en de jonge gehuwde vrouwen in overspel leefden. Maar was dat hare schuld? Volgden zij niet het voorbeeld harer ouders? Zij hadden niet anders geleerd, de Heer zou het niet zoozeer over haar bezoeken, maar vooral *zij*, die de Propheet had aangesproken, wier dochteren en schoondochteren op *hunne* aansporing en voorbeeld zondigden, *zij* hadden de straf verdiend. Met de hoeren, de ongehuwden, die zich prijs gaven ter eere der afgoden, gingen zij ter zijde, om ontucht te bedrijven en met haar, die zich zelve den goden geheiligd en hare kuischheid hun ten offer gebragt hadden (קדשות), vierden zij offerfeesten. Een volk, zoo onverstandig, zoo bijgeloovig en zedeloos, moest immers wel het slagtoffer zijner eigene dwaasheid en ligtzinnigheid worden. Zij waren er voor verblind, hoe zij Jahve vertoornd hadden, hoe verre zij van Hem waren afgeweken, maar liepen, als onverstandigen, hun verderf te gemoet, struikelden reeds en vielen ter aarde. Ontucht en onzedelijkheid worden ook hier weder door den Propheet onder des volks zonden op den voorgrond geplaatst, want zij griefden hem in zijn eigen huis het meest.

15 - 19. Maar Juda was nog zoo diep niet gevallen: onder Uzzia's regering werd daar de wet van Jahve nageleefd en Hij gediend en vereerd. Mogt het slechts niet, door Israëls voorbeeld medegesleept, insgelijks voor de kracht der verleiding bezwijken! Al was Israël ontrouw geworden aan den Heer en van Hem afgeweken, Juda moest die schuld niet deelen of op zich laden, het voorbeeld van Israël moest het bedachtzaamheid leeren. Dat Juda — en hier rigt de Propheet zijne rede dadelijk tot dit rijk en zijne bewoners — zich niet begeve naar Gilgal, waar op de plaats, waar Josua' het teeken van den overtogt had opgerigt en de Tabernakel zoo lang had verwijld, nu de ergste afgoderij werd gepleegd (IX, 15.); dat het niet ga naar Beth-El, dat IJdelheidshuis, 'Amos V, 5, waar Jahve onder afgodische vormen en met kalverdienst werd vereerd (בית־און eene meermalen voorkomende woordspeling, ZONDEN, IJDELHEIDSHUIS, voor Beth-El *Godshuis*, was de vereering daar geene *zonde*, en geene *ijdelheid*,

16. Want als eene wederspannige koe was Israël wederspannig, | nu zal Jahve hen weiden, als een schaap in de woestijn.

17. Verbonden den afgodenbeelden is Ephraim, — laat hem.

18. Is hun drinkgelag voorbij, | hoereren, hoereren zij, beminnen, beminnen smaad zijne schilden.

19. De wind grijpt het zamen met zijne vleugelen, | en zij zullen zich schamen over hunne offers.

geene nietswaardige plegtigheid?), dat het niet zwere bij Jahve's leven. Waarschijnlijk doelt hier de Propheet op eene gewoonte onder Israël, ontstaan uit de verachting van des Heeren verbod, om ligtvaardig Jahve's naam te gebruiken, en alles terstond met eene aanroeping van Zijnen heiligen naam te bevestigen, welligt ook, dat men bij de feesten den uitroep of de lofprijzing: leve Jahve, gebruikte. Zeker was het een en ander in strijd met den eerbied, dien men aan den Heer verschuldigd was. Deze plaatsen werden door die inwoners van Juda bezocht, die niet afkeerig waren van de zinnenstreelende afgoderij en hare feesten, en aldaar werd het kwaad in ruime mate ingezogen. Tegen dezen is het, dat de Propheet zich verzet, en hen als het ware smeekt, om niet mede te doen met die afvalligen, geene schuld op Juda te laden en zich zelven Ephraïms lot niet op den hals te halen. En waarom? Wat was Ephraïm? Het was als eene wederspannige, tegenstrevige koe eigenzinnig geweest. Daarom zou de Heer het temmen, door ongeluk het nederdrukken en Zich onderwerpen, het maken als een schaap, geheel nederig en afhankelijk, en het dan weiden in de steppen der woestijn, vrij en los, eene andere uitdrukking voor het in II, 16, reeds gezegde. Maar voor dat dit geschieden zou, moest er nog een tijd van zware straf voorafgaan. Nu was Ephraïm aan de afgodendienst verslaafd en gebonden; men moest zich niet met hen inlaten, want naauwelijks was de eene zonde gepleegd of de andere werd bedreven; zoodra was het weelderige feest, het drinkgelag niet geëindigd en hunne dronkenschap geweken, of zij gaven zich aan ontucht over. De schilden des lands, de voornaamsten en aanzienlijken, die de overigen moesten voorgaan en beschermen, gaven zich der schande prijs (מגניה zijn de schilden *des lands*, hetgeen de Propheet er onder verstaat. אהבו הבו is te beschouwen als eene bijzondere wijze van herhaling van hetzelfde werkwoord, om de hevigheid der liefde tot de schande aan te duiden, dat hier beide malen in eenen bepaalden vorm geplaatst is. Gewoonlijk toch gebruiken de Hebreën de onbepaalde wijze, zoo als in het onmiddellijk voorgaande הזנה הזנו, om de beteekenis des werkwoords te versterken, vgl. Ewald, *Gramm.* 1838. § 233. Roorda, *Gr.* § 161. I. p. 128.). Het gevolg zou hun ondergang zijn en die lands. De Propheet ontleent hier zijn beeld van den wind, die, met hevigheid zich verheffende, het zand der woestijn opvoert en als met zijne vleugelen tot heuvelen opjaagt. Een hevige wind, een storm zou over het land zijne vleugelen uitbreiden, en er mede klappende deszelfs oppervlakte doen opstuiven en als eenen bundel in een rollen. Zoo zou het door het verstuiven onvruchtbaar en onbewoonbaar worden en de inwoners, dan ondervindende, hoe weinig hunne afgoden hun konden baten, zouden zich te laat schamen over de offers, die zij hun gebragt hadden. Ziedaar het beeld van het lot, dat Ephraïm wachtte! Waarlijk niet benijdenswaardig voor de inwoners van Juda! Wel mogten zij den Propheet gehoor schenken en zich wachten voor de zonden Israëls.

TWEEDE REDE, HOOFDSTUK V EN VI.

Hier vinden wij eene rede, waarin de meest verschillende gevoelens zich afwisselen, gehouden op een oogenblik, waarin Ephraïm, afgeweken van den Heer, in de treurigste omstandigheden verkeerde. Uit V, 13, alwaar van Ephraïm gezegd wordt, dat het hulp bij Assyrie had gezocht, blijkt, wanneer de Propheet die gesproken heeft. Dit deed namelijk, volgens II Kon. XV, 19, Menachem, de moordenaar en opvolger van Sallum, een wreed en zwak vorst, van Assyrie geheel afhankelijk. In Juda leefde nog 'Uzzia, maar nadat die Koning, door melaatschheid getroffen, afgezonderd moest leven en zijn zoon Jotam de regering in handen had, schijnt daar de ijver voor de dienst van Jahve merkelijk te zijn verflaauwd, terwijl afgoderij en zonden meer en meer toenamen, en wel vooral onder de aanzienlijken des volks, II Chron. XXVII, 2, zoodat, bij den uiterlijken schijn van magt en bloei des rijks, een inwendig bederf en afval aan zijn bestaan knaagden. Dit bevestigt zich uit deze rede van Hosea', die, hoewel hoofdzakelijk tot Ephraïm gerigt, echter gedurig ook op Juda wijst, als waar de zonden wel minder opentlijk en grof bedreven werden, maar wiens schuld toch ook dagelijks toenam. Moeijelijk is het van deze rede, in welke de Propheet zich geheel door zijne aandoeningen liet medeslepen, een overzigt te geven. Zij laat zich het gemakkelijkst in drie deelen verdeelen. In vs. 1 - 7 toont Hosea', in des Heeren naam sprekende, de grootheid der zonden van Ephraïm aan en hoe die den Heer bekend waren. Hij wil, dat Priesters, volk en Koning zijne woorden hooren zullen, want eens, als de straf hen treft en het te laat is, zullen zij Jahve zoeken, maar Hem dan niet meer vinden. In eenen bedaarden toon vangt de Propheet aan, maar weldra worden zijne woorden meer bewogen, meer afgebroken en minder zamenhangend; verwijtend en bitter spreekt hij niet meer *tot*, maar *van* die afvalligen, als waren zij niet waardig, dat zij door hem werden aangesproken, als dacht hij slechts voor zich zelven. Maar met hoeveel vuur en gevoel is het tweede deel vs. 8 - 15 gesproken! Ephraïms toestand, en hoe de Heer als tegenover hetzelve stond, is er met de levendigste kleuren in geschilderd, niet op eene eenvormige wijze, in eene uitgewerkte rede, maar met naauwelijks zamenhangende woorden, naar mate zij den Propheet voor den geest kwamen. Eerst is het de straf, die Ephraïm wachtte, dan de zonden van Juda, de toestand Israëls, die den Propheet voor oogen zweven, eindelijk stelt hij zich voor, hoe de Heer als een mot, ja als een leeuw voor Israël wezen zal, om dan terug te komen op de voorstelling, hoe zij Hem eens zouden zoeken, vernederd door Zijne straf. In het derde deel, VI, 1 - 11, voert hij dan diegenen sprekende in, die tot Jahve zouden willen wederkeeren; maar wat zal het antwoord des Heeren zijn? Hoe veel had Hij reeds voor het volk gedaan, en hoe slecht had het er aan beantwoord! Hier heerscht iets weemoedigs in zijne woorden, een gevoel van treurigheid, dat de zonden van Ephraïm zóó groot waren, dat zij schenen niet vergeven te kunnen worden. Uit deze rede zien wij het weder, hoe Hosea' de openbaring, die hij tot zijn volk te brengen had, geheel in zich had opgenomen. Hij en zijn huis stonden voor het aangezigt des volks van Ephraïm als legden zij in Jahve's naam getuigenis af van Israëls overtredingen, en van Zijne smart en Zijn oordeel daarover, terwijl zijne woorden, die Hij, door den Geest des Heeren gedrongen, tegen het volk sprak, de

uitdrukking en het uitvloeisel hiervan waren. Wij kunnen Hosea' zelven in zijne omstandigheden als eene openbaring des Heeren voor Ephraïm beschouwen, zijne redenen als den vorm, waarin die openbaring voor het volk verstaanbaar werd. En wat openbaarde dan nu Jahve door dien Propheet? De Heer wilde ten aanhooren des volks, toen het bij Assur hulp zocht en op dit rijk vertrouwde en daardoor op den rand van zijnen ondergang stond, nog eenmaal de verklaring hebben afgelegd en het plegtig bewijs herhaald, hoe diep het volk, alleen door eigen schuld, gevallen was, hoe verre het zich van Hem had afgewend, om de zonde te volgen, en hoe hun ondergang niet Zijn welbehagen, maar de vrucht en het gevolg van hunnen eigen wil en afval zouden zijn. Dit was het, wat Jahve voor het volk wilde betuigen, en het is Zijn Geest, die Hosea' dringt, om in deze rede, waarschijnlijk ten aanhooren des Konings zelven, toen hij zich tot Assur om hulp had gewend, uit dat oogpunt aan Ephraïm zijne zonden voor te houden, al viel ook die last hem zwaar, al wondde ook de schilderij, die hij van des volks toestand moest ophangen, zijnen nedergebogen geest.

1.

V. 1. Hoort dit, gij Priesters, en geeft acht, huis Israëls en huis des Konings, luistert, want voor u is het gerigt, | want een strik waart gij voor Mispa, en een net uitgebreid op Thabor.

2. En het moorden maakten de ontrouwen ontzettend, | en Ik ben eene tuchtiging voor hen allen.

V, 1-7. De Koning, omgeven van zijne grooten en eenige afvallige Priesters van Jahve, moest waarschijnlijk deze rede van Hosea' hooren. Menachem, als partijhoofd op den troon gekomen, gaf zich aan allerlei losbandigheid over, betoonde zich wreed en wraakgierig, zwak en niet in staat, om orde en wet in het door partijen van een gescheurde rijk te herstellen; zijne grooten, de hoofden van zijne partij, handelden eigenmagtig en volgden het voorbeeld des Konings, terwijl het volk hierin niet achter bleef. Wel mogt dus de Propheet hen, Priesters, volk en Koning (בית המלך is niet alleen het geslacht des Konings, maar bevat in het algemeen allen, die tot zijn huis en zijne hofhouding behoorden,) opwekken, om te hooren naar hetgeen hij zeggen zou, en wel te meer, omdat voor hen het gerigt, het oordeel des Heeren, voor de deur stond over de zonden, die zij gedaan hadden. Zij waren toch een strik voor Mispa geweest. Deze stad, in Gil'ad gelegen, Gen. XXXI, 49, Richt. X, 17, waar eens Jephta woonde, Richt. XI, 34, was waarschijnlijk door Menachem op eene listige wijze overvallen en wreedaardig uitgemoord, toen hij met hulp der Assyriers de Gil'adieten, die hem niet genegen waren en zich niet wilden onderwerpen, tuchtigde, II Kon. XV, 16, 19. Ook waren zij een net geweest *uitgespreid op Thabor*, want daar had de partij van Menachem eenen schuilhoek gevonden, van waar zij togten ondernamen en het land afliepen en plunderden. De berg Thabor (vgl. WINER, *Realw.* II. p. 693.) was zeer geschikt, om in tijd van verwarring als vereenigingspunt voor eene bende te dienen, en daar hetgeen van Mispa gezegd wordt geene beeldsprakige verklaring toelaat, mogen wij immers ook deze laatste woorden niet beeldsprakig opvatten, als of in het algemeen de Propheet slechts bedoelde, dat zij voor het land en volk geweest waren, wat voor de vogels het net des vogelvangers is, dat hij op den top van den boschrijken Thabor uitspreidt? Ook het volgende bevestigt dit,

3. Ik heb Ephraïm gekend, en Israël was niet verholen voor Mij, | want nu hebt gij doen hoereren, Ephraïm, verontreinigd heeft zich Israël.

4. Hunne bedrijven stellen zij niet om weder te keeren tot hunnen God, | want een geest der hoererij is in hun midden, en Jahve hebben zij niet gekend.

5. En de trots Israëls betuigt in Zijn aangezigt, | en Israël en Ephraïm zullen struikelen in hunne zonden, ook struikelt Juda met hen.

6. Met hun klein vee en met hun rundvee zullen zij gaan, om te zoeken Jahve, en niet vinden, | Hij heeft Zich onttrokken aan hen.

want het moorden (שחטה SLACHTEN van vee, hier van wreedaardig moorden; er is geene reden, om aan offers te denken, daar de Propheet hier van geene afgoderij spreekt,) *maakten zij* DIEP, vermenigvuldigden zij (העמיקו DIEP MAKEN, hier voor *veel, erg maken,*) die van Jahve waren afgeweken, zoo als de ontrouwe gade van haren echtgenoot (שטים DE ONTROUWEN, Num. V, 12, dit beeld is den Propheet telkens voor den geest, vgl. vs. 3.). Dit was waarschijnlijk vooral gebeurd, toen zij nog het land afliepen en burgeroorlog voerden (vgl. Spreuk. XXIX, 2.), maar vond ook nu nog gedurig plaats, als zij aan hunne wraaklust bot vierden, of hunne tegenstrevers onderwierpen. Doch de Heer zou hen allen voor die zonden in het gerigt brengen en ze vergelden. Hij kende den toestand van het rijk en deszelfs afval van Hem, Hij wist, hoe Ephraïm, zelf van Hem afgeweken, ook anderen van Hem had afgetrokken, hoe uit dezen stam, die zich steeds naast Juda had geplaatst en eindelijk zich aan het hoofd van het Israëlitische rijk gesteld, de zonde was uitgegaan, waardoor de overigen waren verleid en afgetrokken, zoo dat het gevolg nu was, dat Israël door ontrouw aan den Heer was verontreinigd, zoo als de vrouw door ontucht wordt besmet. Neen waarlijk, hunne bedrijven, zoo als zij daar den Propheet voor oogen stonden, toonden genoeg, dat zij den weg tot terugkeer nog niet volgen wilden niet omdat de Heer hunne zonden niet misschien zou vergeven, zoo zij zich opregt tot Hem met geheel hun hart bekeerden, maar omdat hunne oogen door de zonde verblind, hun gevoel verstompt was, omdat zij, verzonken en overgegeven aan de zinnelijkheid, geen oor en oog meer hadden voor den Heer. Een geest der afwijking en ontrouw bezielde en beheerschte hen, zij hadden zich aan eene magt onderworpen, welker juk zij niet konden afschudden, tot dat de Heer zelf hen daarin helpen en er hen door straf en vernedering aan onttrekken zou. De kennis van Jahve was bij hen verloren, en hoe konden zij gelooven aan en zich bekeeren tot Hem, dien zij niet kenden? En — hoe treffend doet het de Propheet hier volgen — in dit oogenblik, terwijl volk en rijk in dien toestand waren, daar stond Hij, de Heer, (vgl. Amos VIII, 7.) op wiens verkiezing Israël trotsch moest wezen, daar stond Hij nu, om getuigenis tegen hen van hunne zonden en afval af te leggen, om te antwoorden op den hoon, waarmede men Hem bejegende, om voor het laatst Zijn oordeel bekend te maken. Hij stond daar in den persoon Zijns dienaars, die in Zijnen naam en door Zijnen Geest sprak, die, als een opgerigt teeken voor hun aangezigt gesteld, Hem vertegenwoordigde, maar dien zij miskenden of verachtten. En wat betuigde Hij dan? Struikeling, val en ondergang stonden te wachten voor Israël, voor hun hoofd Ephraïm, ja zelfs ook voor Juda. Dan, als de straf zwaar op hen drukken zou, zouden zij wel door alle uiterlijke middelen Jahve weder zoeken en Zijne genade inroepen, maar te vergeefs zou het zijn. Hij had Zich dan immers aan hen onttrokken, en alleen als de straf hun onderwerping en geloof geleerd had, en zij uit innige overtuiging en met waar berouw zich bekeerden, zou Hij Zijn volk weder hooren en aannemen als het Zijne. Nu was het als de echtbreekster ontrouw geworden en had Hem verlaten, had vreemde kinderen voortgebragt; de vruchten en gevolgen van dien afval vertoonden zich allerwegen. Nu zou eene maand genoeg zijn, om hen, hun land en hunne bezittingen in het verderf te storten. De Propheet spreekt hier van eene maand, zoo als hij vroeger, IV, 5, van eenen dag gewaagde; want hier aan

7. Aan Jahve waren zij ontrouw, want vreemde kinderen bragten zij voort, | nu zal hen verteren eene maand met hunne erfdeelen.

2.

8. Blaast de bazuin te Gib'ea, de trompet te Rama, | maakt geschrei, IJdelheids-huis, achter u, Benjamin.

9. Ephraïm zal tot woestheid zijn ten dage der bestraffing, | onder de stammen Israëls maak ik waarheid bekend.

10. De Vorsten Juda's zijn als die grenzen terugdringen, | over hen zal Ik uitgieten als water Mijne grimmigheid.

maandelijksche feesten te denken schijnt vooral daarom minder gepast, omdat men volstrekt de reden niet inziet, waarom *deze* juist het land en volk ten ondergang zouden brengen. Anderen verstaan er eene *maandelijksche opbrengst* onder, maar hier is en de beteekenis geheel eigendunkelijk, en de zaak zelve, dat Menachem aan zijn volk voor de schatting, II Kon. XV, 19, 20, eene maandelijksche belasting opleide, geheel onzeker. Als men het op eene bepaalde gebeurde daadzaak wil toepassen, moet men tot de meest onzekere gissingen zijne toevlugt nemen, ofschoon niet kan ontkend worden, dat eene maand voor een kort tijdsbestek elders in de schriften der Hebreën niet wordt gevonden.

8-15. Hier doet de gedachte aan de zonden van Ephraïm en de naderende straf den Propheet met eene bijzondere kracht spreken; hij wil het teeken van het naderend onheil en der nabij zijnde verwoesting gegeven hebben, hij wil het volk zamengeroepen zien en gewaarschuwd voor het dreigend gevaar, alarm gemaakt, om het nog op redding te doen denken. Het blazen toch op de bazuin en trompet was het gewone teeken, waardoor men het volk tot de feesten te zamen riep, Joël II, 1, of het waarschuwde voor gevaar, Jer. IV, 5, of vereenigde, om iets te hooren afkondigen. De Propheet wilde echter dit teeken niet voor Ephraïms rijk, dat reeds verwoest was, gegeven hebben, maar vooral in die plaatsen, welke, in Benjamins erfdeel gelegen, nu de noordelijkste grenzen van het rijk van Juda bepaalden, te Gib'ea en Rama namelijk, twee steden, in Israëls geschiedenis dikwijls vermeld, Rigt. XIX, 14, I Sam. X, 26, I Kon. XV, 22, Jes. X, 29, die, als op de grenzen gelegen, het eerst Ephraïms verwoesting moesten zien en vernemen, ten minste als zij zich uitbreidde tot het zuidelijke gedeelte van dat rijk. Daar moest men het eerst het teeken der steeds voortgaande vernietiging des rijks geven, te Beth-El (vgl. IV, 15.) echter, hetgeen in het zuidelijkste deel van Ephraïm de hoofdzetel was van die willekeurige en afgodische Jahvedienst, die nog steeds werd gevolgd, moest men geschrei maken (הריעו), omdat daar de ondergang reeds aanwezig zoude zijn. Hieruit kan men opmaken, dat de Propheet zich de verwoesting van Ephraïm in dit vs. voorstelt als reeds grootendeels geschied, als reeds voortgegaan tot in het zuidelijkste gedeelte van Ephraïm, zoodat zich te Beth-El het angstgeschrei doet hooren en in de grenssteden van Juda het teeken van alarm wordt gegeven, om de inwoners voor het de grenzen naderend onheil te waarschuwen. Daarom voegt hij er bij *achter u, Benjamin*, om er door aan te duiden, dat het gevaar achter of ten noorden van Benjamins bezittingen dreigde. Dat de Propheet deze woorden in Juda zou gesproken hebben, volgt geenzins uit de uitdrukking *achter u*, die hij gebruikte, omdat de Hebreër bij het bepalen van rigting zich veelal naar het zuiden rigt, zoodat hem dit de voorzijde is, en derhalve bij de voorstelling van eene van het noorden naar het zuiden voortgaande verwoesting, die het eerst de noordelijke grens van Benjamin bedreigde, het gevaar altijd van *achter* Benjamin naderde. Maar was het dan wel zoo zeker, dat dit onheilsteeken noodig, die ondergang zoo nabij was? Ja waarlijk, er was niet aan te twijfelen, plegtig verzekert het de Propheet, als riep hij het der door het trompetgeschal verzamelde menigte toe, en voegt er

11. Gedrukt is Ephraïm, geknakt het regt, | want hij liet het zich welgevallen, ging achter het bevel.

12. En Ik ben als de motte voor Ephraïm, | en als vertering voor het huis Juda's.

13. En Ephraïm ziet zijne kwaal, en Juda zijne wonde, en Ephraïm gaat naar Assur en zendt naar den vijandigen Koning, | en deze zal u niet kunnen genezen, en u de kwetsing niet heelen.

14. Want Ik ben als een leeuw voor Ephraïm, en als een leeuwenwelp voor het huis Juda's, | Ik, Ik zal verscheuren en gaan, wegdragen en er zal geen redder zijn.

de ongewone, treffende betuiging bij, (waarin wij het weemoedig gevoel van hem herkennen, die nergens gehoor vindt, hoezeer hij ook alle moeiten aanwendt, om zijne overtuiging aan zijne medeburgers mede te deelen,) dat hij onder Israëls stammen te midden van het afgevallen volk niets dan de waarheid (נאמנה HET ZEKERE, waarop men volkomen vertrouwen kan, wat men geheel gelooven moet,) had verkondigd. Juda toch en Ephraïm, hoe was hun toestand op dit oogenblik? Juda op het einde van 'Uzzia's regering, als Jotam reeds het bestuur had opgenomen, bloeide nog en was magtig, maar de ware vreeze Jahve's verminderde meer en en meer het verderf nam steeds toe, het had groote legers, II Chron. XXVI, 11, versterkte steden, VII, 14, II Chron. XXVI, 6, XXVII, 4, en legerhoofden omringden wel den Koning, doch verdrukking des volks was er het gevolg van, en het is vooral uit dit oogpunt, dat de Propheet Juda beschouwt. Deszelfs Vorsten en aanzienlijken waren als zij, die, ten koste van hunnes naasten eigendom, de grenzen hunner bezittingen onregtvaardig en geweldig vergrooten, Micha II, 2, een gewoon beeld van verdrukking der zwakkeren door de magtigen, vgl. Spreuk. XXII, 28. Derhalve zou hen ook de Heer Zijnen toorn doen gevoelen. Ephraïm daarentegen was verzwakt en van een gescheurd, door burgertwist en wetteloosheid afhankelijk geworden van de wetten en eigenmagtige eischen eens vreemden Konings. In zijn regt en onafhankelijkheid gekrenkt, door de vrijwillige onderwerping aan de magt van Assyrie, van hen, die op Jahve hadden moeten betrouwen, en van Hem alleen hulp verwachten, had het rijk al zijne kracht en zelfstandigheid verloren. Bekend is het, hoe Menachem zich aan Phul onderwierp en door groote geschenken zijne vriendschap kocht, die hij bijeen bragt door zware lasten en opbrengsten van zijn volk te vorderen. Hierop doelt Hosea', wanneer hij Ephraïm als vernederd en aan vreemde bevelen onderworpen voorstelt. De Heer echter, wiens hulp zij niet hadden gezocht, op wien Juda zijn vertrouwen ook niet alleen vestigde, zou zich tegenover Israël plaatsen en het verteren en vernederen. Als het volk des Heeren niet op Jahve maar op iets anders, op menschen of Koningen zijn vertrouwen vestigde, plaatste het immers het schepsel boven den Schepper, den mensch boven zijnen God. Maar hun, die Hem verwierpen, Ephraïm en Juda, was Hij als de mot, en als eene vertering. Zijne verwerping zou het hoe langer zoo verder doen gaan op den weg des verderfs, tot dat het eindelijk geheel zou vernietigd zijn. Nu toch reeds was het zoover gekomen, dat Ephraïm zich bewust was geworden van eigen zwakheid en onvermogen, dat Juda ook de oogen voor het inwendige verval niet meer kon sluiten: maar welk hulpmiddel hadden zij aangewend? De Propheet noemt in het vervolg Juda niet meer uitdrukkelijk. Het zocht zich nog door legermagt in eigen kracht staande te houden, ofschoon de tijd niet meer zoo ver verwijderd was, dat het ook tot vreemde hulp zijne toevlugt zou nemen, en wel tot den Koning van hetzelfde Assur, waar Ephraïm werkelijk reeds hulp zocht. Reeds had Ephraïm nu naar Phul gezonden, die met zijne legers in aantogt was, en hij, die voorzeker met geen vredelievend doel de grenzen des rijks naderde, kon wel een *vijandig* Koning heeten (ירב = יריב TEGENSTANDER, misschien een symbolische naam van Assyrie). Wel

15. Ik zal gaan, Ik zal terugkeeren naar Mijne plaats, tot dat zij zich schuldig kennen, en zoeken Mijn aangezigt, | als hun bang is, zullen zij verlangend uitzien naar Mij.

3.

VI. 1. Komt, en laat ons terugkeeren tot Jahve, want Hij verscheurde en zal ons genezen, | slaat en zal ons verbinden.

2. Hij zal ons levend maken na twee dagen, | op den derden dag zal Hij ons oprigten en wij zullen leven voor Zijn aangezigt.

mogt deze Menachem behulpzaam zijn, om hen te onderwerpen, die hem nog gehoorzaamheid weigerden, hij zou de worm, die aan het bestaan des rijks knaagde, niet dooden, deszelfs ondergang niet kunnen keeren, integendeel, het inroepen zijner hulp was eene schrede verder op den weg des verderfs. Wat vermogt menschelijke hulp tegen des Heeren wil, Hij zou als een krachtvolle jonge leeuw Zijne straf aan Israël volvoeren, Hij zou komen, aanvallen, verscheuren, den buit wegdragen, en wie zou Hem keeren? Dan zou Hij gaan naar Zijne plaats en daar bij Zijnen buit uitrusten en nederliggen, tot dat Israël Hem weder zou aanroepen en zoeken, in zijne vernedering en ondergang zich weder tot Hem wenden, en verlangend op Zijne hulpe wachten; tot dat het vernederd en geslagen zou terugkeeren tot zijnen God. En zal het den Heer dan vinden?

VI, 1-11. Eens zou er een tijd komen, dat Israël, geslagen door de hand des Heeren, zich zou bekeeren tot Hem, zou erkennen, dat Hij het was, die het strafte, en Hij alleen het ook genezen kon; dan zou het elders geene toevlugt meer zoeken, maar met de bekentenis tot Hem komen, dat Hij alleen het genezen kon en herstellen. Dan zou de magt der zonde gebroken zijn, die nu het volk gevangen hield, en de verblinding, die op hetzelve rustte, zijn weggenomen, en door verdrukking zou het geleerd hebben Jahve alleen te zoeken. Het zijn de woorden, met welke dan het volk tot den Heer zou komen, die wij hier vinden, waar de Propheet die terugkeerenden sprekende invoert vs. 1-3. Zij zijn vol goeden moed en twijfelen niet aan de verhooring hunnes gebeds, aan de hulp, die zij vragen; spoedig, na twee dagen van beproeving en loutering, op den derden dag wachten zij de herstelling voor het aangezigt des Heeren. Dan willen zij Hem kennen en vreezen en dienen, Dien zij nu miskenden, Wiens wet zij hadden vergeten, dan Hem weder volgen en eeren. Als de morgenschemering, die den dag vooruit gaat, wanneer de Zon uit zijne tent treedt en over de ontwakende schepping zijnen gloed verspreidt, zoo schoon, zoo zegenrijk zou ook het uitgaan des Heeren zijn tot Zijn volk bij hunne herstelling. Zoo zeker zou Hij, na hunne vernedering en loutering, tot Hen Zich wenden, als na den nacht de morgenstond telkens volgt, om eenen nieuwen dag te verkondigen (Gen. VIII, 22,). Een dag van heil zou immers ook voor hen dan opgaan na een' nacht van ellende. Dan zou de Heer voor Zijn volk zijn — dit hoopten zij — wat regen is voor het land, en rijke zegen zou van Hem nederdalen. Zoo zou eens het volk terugkeeren tot den Heer, maar wanneer is dit geschied? Wel is het weggevoerd en onderworpen, maar ware bekeering bragt die vernedering niet te weeg, wel is het wedergekeerd, maar niet om den Heer alleen te zoeken, opregt voor Zijn aangezigt te wandelen, maar om Hem, niet in Zijne woorden en dienaren, maar in Zijnen eigen persoon te verwerpen en te verguizen. Nu leeft Israël verspreid onder de volken, en vernederd, en nog rust het oordeel des ongeloofs op hen. Maar Hij, op wien Israël wees, Hij, die onder dit volk Zich openbaarde, is Zelf gekomen, en heeft persoonlijk daargesteld, hetgeen het volk van Israël in zijne lotgevallen had aangeduid. Zoo als dit volk, veracht onder de volken, geleden heeft, heeft Hij geleden en is verworpen geworden, maar is door dat lijden ook in Zijne heerlijkheid ingegaan, en heeft het bewind over alles ontvangen, zoo als eens Israël hersteld en aan het hoofd der volken geplaatst zal worden. Hun ongeloof was het, dat de vervulling der beloften, aan de vaderen gedaan, steeds terug hield, maar eenmaal, als de tijden des Heeren vervuld zijn, dan zal Hij het hart

3. En wij zullen kennen, wij zullen najagen om Jahve te kennen, als de morgenstond is Zijn uitgang vastgesteld, | en Hij zal komen als regen tot ons, gelijk spade regen het land besproeit.

4. Wat zal Ik u doen, Ephraïm? Wat zal Ik u doen, Juda? | En uwe genegenheid is als eene morgenwolk en als daauw, vroeg weggaande.

5. Daarom heb Ik gehouwen door Propheten, hen gedood door woorden Mijnes monds, | en uwe gerigten — een licht ging er op.

6. Want genegenheid begeer Ik, en niet offer, | en kennis Gods boven brandoffers.

Zijns volks week maken, en zij zullen zien, Wien zij verworpen hebben, zij zullen gelooven in Hem en wederkeeren tot hunnen God. Dan zullen zij het erkennen, dat Hij, die ten derden dage uit het graf verrees, daardoor ook hunne opstanding en hunne herstelling heeft verzekerd, dat zij in Hem zijn opgestaan tot een nieuw leven voor den Heer, en dat Israël tot heerlijkheid is bestemd. Dan eerst zullen de woorden van Hosea' in hunne volle beteekenis worden vervuld. Maar de Propheet kon in zijnen tijd, bij den aanblik van zoo veel zonden, nog niet lang bij die vooruitzigten van heil stilstaan. Zulke zonden, hoe zou de Heer die vergeven? Het verwijtend antwoord van den Heer laat de Propheet nu volgen en, als kon Hij op dat oogenblik geene beloften aan die zondaren geven, bepaalt Hij er Zich alleen bij om hun de grootheid hunner zonden voor oogen te houden. Wat zal Ik u doen, zegt de Heer, hoe onbestendig was uwe genegenheid en liefde jegens Mij! Als de morgennevel, die verdwijnt, wanneer de Zon is opgegaan, als de daauw, die reeds vroeg is opgedroogd, zonder dat men er meer sporen van vindt, was de liefde (רחם) des volks tot den Heer altijd geweest, en voor korten tijd alleen, en als met geweld moest het telkens worden teruggebragt tot zijnen God. Gedurig had Hij daartoe Propheten gezonden, die met Zijn woord, als met een tweesnijdend, diep doordringend zwaard gewapend, tot het volk in Zijnen naam hadden gesproken en het overtuigd van zonde en oordeel en als gedrongen om zich te vernederen voor den Heer. Zoo hadden zij, als strijders voor Jahve's eer, het volk gedreigd en berispt en Zijne tegenstanders door hunne woorden doen verstommen, vgl. XII, 11. Ook in de oordeelen en straffen was voor Israël eene les gelegen, door ook deze had de Heer telkens tot hen gesproken, telkens beproefd om een licht voor hunne oogen te doen opgaan en hen op den regten weg en tot Zijne dienst terug te brengen. Daarom voegt Hij er bij: Uwe straffen, Ephraïm, waren als een licht voor u, dat opging, om u de waarheid te doen zien en kennen (de lezing משפטי כאור drukt het nog duidelijker uit, MIJN *gerigt ging* ALS *een licht op*). Wat was nu de hoofdinhoud van de woorden der Propheten geweest, wat de leer, die voor Israël in de straffen opgesloten lag? Het was dit, dat zij den Heer moesten dienen en eeren, Hem vreezen en liefhebben, niet naar de doode letter der wet, enkel door slacht- en brandoffers, maar met hun geheele hart en bestaan, 'Amos V, 21. Elke uitwendige Godsvereering onder Israël was slechts dan Gode aangenaam, wanneer zij geen bloote vorm, geene geestelooze handeling bleef, maar de uitdrukking was van het gevoel en de overtuiging des menschen. Alleen het offer in het geloof gebragt aan den Heer, met een hart vol liefde tot Hem, ootmoedig en met berouw over de zonden, om bij Hem vergeving te zoeken, kon Hem welgevallig zijn. Dit vergat Israël gedurig, en meende door plegtigheden alleen Jahve te dienen. Zoo weinig kende het den Heer! Zoo meenden zij Hem, als of Hij een mensch ware, door eenen uitwendigen vorm te kunnen bedriegen! Zoo vergaten zij, dat Hij de harten kent en de nieren proeft en alles weet, wat in den mensch is! Liefde en genegenheid eischte Hij, en vóór alle dingen kennisse Gods, want hoe zouden Dien zij vreezen of dienen, hoe zich tot Dien bekeeren, dien zij niet kenden. Dit wilde de Heer liever

7. **En zij, als Adam overtraden zij het verbond; | daar handelden zij trouweloos tegen Mij.**

8. **Gil'ad, eene stad van kwaaddoeners, geteekend met bloed.**

9. **Als het opwachten van eenen rooversman is de verbinding der priesters, op den weg moorden zij naar Sichem, | want schanddaad doen zij.**

dan al die nuttelooze en ijdele offers. Dit was het, dat de Propheten moesten prediken, de vreeze Gods en de liefde tot Hem en den naaste, als den Heer meer welgevallig dan uiterlijke plegtigheden, maar hoe weinig hadden die prediking en die gerigten over Israël bij dit volk uitgewerkt. Verbreking van het verbond met Jahve in plaats van liefde voor Hem, moord en roof in plaats van liefde voor den naaste, afgodendienst in plaats van kennis Gods heerschten aller wegen. Eens had de Heer een verbond gemaakt met den eersten mensch, maar deze overtrad en brak het, werd ontrouw aan den Heer, en ellende en dood waren voor hem en al zijne nakomelingen de gevolgen van zijne daad. Maar God verstootte den mensch niet, Hij wilde hem eenen weg tot verlossing en herstelling openen, en tot voorbereiding en verwezentlijking van der menschen heil sloot Hij een nieuw verbond met het volk, waarin Hij aan den mensch het vooruitzigt eener luisterrijke verlossing opende. Maar zoo als Adam gehandeld had, handelde ook dit volk, het verbrak het verbond zijns Gods. Het was met het oog op het verband tusschen het verbond, dat de Heer eens met Adam en dat, hetgeen Hij met Israël had gesloten, dat Hosea' hier Israëls ontrouw naast die van Adam plaatst, en de geheele beteekenis dezer plaats verdwijnt, als men met anderen (von Lengerke, *Kenáan*, p. XVII.) *als een mensch, naar menschenwijze* vertaalt. Was Israëls ontrouw jegens den Heer niet grooter, niet meer beteekenend dan de zonde van een eenigen en Gode niet getrouw gebleven mensch? Neen voorzeker, alleen met de overtreding van hem, die, als hoofd des menschdoms, het verbond van liefde, gehoorzaamheid en heil brak, kon de overtreding van dat volk vergeleken worden, waarmede, als met het eerste der volken, in hetwelk aller heil door Jahve was gelegd, het verbond van herstelling, vergeving en onderwerping door den Heer was gesloten. Zóó ontrouw was Israël geweest aan den Heer (שם In het land Ephraïms, het vruchtbare Palestina, Israëls 'Eden). Gil'ad, elders de naam van een over den Jordaan gelegen landschap, is hier in het bijzonder van de hoofdplaats gebruikt, waarschijnlijk Mispa, reeds V, 1 genoemd, vgl. Rigt. XI, 29. Daar vooral heerschte slechtheid, (און ijdelheid is bij de Hebreën *zonde*), daar woonden moordenaars en roovers, die stad was vol sporen van bloed en moord (עקֻבה eigentlijk *met sporen, teekenen, aanwijzingen voorzien.*). Evenwel, ook geheel Gil'ad, van Menachem afkeerig, door de Assyriers afgeloopen en ontvolkt, verkeerde blijkbaar in eenen staat van regeringloosheid, die aldaar de grootste misdaden ongestraft deed plegen, zoodat de Propheet daarop als op een voorbeeld van des volks verderf en verval wijzen kon. In Ephraïm zelf echter ontbraken ook zulke misdaden niet. Daar was Sichem met hare bergachtige omstreken het tooneel van de schrikkelijkste misdrijven, die des te erger waren, daar zij gepleegd werden door Priesters, die van het den Heer heilig geslacht van Aharon of ten minste uit Levi's stam beweerden af te stammen. Sichem was eene der aan Levi's geslachten afgestane plaatsen (daarom hier כהנים hare inwoners) en eene vrijstad voor hen, die bij ongeluk iemand hadden gedood, Josua XXI, 21. Waarschijnlijk waren het vooral zij, die met have of schatten in een oogenblik van burgeroorlog en onrust, naar Sichem de wijk namen, om daar veiliger te zijn en bescherming te vinden tegen vervolgingen, die door de benden van Priesters en inwoners opgewacht en op den weg, vóór dat zij de plaats bereikten, afgemaakt en beroofd werden. Zoo moordde eene bende zaamgezworenen uit de Priesterlijke inwoners langs den weg naar Sichem en loerde op de vlugtelingen even als een roover (איש גדודים man van rooversbende) dit doet; zoo werden zij struikroovers en moordenaaars; zoo pleegde men de grootste schanddaden en wanbedrijven (זמה schanddaad bijzonder van bloedschande en overspel in gebruik) in het rijk van Ephraïm. Wel mogt de Heer, na deze voorbeelden, er in het algemeen bijvoegen, dat Hij verschrikkelijke, geduchte zonden in het huis Israëls had gezien, en het geheele volk door ontrouw aan

10. In het huis Israëls zag Ik ijsselijkheid, | daar is het hoereren van Ephraïm, verontreinigd is Israël.

11. Ook Juda — men heeft eenen oogst u gesteld, | bij Mijn wenden der gevangenis Mijns volks.

Hem, door de afgoden in plaats van zijnen God te dienen, was gevallen en verontreinigd, zoo als de vrouw door ontucht zich verontreinigt. Vooral van Ephraïm moest dit gelden, maar niet alleen van dit rijk, ook Juda was afgeweken en zou de straf ondervinden; niet alleen Israël, maar ook Juda zou in ballingschap worden weggevoerd, V, 14. Derhalve zou ook Juda dan den Heer zoeken en om hulp smeken, maar het verwijt moeten hooren, dat wij hier vs. 4 - 11 lezen. Omdat echter Hosea' in zijne rede eenigzins van Juda was afgeweken en zich meer uitsluitend tot Israël had gewend, keerde hij nu nog eens, afgebroken en eensklaps tot Juda terug; *ook Juda* was niet onschuldig of getrouw gebleven, ook voor hen was straf en vernedering aanstaande, ook zij zouden op dien dag, als de Heer Zijn volk zou aannemen, omdat het zich tot Hem had bekeerd en hulp van Hem had gevraagd, de gevolgen hunner afwijkingen hebben ondervonden. Deze opvatting der duistere plaats komt ons als de waarschijnlijkste voor. De oogst toch, die voor Juda gesteld zou zijn, is een oogst van rampen en ellenden, de opbrengst hunner ontrouw. Zulke vruchten zou Juda dan hebben genoten (שת dus te verklaren, dat hij, Ephraïm, Juda dien oogst zou stellen, door het tot zonde te verleiden, dit laat de vorm der rede niet toe), als de tijd der herstelling daar was. Merken wij het op, hoe aan het einde dezer rede een straal van hoop, een vooruitzigt op herstelling doorbreekt. Wat het gevolg van dien terugkeer tot Jahve zijn zou, neen, de nedergebogene, droevige geest des Propheten kan er zijn weenend oog nog niet op vestigen, de afval, dien hij allerwegen ziet, wekt zijnen ijver op en het antwoord des Heeren, op de bede der zoekenden, was hier nog een scherp en bitter verwijt hunner halstarrigheid en zonden; wat de Heer dan voor Zijn volk zou doen, wij vinden er niets van in deze rede, behalve deze laatste woorden. Hij zou de gevangenis Zijns volks wenden, vgl. Joël IV, 1. Eene groote belofte voor die ze begreep, maar bij welke de Propheet afbreekt, als durfde, als kon hij nog niet, bij zoo veel verderf, in zulk eene heerlijke toekomst treden. De Geest des Heeren, die door Hosea' sprak, wilde door hem nu bedreiging en verwijt, geen zegen verkondigd hebben. Het was geen tijd, om beloften te geven of op eene herstelling te wijzen, het was een tijd, dat er een getuige Jahve's tegenover het volk stond, om het in Diens naam te overtuigen van zonde en van oordeel.

DERDE REDE, HOOFDSTUK VII.

Een Koning was op eene verradelijke wijze door zijne rijksgrooten vermoord, toen Hosea' deze rede sprak, en het rijk, dat zich eenigzins had hersteld, stond weldra de prooi van vreemden te worden, aan wie het zich zelf door dwaze plannen ten beste gaf. Waarschijnlijk is de moord, op welken de Propheet hier ziet, die van Pekachja, den zoon van Menachem, die in zijn paleis te midden zijner rijksgrooten door Pekach werd gedood, II Kon. XV, 25. Deze had zich aan het hoofd der Gil'aditische, van Menachem en zijn geslacht steeds afkeerige, partij gesteld, en het blijkt uit het verhaal, dat deze moord, niet als die van Zacharja ten aanzien des volks, noch als die van Sallum door eenen aanvallenden op-

standeling gepleegd werd, maar op eene listige wijze door eene zamenzwering werd voorbereid en uitgevoerd zoodat vijftig Gil'adieten genoegzaam waren, om eenen nieuwen Koning op den troon te brengen. Dit onderstelt dan ook juist de voorstelling van Hosea', in welke wij onderscheidene toespelingen vinden op de staatkunde, die Pekach later volgde. Hij zocht zich toch tegen Assyrie, waaraan Menachem steeds onderworpen was gebleven, te versterken en door zich met Syrie te verbinden en Juda te onderwerpen eene magt te vormen, die de verdere uitbreiding zijner vijanden kon tegenhouden. Waarschijnlijk zocht hij daartoe ook hulp in Egypte, even als later Hosea' dit deed, en ontving van daar toezeggingen, aan welke niet werd voldaan. Dit rijk had er belang bij, dat het voortdringen der volken uit midden-Azie naar het westen werd belet; want duidelijk was het te voorzien, dat weldra die volken zich tegen hetzelve zouden wenden en zijne grenzen bedreigen. Voor als nog echter achtte het de vijanden te verwijderd en de andere volken nog sterk genoeg, om geen dadelijk deel aan den strijd te nemen, of werd het hierin door inwendige oneenigheden verhinderd. Door deze verderfelijke staatkunde moest Ephraïm zijne, gedurende Menachems laatste regeringsjaren en daarna in de eerste van Pekach, verzamelde krachten aan vreemden opofferen, en door zich op nieuw onverstandig in eenen oorlog met Assyrie te wikkelen zijn verderf verhaasten. Zoo zocht Ephraïm nu eens bij Assyrie, zoo als Menachem, dan eens bij Egypte, zoo als onder Pekach, hulp, maar nimmer bij Jahve zijnen God, die het alleen had kunnen helpen; zoo werd het de speelbal van vreemden, een spot voor zijne trouwelooze bondgenooten. Waarom echter noemde Hosea' hier nergens het Syrische rijk, dat toen met Israël eene gemeene zaak maakte, en sprak hij nergens van den oorlog met Juda door Pekach ondernomen? Nimmer moeten wij vergeten, dat de Propheet geene geschiedenis voor den nakomeling schreef, maar slechts in groote krachtige omtrekken voor zijne tijdgenooten de verderfelijke rigting van hunnen tijd schetste en hun voor oogen wilde stellen, waar hunne berekeningen en plannen heen voerden. Bovendien sprak hij, vóór dat de oorlog met Juda begonnen was, op een oogenblik, dat alles nog slechts overdacht en berekend werd, en de door Pekachs verraad en verheffing zegevierende beginselen nog moesten worden toegepast. Tegen deze beginselen zelve verheft zich nu de stem van den Propheet, op het tijdstip, dat men tegen Assyrie zich wilde verzetten steunende op Egypte, zoo als hij vroeger zijne stem had doen hooren, toen men bij Assyrie kracht en hulp wilde zoeken. Dit is het onderwerp zijner prediking; de bijzonderheden te vermelden, die slechts de uitwerkselen waren van die beginselen, lag niet in zijn plan. Dat Ephraïm zijne eigene krachten ondermijnde, dat het door miskenning van Jahve, burgertwist en dwaze staatkunde zich in het verderf stortte, dit moest Hosea' aankondigen. Hij doet het in deze rede eerst door in vs. 1 - 7 op de zedelijke verdorvenheid der rijksgrooten en des volks te wijzen, die zich in koningsmoord en wetteloosheid, verraad en ongodsdienstigheid vertoonde 1), daarna in vs. 8 - 16, door de dwaze staatkunde, die men volgde, in hare misslagen en gevolgen voor te stellen. Dat men nu eens naar Assyrie, dan weder naar Egypte zich wendde, was den Propheet het bewijs der verdwaasdheid des volks.

1) Redslob, *die Integrität der Stelle Hosea*, 7, 4-10, zoekt te bewijzen, dat vs. 5-7 onecht en mislukte verklaringen zijn van vs. 3 en 4, doch zijne bewijsvoering rust grootendeels op eerst door hem gemaakte mislukte verklaringen.

Was Assyrie niet hun vijand, wiens prooi zij, zoo als men gemakkelijk voorzien kon, weldra stonden te worden, vooral indien men zich tegen dit magtige rijk wilde verzetten? Was Egypte niet de oude vijand des volks, dat zich van deszelfs wording af als zoodanig had vertoond? Daarom noemt de Propheet alleen deze rijken.

1.

VII. 1. Als Ik Israël geneze, dan wordt ontbloot de zonde van Ephraïm en de slechtheden van Samaria, want zij bedrijven bedrog, | en de dief komt in, en de rooverbende stroopt op de straat.

2. En geenzins spreken zij tot hunne harten, dat Ik herdenk al hunne slechtheid; | nu omringen hen hunne bedrijven, voor Mijn aangezigt zijn zij.

3. Door hunne slechtheid verheugen zij den Koning, | en door hunne leugens de Vorsten.

VII, 1-7. Vergeefsch was elke poging, om het zondige Ephraïm te herstellen. Naauwelijks scheen het rijk eenigermate tot rust gekomen, of nieuwe opstanden, ongeregeldheden en verraad kwamen te voorschijn. De regering van Menachem had door uitwendige rust schijnbaar eenige leeniging aan de algemeene verzwakking geschonken, en het was, als of de Heer beproefd had, Israël te genezen; maar welke waren er de gevolgen van? Gelijk de kwaal dan eerst regt ongeneeslijk blijkt te zijn, als zij tegen alle middelen erger wordt en zich op nieuw in hare hevigheid vertoont, zoo ging het ook hier. Rust en vrede, waarschuwingen en bedreigingen der Propheten, dienden alleen, om de zondigheid van Israël duidelijker aan den dag te brengen. Dit bleek op het tijdstip, toen Hosea' dit sprak, op nieuw. Dreigden van buiten geene vijanden, men misbruikte die rust tot zondigen. Onder elkander pleegde men bedrog en leugen, in de steden drongen dieven heimelijk in de huizen, buiten op het land plunderden geheele benden roovers (VI, 9.) de reizigers uit. Zoo pleegden zij steeds meerdere en zwaardere zonden, gaven zich steeds aan dezelfde (VI, 8-10.) misdrijven over, toonden zich onverbeterlijk en dachten er niet aan, dat al die daden den Heer bekend waren en door Hem in het gerigt gebragt zouden worden. Maar evenwel nu reeds waren die daden hun als een net, waarin zij verstrikt en gevangen waren zij vormden eenen muur, waarin zij, tot de straf bestemd, waren opgesloten, juist omdat zij allen aan God bekend waren. En de voornaamsten, de Koning zelf, waren zoo verre verwijderd van dit alles tegen te gaan, zoo weinig tot bekeering geneigd, dat zij zich verheugden in de ongeregtigheid en den euvelmoed hunner volgelingen en partijgangers, er deel aan namen en de zedeloosheid en verdorvenheid bevorderden. De verhouding tusschen den Koning en zijne grooten, tusschen overheid en onderdaan was verbroken, en steunde op slechtheid en afval. Diepe zedeloosheid en verdorvenheid heerschten met al hare gevolgen aan het hof der Koningen, en als een oven was men daar brandend en verhit van wellust, vierde zijnen lusten bot en ontzag zich zelfs niet, om overspel, de grootste zonde der onzedelijkheid, die Hosea' gedurig zoo op den voorgrond plaatst, te bedrijven. Allen waren, zooveel zij konden, aanhoudend in dien toestand van verdooving en verhitting, die het loon der zonde is, even als een door den bakker gestookte oven alleen dan eene korte rust heeft, wanneer het deeg, gekneed zijnde, moet gisten en de bakker slaapt, vgl. vs. 6. Zij lieten het zondigen slechts zoolang na, als zij noodig hadden, om hunne krachten te herstellen en nieuwe middelen te verzamelen, om weder voort te kunnen gaan. Op den dag van des Konings feest, waarop hij maaltijden gaf, hetzij om zijnen geboortedag of dien van zijne krooning of wel iets anders te vieren, ver-

4. Zij allen zijn overspelers, gelijk een oven, brandend van eenen bakker, | hij rust van het opstoken, van het kneden des deegs tot dat het gezuurd is.

5. Op den dag onzes Konings zijn de vorsten krank van de hitte des wijns, | hij strekte zijne hand uit met de spotters.

6. Want zij maken gelijk aan eenen oven hun hart bij hunne hinderlaag, | den geheelen nacht slaapt hun bakker, des morgens brandt die als een vlammend vuur.

7. Zij allen ontgloeijen als de oven, en verteren hunne regters, | al hunne Koningen vallen, geen roepende is er onder hen tot Mij.

toonde de slechtheid zich het sterkst. Bij en met den Koning gaven zich dan de aanzienlijken zoo zeer aan dronkenschap over, dat zij ziek waren van den gloed des wijns, en de Vorst, den afstand vergetende, die er tusschen Koning en onderdaan behoort te blijven, even slecht als zij, zelf dronken te midden der dronkaards, zich gedroeg, als gelijk staande met die loszinnigen en spotters en hun de hand reikte. Zoo ontbrak het den Vorst aan waardigheid, zijne hovelingen aan eerbied, die in zijn bijzijn spotten en dronken. Wat anders moest hiervan het gevolg wezen, dan minachting voor den Koning en, bij de minste aanleiding, oproer en tegenstand tegen hem. Wat moest koningsmoord hun zijn, die, overgegeven aan hunne driften, den Koning beschouwden als een uit hun midden, eenen met wien zij gelijk stonden? Was het wonder, dat zij den Koning lagen legden, dat zij zich met een, als een oven, door de driften verhit hart begaven tot hunne zamenzweringen tegen dien Koning, dien zij gering achtten (קרבו namelijk *de Vorsten en spotters*, is met כתנור te vereenigen, en is eene ongewone zegswijze om het gelijk worden van eene zaak aan eene andere uit te drukken: eigentlijk is קרבו DOEN NADEREN en kan van daar beteekenen eene zaak bij eene andere doen komen, die gelijk maken, en om deze beteekenis nog duidelijker te maken zet Hosea' de vergelijkingssylabe כ voor תנור. Anderen vertalen: *zij doen naderen,* d. i. rigten *hun hart als een oven*, zoo verhit en gloeijend, *tot hunne hinderlaag*, maar dan is de woordvoeging te gedrongen en te hard.). Moeijelijk zijn de volgende woorden. Was hun hart als een verhitte oven, dan kan de bakker, die den oven stookt, niets anders aanduiden, dan de driften, die het hart doen ontgloeijen tot allerlei slechtheid, en het vuur, dat er in brandt, is dan die slechtheid zelve. Derhalve moeten die woorden den zin hebben, dat, al vertoonde zich ook voor een oogenblik de slechtheid minder, omdat hunne driften uitgeput en afgemat rusten moesten, om nieuwe krachten te verzamelen, even als de oven den geheelen nacht niet brandt, deze rust echter alleen diende, om eene nog ergere, hevigere uitbarsting voor te bereiden; des morgens toch wordt de oven des te meer gestookt naar mate hij gedurende den nacht kouder is geworden. Onverwacht en bij de minste aanleiding was hun hart dan weder ontgloeid en verhit, werden zij door de driften aangevuurd en ontzagen zich niet, om koningsmoord te plegen. Zacharja, Sallum en Pekachja waren op die wijze reeds omgekomen en gevallen als slagtoffers van partijschap en verdeeldheid; alleen door vreemde hulp had Menachem zich een tijdlang kunnen staande houden. De aanzienlijken en grooten, der zonde overgegeven en onder zich verdeeld, naijverig en wellustig, verteerden als een brandend vuur hunne Vorsten. Treurige schildering van den toestand van het in zedeloosheid gedompelde Israëlitische rijk en hof, en toch in al hare trekken zoo waar en treffend! Niemand riep tot den Heer, niemand eerbiedigde of erkende Hem in Zijne betrekking tot Israël (vs. 2 en 7). Ziedaar den eersten grond van al dien rampspoed. Daarom volgde elk de begeerte van zijn eigen hart en ging van kwaad tot kwaad en van zonde tot zonde voort, stortte zich al dieper en dieper in eenen poel van slechtheid, die aller verderf ten gevolge hebben moest. Onzedelijkheid en dronkenschap leidden tot koningsmoord; verhit en verblind door hunne driften, holden zij voort op den weg des ondergangs en vierden alleen aan hunnen lust en hunne begeerte bot, zonder immer aan Jahve te denken, zonder

2.

8. Ephraïm, onder de volken zal hij verouden, | Ephraïm was een broodkoek zonder omwending.

9. Vreemden verteerden zijne kracht en hij wist het niet, | ook graauwe haren waren verspreid op hem en hij wist het niet.

10. En de trots Israëls betuigde in zijn aangezigt, | en zij keerden niet weder naar Jahve hunnen God, en zochten Hem niet bij dit alles.

11. En Ephraïm is als eene eenvoudige duif zonder hart, | Egypte riepen zij, naar Assur gingen zij.

zich om het ware heil van volk of land te bekommeren. Om hunne dierlijke driften op te volgen, gebruikten zij den vrede van het oogenblik, en om hunne ongegronde voorstellingen uit te voeren, was hun niets te slecht. Hoewel deze schildering in algemeene uitdrukkingen is gehouden, bemerkt men echter terstond, dat den Propheet eene bepaalde gebeurtenis voor oogen zweefde en een zedeloos, zwak, weinig geacht Vorst, verraderlijk door zijne verdorvene rijksgrooten omgebragt, hem de aanleiding gaf, om zóó te spreken, en dat zijne rede juist daaruit hare waarheid en kracht ontleende.

8-16. Was het inwendig zoo met Ephraïms rijk gesteld, in zijne buitenlandsche betrekkingen was het niet beter. De Propheet ontwikkelt in dit gedeelte zijner rede, hoe ook daar alles een naderend verderf aanduidde. Het zou weldra zoodanig verouderen onder de volken, dat het niet meer als zelfstandig rijk en volk zou bestaan, (יתבלל van נבל = בלל VERWELKEN, vgl. Jes. LXIV, 5.) want het was als een dunne koek, die, op heete steenen of kolen (I Kon. XIX, 6.) gebakken zonder te zijn omgewend, verbrand, hard en breekbaar is. Reeds lang waren vreemde volken als bondgenooten of vijanden bezig, om de laatste krachten des rijks uit te putten en dwaze staatkunde, die het in oorlogen wikkelde en zijn eigen belang miskennen deed, maakte het tot den speelbal van anderen, zonder dat men het inzag en er zich voor wachtte. Reeds was het rijk geworden als een grijsaard, en gebreken en zwakheid vertoonden zich zoo als de grijsheid gezien wordt op des grijsaards hoofd (זרקה eigentlijk IS GESTROOID,), maar nog sloot men er de oogen voor. Reeds had Jahve getuigenis tegen het volk afgelegd van hunnen afval en toekomst, maar nog waren zij niet wedergekeerd tot hunnen God en Heer. Te vergeefs was dit alles geweest. Maar hoe handelde Ephraïm dan? Verdwaasd zocht het nu hier dan daar hulp, doch nimmer bij Hem, die alleen helpen kon; het was als eene eenvoudige onbezorgde duif, die eene gemakkelijke prooi wordt van haren vijand, tegen wien zij niet weet op hare hoede te zijn. Zoo onverstandig waren zij, dat zij, des Heeren volk, nu hulp bij den ouden vijand, bij Egypte zochten, gelijk zij die kort te voren bij den dreigenden en naderenden verwoester, bij Assyrie hadden gezocht. Maar in dat vragen van hulp was dan ook de oorzaak van hunnen ondergang gelegen; deze was daardoor onvermijdelijk geworden. Zij hadden bij de menschen, bij de vijanden des Heeren hulp gezocht, daardoor zich tegen hunnen God verzet en Zijne straf zich op den hals gehaald. Bij hun gaan naar Egypte en Assur breidde Jahve een net over hen uit, verstrikte hen in hunne eigene daden, ontnam hun elken uitweg of gelegenheid tot ontvlugting, gelijk de vogel, in den strik besloten, niet ontkomen kan. Eene straf zou hen dan wachten evenredig aan hun gedrag. *Ik zal hen tuchtigen*, zegt de Heer, zoo als een vader zijn kind tuchtigt en straft, niet ter geheele verwerping en vernietiging, maar om het te verbeteren en te vormen, zoo als Hij dit in Zijne wet en door Zijne Propheten hun vooruit had doen verkondigen (שמע HET GEHOORDE, wat te hooren gegeven is aan hunne vergadering, aan Israëls volk, vgl. V, 9, VI, 5.). Gelijk men zoo dikwijls van hen allen vernomen had, zou het oordeel over hen komen. Omdat hunne misdaden zoo talrijk en groot geworden waren, dat zij niet in eenen bijzonderen, maar in

12. Als zij gaan, breid Ik over hen Mijn net uit, als gevogelte des hemels doe
Ik hen neder vallen, | Ik tuchtig hen naar het verkondigde aan hunne verzameling.
13. Wee hun, want zij vloden van Mij, verwoesting over hen, want zij misdeden
tegen Mij, | en Ik zou hen verlossen, — en zij spreken tegen Mij leugenen!
14. En zij riepen niet tot Mij in hun hart, want zij weeklagen op hunne leger-
steden, | over koorn en most beangstigen zij zich, wijken af van Mij.
15. En Ik heb opgevoed, heb sterk gemaakt hunnen arm, | en tegen Mij beden-
ken zij slechtheid.
16. Zij wenden zich niet naar boven, zij zijn als een missende boog, hunne Vor-
sten vallen door het zwaard, om de grimmigheid hunner tong: | dit is hun spot in
het land van Egypte.

eenen algemeenen afval van Jahve bestonden, omdat zij zich wendden naar andere volken, om daar hulp te zoeken, zou de straf ook spoedig en onvermijdelijk komen. En toch, die straf zou zijn als de tucht eens vaders, om Israël te verbeteren en ter herstelling voor te bereiden, niet om het onder de straf te doen bezwijken. Wel zwaar, zoo als zulke zonden het hadden verdiend, zou zij zijn, maar niet voor altijd kon de Heer Zijn volk vergeten en ophouden het te beschermen, al vergat het Hem. Verwerping van Jahve als hunnen God was de overtreding Israëls, de oorzaak der straf en naderende verwoesting. Als de Heer hen wilde redden, dan ontvlugtten zij Hem, zondigden tegen Hem, mistrouwden Hem, spraken leugens onwaardig van en tegen Hem, zochten Hem te bedriegen en te misleiden, als of Hij een mensch ware. En die afval en misdaden waren het niet, die hen bekommerden of waarmede zich hunne gedachten bezig hielden, zij dachten niet aan den Heer, noch zochten bij Hem steun en hulp, hun hart verhief zich niet tot Hem des nachts bij de stille overdenkingen op hun leger, maar zij klaagden en jammerden alleen om tijdelijk verlies of tegenspoed, beangstigden zich over het welslagen van den oogst en wijnbouw en weken af van hunnen God. Zij weken af en Hij had hen toch opgevoed, door vermaning en tucht hen — hoe dikwijls reeds! — zoeken te behouden (יסר TUCHTIGEN, opvoeden en סיר AFWIJKEN, worden hier om klankverwantschap nevens elkander gesteld), Hij had hun kracht, magt en aanzien gegeven en hen sterk gemaakt tegen hunne vijanden. En die kracht wijdden zij nu aan vreemden toe, die ze verteerden, en misbruikten zij tot heillooze ondernemingen. Zij bedachten, wat den Heer niet welgevallig was, kantten zich tegen Zijne besluiten en leidingen aan, hieven de oogen niet op naar boven tot Hem. Wat was hiervan het gevolg? Dat zij als een slappe, onbruikbare, missende boog waren geworden, die het doel niet kan treffen en, die op hem vertrouwt, bedriegt en te leur stelt. Hunne Vorsten zouden door het zwaard vallen, dat zij over zich deden komen door de bandeloosheid hunner tong, door hunne trotsche woorden, hunne dwaze plannen, hunne toornige, verhitte redenen, de vruchten van hun als een oven gloeijend hart. Dit zou hun geschieden ten spot en hoon voor Egypte. Egypte, dat zoo gaarne den tegenstand tegen Assyrie zag, maar nog geene hulp zond en zich veilig waande, hoe zou het Ephraïm bespotten, dat het zich in den strijd met den magtigen nabuur had gewikkeld, dat het voor hem eene zoo gemakkelijke prooi was geworden, dat al het ijdele vertrouwen en de grootspraak zoo volkomen was gelogenstraft. Egypte, de oude vijand van des Heeren volk, hoe zou het Israël bespotten, nu het verlaten van Jahve zijnen God, het eigendom van vreemden werd en zijn volksbestaan verloor, Egypte, het beeld der wereld, die van God vervreemd is, hoe zou het spotten en zich verheugen bij den ondergang van des Heeren heilige volk, Diens uitverkorene en dienaar!

VIERDE REDE, HOOFDSTUK VIII, IX, 1-9.

Waarschijnlijk korten tijd na de voorgaande rede sprak Hosea' deze woorden, hetzij dat de Propheet deze rede hield, toen de inval door Pekach met Resin verbonden kort daarna in Juda's gebied gedaan, gelukkig geslaagd scheen en Juda's Koning eene nederlaag had geleden, zoodat de Egyptisch gezinde partij zich verheugde en reeds alles meende gewonnen te hebben, hetzij ook dat dit reeds vroeger geschiedde, toen ieder de beste verwachtingen en uitzigten omtrent Pekachs plannen koesterde, hetgeen waarschijnlijker is. De Propheet stelt zich hier blijkbaar ten doel, om tegenover hen, die de gelukkigste toekomst voor het rijk van Ephraïm verwachtten, den waren toestand van dit rijk en volk voor te stellen, en wat er voor hetzelve aanstaande was aan te duiden. Zij moesten toch niet meenen, dat er heil of redding voor dat koningrijk te wachten was, dat het, van Jahve afvallig, ongestraft zou blijven, en dat het, overgegeven aan de magt der zonde, zou kunnen bestaan. De Geest des Heeren wilde, dat des Propheten stem niet zou zwijgen, maar oordeel en straf melden op een oogenblik, dat allen zich met hoop en goede verwachtingen vleiden. Daarom begint hij het eerste gedeelte, VIII, 1-7, terstond met de plegtige aankondiging der nabij zijnde straf, om er daarna de redenen op te doen volgen, die haar onvermijdelijk maakten; want waar niet slechts ontrouw en miskenning van Jahve, maar zelfs opentlijke afgoderij gepleegd werd, daar moest ondergang het einde zijn. Verbrak des Heeren volk Zijn verbond en pleegde het de misdaden der overige volken, zoo kon het niet langer afgezonderd en gezegend van den Heer bestaan, het moest vermengd en onderworpen worden onder die overige volken. Waar de zonde niet wordt bestreden en overwonnen, daar overwint zij; Israël moest in zijnen God het sterkste en eerste aller volken zijn, of het meest vernederde en onderworpene worden. Het laatste is geschied, en de Propheet wist, dat het gebeuren zou, omdat hij den Heer kende als Dengene, die Zijne eer aan geenen anderen geeft. Het tweede deel, vs. 8-14, stelt dit nog duidelijker voor. Ephraïm toch, hoewel het ook de wet van den Heer had ontvangen en de voorschriften omtrent de wijze, waarop Hij gediend wilde zijn, verachtte die inzettingen, als onnut en niets beteekenend, en zocht hulp bij vreemden, onderwierp zich aan hen, deed alle moeite en droeg alle lasten, om hunne gunst zich te verwerven, en waande daardoor sterk te zullen zijn. Zelfs Juda vertrouwde meer op sterkte en magt dan op Jahve, nergens was het oog op den Heer omhoog, overal op de wereld naar beneden gerigt. Maar hoe zouden zij worden te leur gesteld, als zij hunne verwachting verijdeld zagen en zich in de magt van hen overgegeven, bij wie zij nu bijstand zochten! Egypte, waarop zij bouwden, zou hun ten ondergang zijn, en de sterke steden zouden door den Heer worden vernietigd. Verworpen zou Israël zijn en prijs gegeven aan de magt van hen, in wier armen zij zich geworpen hadden. Hoe veel verschilde dit van de verwachting, die op dit oogenblik zoo velen koesterden, dat nu eene betere toekomst te wachten stond, dat Israël onder de volken nu eerst zijne plaats als een van hen zou innemen. Neen, zij moesten zich niet verheugen, want geheel anders zou de uitkomst zijn, roept de Propheet hun eindelijk toe, IX, 1-9. Geene onreine, afgodische Jahvedienst, geene willekeurige Godsdienst kon hunnen God welgevallig wezen. Hij kon hunne

zonden niet ongestraft laten, en daarom zouden zij eens hun heerlijk, vruchtbaar land verlaten en dan den Heer wenschen te dienen en Zijne geboden te volgen, maar het niet kunnen; dan zouden zij die wetten, die zij nu stout minachtten en verwierpen, terug wenschen; dan zouden hoogtijd en feest niet meer kunnen gevierd worden, maar Israël de speelbal en de verachte zijn dier volken, op welke het nu al die verwachtingen bouwde; verworpen van den Heer, zou het de vergelding zijner ongeregtigheden ontvangen. Nu juist, nu naderde de dag der bezoeking en vergelding, verhaast door des volks eigene handelwijze, nu hadden de overtredingen Ephraïms dien trap bereikt, dat het oordeel des Heeren niet kon achter blijven. Ook in deze rede is de taal des Propheten afgebroken en eene klimmende verontwaardiging over de boosheid zijns volks, eene toenemende drift in zijne rede, een telkens levendiger wordend gevoel der nabij zijnde straf, merken wij daarin op. Het vertrouwen, dat hij bij velen zag, moest hem, bij zijne eigene geheel tegenovergestelde overtuiging, als dwaas en ongegrond, als de vrucht eener hardnekkige verblinding voorkomen. Is het wonder, dat zijn toon soms scherp en dan weder dringend en overtuigend wordt? Hoe moest Hosea' gestemd zijn, hij, wien de schuld zijns volks zoo zwaar op het gemoed drukte, die de toekomst zoo donker inzag en in zijn eigen huis het verderf des volks moest dragen, bij de loszinnige verwachtingen, de ijdele vreugde van hen, die met Jahve en Zijnen dienaar spotten, die verblind zich op eigen magt en vreemde hulp verhieven? Deze rede moge er ons het antwoord op geven. Er heerscht eene stemming in, die zich beter gevoelen, dan beschrijven laat; zij doet ons eenen blik werpen in het lijdende en verscheurde gemoed van den Propheet, waarin hier nog geene straal van hoop uit eene verwijderde en blijde toekomst dringt. En toch stond Hosea' nog niet alleen onder Israël, en niet bij allen was de vreeze des Heeren verdwenen. Veel heeft er zeker zijn woord toe bijgedragen, om de oogen van velen voor hun en des volks verderf te openen en hen opmerkzaam te maken op de dreigende straf. Hetgeen wij II Chron. XXVIII, 9 - 15 lezen, is vooral uit dit oogpunt belangrijk en toont ons, hoe er zelfs, toen Pekachs partij door de zoo even behaalde overwinning magtig was, nog aanzienlijken waren, die naar het woord van den Propheet 'Oded hoorden, die vreesden de schuld bij Jahve nog te verzwaren, die moeds genoeg hadden, om opentlijk de gevangenen van Juda terug te zenden, en den buit, op hunne broederen behaald, hun terug te geven. Maar al wisten zij het zooverre te brengen, dat al die gevangenen wederkeerden, zij vermogten niet te bewerken, dat Ephraïm zich bekeerde tot zijnen God; al bleef er ook nog eene kiem over in het volk, de halstarrigheid en afwijkingen des Konings en der menigte verstikten haar weldra, en eene onderwerping aan Assyrie vervulde spoedig aanvankelijk Hosea's bedreigingen, hoewel misschien de mindere slechtheid van Pekachs opvolger (II Kon. XVII, 2.) nog een overblijfsel was van de weder opgewekte gevoelens.

1.

VIII, 1. Aan uwen mond de bazuin, als de arend over het huis Jahve's, | omdat
zij overtraden Mijn verbond en tegen Mijne wet misdeden.
2. Tot Mij zullen zij roepen: | Mijn God, wij kenden U, Israël.
3. Versmaad heeft Israël het goede, | de vijand vervolge hem.
4. Zij hebben Koningen gemaakt en niet van Mij, Vorsten gemaakt en Ik kende
ze niet, | hun zilver en hun goud maakten zij zich tot beelden, opdat het verdaan
worde.
5. Versmaad heeft Hij uw kalf, Samaria, ontbrand is Mijn toorn tegen hen, |
tot hoelang zullen zij niet vermogen zuiver te zijn!

VIII, 1-7. Als waarschuwende aankondiging, naar welke allen moeten hooren, kondigt zich deze Prophetie terstond aan; zij moet plegtig afgekondigd worden en allen moeten door bazuingeschal op haar opmerkzaam gemaakt worden, vgl. V, 8. En waarom? Omdat er een gevaar dreigde van den Heer, snel naderende en niet te ontwijken. De Propheet drukt het door een treffend beeld uit, als wees hij hun, die hem hoorden, het zigtbaar aan. Als een arend, zegt hij, is er boven Jahve's huis. Want de arend vereenigt in zich het beeld van snelheid en kracht (Jerem. XLVIII, 40, XLIX, 22, Habac. I, 8, Ezech. XVII, 3.) met dat van eene vijandelijk dreigende magt. En hoe kon hij hier eenen meer beteekenenden naam gebruiken dan dien van *huis Jahve's* voor Israël. De Tempel van Jahve, was die niet het middelpunt des volks, de zetel zijns Gods? En het volk zelf, was het geen *huis Jahve's?* Waarlijk, dat waren zij geweest, een volk, een eigendom van Jahve; maar hoe hadden zij zich dien naam onwaardig gemaakt, en waren daardoor zelven de oorzaak geworden van dit gevaar! Neen, zoolang zij het huis Jahve's waren, kon geen arend des onheils boven hen zweven; maar omdat zij het hadden moeten zijn, en het niet geweest waren, hunne groote heilige roeping miskend hadden, dreigde hen nu de ondergang — een ondergang, reeds zwevende boven het heiligdom des volks, van den Heer zelven voor hen bestemd. Want hoe kon een gevaar dreigen boven Jahve's huis zonder Zijnen wil en Zijn bevel? Maar het was, omdat zij Zijn verbond hadden overtreden en tegen Zijne heilige wet misdaan, omdat zij geweigerd hadden Zijn volk te zijn. Weldra zou de tijd komen, dat zij weder verlangen zouden zich huis Jahve's te kunnen noemen en zich bij den Heer op den naam van Israël zouden beroepen, op de openbaring hun geschonken, en op het verbond, met den Heer gesloten, bij Hem zouden pleiten, maar wat zou dan des Heeren antwoord moeten zijn? Dat Israël het goede versmaad had, toen het nog tijd was: nu mogt de vijand het vervolgen, onderwerpen en verspreiden. Zoo zou Jahve hen dan aan hunne vijanden prijs geven en te vergeefs zouden zij bij Hem hulp zoeken, die zoolang vruchteloos had gepoogd hen tot Zich terug te brengen. Of hadden zij het goede niet gedurig versmaad? Getuigde niet hunne handelwijs volkomen tegen hen? Vergetende, dat de Heer hun Koning was en zij Zijn volk waren, maakten zij willekeurig Koningen en verdreven of vermoordden hen weder, zoo als de laatste gebeurtenissen konden getuigen, vgl. VII, 7; vergetende, dat de Heer een eenig God was en alle afgoden Hem een gruwel waren, maakten zij zich afgoden van goud en zilver, welke weldra zouden worden nedergeworpen en vernield. Zoo misbruikten zij zelfs de gaven en den rijkdom, door hunnen God hun geschonken, tot zonde tegen Hem, en waren zelve de oorzaak, dat ook Hij hun die weder ontnam. Had Israël het goede, des Heeren dienst, versmaad, de Heer nam Samaria's kalverendienst niet aan, want zij was geene vereering naar Jahve's wil, maar eene afgodendienst naar eigen zin. Scherp drukt de Propheet dit uit door voor Jahve's afkeer der kalverendienst hetzelfde woord te bezigen, dat hij in vs. 3 gebruikt had, om Israëls afkeer van het goede uit te drukken (זנח, dat hij om denzelfden vorm te behouden, ook in den derden persoon plaatste, ofschoon hij anders den Heer

6. Want uit Israël is ook dit, een beeldhouwer maakte het en het is geen God, | want splinters zal zijn het kalf van Samaria.

7. Want wind zaaijen zij en storm oogsten zij, | eenen halm heeft het niet, eene spruit, zonder dat die meel voortbrengt; zoo zij het mogt voortbrengen, vreemden zullen het verslinden.

2.

8. Verslonden is Israël, | nu zijn zij onder de volken als een gereedschap, waaraan niets begeerlijks is.

9. Want zij gingen op naar Assur, een woudezel afgezonderd voor zich, | Ephraïm schonk kozerijen weg.

in den eersten persoon sprekende invoert;), maar weemoedig en van zijne diepe droefheid over de onbegrijpelijke verblinding des volks getuigende is de bijgevoegde uitroep, tot hoelang zullen zij niet kunnen zuiver zijn! Waarlijk van Jerob'ams regering, van Ephraïms eersten Koning dagteekende de kalverendienst, en, wat ook werd afgeschaft, deze bleef tegen het uitdrukkelijke gebod des Heeren, tegen Zijne gedurig herhaalde, nadrukkelijke waarschuwingen bestaan, werd nog gedurig beschouwd als eene Gode aangename en welgevallige vereering. Wat moest er dan toch wel gebeuren, om hen aan die dwaling te onttrekken, die zonde hen in het regte licht te doen beschouwen en ze hen te doen nalaten? En hoe verblind moest men zijn, om niet de nutteloosheid van zulk eene godsdienst op te merken! Een voortbrengsel van Israëls eigen wil was zij, ingesteld niet naar Gods wet en bevel, maar eene willekeurige dienst. Jahve had Zich Israël uitgekozen, om Hem te dienen, maar Israël koos zich eenen God, om dien te vereeren, eenen God, die het werk was van eenen beeldhouwer, eenen God, die tot splinters zou geslagen worden. Zoodanig was het beeld van Samaria, het beeld, waarin men daar Jahve wilde dienen, even als te Beth-El en te Dan. Waarschijnlijk toch had men ook later te Samaria eenen tempel, waar men Jahve op die wijze vereerde. Maar wat moest de uitkomst van zulk een afwijken en verwerpen van den Heer zijn? De vrucht zou aan het zaad beantwoorden, zij hadden ijdelheid gepleegd, die nagejaagd, daarop vertrouwd (XII, 2.); — *wind* gezaaid, noemt het de Propheet, — daarom zouden zij storm, ondergang, vernietiging oogsten (IV, 19, VI, 11.). Het zou voor hen een ellendige oogst zijn, als of men graan dacht in te zamelen en geenen halm vond of geene korrels in de aren (niet uit te drukken in eene vertaling is de speling: קמח קמה, צמח in vs. 7,); nu meenden zij, dat voorspoed en magt aanstaande waren. Helaas, teleurgesteld zouden zij bemerken, hoe krachteloos en zwak zij waren, hoe vreemden nog de laatste krachten verteren zouden, die zij nu nog overig hadden. Ziedaar de wrange vrucht der verwerping des Heeren als hunnen Koning en hunnen God.

8-14. Terstond sluit zich dit gedeelte aan het voorgaande aan door herhaling van het laatste woord; eene prooi der volken zou Israël zijn, vernietigd zou het worden en onder deze verstrooid, omdat het bij hen hulp had gezocht, door hen diep vernederd en verguisd, omdat het zich aan hen had aangesloten. Als het weggeworpen onbruikbaar geworden gereedschap, dat niemand hebben wil, zou het onder de volken zijn, verstooten en veracht, omdat Ephraïm naar Assur was gegaan, om daar bescherming te vragen. Halstarrig, onbuigzaam, ongehoorzaam, zijnen wil alleen volgend, als de woudezel, die voor zich alleen leeft en zorgt, was Ephraïm geworden (Jer. II, 24), terwijl het daar zijne geschenken had weggeschonken, om zich die vreemde hulp te koopen, gelijk de wellustige vrouw zich den verboden omgang harer minnaars koopt. Zoo diep was Ephraïm gevallen. Maar al had het ook geschenken uitgedeeld, om de gunst der vreemden te verwerven, nu was de tijd daar, dat de Heer het zou grijpen en vasthouden en, hoe ook met anderen verbonden, alléén voor Zich stellen ter straffe; en dat wel juist nu, nu zij geheel iets anders verwachtten,

10. Ook als zij die wegschenken onder de volken, zal Ik hen nu opzamelen, | en zij hebben een weinig zich losgemaakt van den last des Konings der Vorsten.

11. Want vermenigvuldigd heeft Ephraïm altaren tot zondigen, | de altaren waren hem tot zondigen.

12. Ik schrijf voor hem de veelheid Mijner wet, | als iets vreemds werd zij gerekend.

13. Offers Mijner gaven, vleesch offeren zij en verteren het, Jahve heeft geen welgevallen daaraan, | nu zal Hij herdenken hunne zonden en bezoeken hunne misdaden, deze zullen naar Egypte terugkeeren.

14. En Israël vergeet zijnen Maker en bouwt paleizen en Juda vermenigvuldigt versterkte steden, | en Ik zend vuur in zijne steden en het verteert zijne hooge gebouwen.

nu zij zich onttrokken hadden aan de schatting en den last des Konings van Assyrie, nu zij zich in staat waanden, om zich tegen hem te kunnen verzetten. *Kort* zou die voorspoed duren en weldra zou het strafgerigt zwaarder op hen rusten, dan vroeger. Zij hadden zich bevrijd en genoten rust, (יחלו van יחל) EEN WEINIG d. i. voor eenen korten tijd, hetgeen aanduidt, dat zij niet lang van die schatting bevrijd zouden zijn. Op dit woord valt de nadruk. De Koning der Vorsten is de Koning van Assyrie, eene uitdrukking, die later een vaste titel der Persische Koningen werd. Het blijkt ons hieruit ook, dat deze rede gesproken werd op eenen tijd, dat Ephraim aan Assyrie niet onderworpen was. En waarom zou die voorspoed zoo voorbijgaand zijn? Hoe dikwijls moest de Propheet dat wel herhalen! Afgodendienst en willekeurige Godsdienst hadden hunne overtredingen steeds vermeerderd; hoe meer altaren zij voor Jahve stichtten, des te meer zij zondigden; hunne altaren zelve waren, als strijdig tegen het bevel des Heeren, die alleen in Zijnen Tempel naar Zijne wet wilde gediend zijn, opgerigt, hun tot zonde. En die wet kenden zij, Hij zelf had hun die gegeven, maar zij wilden haar niet volgen, zij was hun als iets vreemds, dat hun niet aanging, dat niet op hen als volk betrekking had (רבו een Arameesche vorm- TIENDUIZENDTAL, hier van vele onderscheidene bevelen gebruikt, uit welke de wet bestond, om haar in hare geheele volheid aan te duiden. Niet sommige, maar *al* de geboden had Jahve Ephraïm doen kennen; daarom ook het meervoud נחשבו, ZIJ, *die geboden*, WERDEN GEREKEND als iets UITLANDIGS, זר). Wel offerden zij offers, als geschenken (הבהבי als GAVEN voor Mij, Mij gegeven,) opgedragen aan Jahve, en meenden Hem welgevallige feesten te vieren, als zij die offers verteerden en offermalen hielden van het vleesch der offerdieren, maar Hij kon geene daad goedkeuren, die niet overeen kwam met Zijn gebod, offers, die Hem niet gebragt werden op de plaats, die Hij zich tot woning had gekozen onder de stammen Israëls. Neen, nu zou de zonde herdacht en de misdaad gestraft worden. Als hulp zoekende keerden zij naar Egypte terug, dat zij eens zoo zegevierend verlieten — naar Egypte, dat aan het begin der Israëlitische geschiedenis staat als het beeld der wereld, waartoe Israël zou terugkeeren en waaraan het zou worden overgegeven tot straf zijner misdaden. Daarom spreekt Hosea' van eenen terugkeer naar Egypte, hoewel hij ook des volks wegvoering naar Assyrie voorzag, IX, 3. Op nieuw zouden zij in eenen staat van dienstbaarheid en van onderwerping komen, op nieuw zouden zij ophouden een volk te zijn, en dat, dewijl zij zelve vrijwillig naar Egypte waren gegaan, om hulp te zoeken, dewijl zij bij de wereld gezocht hadden, wat slechts bij den Heer te vinden was. Nu zou Hij hen der wereld overlaten. Omdat zij liever naar het diensthuis gingen dan naar Hem, die er hen uit verlost had, zouden zij weder dienstbaar worden, vgl. Deuteron. XXVIII, 68. Zoo had Israël Hem vergeten, die het tot een volk gemaakt had, toen Hij het uitvoerde uit Egypte, het had zich afgescheiden van Hem en geweigerd Hem langer voor zijnen Koning te erkennen, het had paleizen voor Koningen gebouwd, die Hij niet

3.

IX, 1. Verheug u niet, Israël, tot gejuich gelijk de volken, want gij zijt afgehoereerd van uwen God, | gij hebt bemind loon op alle dorschvloeren des graans.

2. Dorschvloer en perskuip zullen hen niet voeden | en most zal het beliegen.

3. Niet zullen zij wonen in het land Jahve's | en Ephraïm is naar Egypte teruggekeerd en in Assur zullen zij het onreine verteren.

4. Niet zullen zij plengen voor Jahve wijn, en niet zullen Hem aangenaam zijn hunne offers; als brood des rouws is het hun, allen, die het verteren, verontreinigen zich; | want hun brood is voor hen zelve, niet komt het in het huis van Jahve.

had geroepen, en op deze en niet op Hem vertrouwd, en ook Juda had vele sterkten gemaakt waarop het zijn vertrouwen vestigde, Micha V, 10; maar het zou hun niet baten, want vuur zou die verteren. Met welk eenen nadruk bedient zich Hosea' hier van de woorden van 'Amos, om door die terugwijzing de geheele prediking van dezen zijnen voorganger, II, 4 - 16, bij hen, die hem hoorden, in het geheugen terug te roepen en hen op die Prophetie te wijzen, welker vervulling nu met rassche schreden naderde. Zoo sloot zich steeds de volgende openbaring des Heeren aan de voorgaande aan, geen schakel moest aan de keten ontbreken, geene leemte in Zijne openbaring zijn, maar zij moest voortgaan en zich ontwikkelen, tot dat Hij zelf komen zou.

IX, 1-9. Nu wendt zich de Propheet, na deze laatste uitdrukkelijke woorden, weemoedig tot hen, die zich zoo dwazelijk verheugden in hunne verwachtingen. Zij moesten waarlijk zich niet verheugen en met vrolijkheid en dansende reijen, zoo als de volken ter eere hunner goden, hunne vreugde toonen, want Israël was een diep afvallig en daarom zijnen ondergang te gemoet snellend volk; ontrouw was het geweest aan zijnen God en vreemde goden had het gediend. Hosea' ontleent hier zijne uitdrukking aan de oogstfeesten, die met zang en dans gevierd werden en waarop men op de opene dorschvloeren maaltijden hield en den afgoden offers bragt, om hen te danken voor den geschonken zegen, bij welke gelegenheden dikwijls ontucht en onzedelijkheid gepleegd werden. Als loon der ontucht (אתנן) beschouwde dus het volk den oogst, waarvoor het de afgoden dankte. Loon der ontucht werd ter eere dier goden vaak aangenomen of weggeschonken op de dorschvloeren van het graan, en hierop doelende bedient zich de Propheet van de eenigzins dubbelzinnige uitdrukking: gij hebt loon der ontucht bemind op alle dorschvloeren des graans; want de geestelijke ontucht, die het volk met de afgoden bedreef en het zedebederf, dat er het gevolg van was, beschouwde hij slechts als een geheel en vereenigde die steeds in dezelfde voorstelling. Hoe zouden nu nog feesten bij den oogst worden gevierd, daar weldra de tijd zou komen, dat er geen koorn op den dorschvloer, geene druiven in de perskuip zouden zijn en de most de verwachting des volks zou te leur stellen (בם namelijk *des volks*, als eene ontrouwe voorgesteld). Hoe konden zij zich nu verheugen, die weldra het land van Jahve zouden verlaten, het eigendom van hunnen God, dat Hij zelf aan Zijn volk gegeven had, om het te bewonen, opdat daar in Zijn heilig land een heilig volk Hem zou dienen, die zouden terugkeeren (שב IS TERUGGEKEERD vrijwillig als het ware, door zich met Egypte te verbinden) naar het huis der dienstbaarheid, in de magt der wereld, waaruit de Heer hen eens met Zijnen sterken arm had verlost, en die naar Assyrie zouden gaan, dat dreigend aan de grenzen stond, gereed om het wankelende rijk te vernietigen. Daar zouden zij, verwijderd van hunnen God, Zijne wet niet meer kunnen of mogen volgen, maar overgegeven worden in de magt der zonde en moeten eten wat onrein was (Ezech. IV, 13.), omdat zij Jahve's heilig volk niet meer waren. Daar zouden geene offers aan Jahve worden gebragt, daar zou Hij geen welgevallen hebben aan hunne gaven (Jerem. VI, 20.), maar zij zouden hun brood eten, als brood des rouws, gelijk zij, die eenen doode in

5. Wat zult gij doen op den dag van den hoogtijd | en op den dag van Jahve's feest?

6. Want zie, zij gingen uit de verwoesting, Egypte zal hen verzamelen, Memphis hen begraven, | het begeerlijke van hun zilver, — netelen zullen hen beërven, doornen in hunne tenten.

7. Gekomen zijn de dagen der bezoeking, gekomen zijn de dagen der vergelding, weten zal het Israël, | dwaas is de Propheet, waanzinnig de man des Geestes over de grootte uwes misdrijfs en het groote verderf.

hunne woning hebben, dien zij beweenen, verontreinigd door het aanwezen van een lijk, Num. XIX, 14, Deutr. XXVI, 14.). Van zulk brood zouden zij slechts eten, om hun leven (לנפשם VOOR HUNNE ZIEL = voor hen zelven) te onderhouden, maar in het huis Jahve's komen en Hem toegeheiligd worden mogt het niet. En waarlijk, nog eet Israël het brood des rouws, nog wordt deze Godspraak vervuld, nog is het volk verontreinigd, omdat zij Hem in hun midden dood achten, die leeft, en zich niet keeren willen tot Hem, die kwam, om hen voor eeuwig te reinigen. Wel mogt de Propheet hun vragen, hoe zij gestemd zouden zijn, als dan, terwijl zij in rouw waren, de feestdag aanbrak aan Jahve gewijd, als zij zich dan herinnerden, wat Hij voor Zijn volk gedaan had en hoe zij er aan beantwoord hadden, als zij zich dan voor den geest bragten, hoe die dag eens een dag van vreugde en blijdschap in den Heer voor hunne vaderen geweest was. Neen niet wij, maar Israël antwoorde op deze vragen. Is, zegt de Propheet, de voorbode der verwoesting niet daar? Reeds vlugten zij voor de verwoesting, die nadert. Hier had hij waarschijnlijk het oog op hen, die zich toen reeds, nu er een verbond met Egypte bestond en dit rijk voor vreemden toegankelijker was geworden, aldaar begonnen te vestigen. Dit rijk, waarop zij toen vertrouwden, door hetwelk zij meenden zich tegen Assyrie te kunnen verzetten en waarheen zij wilden terugkeeren, het zou hun de oorzaak des verderfs worden, en juist daarom stelt Hosea' Egypte voor als de plaats der vernedering, gelijk zijne rede ook hoofdzakelijk tegen de toen magtige Egyptische partij gerigt is. Het zou hen verzamelen, als zij vlugtten, zij zouden daar hun graf vinden, waar zij nu op vertrouwden, en hun eenzaam en verlaten land zou eene woestijn en wildernis worden. *Het begeerlijke van hun zilver* is hun begeerlijk kostbaar zilver en wijders hetgeen zij even als hun zilver begeerden, wat hun veel waard en duur door hen gekocht was, hun rijkdom en hunne bezittingen. Het beste en vruchtbaarste land zou woest en ledig liggen en, waar de hoeve en de tent hadden gestaan, zouden distelen groeijen. Bij dien aanblik bewogen, roept de Propheet hun krachtig en nadrukkelijk nog eenmaal toe, hoe de tijd der straf en der vergelding nabij is, hoe spoedig Israël, dat zich nu nog sterk waande, er krachtdadig van overtuigd zou worden en het door ondervinding zou weten. En de zekerheid daarvan had Hosea' in zich zelven; hij was er zich in zijn eigen gemoed van bewust, omdat hij zelf de zonde van Israël gevoelde. Het is eene stem uit het diepste van zijn hart voortgekomen, als hij uitroept, dat de Propheet, die door des Heeren Geest spreekt, dat hij zelf, bij het zien van zooveel afval en van zoovele afzigtelijkheid, zich geen meester kan blijven, maar zijn verstand verliest en verdwaasd wordt. Zoo hoog was de schuld gekomen, zoo vruchteloos elke vermaning, elke prediking, zoo weinig gehoor scheen het woord des Geestes te vinden, dat de Propheet niet meer wist, hoe hij handelen zou, wat hij had aan te vangen, hoe aan zijne roeping te voldoen. Aan valsche Propheten te denken verbieden én de zamenhang én de woorden zelve, en wel was het bij zooveel misdrijfs moeijelijk zich zijner zending en roeping steeds bewust te blijven; geen wonder, dat de diep geschokte geest van Hosea' soms aarzelde, geenen raad of uitkomst zag en, wat anderen hem welligt verweten, zich als dwaas tegenover zijnen tijd beschouwde. Levendig stelt hij dit in het volgende voor. Hoe stond Ephraïm tegenover den Heer? Als een vijand, als een wachter op den

8. Een wachter is Ephraïm mijnen God, | een Propheet, — een strik eens vogelvangers op al zijne wegen, een verderf in het huis zijnes Gods.

9. Ontzettend hebben zij het verdorven als in de dagen van Gib'a, | herdacht zal worden hun misdrijf, bezocht zullen worden hunne zonden.

toren (II Sam. XVIII, 24, Hab. II, 1.), die uitziet en de bewegingen des vijands bespiedt en zijne plannen zoekt te verijdelen. Zij beschouwden de naderende straf als een naderend vijandelijk leger, tegen hetwelk zij op hunne hoede moesten zijn, en Jahve als eenen vijand, tegen wiens komst zij moesten waken. Zoo behandelden zij den God van Hosea'. Hoe zullen zij hem, den Propheet, beschouwd hebben? Hij was hun een strik, die hen op al hunne wegen ontmoette en hinderde, als iemand, die hen misleidde en ten kwade raadde, als iets onheiligs, afzigtelijks in den tempel hunnes Gods, als iemand, die niet in de dienst hunnes Gods sprak en handelde, maar Hem ten gruwel was. Zoo hadden zij het erg gemaakt (V, 2.), zonde gepleegd, gelijk aan de ontucht en den afval, eens door de inwoners van Gib'a (Richt. XIX, 22 volgg.) gedaan. Maar ongestraft zou dit niet blijven, want de Heer zou die misdrijven herdenken, en als Hij die herdenkt, dan straft Hij ze ook. Hiermede eindigt de Propheet zijne rede en het is, als of de voorstelling van zijnen eigenen toestand tegenover Ephraïm hem te zeer nederdrukt, om voort te kunnen gaan, als of het gevoel, dat men hem niet hooren wilde, hem tot zwijgen noopt. Hij had ook zijne taak volbragt, de naderende straf nadrukkelijk en stellig aan het gevallen volk verkondigd.

VIJFDE REDE, HOOFDSTUK IX, 10-XI, 11.

Eene treurige, weemoedige beschouwing treffen wij hier aan, waarbij de Propheet zich voorstelt, welke zegeningen de Heer al aan Zijn volk had geschonken, hoe Hij het had geleid en verzorgd, maar hoe het ook van den beginne af die weldaden had misbruikt en zich der zonde prijs gegeven. Israëls bestemming, des Heeren zorg en liefde, Ephraïms ontrouw, afval en verderf, zijne toekomst en straf, zijn ondergang en zijne vernedering zijn hem beurtelings voor oogen, tot dat eindelijk een straal uit eene betere toekomst licht in zijn gemoed verspreidt. Hier is het niet zoo zeer eene rede tot het volk of den Vorst gerigt, als wel eene alleenspraak van den Propheet, als kon hij niet voortdurend tot hen het woord rigten, die hem minachtten en verwierpen, maar slechts in losse afgebrokene gezegden iets openbaren van hetgeen in hem omging. Hoe zwaar drukt de tegenwoordige afval op het gevoelige gemoed van Hosea', hoe wordt elke gedachte aan geluk, in betere tijden voor het volk weggelegd, terstond bij hem verduisterd door de treurigheid over den hem omringenden afval, hoe overtuigd is hij van de naderende straf en van hare onvermijdelijkheid, hoe moeijelijk valt het hem den blik op die blijde toekomst, die na al dit lijden aanstaande was, te rigten. Hosea' was geen boetgezant, die het volk alleen tot vernedering en bekeering moest roepen, geen trooster, die de vromen moest opbeuren, geen voorzegger van schooner toekomst, maar de vertegenwoordiger des Heeren bij den val van Ephraïm, en in en door hem wordt het openbaar, wat de Heer bij den afval en de straf der zijnen gevoelen moest. Daarom begint de Propheet niet met die plegtige verzekering, dat hij Jahve's woorden meldt, maar

zijne rede is vooral hier gedurig, als of de Heer zelf sprak; Ik, zegt hij, als hij van Jahve spreekt, en zoo kon hij zich uitdrukken, omdat hij zich bewust was van den Geest, die hem bezielde en tot spreken dreef, omdat hij niet de woorden zijnes Zenders overbragt, maar die Zender als het ware in hem Zich uitdrukte en sprak. Weinige Propheten spiegelen zich zelven in hunne woorden en beschouwingen zoo af als Hosea'; zijne persoonlijkheid (*individualiteit*) straalt overal in zijne woorden door, telkens vinden wij denzelfden man terug en nergens verloochent hij zich, en toch, hoe wist de Geest des Heeren dit aan te wenden ten behoeve der openbaring, die op dat tijdstip aan Israël moest worden gebragt.

Wij kunnen deze beschouwingen in vijf deelen onderscheiden; eerst begint hij met de voorstelling van Israëls toestand aan het begin van zijne geschiedenis, toen de Heer het Zich verkoos als eene kostelijke vrucht, en den zoo spoedig daarop gevolgden afval, gelijksoortig aan dien van zijnen tijd; eene tegenstelling van den zegen des Heeren, door het volk genoten, en zijne ondankbaarheid, die nimmer had opgehouden, maar nu eene straf deed naderen en eenen toestand van vernedering had aangebragt, die den Propheet met weemoed vervulde. En toch bleef Ephraïm nog doof voor de aankondiging en keerde niet weder. Juist die toenemende kracht maakte hunnen overmoed grooter, trotsch verhieven zij zich, vertrouwende op hunne eigene magt, en als zaad op den akker ontkiemde en vertoonde zich het kwaad steeds meer en meer op de oppervlakte des lands. Niet om Jahve, maar om hunne afgoden bekommerden zij zich in hunnen ondergang, en zoo spoedig zou het einde daar zijn! Waarlijk het was een voortdurende afval, eene zich ver uitstrekkende zonde, en alleen des Heeren wil had de straf zoolang vertraagd, maar nu moest Ephraïm niet alleen, maar ook Juda onderwerping leeren. Hier kan Hosea' zich niet terug houden, een oogenblik komt hem nog de mogelijkheid der bekeering voor den geest en dringend is zijne opwekking daartoe, doch terstond vertoont zich aan hem de afwijking Ephraïms weder in al haar uitgestrektheid en met haar de dreigende straf als haar gevolg. En was de reden des Propheten tot hiertoe bewogen en afgebroken, zoo als de taal van een gebroken gemoed, hier breekt hij af, om in weemoedigen, meer stillen en droevigen toon ze te hervatten, en, terwijl zijne hevigere aandoening plaats heeft gemaakt voor eene meer kalme, hoewel diep treurige gemoedsgesteldheid, herhaalt hij nog eenmaal het hoofddenkbeeld van het voorgaande, de tegenstelling van Jahve's liefde en zorg voor Israël en hunne aanhoudende ontrouw en de daaruit volgende noodzakelijkheid der straf. Wie kan deze woorden zonder aandoening lezen? Er heerscht eene treurigheid, een weemoed, eene smart in, die zich alleen gevoelen, maar niet beschrijven laat. Maar nu kon er ook hoop en uitzigt plaats vinden in het kalmere gemoed. Neen, er was nog eene toekomst voor des Heeren volk en Zijne liefde was niet uitgeput, niet ter verdelging zou de straf zijn, maar eens zou het hereenigd worden en tot Jahve wederkeeren en hersteld worden. Ook dit was Jahve's woord. Eindelijk is alzoo een licht opgegaan in de droevige ziel van Hosea', eindelijk is de lichtzijde van de bedreigingen en straffen doorgebroken, doch hoeveel strijd in zijn binnenste was er toe noodig, om daartoe te geraken. En toch, hoe kort verwijlt hij er bij. Maar eindelijk moest evenwel ook dat uitzigt zich voor hem

openen, want bij straf en ondergang kon zich zijne rede niet bepalen, omdat de oordeelen des Heeren over Israël niet alleen straffen der zonde, maar ook bewijzen van Zijne liefde voor hen waren, omdat de straf voor Israël niet een ondergang, maar een doorgang was, waarin het niet zijne bestemming zou bereiken, maar waardoor het alleen voor dezelve moest gevormd worden. Tot welken tijd deze Prophetie behoort, kan men evenmin uit haren inhoud als uit eenige losse toespelingen opmaken, omdat zij, meer dan eenige andere geheel de uitdrukking van Hosea's innigste gevoel zijnde, in algemeene, onbestemde uitdrukkingen is vervat. Vinden wij echter, dat van Hoofdstuk IV af eene chronologische orde in de opvolging der stukken heerscht, dan zou men kunnen onderstellen, dat deze rede tot den tijd na Pekach behoort, hetgeen mede XI, 5 schijnt te bevestigen en ook door X, 14 wordt waarschijnlijk gemaakt. Want nadat deze Koning weder geheel afhankelijk van Assyrie geworden was, viel hij in 745 door de hand eens moordenaars, en Hosea' volgde hem op, waarop de Propheet welligt in X, 3, 4, 7, 15 doelt. Deze, eerst nog door overmagt gedwongen aan Assyrie onderworpen blijvende, kon evenwel de inwendige twisten niet doen ophouden, en de zich sterk wanende partij, tegen welke Hosea' zich reeds vroeger zoo krachtig had verklaard, zocht weder eenen afval van Assyrie te bewerken, vgl. Jes. IX, 8, 9. Zoo mogen dan deze woorden in het begin van Hosea's regering gesproken zijn, op welken tijd ook hun inhoud wijst; want het uitzigt op eene betere toekomst werd bij den Propheet zeker eerst helder in den lateren tijd zijner werkzaamheid, vgl. II en III, en wij treffen hier onderscheidene terugwijzingen aan op vroegere gezegden. Ook vinden wij hier niet die verwijtingen eener wellustige en losbandige afgodendienst zoo als die te Samaria en elders heerschte, gelijk wij dan ook van den Koning Hosea' lezen, dat hij wel slecht handelde, maar niet gelijk zijne voorgangers. Eindelijk zijn ook de ondergang en de straf meer als van nabij en naauwkeuriger beschreven, dan in de vorige redenen. Doch hoe dit ook zijn moge, zeker waren deze woorden bij den Propheet de uitdrukking van eene diepe smart en groote treurigheid, van eenen strijd, dien hij in zich zelven moest strijden, tot dat hij er vatbaar door werd, om het licht te ontvangen, dat uit de blijde toekomst tot hem kwam.

1.

IX, 10. Als druiven in de woestijn vond Ik Israël, als eenen eersteling op den vijgenboom, bij zijn begin, zag Ik uwe vaderen, | zij kwamen naar Ba'al-Pe'or en wijdden zich aan de schande en waren verfoeijelijk gelijk hun beminde.

IX, 10-17. De Propheet vestigt het oog op den eersten tijd van Israëls geschiedenis, toen het, door des Heeren arm uit Egypte verlost, in de woestijn aan den voet van den Sinaï zich aan Jahve door een plegtig verbond heiligde, en beloofde Zijne wet en Zijne geboden te zullen houden. Toen had Hij het volk daar gevonden en Zich in hen verheugd, gelijk de vermoeide reiziger met vreugde in de woestijn eenen wijnstok ontmoet of eenen vijgenboom, met wier beste vruchten hij zich verkwikken kan (Jes. XXVIII, 4, Jerem. XXIV, 2.), maar kort daarna hadden zij zich overgegeven aan de wellustigste afgodendienst, in de vereering

11. Ephraïm, als een vogel zal wegvliegen hun roem, | zonder baren en zonder dragt en zonder zwanger worden.

12. Want al brengen zij hunne kinderen groot, Ik maak hen kinderloos zonder menschen, | want ook wee hun bij Mijn aanschouwen van hen!

13. Ephraïm, naar hetgeen Ik gezien heb, tot Tyrus, geplant in eene steppe, | en Ephraïm, — om te doen uitgaan tot den moorder zijne zonen.

14. Geef hun, Jahve, — wat zult Gij geven? | geef hun eenen misdragenden schoot en verdroogde borsten.

15. Al hunne slechtheid is te Gilgal, want daar heb Ik hen gehaat, om de slechtheid hunner bedrijven, uit Mijn huis zal Ik hen verdrijven, | niet zal Ik voortgaan hen te beminnen, al hunne Vorsten zijn wederspannig.

van Ba'al-Pe'or, den verfoeijelijken afgod der Moabieten (Num. XXV, 3.) en hadden zich toegewijd (ינזרו zich toeheiligen,) aan de schandelijkste natuurdienst. Waarom de Propheet juist deze ontrouw en afval hier vermeldt, is niet onduidelijk; want daar hij steeds gewoon was alle onzedelijkheid en echtbreuk als het beeld van afval en ontrouw des volks van en jegens Jahve te beschouwen, kon hij wel geen sterker en gepaster voorbeeld kiezen, dan dit, waar die afval van Jahve zich juist vooral in ontucht openbaarde. Zoo kan hij ook terstond weder den blik op zijnen tijd vestigen, want waarlijk, de afval en ontrouw, die hij allerwegen zag, was slechts de voortzetting en herinnering van die eerste ontrouw en echtbreuk, gepleegd toen het volk voor het eerst met andere volken in aanraking kwam. Toen had het zich terstond, als eene overspelige, den Heer vergetende in de armen des afgods geworpen en was even verfoeijelijk geworden, als het voorwerp zijner liefde, als de boeleerder, aan wien het zich overgaf. In die ontucht en echtbreuk was het blijven voortgaan, en nog was het niet opregt en duurzaam teruggekeerd tot den Heer, al hadden ook straffen en vermaningen het somtijds een oogenblik teruggehouden. Daarom was nu de eindelijke, zware, alles verpletterende straf nabij. De roem en kracht van Ephraïm zou plotselijk, zonder dat men het voorzag of verwachtte, hem ontnomen worden en als een vogel weg vliegen. En waarin bestaat de roem en kracht eens volks anders dan in de talrijkheid en sterkte zijner jeugd? Vooral was men in Israël hiervan doordrongen (Ps. CXXVII, 3.), waar kinderen als een zegen des Heeren werden beschouwd (Deutr. VII, 13), en kinderloosheid als eene straf (I Sam. I, 11.) bedreigd was op den afval des volks (Deutr. XXVIII, 62.). Daarom zegt de Propheet, dat hun roem en hunne kracht zouden verdwijnen, door dat geene kinderen meer geboren, geene vrouwen meer zwanger zouden worden, en zelfs de volwassenen hun nog zouden worden ontnomen. Wel mogt men wee over hen uitroepen, als de Heer op hen zag en hen aan het verderf prijs gaf (שׁוּרִי = שׁוּרִי, bij mijn aanschouwen, want de Heer zou hen niet uit het oog verliezen, maar ook ten kwade hen blijven zien, vgl. XIII, 7, XIV, 9, 'Amos IX, 4). Ontvolkt zou het schoone land worden, dat zij bewoonden. Het gevoel des Propheten is diep bewogen bij die voorstelling; tot het rijke en toen vooral bloeijende Tyrus toe, dat geplant was als in eene steppe, had eenmaal het rijk van Ephraïm zich uitgestrekt, zoo als de Propheet het nog gezien had in den tijd van Jerob'am II, en nu daarbij dan de gedachte, dat dit volk ter slagting en ten ondergang was bestemd! Wij gevoelen het, hoe hij er als eene hem afgeperste bede bijvoegt, die hij bijna aarzelt uit te spreken, dat zij zich toch maar niet mogten vermenigvuldigen, opdat er des te minder mogten zijn, die de straf zouden moeten dragen, eene bede, om hetgeen op zich zelf eene straf was, maar nu een zegen moest wezen. Al die slechtheid en ontrouw vertoonden zich, als in één punt vereenigd, te Gilgal, een zetel der afgodendienst en wellust (IV, 15, XII, 12, 'Amos V, 5). Daarom openbaarde zich ook daar

16. Geslagen is Ephraïm, hun wortel verdroogt, vrucht maken zij geenzins, |
ook als zij baarden, zou Ik doen sterven de lievelingen hunnes buiks.

17. Hij verwerpt hen, mijn God, want niet hoorden zij naar Hem, | en zij zul-
len zijn vlugtelingen onder de volken,

2.

X, 1. Een weelderige wijnstok is Israël, vrucht zet hij zich aan, | naar de me-
nigte zijner vrucht vermenigvuldigde hij de altaren, hoe beter zijn land, des te
beter maakten zij beelden.

2. Glad is hun hart, nu zijn zij schuldig, | Hij zal afbreken hunne altaren, ver-
woesten hunne beelden.

3. Want nu spreken zij: geenen Koning hebben wij, | want wij vreesden Jahve
niet, en de Koning, wat zal hij ons doen?

des Heeren toorn en rustte op hen, en om de ontrouw, daar bewezen, zou Hij het volk, gelijk de man de ontrouwe gade uit zijne woning verstoot, uit het land verjagen (גרש), en Zijne liefde hun ontnemen. Al de Vorsten en voornaamsten toch, die het volk moesten voorgaan en leiden, waren de eersten in afval en verzet tegen den Heer. Als een worm knaagde het verderf aan den wortel van dien boom in vruchtbare dreven geplant, het deed Ephraïm te gronde gaan en verteerde zijne kracht. Zij hadden den Heer verlaten en niet naar Hem gehoord, ziedaar de oorzaak van al hunne rampen; daarom verliet Hij hen ook en gaf hen over in de magt der volken, die hen verstrooiden, maar die niets tegen hen zouden vermogt hebben, waren zij gehoorzaam gebleven aan hunnen God. Deze waarheid, de slotsom dezer beschouwing, plaatst de Propheet hier als een rustpunt in zijne rede.

X, 1-8. Maar was niet juist dat goede land, die zegen des Heeren, de oorzaak van Ephraïms val geworden? Deze vraag komt den Propheet voor den geest en geeft hem de aanleiding tot deze beschouwing. Hij vergelijkt Ephraïm, het in een heerlijk land gevestigde volk, met den zich naar alle kanten uitbreidenden wijnstok (Ps. LXXX, 9.), die rijkelijk vrucht belooft, zooveel als men er van verwachten kan, om daardoor de kracht, den voorspoed en den bloei des volks aan te toonen, waarin het verkeerd had in zijn vaderland. Maar wat had het gedaan? Bij het vermeerderen van zijnen bloei had het slechts de altaren der afgoden, bij het vermeerderen der vruchtbaarheid en kracht, slechts de beelden vermeerderd. Zoo was de voorspoed door hen misbruikt, de zegen des Heeren tegen Hem gekeerd, hun hart was glad, huichelend en listig geworden, niet meer opregt en open, maar bedorven door weelde en losbandigheid. Daarom was ook nu, daar de maat hunner schulden vol was de dag der boete nabij, waarop Hij, de Heer zoolang door hen miskend, die altaren en beelden nederrukken en verdelgen zou. Nu was de tijd hunner straf gekomen, omdat hunne brooddronkenheid en losbandigheid het toppunt bereikt hadden, en zij hunnen God niet slechts door hunne strafbare daden verloochenden, maar zich zelfs niet ontzagen, om schaamteloos en opentlijk voor hunnen afval uit te komen. Zij beroemden zich op de onmagt en zwakheid hunnes Konings, zij hadden geenen Koning, zeiden zij, maar deden wat zij wilden (VIII, 4.), en ook de vrees des Heeren behoefde hen niet terug te houden; want — ook Dien vreesden zij niet. De Koning toch, die dien naam voerde (המלך), wat kon hij tegen hen, was Pekach niet door de hand eens moordenaars gevallen, Hosea' door burgertwist op den troon gekomen, zonder kracht en magt om den staat te herstellen. Zij spraken dan ook allerlei ijdele, leugenachtige, misleidende, zondige woorden, bedrogen elkander (דברו דברים), zwoeren valsch, maakten verbonden met andere volken, om op die te vertrouwen en er zich op te verlaten, vooral met Egypte, en zoo was allerwegen het zaad gestrooid,

4. Zij spreken woorden, zweren valsch, maken een verbond, | en doorgebroken als eene giftplant is het gerigt op de voren des velds.

5. Om de kalveren van IJdelhuis beangstigen zij zich, de bewoner van Samaria, | want over hetzelve treurt zijn volk en zijne offeraars springen om hetzelve terug, om zijnen roem, want weggevaagd is hij van hetzelve.

6. Ook dit, naar Assur zal het gebragt worden, een geschenk voor den vijandigen Koning, | schaamte zal Ephraïm zich verkrijgen en zich schamen zal Israël over zijnen raad.

7. Vernietigd is voor Samaria haar Koning, | als een splinter op de oppervlakte der wateren.

8. En verdelgd worden de hoogten der IJdelheid, het misdrijf Israëls, distel en netel zal opslaan over hunne altaren, | en zij spreken tot de bergen, bedekt ons en tot de heuvelen, valt over ons.

waaruit het gerigt en de straf des Heeren (V, 1.) voor hen moest voortkomen, gelijk eene giftplant, doodelijk voor wien haar aanraakt, die het veld bedekt. Reeds vertoonde zich dat gerigt en alles verkondigde zijne nadering, reeds bloeide die plant op het veld, dat vruchten van zegen en heil zou hebben opgeleverd, zoo men het met gehoorzaamheid aan den Heer had bezaaid. Dit is de vloek der zonde, dat zij hare straf, als de kiem in den zaadkorrel, in zich zelve draagt, en uit haar zelve hare straf moet ontwikkelen, en dit geschiedde ook hier weder. De straf des Heeren zou de vrucht en het voortbrengsel der zonde zelve zijn. Maar zouden zij nog niet erkennen, nog niet terugkeeren, als zij zoo overal de straf en het oordeel zagen opdagen? Neen, niet aan Jahve, maar aan hunne beelden, de goden hunner handen, zouden zij denken, voor het kalf van Beth-El (IJdelhuis IV, 15.) en de daar naar elders, ook in Samaria (VIII, 5.), gemaakte beelden zouden zij vreezen, de bewoners van Samaria zouden over die beelden zich beangstigen, al het volk over het Beth-Els-kalf, het voornaamste, oudste en meest vereerde, treuren, de afgodische offeraars (כמרים met verachting, Priesters, כהנים, waren slechts de van Aharon afstammende IV, 6.) er onder de heftigste bewegingen naar heidensch gebruik hunne smart over te kennen geven, dat de roem en heerlijkheid hunnes gods weggenomen was, en hij van zijn aanzien en eer was beroofd. Want te vergeefs zouden zij hunnen god trachten te beschermen, ook het kalf van Beth-El zou naar Assyrie worden gebragt, om een geschenk te zijn (V, 13.) voor den vijandigen Koning en om de zege, door hem op Ephraïm behaald, te melden (Jes. X, 10, II Kon. XVIII, 34.). Dit zou het teeken der verwoesting zijn, dan zou Ephraïm zich schamen over zijne dwaasheid, dat hij eenen God beschermde en vereerde, die zich zelven niet beschermen kon, en Israël zou blozen voor zijne eigene raadslagen, als zij hunne uitkomst zouden aanschouwen, maar dan zou het te laat en de straf daar zijn, dan zou Samaria's Koning er niet meer zijn, en evenmin terug te vinden als een stukje hout, een splinter, die gemakkelijk door den stroom wordt medegevoerd zonder wederstand te kunnen bieden. Dan zouden de hoogten der offerplaatsen vernietigd worden, waar Israël de zonde diende en zich schuldig maakte voor den Heer; dan zouden de altaren nedergeworpen en distel en netel welig tusschen hunne puinhoopen groeijen; dan zouden de inwoners, nergens uitkomst of redding ziende, roepen tot de bergen, bedekt ons en tot de heuvelen, valt op ons, omdat zij zóó liever den dood zouden wenschen, dan te vallen in de handen der vijanden, van wie zij mishandeling en moord te wachten hadden. Schrikkelijk beeld eener vreeselijke verwoesting, als alle hoop op ontvlugting zou verdwijnen, overal dood en verdelging zouden rondwaren (Luc. XXIII, 30)! Dit

3.

9. Van de dagen Gib'a's af hebt gij misdreven, Israël, | daar hielden zij stand; bereikt hen niet te Gib'a een strijd tegen de zonen des onregts?

10. Als Mij lust, zoo zal Ik hen tuchtigen, | en vergaderd zullen worden tegen hen de volken, als men hen bindt bij hunne beide zonden.

11. En Ephraïm eene jonge koe, geleerd, beminnende te dorschen, en Ik kom over het schoone van haren hals, | Ik zal Ephraïm doen rijden, ploegen zal Juda, voor zich eggen zal Jacob.

12. Zaait voor u ter geregtigheid, oogst naar de mate der genade, ontgint voor u nieuwen grond, | en tijd is het om te zoeken Jahve, tot dat Hij kome en doe regenen regtvaardigheid voor u.

woord is geschied, toen Samaria werd ingenomen en Ephraïms rijk vernietigd; is geschied bij elke vernieuwde straf over Israël, bij elk oordeel der verwoesting over des Heeren volk voltrokken. De zegen des Heeren had zulk eene uitkomst doen ontstaan!

9-15. Maar hoe lang reeds hadden de Propheten zulke donkere tijden vermeld, en nog steeds scheen de vervulling uit te blijven! Hoe velen zullen er wel getwijfeld hebben aan de waarheid hunner verzekering, dat zij in den naam, door den Geest en op het bevel des Heeren spraken; en echter leverde de oude geschiedenis des volks een voorbeeld op van zulk eene onverwachte vertraging der Goddelijke straf. Men behoefde slechts het oog weder op het gebeurde te Gib'a te vestigen, (Rigt. XX.) waarop de Propheet reeds vroeger (IX, 9) had gewezen, als op eene zonde, aan die van zijnen tijd niet ongelijk. Van de dagen van Gib'a af had die zonde voortgeduurd, zich steeds meer onder het volk uitgebreid, en nu was Israël geworden als voormaals de inwoners dier stad, even schuldig als zij; en was het nu wonder dat ook hunne straf, gelijk die van Gib'a, vertraagd en als teruggehouden werd, hoewel juist dit voorbeeld hen dan ook van de waarheid, dat zij eens zou komen, moest overtuigen? Dáár, te Gib'a, hadden immers de zondige bewoners dier stad en hunne stamgenooten tot twee malen toe stand gehouden tegen het leger, dat straf over hunne zonden kwam brengen, (עמדו, namelijk de Benjamieten de zondaars, van hen is alleen hier sprake,) en toch was de strijd op des Heeren last aangevangen (Rigt. XX, 18.), was het een strijd tegen zonen des onregts. Het einde had de verwachting geregtvaardigd, Gib'a en Benjamin waren om hunne zonden gestraft. En zou het nu niet weder zoo gaan, zouden ook nu deze aan hen gelijke zondaren niet door de straf en den ondergang, door den strijd, dien de Propheet verkondigd had, worden bereikt? Dit drukt de Propheet uit door de vraag, of niet een strijd die zondaren, welke eerst stand hielden, te Gib'a bereikt had? Of die ook nu hen niet bereiken zou, die, even zondig als zij, nog de straf, den strijd door den Heer tegen hen op gewekt als tegen onregtvaardigen en zondaars, schenen te ontkomen? *Als my lust*, spreekt daarom de Heer bij Hosea', en niet vroeger of later, dan zou Hij hen straffen en alle volken zamenroepen, om te zien, hoe Hij Ephraïm vernederde, onderwierp en bond, tegelijk met de beide zonden (עונתם is zonder twijfel de ware lezing), die het eerde. Die beide zonden waren de beide kalverenbeelden, die voortdurende voorwerpen van afgodische vereering en afval van Jahve voor Israël, van welke zich het eene te Beth-El, het andere toen welligt te Samaria bevond (X, 5). Wanneer die werden weggevoerd als buit naar vreemde volken, zou Ephraïm gebonden worden met zijne zonden en afgoden, voor wie het zich beangstigde, zou het gevangen gemaakt en onderworpen en dienstbaar worden aan vreemde magt. Tot nog toe was Ephraïm vrij en onafhankelijk geweest als eene jonge koe, die nog slechts gewend is te dorschen, een gemakkelijk en ligt werk, daar men in Palestina het graan door vee deed uittrappen of er eene ijzeren dorschslede over deed trekken, die het uitdorschte,

13. Gij hebt kwaad geploegd, — onregt hebt gij geoogst, gij hebt verteerd vruchten des leugens, | want gij hebt vertrouwd op uwen weg, op de menigte uwer helden.

14. En er ontstaat rumoer onder uwe volken en al uwe sterkten zullen verwoest worden als de verwoesting door Salman van Beth-Arbel ten dage des strijds, | de moeder werd op de kinderen verbrijzeld.

15. Zóó doet u Beth-El van wegen de slechtheid uwer slechtheid, | met den morgen is vernietigd, geheel vernietigd de Koning Israëls.

terwijl een uitdrukkelijk voorschrift, Deutr. XXV, 4, ons aanwijst, dat men dit vee niet beletten mogt intusschen van het graan te eten. Geen wonder, dat zulk werk het vee deed welvaren en vet worden, maar nu, — de Heer zou het veranderen en Israël tot ander werk gebruiken, Hij zou komen met een juk over den vet geworden hals van Ephraïm, zoo als Hij reeds had begonnen te doen, Hij zou het onderwerpen aan vreemden, het doen trekken voor den zwaren lastwagen en aanspannen (ארכיב aan BERIJDEN te denken, verbiedt ons het beeld van eene koe, en de zamenhang,); Hij zou echter ook Juda doen ploegen, ook dit zou niet verschoond blijven, en de toestand van dit rijk onder eenen Koning als Achaz, die het in Ephraïms verderf en afval deed deelen, mogt den Propheet wel nopen, om ook op dit rijk hier eenen blik te werpen. Zoo zou Jacobs geheele nakomelingschap dienstbaar, onderworpen en vernederd worden. Bij die beschouwing kon de Propheet zich niet weerhouden, om het nog eens aan allen toe te roepen, dat zij zich bekeeren moesten tot hunnen God en, met het beeld van den landbouw nog voor oogen, vermaant hij hen, dat zij toch zaaijen moesten — geene zonden en misdrijf, waarvan zij slechts straf konden inoogsten — maar geregtigheid en bekeering, waardoor zij bij den Heer vergeving zouden vinden en regtvaardiging (לצדקה, vgl. Joël II, 23. Zoowel wat in het N. T. door δικαίωσις als wat door δικαιοσύνη wordt uitgedrukt, duiden de Hebreën door צדקה aan, vgl. Spreuk. XI, 18, waar זרע צדקה ZAAIJENDE REGTVAARDIGHEID (δικαιοσύνη) voorkomt). Niet om hunne voortreffelijkheid of waarde, maar naar de mate Zijner genade zouden zij dan oogsten, indien zij slechts hunne handelwijze veranderden, Jer. IV, 3, want wel was het eindelijk tijd, om den Heer te zoeken, tot dat zij Hem vonden en Hij zich verbidden liet, hen weder aannam, tot hen kwam en Zijne regtvaardigheid uitstortte als den regen, d. i., Zijnen zegen als bewijs Zijner goedkeuring en hunner regtvaardiging. Maar hoe groot moest hunne verandering zijn, hoe ver waren zij er nog van verwijderd! De blik, op hetgeen wezen moest, gaf aan hetgeen was, een nog treuriger aanzien, en Hosea' stelt het er terstond in scherpe trekken naast. Slechtheid en kwaad hadden zij geploegd en gebouwd, onregt en verdrukking hadden zij zich in plaats van vergeving bij den Heer ingeoogst en die leugen-vruchten als de gevolgen van hunne handelwijs genoten, en, waar zij zich voorspoed en sterkte, magt en hulp beloofden van hunne plannen en handelingen, zich bitter bedrogen gezien. Want op hunnen weg (de oude Grieksche overzetting las hier ברכביך OP UWE WAGENEN) en handelwijze hadden zij vertrouwd, op eigene krachten gesteund en zich magtig gewaand, en deden dat nog, — en wat zouden er de gevolgen van zijn? Inwendige onrust, verwarring en krijgsrumoer heerschten overal en alles kondigde de naderende vernietiging aan; want het zou niet ophouden vóór dat al hunne sterke plaatsen vernietigd waren, waarop zij vertrouwden, gelijk Beth-Arbel verwoest was door Salman, toen hij tegen Israël streed, eene allerschrikkelijkste verwoesting, waarbij de moeder op hare kinderen werd verpletterd. Er bestaan onderscheidene meeningen, zoowel omtrent dezen Salman, als omtrent de plaats Arbela. Sommigen toch dachten hier den naam te moeten vinden van eenen ons van elders onbekenden Assyrischen Koning (EWALD,), terwijl anderen met meer waarschijnlijkheid aan Salmaneser dachten (GESENIUS, MAURER en de meeste oudere uitleggers,), van wiens zaamgestelden naam hier alleen het eerste bestanddeel werd

4.

XI, 1. Want jong was Israël, en Ik beminde hem, | en uit Egypte heb Ik geroepen Mijnen zoon.

2. Zij riepen tot hen, | dan gingen zij uit hun aangezigt weg, aan de Ba'alim offeren zij en aan de godenbeelden rooken zij.

3. En Ik heb Ephraïms voet geleid, -- Hij nam hen op Zijne armen, — | en zij erkenden niet, dat Ik hen genas.

4. Met banden des menschen trek Ik hen, met koorden der liefde, en Ik ben hun, als een die opheft het juk van hunne wangen, | en buig Mij naar hem, doe hem eten.

gebruikt, terwijl het tweede, aan meerdere Syrische namen gemeen, werd weggelaten. Onder Beth-Arbel is dan geene vreemde stad, — hetgeen ook door den Hebreeuwschen vorm van den naam onwaarschijnlijk wordt gemaakt, — te verstaan (zoo als Ewald met vele anderen wil), maar Arbela, in den stam Naphtali, later Noordelijk Galilea, gelegen (I Macc. IX, 2.), hetwelk waarschijnlijk tijdens den eersten inval der Assyriers onder Salmaneser, terstond in het begin der regering van Hosea' werd verwoest (II Kon. XVII, 3.), welke inval het gevolg zal geweest zijn van de vermoording van den Assyrisch-gezinden Pekach en der overwinning van de Egyptische partij. Dan wijst de Propheet zijne tijdgenooten niet op een verwijderd voorbeeld, noch op eene onbekende en vreemde stad, maar op hetgeen zij zelve gezien hadden, wat in hunne nabijheid was voorgevallen en de uitkomst was geweest van dezelfde berekeningen en plannen, die zij nu weder maakten, als zij, op eigene magt steunende, van Assyrie wilden afvallen. Dit ongeluk, deze blindheid, was het gevolg van hunne zonden en hunnen afval, van hunne afgoden- en kalverendienst te Beth-El. Daarom voegt er de Propheet als alles besluitende bij: zoo doet u Beth-El; dit waren voor hen de gevolgen dier algemeene verdorvenheid. Spoedig, aan den morgen, voor men nog iets ergs vermoedde, plotseling en onverwacht, zou de Koning Israëls zijn gevallen, het Koningschap opgehouden hebben, het rijk niet meer bestaan. Treurig vooruitzigt voor het volk des Heeren, de eindelijke vrucht van hunne ongeregtigheid van Gib'a's overtreding af.

XI. 1-7. Des Heeren liefde was groot geweest voor Israël, daarom zou ook Zijne straf zwaar zijn over hen. Ziedaar het denkbeeld, dat Hosea' hier uitdrukt. Die liefde van Jahve vertoonde zich in al hare kracht, toen Hij het volk uit Egypte riep, om Hem heilig te zijn en om het aan Zich te verbinden door een eeuwig verbond, een verbond van toeëigening en verkiezing, steunende op liefde en teederheid. Toen had de Heer zelf aan Zijn volk den naam van zoon gegeven, volgens Exod. IV, 22 had Hij gezegd: Mijn zoon, Mijn eerstgeboren is Israël, en Hij had het door Zijnen sterken arm tot een volk gemaakt en verlost uit het huis der dienstbaarheid en slavernij, als het vergeten scheen en beroofd van de beloften der vaderen. Op dit gedeelte van Israëls geschiedenis vestigt Hosea' hier zijn blik; maar was die geschiedenis zelve niet eene openbaring des Heeren, was Israël niet Zijn volk, bij hetwelk niet alleen alles op Hem wees, die komen zou, maar dat zelf de uitdrukking van Christus wezen moest? Hij, die als mensch in dezelfde betrekking tot God stond als Israël als volk, moest ook naar Egypte vlugten en scheen daar voor Zijne bestemming verloren, maar ook Hij zou daar niet blijven, juist omdat Hij het was, in wien de Prophetie van Israëls geschiedenis zich vervullen moest. De woorden van Hosea', op het verledene ziende, hadden tevens, al was de Propheet zich hiervan niet bewust, eene beteekenis voor de toekomst, omdat zij dat verledene in zulk een licht plaatsten, waardoor deszelfs betrekking tot de toekomst, als die van voorzegging en vervulling, duidelijk werd uitgedrukt, Math. II, 15, vgl. Hofmann, II. p. 59. Maar Israël beantwoordde slecht aan zijne hooge roeping, de geliefde

5. Zal hij niet terugkeeren, naar het land van Egypte, en Assur die zijn Koning zijn? | want zij weigerden terug te keeren.

6. En het zwaard waart rond in zijne steden en vernielt zijne grendelen, en verteert ze | wegens hunne raadslagen.

7. En Mijn volk helt over tot afval van Mij, | en naar boven roepen zij het, evenwel verheft het zich niet.

5.

8. Hoe zal Ik u doen zijn, Ephraïm, u overgeven, Israël, hoe zal Ik u doen zijn als Adama, u stellen als Seboim? | uitgestort is in Mij Mijn hart, ook is ontbrand Mijn medelijden.

en aangenomene des Heeren werd ontrouw aan Hem, en telkens als Zijne Propheten en Gezanten hunne stem verhieven en het afvallige volk terug riepen in Zijnen naam, dan weigerde het die stem te hooren, of ontweek hun en ontvlugtte het aangezigt dier boetpredikers (קָרְאוּ ZIJ RIEPEN, namelijk Jahve en Zijne dienaren,). Aan de afgoden en beelden bragten zij offers en vereerden die, ofschoon de Heer zooveel voor hen gedaan had en nog steeds voortging te doen, als Hij hen met de teederste liefde te gemoet kwam. Gelijk een vader het kind op de armen neemt, of het den voet leert zetten, had de Heer Ephraïm geleid, het opgeheven als het viel, als het zich wondde het genezen, maar zij wisten en erkenden het niet, en weigerden in den Heer hun éénigen Heiland te vinden. Waarlijk gedurende de geheele geschiedenis Israëls zien wij het, hoe de Heer met teedere banden, als ware Hij een mensch als zij, Israël tot zich zocht te trekken en het met koorden der liefde aan zich te verbinden. Niet als de Schepper tegenover Zijn schepsel, als de Almagtige tegenover den zondaar, had Hij met hen gehandeld, maar als de mensch met zijnen vriend, als de vader met zijn kind, dat hij door liefde zoekt te winnen. Hij had hen verzorgd gelijk de landman den stier verzorgt, die hem zijnen akker ploegt en wiens wildheid hij door liefde zoekt te temmen; hij neemt gedurig hem het juk af en maakt de banden los, die, rondom den kop gelegd, hem het eten zouden bemoeijelijken en reikt hem met eigene hand het voedsel toe. Dit was de Heer voor Israël geweest, Hij had het geleid en gaven gegeven, om zijn afkeerig gemoed te overwinnen, maar vergeefsch was dit alles geweest. Nu moest ook de straf evenredig zijn aan de liefde, en het oordeel, dat komen zou over Israël, aan de zegeningen, die het ontvangen had. Had de Heer hen gered uit Egypte, nu zouden zij er weder henen gaan, om hulp te zoeken en op den oudsten vijand van hun volk, op wien de Heer hun de overwinning had gegeven als zijnen eersten zegen, zouden zij nu hun vertrouwen zetten, meer dan op Hem. Dit was hun eerste oordeel (VII, 11, VIII, 13, IX, 3). Maar ook, omdat zij den Heer als hunnen Koning hadden verworpen en Zijne vaderlijke leiding hadden miskend, zouden zij eenen anderen Koning ontvangen, den Vorst van Assyrie; omdat zij tot den Heer niet wilden wederkeeren, zouden zij terugkeeren tot dienstbaarheid en onderwerping; omdat zij Zijne liefde en bewaring niet erkend hadden, zou Hij hen verlaten en prijs geven, zoodat het zwaard zou rondwaren door de steden, en geene grendelen het zouden tegenhouden, om Israël te vernietigen, maar de eigene raadslagen des volks en hunne eigene plannen en berekeningen hen te gronde zouden rigten, nu zij aan zich zelven werden overgelaten. En waarvan waren die berekeningen de gevolgen? Van de zucht des volks tot afgoderij en afval van den Heer, waardoor zij, gedurig naar boven gewezen en geroepen, evenwel zich niet tot Hem verhieven, noch zich bekeerden tot hunnen God. Deze afval en geneigdheid tot zonde, die het volk weerspannig en ongevoelig maakte voor de liefde des Heeren, sloot derhalve de straf en het oordeel over hen reeds in zich, en dit is het, waarop de Propheet hier aan het einde van de tegenstelling van Gods liefde en Zijn oordeel over Israël nog wil opmerkzaam maken.

8-11. Maar nu neemt de rede onverwacht eene

9. Niet zal Ik volvoeren de hitte Mijns toorns, niet zal Ik wederkeeren om te verdelgen Ephraïm, | want God ben Ik en niet een man, in uw midden heilig en niet zal Ik komen met gloed.

10. Achter Jahve zullen zij gaan, gelijk een leeuw brult Hij, | want Hij zal brullen en zonen zullen toesnellen van de zee.

11. Zij zullen toesnellen als een vogel uit Egypte en als eene duif uit het land van Assur, | en Ik doe hen wonen in hunne huizen, 't is Jahve's woord.

geheel andere wending, want die beschouwing van Jahve's liefde voor het volk moest ook den Propheet tot eene andere gevolgtrekking leiden en eindelijk een licht in zijn treurig gemoed doen opgaan. Want zou de straf zwaar zijn, omdat de liefde zoo groot was geweest, die liefde zou zich dan ook na de straf weder in hare volle kracht openbaren. Omdat de Heer ook in Zijne liefde onveranderlijk dezelfde blijft, zou Israël niet voor altijd worden vernietigd; niet in Israël, maar in Jahve lag voor Hosea' de waarborg, dat zijn volk nog niet geheel verloren was, en het is als of plotselijk deze voorstelling helder voor hem wordt, terwijl hij vroeger meer op Israël en diens zonden tegenover Jahve, dan op den Heer, als op den Eeuwige ook in Zijne beloften, den blik gevestigd hield. Door de kracht des Geestes gedrongen, sprekende als de vertegenwoordiger des Heeren, vraagt hij onverwachts, als zich verheffende van onder den last der laatst voorgaande woorden: Hoe zal Ik Ephraïm doen zijn, als Adama of Seboïm? en de vorm der vraag getuigt van het bewogen gemoed des vragenden; neen zóó als de steden van de vlakte Sodom en 'Amora, Adama en Seboïm (Deutr. XXIX, 22) wier verdelging zeker het treffendst voorbeeld van onherstelbare vernietiging was, kon Jahve Zijn volk niet verdelgen. Zijne eeuwige liefde verzette zich daartegen, en Zijn oordeel over hen zou, niet als dat eens menschen zijn, die wraak neemt en zijnen toorn bot viert, zijne liefde vergeet, om zijnen haat te koelen, maar als het oordeel van Hem, die heilig is en onveranderlijk (אשׁוב zoolang wederkeeren met straf, tot dat Ephraïm verdelgd is). Hij was in het midden Ephraïms, al miskenden zij Hem, en hunne zonden konden Zijne heiligheid niet verminderen, hunne straf zou wel evenredig zijn aan hunne overtredingen, en regtvaardig, maar Hij zou niet over Zijn volk komen met toornigheid (עיר Jerem. XV, 8, GLOED, HITTE) die het verteerde en vernietigde; er zou een overblijfsel zijn voor Israël, een door de straf gelouterd en gezuiverd volk, en dit zou de Heer eens weder verzamelen, achter Zich doen gaan en opvoeren naar zijn land. Dan zouden zij achter Jahve wandelen en Hij hun voorgaan als een brullende, trotsche leeuw, schrik verspreidend en straf dreigend aan de volken, de vijanden van Israël (Joël IV, 16.), maar eene toevlugt, hulp en sterkte voor Zijn volk, dat, als Zijne kinderen, als jonge leeuwen, ijlings van alle zijden naar Hem toestroomt, zij zelfs uit het Westen, die verstrooid waren over de zee onder de Phoeniciers en de zonen der Jevanen (Joël IV, 6.). Uit Egypte en uit Assur zouden zij als een vogel toevliegen, die daar in ballingschap of als vlugtelingen verkeerden (Jes. XI, 11.) en Hij, hun God, zou hen weder doen wonen in hunnne huizen, en hun de steden wedergeven, uit welke Zijne straf hen verdreven had (III, 5). Ja, hier mogt de Propheet wel in verrukking er bijvoegen, dat deze belofte een woord van Jahve was, want hier gold het iets, dat Hij alleen kon verkondigen en uitvoeren, in wiens naam de waarborg voor die belofte lag.

ZESDE REDE, HOOFDSTUK XII - XIV.

De Propheet had eenen blik in de toekomst geworpen, en van achter de wolken van treurigheid, die zijn gemoed benevelden, was een licht hem doorgebroken en rust had hij gevonden in zijnen God. Daarom is deze rede rustiger en stiller, haar toon minder verwijtend en scherp, dan wel vermanend en bestraffend. De zonden Israëls waren niet verminderd en het volk niet verbeterd, nog dreigde de straf en alles, wat haar zou aanbrengen, was bereid, maar kalmer zag hij die naderen en hare beteekenis in Israëls geschiedenis was hem helderder geworden, loutering en voorbereiding zag hij, waar hij te voren slechts straf en ondergang had aanschouwd. Lijden en vernedering door en om de zonden lag ook in Israëls bestemming, en zijne grootheid en aanzien was onafscheidelijk van zijne zwakheid en onaanzienlijkheid onder de volken. Deze overtuiging doet den Propheet nu, bij de algemeene diepe verdorvenheid en de zekerheid der naderende straf en vergelding, toch nog het woord van vermaning en troost tot zijn volk rigten, en licht en kracht putten uit de oude geschiedenis der natie. Jahve en Israël, zonde en straf, vernedering en verhooging, ziedaar de tegenstellingen, die de kern dezer rede uitmaken. Toen de Propheet haar sprak, was Hosea', Israëls Koning, nog wel aan Salmaneser onderworpen, maar het verbond tot afval was reeds met Egypte gesloten (XII, 2.) en alles gereed, om den oorlog te beginnen, die eindigen zou met de wegvoering des volks. Op dat tijdstip was niet alleen het bederf ten top geklommen, maar ook de afval van Jahve volkomen geworden en steunde men nergens minder op, dan op Hem, daar men in eigene kracht zich sterk waande en niet dacht aan den Heer. Daarom was ook de vernedering nabij. Zoolang Israël den Heer diende en vreesde was het sterk in zijnen God en tegen de magtigste volken bestand; als het Hem verliet was het krachteloos en zwak, want in zich zelven had het geene kracht om staande te blijven en zich te handhaven onder de volken. Uit dit oogpunt spreekt Hosea' en daartoe is zijne vermaning gerigt. Zoo zien wij ook hier weder, gelijk overal bij de Propheten van Israël, de strafverkondiging met de vermaning tot bekeering, met troost en openbaring vereenigd, omdat er altijd een kern en beginsel onder het volk overbleef, dat versterkt en bemoedigd moest worden, bij wie het geloof en vertrouwen op de beloften des Heeren nog niet verloren en Zijne vrees nog niet vergeten was. Daarin eerst kon Hosea's Prophetie haar rustpunt vinden, en de heerlijke herstelling van Israël, als het weder bloeijen zou en sterk zijn door den zegen van Jahve, als het zou terugkeeren tot zijnen God en tot David zijnen Koning, en het verbond der liefde door den Heer zou worden vernieuwd, was ook de slotsom van de openbaring des Geestes, die de Propheet tot zijn volk had te brengen.

1.

XII, 1. Omringd heeft Mij met leugen Ephraïm, en met bedrog het huis Israëls, | en Juda weifelt nog met God en met den trouwen heiligen.

2. Ephraïm voedt zich met wind en jaagt den storm na, den geheelen dag vermenigvuldigt het leugen en geweld, | en een verbond met Assur gaan zij aan en olij wordt naar Egypte gebragt.

3. En eenen twist heeft Jahve met Juda, | en om bezoeking te doen over Jacob naar zijne wegen, naar zijne bedrijven zal Hij hem wedergeven.

4. In den schoot hield hij zijnen broeder, | en in zijne kracht gedroeg hij zich edel met God.

5. En edel gedroeg hij zich jegens den Engel en vermogt, hij weende en smeekte Hem; | te Beth-El vond Hij ons, en daar sprak Hij met ons.

XII, 1-7. Ephraïm verliet Jahve en zocht bij menschen hulp, bouwde op zijne eigene berekeningen en vergat zijnen God. Daarom zou het nu straf lijden, want alleen door Jahve kon het sterk zijn. Dit is het denkbeeld, dat zich hier terstond bij den Propheet op den voorgrond plaatst. God was met leugen en bedrog omringd door Zijn volk, en overal zag Hij afval en verraad heerschen, nergens trouw en regt; het wandelde niet meer opregt met Hem, maar had Zijne dienst in afgodendienst veranderd, miskende en verachtte Zijne wet, zocht Hem als het mogelijk was te beliegen en te bedriegen en zich daardoor aan Hem te onttrekken. In Juda regeerde wel de godvruchtige Hizkija, maar ijdelheid was eene zwakheid in dien Koning, en was zijn voorganger niet de afgodische Achaz, zijn opvolger Menasse? Daarom kon Hosea' wel zeggen, dat ook Juda zich niet vast en trouw hield aan zijnen God, maar gedurig afweek en AFDOOLDE (רוד) van Hem (Jer. II, 31.), die heilig is en trouw, en daarom naijverig op de onverdeelde liefde van Zijn volk (עם Vgl. IX, 8. קדושים is hier gebruikt in het meervoud om God aan te duiden, en is daarom even als gewoonlijk אלהים verbonden met een bijvoeg. naamw. in het enkelvoud.) In Ephraïm echter was het veel erger gesteld, want daar maakte men allerlei plannen en berekeningen, waarop men zich verliet, doch die niets meer waren, dan wind en ijdelheid, vgl. VIII, 7, X, 13; daar pleegde men den geheelen dag, zonder ophouden, onregt en bedrog, geweld en verdrukking tegen den naaste en vermeerderde steeds de zonden, daar bedacht men trouwloosheid tegen Assyrie en, terwijl men in een verbond met dit rijk stond, zond men geschenken naar Egypte, om zich van daar hulp tegen hetzelve te verzekeren, II Kon. XVII, 4. Olij toch was een der beste voortbrengselen van Palestina en daarom een geschikt geschenk voor Egyptes Koning (Jes. LVII, 9.) waardoor men nu zijne gunst trachtte te koopen. Om dien afval had Jahve nu ook eene vordering, eenen eisch (ריב IV, 1.) tegen Juda en Ephraïm, en zou hun vergelden naar de daden, die zij pleegden, en de nakomelingschap van Jacob zou de straf der zonden dragen, omdat zij Jahve hadden verlaten en Zijn verbond gering geacht. Zoo zou Hij het nakroost van den man doen, die worstelend en biddend sterk was geweest in zijnen God en daarom door Hem was gezegend en groot gemaakt. Reeds bij zijne geboorte kampte hij om den zegen der eerstgeboorte met zijnen broeder en ontving er zijnen eersten naam van (Gen. XXV, 26.), en in de kracht zijns levens gedroeg hij zich edel in den strijd (Gen. XXXII, 25.), toen de Heer zelf hem verscheen (de God der openbaring, Jahve, heet, wanneer Hij Zich onder het O. V. somtijds in Engelengestalte openbaarde, מלאך יהוה, ENGEL JAHVE's) en hem zijnen anderen naam gaf, Israël, omdat hij Hem bad en smeekte om eenen zegen, en hij vermogt, omdat hij vraagde en weenend aanhield en in het gebed worstelde met den Heer, en te Beth-El — dáár had Jacob immers eene belofte ontvangen, niet alleen voor zich, maar ook voor zijne geheele na-

6. En Jahve is de God der legerscharen, | Jahve is Zijn herinneringsnaam.

7. En gij — naar uwen God keer weder, | bewaar genegenheid en regt, en wacht op uwen God altijd.

2.

8. Kana'an, in zijne hand weegschalen des bedrogs, | te verdrukken bemint hij.

9. En Ephraïm spreekt: «hoe rijk ben ik, ik heb mij kracht verworven, | al mijne moeiten zullen mij niet verwerven een misdrijf, dat zonde zij".

10. En Ik, Jahve uw God van het land van Egypte af, | weder zal Ik u doen wonen in tenten, als in de dagen van den hoogtijd.

komelingschap (Gen. XXVIII, 13, 14, XXXV, 15.), daar had immers de Heer het verbond van Abraham en Isaäk met hem vernieuwd en hem Zijne genade en hulp toegezegd. Te Beth-El had Jahve Jacob en in hem Zijn volk gevonden. Het waren drie veelbeteekenende oogenblikken in het leven des Aartsvaders: zijne geboorte, zijn gezigt, zijne worsteling, die hem tot eenen ISRAËL maakten, maar even beteekenend waren zij voor zijne nakomelingschap, die in hem de beloften had ontvangen. En wat was er van die nakomelingschap dan nu geworden? De Heer was niet veranderd, nog was Hij de Almagtige, de Schepper en Heer, maar ook nog was Hij de verbonds-God van Israël, de eeuwige en onveranderlijke, Jahve was nog Zijn herinneringsnaam, waarbij Hij gekend en genoemd wilde zijn door Zijn volk, maar dat volk — de Propheet zwijgt er van, en als wilde hij de toepassing niet maken, voegt hij er alleen nog bij, dat zij toch moesten terugkeeren tot hunnen God, hun gedrag verbeteren, hun vertrouwen alleen op der vaderen God zetten en bij Hem alleen hulp zoeken. En wel mogt hij zoo spreken, nu te Beth-El de afgodendienst werd gepleegd, nu op de plaats, die vreeselijk was en eene poort des Hemels, het altaar stond om te getuigen van Israëls ontrouw, nu het volk, dat in zijnen stamvader zich vorstelijk had gedragen met den Heer en biddend had overwonnen, den Heer verwierp en verachtte; sterkte zocht bij de wereld en de menschen, en te trotsch was, om zich voor Hem te verootmoedigen; nu het zijne bestemming en beloften had vergeten, om welke het bij zijne geboorte had gekampt, en gereed stond, om onder de heidenen verstrooid te worden, omdat het de liefde en verkiezing des Heeren gering had geacht.

8-15. Hoeveel echter had Jahve voor Zijn volk gedaan, door hoevele middelen het tot Zich zoeken terug te brengen, en nog was Zijne liefde niet uitgeput, nog zou Hij de straf tot heil des volks doen uitloopen. Ephraïm was wel als een Kana'aniet geworden, als een bedriegelijke handelaar en, vertrouwende op rijkdom en kracht, achtte het wel zijne zonden klein, maar het zou teruggebragt worden tot zijnen eersten toestand, als het eenige middel, na alles wat de Heer beproefd had, om het volk tot Zich terug te doen keeren. De Phoeniciers, bij de Hebreën onder den naam van Kana'anieten begrepen, dreven den belangrijksten handel en niet slechts werden de markten van Tyrus door bijna alle natien bezocht, maar door schepen en karavanen voerden zij ook allerwegen de waren heen, zoodat hun naam onder Israël de beteekenis van *koopman* ontving (Job XL, 29). Hunne trouw was echter niet altijd volkomen en somtijds schijnen zij zich van oneerlijke middelen bediend te hebben. Hier wordt Ephraïm met zulk eenen Phoenicischen koopman vergeleken, (כנען KANA'AN, voor den inwoner gebruikt, om tegenover Ephraïm Kana'an als ook een geheel volk bevattende te kunnen stellen.) die met valsche schalen woog en de menschen zochtte bedriegen en te knevelen, welk beeld des te sterker is, naar mate dit meer uitdrukkelijk verboden was, Lev. XIX, 36, en meer opentlijk in Ephraïm plaats vond, 'Amos VIII, 5. En zoover was men daar verwijderd van zijne ware betrekking tot Jahve in te zien, dat men zich op rijkdom en kracht, als de vruchten van zijne slechte, bedriegelijke en verradelijke handelwijze beroemde, en meende, dat men alleen geoorloofde middelen gebruikte, geene zonden pleegde tegen Jahve, of ten minste de schuld klein achtte (DAT ZONDE ZIJ, dat der-

11. En Ik sprak tot de Propheten, en Ik vermenigvuldigde de gezigten, | en door de hand der Propheten stel Ik gelijkenissen voor.

12. Indien Gil'ad ijdelheid was, zoo zij zij niets geworden; in Gilgal offerden zij runderen, | ook hunne altaren zijn als steenhoopen op de voren des velds.

13. En Jacob vlood naar het veld van Aram, | en Israël diende om eene vrouw, en om eene vrouw hoedde hij.

14. En door eenen Propheet deed Jahve opgaan Israël uit Egypte, | en door eenen Propheet werd het gehoed.

15. Vergramd gemaakt heeft Ephraïm bitterlijk, | en zijne bloedschuld zal Hij op hem laten en zijnen smaad zal hem wedergeven zijn Heer.

halve gestraft zou worden; zij oordeelden bij al hunne berekeningen zich voor eene dadelijke strafbare daad gewacht te hebben.). Zoo vergat men, dat de Heer eens, bij het gebod om opregte en juiste maat en gewigt te gebruiken als drangrede gevoegd had, dat Hij, Jahve hun God, die hen uit Egypte had gevoerd, hun dat gebod had gegeven; en men miskende het verband, waarin ook dit gebod, even als alle andere geboden der wet, stond tot de bestemming van Israël, om den Heer een heilig volk, Jahve's vertegenwoordiger onder de volken te zijn. Maar daarom voegt de Propheet er nu, terug ziende op den tijd, toen de Heer met dat doel Israël uit Egypte voerde, het door Zijne hulp tot een volk maakte en het aan Zich op eene bijzondere wijze verbond, de bedreiging bij, dat zij zouden teruggebragt worden tot den toestand, waarin zij toen waren, beroofd van hunne zegeningen, dat zij weder in tenten zouden wonen, zoo als zij nu zich jaarlijks op het loofhuttenfeest moesten herinneren. Maar dit feest had zijn doel bij hen gemist, en de tijd, dat zij waarlijk in tenten wonen zouden, zou dus terugkeeren. Zij moesten weder naar de woestijn, zoo als Hosea' dit vroeger, II, 16, 17 uitdrukte, om daar zich op nieuw aan den Heer te verbinden, als zij zouden inzien, dat tijdelijke goederen hen niet helpen konden. Te vergeefs toch had de Heer door Propheten gesproken, in gezigten en in beelden door hen de getuigenis Zijns Geestes tot het volk gebragt (VI, 5.), de laagste afgoderij had zich gevestigd en was blijven bestaan, maar had ook reeds hare vruchten gedragen. Gil'ad de over den Jordaan gelegene, door zonden en afval gekenmerkte, VI, 8, landstreek, (און IJDELHEID, hier = boosheid, zonde), was reeds onder Pekachs bewind eene verwoesting geworden en het is als of de Propheet zeide, zoo het waar is dat Gil'ad een zetel der zonden was, dan is het ook waar, dat het daarom nu geheel ontvolkt en vernietigd is (אוּעי is NIETIGHEID, NIETS, iets dat niet is.). En was die straf niet het zekerste bewijs hunner zonden, die zonden, na zoovele vermaningen, de bewijzen hunner onverbeterlijkheid? En Gilgal — was het ook niet een zetel der afgoderij, IV, 15, IX, 15? Maar de straf moest ook daar van de zonden getuigen. Reeds ziet de Propheet die altaren, waarop zij offerden, verwoest liggen, als bij het ploegen opgezamelde steenhoopen op het veld (de woordspeling van גלגל en גלים gaf aanleiding tot deze vergelijking). Dien dank had Ephraïm den Heer vergolden voor Zijne weldaden, die het van zijne vroegste geschiedenis af aan had ondervonden. Hij had het van uit de kleinste en nederigste beginselen door Zijn bestuur en leiding opgeleid en tot een volk gemaakt en nogthans verliet het Hem en diende de zonde. Was Jakob, de stamvader en het geslachtshoofd van Israël, een groot en magtig man geweest? Hij moest vlugten naar Aram en diende daar als veehoeder bij Laban, om de vrouw te erlangen, die de moeder des volks zou zijn (Deutr. XXVI, 5.), hij ISRAËL, naar wien het volk genaamd zou worden. Maar door des Heeren bescherming en hulp alleen, door Zijne verkiezing werd die man de stamvader des volks, en toen daarna zijne nakomelingschap weder dienstbaar geworden was aan eenen vreemden Koning en onder de drukkendste slavernij

3.

XIII. 1. Als Ephraïm oproerig sprak, verhief hij zich in Israël | en maakte zich schuldig aan den Ba'al en stierf.

2. En nu gaan zij voort met zondigen en maken zich een gegoten beeld uit hun zilver, naar hun begrip, gehouwen beelden, allen het werk van beeldhouwers, | tot dezen spreken zij, menschen offerende, kalveren kussen zij.

3. Daarom zullen zij zijn als eene morgenwolk en als daauw, des morgens weggaande, | als kaf, dat weg waait van den dorschvloer en als rook uit het venster.

4. En Ik ben Jahve uw God van het land van Egypte af, | en een God behalven Mij kent gij niet, en een helper is er geen buiten Mij.

5. Ik heb u gekend in de woestijn, | in het land der verschroeijing.

zuchtte, was het weder de Heer, die eenen Propheet zond, Mose, krachtig door Zijnen Geest, om het uit te leiden uit Egypte en te brengen in het land aan de vaderen beloofd. Wel mogt de Propheet er ten slotte bijvoegen, dat Ephraïm door zulk eene miskenning des Heeren Hem bitterlijk vergramd had en gevoelig gekwetst, maar daarom zou dan ook de bloedschuld, die het op zich had geladen, gestraft en niet weggenomen worden, en de smaad, waarmeê het zijnen Heer had behandeld, zou vergolden worden door Hem, den Heer, (אדני DE MEESTER), die Israëls God was, die Zich dit volk had toegeëigend, maar aan wien het zich onttrokken had.

XIII, 1-8. Ephraïm had eene scheiding gemaakt in het volk des Heeren en deszelfs eenheid verbroken, en sedert dien tijd was de afgoderij gevestigd geworden en waren de zonden toegenomen. Die daad toch, het gevolg van de magt en het aanzien door God aan het volk geschonken, was uit haren aard een blijk van ontrouw en ongeloof aan Jahve, eene afscheiding van Hem en eene verwerping Zijner beloften. De instelling der afgodendienst was alzoo ook haar natuurlijk gevolg en de steeds toenemende afval en ontrouw van Ephraim hare noodzakelijke vrucht, zoodat ook de betrekking van Jahve tot dit volk daardoor bepaald was geworden. Toen Ephraïm, na den dood van Salomo, oproerige taal (רתת SCHRIK, verwarring) voerde, I Kon. XII, 19, verhief het zich, terwijl het met volle bewustheid de regten van Juda en het huis Davids miskende; het maakte zich toen tot een afzonderlijk volk, maar ook terstond laadde het de schuld der afgoderij op zich door kalverendienst en Ba'alsvereering, waarmede de grond voor den ondergang des volks was gelegd (וימת duidt hier aan, dat Ephraïm van dien tijd af voortdurend verstierf en zijnen ondergang tegensnelde.). Van dat oogenblik af aan tot den tijd van Hosea' toe, gingen zij steeds met zondigen voort, zij maakten zich beelden van zilver (II, 10.) en van gehouwen steen, naar hunne eigene voorstellingen zich hunne goden vormende, en van die goden verwachtten zij de verhooring hunner gebeden (VIII, 6). De afgodendienst werd hoe langer zoo vreeselijker en dolzinniger, menschenoffers werden aan de beelden gebragt, de kalveren met de teekens der diepste vereering gediend, I Kon. XIX, 18, II Kon. XVI, 3. Zij waren rijp voor de straf, die hen nu plotselijk treffen zou. Als de morgenwolk, die spoedig verdwijnt wanneer de zon hooger klimt, als de daauw, die weldra verdroogt (VI, 4.), als het kaf, dat van den dorschvloer in het open veld wegwaait, als de rook, die zich door de opening eenen weg baant om in de lucht te verdwijnen, alzoo zou Ephraïm zijn. Zonder een spoor van zich achter te laten zou het in een oogenblik als weggewaaid zijn van onder de volken. Bij de Hebreën, die geene schoorsteenen hadden, moest de rook van het vuur, waarop de spijzen bereid werden, door het met digt traliewerk voorziene venster, wegtrekken, waarvan de Propheet hier het laatste der vier beelden ontleent, die hij opeenstapelt, omdat hij den naderenden ondergang als vast en zeker allen ten duidelijkste voor oogen wil stellen. De afgodendienst toch en de verwerping van den Heer was zonde tegen

6. Als zij weidden, zijn zij verzadigd; zij zijn verzadigd geworden, en hun hart verhief zich, | daarom vergaten zij Mij.
7. En Ik zal hun zijn als een leeuw | als een pardel, op den weg zal Ik rondgluren.
8. Ik zal hen ontmoeten als eene kinderlooze beerin, en Ik zal verscheuren het omkleedsel hunnes harten, | en zal hen daar verteren als eene leeuwin, het gedierte des velds zal hen van een rijten.

4.

9. Verdorven heeft het u, Israël, want tegen Mij, tegen uwe hulp! —
10. Waar is uw Koning dan? en dat hij u helpe in al uwe steden; | en uwe regters? waarvan gij spraakt: « Geef mij eenen Koning en Vorsten".
11. Ik geef u eenen Koning in Mijnen toorn, en zal hem nemen in Mijne grimmigheid.
12. Zamengevat is het misdrijf Ephraïms, weggeborgen zijne zonde.

Hem, die de God van Israël geweest was van den uittogt uit Egypte af, en die door teekenen en krachten aan het volk bewezen had, de éénige te zijn, buiten wien er geen God was, van wien alleen zij hulp en bescherming mogten hopen. Hem, den éénigen, dien zij verlaten hadden, Hem, die hen geleid had in de woestijn en daar uit de steenrotsen water had doen stroomen, om hunnen dorst te lesschen, hadden zij vergeten. En dat, dewijl zij door des Heeren leiding en zegen voorspoedig geworden waren. Daarom ook zou Hij nu niet meer als hunne hulp en hun heil, maar als hun vijand en tegenstander tegen hen over staan. Ephraïms toestand was veranderd, maar ook des Heeren verhouding tot hetzelve zou veranderen. Hosea' gebruikt hier het beeld van eenen leeuw en van eenen pardel, die zijnen buit afwacht en rondziet en de gangen zijner prooi begluurt op den weg dien zij afkomt, om aan te duiden, hoe de Heer de wegen van Zijn volk kende en hunne handelwijze Hem niet verborgen was, vgl. V, 14 (anderen lezen met eene kleine verandering אשור, *als een pardel op den weg van Assyrie*, en beperken daardoor de algemeene uitdrukking van den Propheet,). Hij zou Ephraïm ontmoeten als eene beerin, van jongen beroofd, die met woede en wreedheid aanvalt en niet loslaat, II Sam. XVII, 8. Spreuk. XVII, 12, maar verscheurt. Hij zou het omkleedsel verscheuren, waarmede zij hun hart omgeven hadden, om er den Heer buiten te sluiten en hen verteren, gelijk de leeuwin haren buit eet en er voor de mindere dieren des velds van overig laat, om van een te rijten. Zulk eene vernieling van het volksbestaan zou het lot van Ephraïm zijn als het gevolg van zijne afscheuring, afgoderij en afval van Jahve.

9 - XIV, 1. De toenmalige toestand van Ephraïm, de partijschappen, die het volk verdeelden, de slechtheid der aanzienlijken, de verbreking der banden, die een rijk kunnen doen bestaan, moesten de woorden van Hosea' bevestigen, en niemand, die niet moedwillig de oogen sloot, kon ontkennen, dat de afval van den God der vaderen Ephraïm reeds had te gronde gerigt. Dat was het, wat Ephraïm in het verderf had gestort, dat het zich gekeerd had tegen Hem, in wien het alleen hulp moest zoeken en vinden kon. En wat was van den Koning en van het rijk geworden? Waar was dat Koningschap gebleven, dat zij, afgescheiden van Davids huis, hadden opgerigt? Van den ondergang af van het huis Jerob'ams hadden reeds zoo vele Koningen elkander gedurig opgevolgd, en burgerkrijg en moord hadden in den laatsten tijd telkens andere vorsten op den troon gebragt, die, al behielden zij nog den Koningsnaam, afhankelijk waren van de partijen, die het rijk verscheurden, en daarom noch magt, noch moed hadden, om het naderend verderf van het rijk af te wenden. Waar was (אהי = איה) nu die Koning, ligtzinnig door hen verlangd en verkoren, VIII, 4, om hen te helpen, als het zwaard in de steden rondwaarde, en die aanzienlijken, die hofstoet, die zij gewenscht hadden? Neen, het was in Ephraïms geschiedenis telkens gebleken, dat dit

13. De smarten eener barende zullen over hem komen; | hij is een onwijze zoon, want bij tijds zal hij niet stand houden bij het doorbreken van zonen.

14, Uit de hand des doodenrijks zal Ik hen verlossen, uit den dood hen bevrijden. Waar zijn uwe plagen, Dood, waar is uw geesel, doodenrijk? | wraak zal verborgen zijn voor Mijne oogen.

15. Want hij — tusschen de broederen draagt hij vrucht, | komen zal de oostenwind, de adem Jahve's, uit de woestijn opgaande, en zijn bornput zal opdroogen en zijne bron zal verzanden; hij zal wegrooven den schat, alle begeerlijke zaken.

XIV. 1. Schuldig is Samaria, want oproerig was zij tegen haren God; | door het zwaard zullen zij vallen, hunne kinderen worden verbrijzeld en zijne zwangeren opgereten.

rijk niet van den Heer was, dat Hij in Zijnen toorn hun eenen Koning had gegeven, maar hem ook weg nam in Zijne grimmigheid, en nu zou Hij eindelijk hem voor altijd hun ontnemen, want hunne schuld was vol geworden en zamengebonden om bewaard te worden ter vergelding (Job XIV, 17.), en welhaast zou de straf aanvangen. De Propheet vergelijkt die met de smarten eener vrouw, als zij moeder wordt, maar terstond keert hij het beeld om en stelt zich Ephraïm voor als het kind dat geboren wordt, en daardoor dat het niet tijdig uit den moederschoot voortkomt, de smarten der moeder verlengt en vermeerdert en hare krachten uitput (II Kon. XIX, 3). Daarom noemt hij Ephraïm eenen onwijzen zoon, die zijne eigene redding en verlossing vertraagt, en zich zelven in het verderf stort. Maar bij die voorstelling kwam den Propheet nog een ander denkbeeld voor den geest. De straf Israëls was immers waarlijk eene geboorte, want door haar moest het herboren worden tot een nieuw bestaan, en daar na zou het te voorschijn treden, als het tot God bekeerde, door Hem weder geliefde en aangenomen volk. Neen, niet in den dood ten verderve zou het overgegeven, maar in Hem hersteld worden, die de Vorst des levens zou zijn en die den dood zijne magt zou ontnemen. Dat denkbeeld doet den Propheet, vol blijde verwachting der toekomst, er de belofte bijvoegen, dat Ephraïm, hoe onherstelbaar het ook verloren mogt schijnen, nog door Jahve zou worden gered, en vol verrukking roept hij uit: Waar is, o dood, uwe magt, waar is de zonde, waardoor gij heerscht! Waar is de schrik des doodenrijks! Waar de schrik der wet, als die den mensch overtuigt van zonde. Het is als zag hij reeds in de toekomst Hem, die komen zou, om den dood te overwinnen en het leven en de onverderfelijkheid aan het licht te brengen; die de zonde zou verzoenen en de wet vervullen, opdat de dood niet meer heerschen zou door de zonde, (I Corinth. XV, 55). Dan zou de Heer geene straf (נחם WRAAK, Jes. I, 24.) meer van de zonde behoeven te nemen, want die zou ook weggenomen zijn. Maar voor dat het geschieden kon, zouden de misdrijven Ephraïms straf ontvangen, en met kracht dringt die waarheid zich terstond weder bij Hosea' op den voorgrond. Ephraïm had zijnen naam ontvangen, omdat de Heer Joseph, zijnen stamvader, vruchtbaar had gemaakt in Egypte (Gen. XLI, 52.) en hij zelf had ook aan dien naam beantwoord. Hij was als een vruchtdragende welige boom onder zijne broederen geweest, en had zich uitgebreid en verheven, doch de gloeijende wind der woestijn, de adem Jahve's, die alles verzengt en verdroogt (VON LENGERKE, *Kenáan*, p. 58.), zou over dien boom komen en zelfs de bron doen verdroogen, aan welke hij geplant was en zijnen weligen groei te danken had. Die adem Jahve's zou alles wegnemen uit Ephraïm, wat schoon en heerlijk was, al de rijkdommen en de pracht des volks, alles waardoor het zich groot en magtig waande. Maar nog eens vat de Propheet de straf en hare oorzaak kort en duidelijk zonder eenig beeld te gebruiken te zamen, om daarmede dit gedeelte te besluiten, als vreesde hij, dat men hem mogt misverstaan. Samaria, zegt hij, had schuld op zich geladen

5.

2. Keer terug, Israël, tot Jahve uwen God, | want gij zijt gestruikeld in uw misdrijf.

3. Neemt met u woorden, en keert terug naar Jahve, | spreekt tot Hem: « vergeef geheel het misdrijf en neem het voor goed, en laat ons aanbieden als varren onze lippen.

4. Assur zal ons niet helpen, op paarden zullen wij niet rijden en wij zullen niet weder spreken: onze God, tot het werk onzer handen, | daar bij U geliefd wordt de wees."

5. Ik zal genezen hunne afkeering, hen beminnen volgaarne, | want gewend heeft zich Mijn toorn van hem.

door haar oproer tegen Jahve; daarom zou de ijsselijkste straf hare bewoners treffen, de mannen zouden door het zwaard vallen, de kinderen verbrijzeld (X, 24), de vrouwen vermoord worden ('Amos I, 13); en trof dat lot Samaria, de hoofdstad en de zetel des rijks en der ongeregtigheid, dan zou het geheele rijk er immers in deelen, en geen beter lot te wachten hebben?]

XIV, 2-10. En bleef er nu, na die stellig uitgesprokene waarheid, nog iets over voor den Propheet, om aan zijn volk te zeggen? Ja, hij had nog een woord van vermaning en troost, een woord van opbeuring en bemoediging. Hij wist, — het was hem hoe langer zoo helderder geworden, — dat op die straf eene blijde gelukkige toekomst volgen zou, dat eenmaal de Heer Zijn volk weder zou aannemen, het herstellen en zegenen en het weder aan Zich zou verbinden door de onverbreekbaarste banden. De overtuiging daarvan doet het hem nu reeds aan Israël toeroepen, bij den aanblik van den naderenden ondergang en het dreigende verderf, dat zij toch terug moesten keeren tot hunnen God, hoe eerder zoo beter Hem weder zoeken, en erkennende, dat er geene hulp was buiten Hem, alleen van Hem bescherming en redding verwachten; want hoe spoediger zij zich bekeerden, hoe eerder derhalve de straf haar doel bereikt en de mogelijkheid van wederaanneming bewerkt was, des te eerder zou de verandering komen. Reeds waren zij gestruikeld en gevallen (V, 5) door de zonde, die als een strik hen omslingerde en nederwierp en telkens hen nog dieper deed vallen, mogten zij slechts spoedig heengaan naar Jahve, niet om Hem groote offers te brengen, maar met woorden van berouw en verootmoediging, van schuldbekentenis en geloof. Zij moesten vergeving hunner zonden vragen, dat Jahve het offer, door hen gebragt, mogt aannemen, dat Hij de belijdenis en bede hunner lippen, als de Hem welgevallige offerhande, als den var op het altaar, mogt ontvangen. Eens zou de offerdienst afgeschaft worden en uit haar zich eene dienst in geest en waarheid ontwikkelen; dit wisten de Propheten en zij waren er van overtuigd, dat niet stieren en bokken maar een ootmoedig en geloovig hart een den Heer welgevallig offer was (VI, 6). Daarom wilde Hosea' niet, dat zij komen zouden met offerdieren, om die den Heer te offeren, maar dat zij hunne lippen, hunne gebeden en woorden, Hem ten offer zouden brengen (dezelfde beteekenis heeft de lezing door de Grieksche overzetters gevolgd פרי שפתינו *en laat ons aanbieden* DE VRUCHT ONZER LIPPEN). Dan moesten zij bij Jahve alleen steun zoeken en voor Hem zich vernederen, bekennen, dat geene vreemde magt hen helpen kon, noch Assyrie, noch het paardenrijke Egypte waarop zij vertrouwden, dan afstand doen van alle afgoderij, die zij met het werk hunner handen pleegden, dan genade zoeken als een hulpelooze en verlatene bij Hem, die de zoodanigen aanneemt en den wees lief heeft en beschermt. Zulk eene verandering, zulk eene omkeering moest er plaats hebben, zou Israël worden aangenomen, maar dan ook had de Propheet de schoonste beloften, de heerlijkste toezeggingen te verkondigen. Kwam Israël met die betuiging tot den Heer, Zijn antwoord was gereed. Hij zou hunnen afval genezen en wegnemen

6. Ik zal zijn als daauw voor Israël, hij zal doorbreken als de lelie, | en slaan zijne wortelen als de Libanon.

7. Zijne spruiten zullen voortgaan, en als de olijfboom zal zijn zijn glans, | en een geur heeft hij als de Libanon.

8. Zij zullen terugkeeren, die woonden in Zijne schaduw, zij zullen graan voortbrengen en zij zullen doorbreken als de wijnstok, | hunne herinnering is als de wijn des Libanons. —

9. Ephraïm, wat heb ik meer met beelden te doen? | Ik heb geantwoord en zal hem begluren; Ik, als een groene cypres, van Mij zal uwe vrucht gevonden worden.

(VI, 1) met al zijn gevolgen, en hun dan weder Zijne liefde uit genade vrijwillig schenken (נדבה VRIJWILLIG en gaarne, uit eigen beweging zonder er toe gedwongen te zijn), hen beminnen als vroeger, omdat Hij niet meer vertoornd op hen was wegens hunne zonden, maar die vergeven had. Dan zou Hij Israël met allerlei zegeningen zegenen en het groot, rijk en magtig maken, het doen wonen en bloeijen in zijn land en het vrede schenken van zijne vijanden. Ik zal zijn, zegt de Heer, als daauw voor Israël en het volk zal bloeijen als de lelie. Deze schoongevormde en schitterende bloem was in het Oosten het beeld van schoonheid en pracht (Hoogl. II, 16.), en haar welige groei in Palestina kon haar tevens doen dienen, om de snelle vermeerdering des volks uit te drukken, als de Heer het zou teruggevoerd en hersteld hebben (פרח DOORBREKEN, van welig voortkomende en uitspruitende planten X, 4). Dan zou de boom, die verzengd en verdroogd scheen (XIII, 15.), weder groeijen, en zijne wortelen wijd en zijd uitbreiden als de ceders van den Libanon, zoo beroemd om hunne hoogte en kracht, het sieraad van het gebergte, welks naam Hosea' hier slechts te noemen had, om ons terstond aan die boomen te doen denken. Dat hij toch deze en niet het gebergte zelf bedoelde, blijkt uit de vergelijking van Ephraïm met eene bloem en met eenen boom in de voorgaande en volgende woorden, en uit de gebezigde uitdrukking *zijne wortelen slaan*, welke wel van eenen boom die groeit, maar niet van een berg, die onbewegelijk vast staat (Ps. CXXV, 1.), kan gebruikt worden. Wijd en zijd rondom den stam sproten nieuwe spruiten uit de vaste wortelen dier ceders; zoo zou ook Israël uit zich zelven zich vermenigvuldigen in zijn land, en gelijk de olijfboom zijne breede takken met altijd groen en glimmend loof uitbreidt, zou het altijd gezegend, rijk en gelukkig schitteren onder de volken, door hen geacht en bemind. Want een geur zou er aan Israël zijn, als de frissche lucht van den beschaduwden Libanon, waar door de ceders en welriekende kruiden de berglucht met eenen aangenamen geur wordt vervuld. Daarom zou men komen, om in Israëls schaduw te wonen, de volken zouden weder hunne vriendschap en hun verbond zoeken, die er zich van hadden afgekeerd en het veracht (ישבי kan men ook verklaren: om te wonen); vruchtbaarheid zou heerschen in het land en het volk zou overvloed van graan hebben (יחיו ZIJ ZULLEN DOEN LEVEN. Daar het eenigzins vreemd schijnt, dat dit woord hier van graan gebruikt wordt, hebben sommigen met eene harde invoeging en ongewone vergelijking vertaald: *zij zullen voortbrengen* kroost als talrijk *graan*). Als een welige wijnstok (X, 1.) zouden zij uitspruiten en zich uitbreiden, hun naam en roem zou overal verbreid zijn en waar die genoemd werd, zou hij geacht worden als de wijn van den Libanon, die voor den besten en hoogst geschatten wijn gehouden werd. Men ziet het, de Propheet wil met de zachtste, uit de stille natuur ontleende beelden het rustige vreedzame geluk des volks voorstellen, dat het genieten zou in de bescherming en zegen van zijnen God; daarom stelt hij het voor als eene lelie, eenen ceder, eenen olijf, eenen wijnstok van den Libanon. Maar hoe geheel anders was het gesteld, als hij rondom zich zag, Zoo gelukkig wilde de Heer Ephraïm maken, en — afgodendienst en vertrouwen op

10. Wie is wijs en begrijpt dit, opregt en kent het? | want regt zijn de wegen van Jahve, en de regtvaardigen zullen er in gaan, en de boosdoeners zullen er in struikelen.

vreemden zouden den staat in het ongeluk storten! Daarom rigt Hosea' nog eenmaal tot Ephraïm zijne rede, als vraagde de Heer zelf, aan het einde dezer beloften, die Hij aan Israël zou vervullen als het zich bekeerde, hun nog eenmaal af, wat Hij nog, na dit alles, met beelden kon te doen hebben. Hij had geantwoord en in hun aangezigt getuigenis afgelegd, Hij had hun gedrag hun voor oogen doen houden, straf doen aankondigen en eindelijk doen bekend maken, wat Hij van hen eischtte en wat Hij hun zou schenken. Nu zou Hij wachten, wat zij deden, welken weg zij volgen zouden, Hij zou hen aan zich zelven overlaten en hen slechts gadeslaan en begluren (XIII, 7). Onveranderlijk en altijd dezelfde bleef Hij, even als de groene cypressenboom, die sterk en groot zijne schaduw aanbiedt aan dengene, die er gebruik van maken wil, die hoog en verheven geene menschelijke hulp behoeft om te groeijen. Maar Ephraïm kon niet bloeijen en groot worden zonder de hulp en bescherming des Heeren, en zou hij zijnen naam gestand doen en vruchtdragen onder de broederen, het zou zijn door Jahve's zegen, omdat het zich aan Hem onderworpen, en niet bij afgod of vreemdeling, maar alleen bij den Heer hulp had gezocht en op Hem vertrouwd. Hier was de Prophetie van Hosea' geëindigd en het woord, dat hij te spreken had, was gesproken, maar hij wilde met een nadrukkelijk treffend gezegde nog eens zijne lezers opmerkzaam maken op den inhoud der bedreigende beloften, die hij hun gebragt had van den Heer. Daarom roept hij het hun toe: wie is er wijs, onbevooroordeeld, verstandig genoeg, om dit te begrijpen en te erkennen, de waarheid van het gezegde in te zien, en te gevoelen, dat komen zou wat de Propheet had gemeld. Of kon men ontkennen, dat de handelwijze van den Heer met de menschen regtvaardig is en dat Hij hun vergeldt naar hunne werken? De regtvaardigen en die Hem gehoorzaam dienen, geleidt Hij immers en zegent Hij, zij gaan voorspoedig langs Zijnen weg, maar voor hen die Hem ongehoorzaam zijn, is hunne zonde ten valstrik, zij struikelen en vallen in hunnen overmoed en hun weg voert hen ten verderve. En wat had dan nu Israël te wachten? Zegen of verderf zou ook voor hen de vrucht zijn van den weg, dien zij insloegen, want ook voor hen waren de wegen Gods regt. Hoe weinigen waren er toen waarschijnlijk wijs en verstandig, die het begrepen!

DE PROPHETIE VAN MICHA.

INLEIDING.

Terwijl Hosea' met het getuigenis des Heeren in Ephraïm optrad, spraken er ook in het rijk van Juda onderscheidene Propheten in Jahve's naam. Twee van hen hebben zich door hunne schriften ook bij den nakomeling eenen onvergankelijken roem verworven. De eerste was de groote Jesa'ja, de vriend en hooggeachte raadsman van Hizkija, de andere was de nederige Micha, die, hoezeer ook niet aan de zijde des Konings geplaatst, toch ook eene openbaring van den Heer omtrent zijn volk ontvangen had en aan zijne landgenooten verkondigde.

I. Omtrent Micha's persoon en lotgevallen zijn er geene zekere berigten tot ons gekomen [1]). Het opschrift maakt ons met zijnen naam [2]) en zijne geboorteplaats bekend. Hij was afkomstig van Morascha of Moreschet, een klein dorp, gelegen in de nabijheid eener stad van Juda, die later onder den naam van Eleutheropolis bekend is geworden [3]). Dat hij aldaar voortdurend heeft gewoond, van de meer beschaafde hoofdstad verwijderd, heeft men beweerd op grond van den aard der taal van zijne Prophetie en van zijne staatkundige beschouwingen der voorvallen zijns tijds. De taal toch van Micha is, in vergelijking van die van Jesa'ja, minder beschaafd en zijne beschouwingen bepalen zich bijna geheel tot de erkenning en prediking van de waarheid, dat het zedelijk verderf des volks noodzakelijk door den ondergang des staats zou worden achtervolgd, zonder zich, even als Jesa'ja, te bemoeijen met de betrekkingen, waarin het volk of door den loop der gebeurtenissen of ook door eigene verkiezing tot de naburige volken was gekomen. Waarschijnlijk behoorde dus Micha tot die Propheten, welke even als 'Amos in de stilte en eenvoudigheid van het landleven hunne dagen doorbragten en in den omgang met hunnen Heer eene genoegzame vergoeding vonden voor de miskenning, die hun tegenover talrijke leugenpropheten bij het volk ten deele viel. Zij lieten zich nogthans door geene miskenning ooit afschrikken, dat zij niet, zoo dikwijls als Jahve's Geest over hen kwam, bij het

1) Men zie onder anderen Herbst, *Einleit.* II. 2. p. 142 volg. Hävernick, *Einleit.* II, 2. p. 362 volg.

2) Aldaar is die מיכה geschreven, doch bij Jeremja XXVI, 18 in K'tib מיכיה, van waar de LXX Μιχαίας hebben.

3) Volgens Hieronymus, vgl. Winer, Realwört II. p. 126. Knobel, *Proph.* II. p. 199. Kaplan, *Erez Kedumim* II. p. 90, maakt geen onderscheid tusschen Eleutheropolis en Moreschet.

naderen van beslissende gebeurtenissen, straf aan den zondaar, maar tevens vergeving en hulp aan den boetvaardige predikten. Telkens als Jahve met Zijne straffen Juda bezocht, zond Hij derwaarts ook eenen van Zijne gezanten, ten blijke dat Hij, die sloeg, ook wilde heelen en nooit bleek deze waarheid duidelijker, dan toen het rijk der tien stammen door Assyrie meer en meer werd gesloopt en men ook voor Juda het zelfde lot moest vreezen. In die droevige dagen, ten tijde van de regering van Achaz en den aanvang van die van Hizkija, terwijl Samaria reeds werd belegerd en Juda aan Assyrie schatpligtig was, terwijl Jerusalems Oudsten in hunnen angst weifelden, of zij liever Egypte dan wel Assyrie dienen wilden, en zich evenwel door de valsche Propheten, die hen met leugens vleiden, lieten in slaap wiegen, in plaats van hunne schuld voor God te erkennen en bij Hem alleen hulp te zoeken, terwijl Achaz de Goden van Damaskus in plaats van Jahve diende, omdat hij meende, dat Juda's vernedering door hunne grootere magt boven die van Jahve was bewerkt, en in zijnen zondenval een groot deel der natie met zich sleepte, toen was het de tijd der Propheten, om met kracht hunne stem te verheffen, dewijl de wegvoering des volks, de zegepraal hunner vijanden, nabij scheen. Evenwel was het niet het gezigt van dat gevaar, hetwelk van buiten den staat bedreigde, dat Israëls Propheten tot spreken drong; want integendeel, het volk met zijne Vorsten bemerkte dat gevaar ter naauwernood. Het waren deze wuftheid en onopmerkzaamheid, die den weldenkenden Israëliet met des te grooteren schrik moesten vervullen en de komst der Propheten eerst noodzakelijk maakten. Maar hoe was het mogelijk, zal men vragen, dat de rijken van Israël toen nog blind voor hunnen naderenden val konden zijn? Om dit te beantwoorden, moet men zich de staatkundige betrekking van Israël en Juda tot hunne naburen, zooveel als de tot ons gekomen berigten dit toelaten, duidelijk voorstellen. De twee magtigste monarchiën te dien tijde waren in Palestina's nabijheid Assyrie en Egypte. Zoolang dit laatste rijk door geene magtige naburen was bedreigd en aangerand, had het zich binnen zijne natuurlijke grenzen beperkt, terwijl het daarenboven ook, door de afwisseling van verschillende dynastiën en regeringsvormen verhinderd werd zich met andere rijken te bemoeijen. Toen echter de Koningen van Assyrie de grenzen van hun rijk hoe langer zoo digter tot Egypte deden naderen en zelfs tot in dat rijk met hunne talrijke legers drongen, toen begrepen de Vorsten van Egypte, dat zij hunnen invloed ook buiten hun rijk onder hunne naburen moesten doen gelden, dat zij, door verbonden aan te gaan met de verschillende Vorsten van Syrie en Palestina, deze landen als het ware tot voormuren van hun eigen land konden maken. De uitwerkselen van hunne kuiperijen waren dan ook duidelijk zigtbaar in Israël en Juda. Ook tusschen deze landen heerschte een gedurige naijver. Vroeger openbaarde zich deze in herhaalde oorlogen, later, bij hunne toenemende zwakheid, zochten zij zich liever door verbindtenissen met andere naburen tegen hunne broederen te versterken, in de hoop van hen zoo te zullen kunnen overwinnen. Het belangrijkste voorbeeld hiervan vinden wij in Pekach, den Koning van Israël, die, om tegen Assyrie bestand te zijn, misschien wel ten gevolge van kuiperijen van Egypte, het plan had gevormd, om geheel Syrie en Palestina in één bondgenootschap te vereenigen. Juda, zijn staatkundige tegenstander, zou hiertoe door geweld van wapenen met behulp van Arams Koning gedwongen werden. Aldaar heerschte

toen Achaz. Deze wendde zich op zijne beurt tot Assyrie en Arams ondergang was het onmiddellijk gevolg, en ook Egypte moest de wraak van den overwinnaar ondervinden. Zoo waren het dus de onophoudelijke verwikkelingen der buitenlandsche staatkunde, die Israël en Juda in die tijden in aanhoudende onrust hielden, waarop men zijne berekeningen van voorspoed en heil bouwde. Vreemde Vorsten hadden er hunne voorstanders, die door allerhande middelen, oproer, verraad en koningsmoord, voornamelijk in Israël hunne partij zochten staande te houden en het volk, dat gewoon was zich blindelings aan zijne magtige bondgenooten over te geven, verloor geheel zijn zelfstandig bestaan en was blind voor het gevaar, dat hen van die gewaande vrienden bedreigde. Juda bewaarde, wel is waar, zijne zelfstandigheid meer dan Israël, maar hoe gevaarlijk ook hier het voorbeeld van Israël was, leerde de regering van Achaz, die door de legermagt van Assyrie wel van Israëls en Arams benden werd verlost, maar alleen om des te zekerder in de ketenen van zijnen bondgenoot, den Koning van Assyrie, te worden geklonken. Ook hier vertrouwde men meer op menschelijke hulp dan op den Heer zijnen God. Toen stond Jesa'ja op en zijn verhelderd oog herkende in die vernielende woelingen der volken den vinger van Jahve. Daarom vermaant hij Juda en zijnen Koning, om rustig, zonder naar menschelijke hulp om te zien, des Heeren tijd te verbeiden en zich te reinigen van de zonden, die Gods toorn hadden verwekt. Aan hem sluit zich Micha aan. Hij zag geheel het rijk van Israël ontvolkt en verwoest, Samaria door Salmaneser belegerd zonder de minste hoop op ontzet! Zulk een treurtooneel maakte eenen diepen indruk op Micha's teedergevoelige ziel. Ja, Israël was afgeweken, het had al die straffen verdiend, maar was het dan in Juda zooveel beter? Ging ook hier Achaz zelf niet met afgodendienst voor? Was ook zelfs Hizkija niet te zwak, om den euvelmoed der hebzuchtige grooten te beteugelen? Liet het volk zich niet voortdurend door zijne valsche leeraars in zijne dierbaarste belangen bedriegen? Waarlijk, ook Juda's oordeel was nabij! Deze schrikbarende waarheden stonden Micha onophoudelijk voor oogen, zijne Prophetie doet het ons zien, hoe diep het hem smartte aan zijne medeburgers slechts rampen te moeten verkondigen, hoe zwaar hem de strijd viel, dien hij met de ligtzinnige volksleiders van zijnen tijd had door te staan, en in weerwil van de ontwijfelbare zekerheid zijner voorzeggingen, gegrond evenzeer op het getuigenis des Geestes, als op de gebeurtenissen des tijds, slechts het hardnekkigste ongeloof te ontmoeten. En toch blijft hij volhouden, want ofschoon wij in zijn voor ons bewaard geschrift slechts ééne, het zij voorgedragene, het zij alleen te boek gestelde rede meenen te moeten zien, zijne Prophetische werkzaamheid heeft zich echter niet te min over meerdere jaren uitgestrekt. Onafhankelijk van en onbevreesd voor Koningen en Oudsten is het Jahve alleen, op Wien hij zich beroept, aan Wien hij zich rekenschap verschuldigd acht. Evenmin als hij zich door de vijandschap van Achaz liet afschrikken, evenmin zocht hij ook den steun van den welgezinden Hizkija; noch van den één, noch van den anderen maakt hij melding in zijne rede. Wel moet het een indrukwekkend schouwspel voor het volk geweest zijn, eenen man, van wien de menigte misschien niet eens wist van waar hij kwam, uit zijne vergetelheid plotseling te zien te voorschijn treden en zonder schroom aan het in de hoofdstad vergaderde volk de zwaarste straffen te hooren aankondigen, om dan weder even ongemerkt te verdwijnen

om na korteren of langeren tijd op Gods bevel op nieuw te verschijnen. Dat Micha's redenen door zijne landgenooten ook nog vele jaren na zijnen dood, niet vergeten waren, kan blijken uit het gebruik door Jeremja XXVI, 18 daarvan gemaakt.

II. Gaan wij nu tot de bijzondere beschouwing der Prophetie zelve over. Vooraf echter iets omtrent het opschrift (I, 1). Dit behelst vooreerst den naam en de woonplaats van den Propheet, waarin het hoofdzakelijk overeenkomt met hetgeen Jeremja in de boven aangehaalde plaats opgeeft. Vervolgens geeft het de Koningen van Juda op, onder wie dit woord Jahve's tot hem kwam. Deze worden genoemd Jotham, Achaz en Hizkija. Zoo even merkten wij reeds aan, dat de tot ons gekomene Prophetie van Micha één geheel vormt, waaruit dus van zelf volgt, dat zij onmogelijk onder de regeringsjaren dezer drie Koningen kan worden verdeeld. Wil men derhalve aan Micha ook dit opschrift toeschrijven, of ten minste, indien het dan al eenen anderen vervaardiger heeft gehad, deszelfs waarheid verdedigen, dan moet men het opvatten als slechts den tijd zijner geheele prophetische werkzaamheid opgevende buiten betrekking tot de volgende rede. Hiertegen strijdt evenwel, dat op deze wijze het opschrift van Micha's Prophetie niet overeenkomt met die, welke aan het hoofd der meeste andere Prophetische schriften gevonden worden, daar deze klaarblijkelijk den tijd en de gelegenheid willen bepalen, waarin de stukken, aan wier hoofd zij staan, gesproken of geschreven zijn. Eindelijk worden Samaria en Jerusalem genoemd, als de plaatsen, waarover Micha sprak. En in dit opzigt is de opgave zonder twijfel onjuist. Wel is het waar, dat in den aanvang van het eerste hoofdstuk de Propheet over Samaria handelt, maar even duidelijk is het, dat hij den naderenden ondergang van Samaria slechts als eene historische daadzaak voorstelt, om de inwoners van Juda daarop met waarschuwing te wijzen. Of Micha in andere redenen Samaria's val meer uitsluitend heeft geprophetеerd, dit is hier de vraag niet en kan ook door geenerlei bewijzen worden gestaafd. Het is derhalve zeer waarschijnlijk, dat het opschrift, dat er nu boven staat, eerst in lateren tijd aan het hoofd der Prophetie is geschreven in navolging van dat, hetwelk wij bij Jesa'ja vinden met weglating van Uzzia, den oudsten der vier Koningen, om hiermede aan te duiden, dat Micha de jongere tijdgenoot van Jesaja was [1]. Voor deszelfs onwaarheid pleit ook nog, dat I Kon. XXII, 28 de woorden « *hoort volken allen*", met welke Micha's Prophetie aanvangt, aan eenen ouderen Micha worden toegeschreven, die tegen Achab prophetеerde. Nu is de gissing zeker niet te gewaagd, dat de schrijver dezer aanhaling daarmede ten doel had, de gelegenheid op te geven, waarbij de eenige hem bekende Micha de Prophetie, die zijnen naam droeg, had uitgesproken. En is dit zoo, dan wordt het nog waarschijnlijker, dat ten zijnen tijde Micha's Prophetie dit opschrift nog niet droeg, dewijl men zich anders bezwaarlijk kan voorstellen, hoe een Jood zoo onbedreven in de geschiedenis van zijn volk heeft kunnen zijn, dat hij Hiskija en Achab voor tijdgenooten zou hebben gehouden. Overigens blijkt het uit den inhoud van de Prophetie zelve, dat het opschrift, in zoover als het Micha voor Hiskija's tijdgenoot houdt, waarheid behelst, terwijl het daarenboven niet onwaarschijnlijk is, dat hij onder Achaz en misschien ook reeds onder Jotham als Propheet is opgetreden; men moet evenwel hierom niet beproeven, zijne tot ons gekomene rede

1) Ewald, I. p. 327, Hitzig, p. 165. Maurer, II. p. 441.

over meerdere jaren te verdeelen, gelijk nog door vele nieuwere uitleggers tegen de klaarblijkelijke eenheid van het stuk wordt gedaan. Zij meenen er namelijk sporen in te ontdekken van verschillende tijdsomstandigheden, waaronder de Propheet en zijn volk verkeerden. In het eerste hoofdstuk Salmaneser voor Samaria, in het vierde daarentegen, de veldheer van zijn' opvolger in aantogt tegen Juda, ofschoon zij toch niet kunnen ontkennen, dat al de deelen zich aan elkander aansluiten. Daar nu deze verbinding niet in de opvolging van gebeurtenissen, maar in den gang en de ontwikkeling der denkbeelden haren grond heeft, zoo volgt reeds hieruit, dat er zulk een groot tijdsverschil in de teboekstelling der deelen van de Prophetie niet kan hebben bestaan, hetgeen nog meer bevestigd wordt, indien wij de plaatsen vergelijken, waarmede men het vermeende tijdsverloop tusschen de verschillende hoofdstukken wil bewijzen. Want kon Micha, die in het eerste hoofdstuk de inwoners van Juda's steden reeds angstig ziet vlugten op het vernemen der aanstaande inneming van Samaria, niet te gelijker tijd den inval der Assyriers als ontwijfelbaar voorstellen, gelijk hij in het vierde hoofdstuk doet? Integendeel moest men wel willens blind zijn, gelijk de leugenpropheten en hun aanhang, wilde men dit onvermijdelijke gevolg der nabuurschap van het magtige Assyrie ontkennen. Want men zal in de ongelukkige verbindtenis, die Achaz tot den prijs der onderwerping en schatpligtigheid van Juda met Assyrie aanging en welke nog verscheidene jaren van Hiskija's regering bleef voortduren, geene reden zoeken, waarom men in Juda van die zijde zonder vrees kon zijn! Men leze slechts Micha's eerste hoofdstuk, dat onbetwistbaar uit dien tijd dagteekent, en men zal van het tegendeel overtuigd zijn. Is er derhalve in de geschiedenis niets, hetwelk de eenheid der Prophetie twijfelachtig kan maken, eene uiteenzetting van haar plan zal tegelijk ten bewijs verstrekken, dat hare verschillende deelen niet slechts aan elkander zijn verbonden, maar dat zij elk op zich zelve als Prophetie niet kunnen bestaan. Micha verneemt met geheel Juda Israëls onvermijdelijken ondergang, hij ziet het gevaar, dat nu ook Jerusalem bedreigt. Schrik en ontzetting waren hiervan bij hem, als bij iedereen, het natuurlijk gevolg en deze openbaarden zich dan ook door weeklagten en gejammer gelijk wij dit in het eerste hoofdstuk vinden. Zoodra echter is niet het eerste oogenblik der ontzetting geweken, of de gedachte over de oorzaak der rampen rijst in de menschelijke ziel op, en onwillekeurig wenscht men, dat wraak of straf de bewerkers des ongeluks treffe. Zoo lag het in de natuur der zaak, dat ook Micha met de hevigste bewoordingen de Goddelijke straf verkondigde over hen, die zijn vaderland in het verderf hadden gestort, en dit met te meer regt, naar mate hij hen reeds vroeger voor de gevolgen hunner daden had gewaarschuwd. Deze waren de valsche Propheten, die door hunne vleijerijen de aanzienlijken tot zorgeloosheid hadden vervoerd, die hen altijd afkeerig hadden gemaakt van de woorden, die de ware Godsgezanten op Jahve's last tot hen bragten. Zij waren dus zijne onverzoenlijke vijanden, die hem vervolgden, omdat hij Propheet was, en die hij om dezelfde reden zijn leven lang moest bestrijden. Hen wilde hij nu nog eenmaal in al hunne slechtheid voorstellen, niet eigentlijk om hen op nieuw te bekampen, hetgeen niet voegde bij den hoogen stand der Prophetische zekerheid, dien Micha hier had bereikt, bij het laatste woord, dat hij nog te zeggen had en nog zeggen kon, dewijl de gedreigde straffen des volks tot hare uitvoering on-

miskenbaar naderden, maar om nu, terwijl de rampen de harten des volks hadden verteederd, hun te herinneren, dat het prophetische woord waarheid, de vleitaal der valsche propheten leugen had gesproken. Deze aandoeningen van den Propheet vinden wij in het tweede en derde hoofdstuk uitgedrukt. Maar ook deze konden slechts voorbijgaande zijn en moesten op hare beurt plaats maken voor een zachter en teederder gevoel, voor de verwachting en hoop, die alleen in staat zijn, om den mensch krachten te geven onder de rampen, die hem treffen. En was niet die hoop bij Micha gegrond op zijn onwrikbaar geloof aan de beloften door Jahve gedaan? De zwaarste slagen mogen dan op hem nedervallen, slechts weinige oogenblikken kunnen zij zijne ruste storen, want zijn geloof doet hem hopen, dat er eenmaal eene heerlijke uitkomst zal dagen. Dit is zijn troost en dezen troost deelt hij op des Heeren last aan zijne ongelukkige landgenooten mede in het vierde en vijfde hoofdstuk. De zwaarte en uitgestrektheid der ramp ontveinst hij niet. Hij stelt die ook hier met de sterkste kleuren voor; want de gevolgen van dien slechten troost, die het gevoel der smart door allerlei redeneringen, zelfs door de zucht naar zinnelijk genot, tracht te verdooven, kent hij uit het voorbeeld dier leugenleeraars. Wel waagt hij het, dat toekomstig geluk in al zijne heerlijkheid te schetsen, om daarbij voor een oogenblik het tegenwoordige te vergeten, maar als hij zoo weder rust en hoop aan het geschokte gemoed heeft geschonken, dan komt hij op het tegenwoordige terug, niet om er zich over te beklagen, maar om het in dat licht te beschouwen, waarin Jahve het hem had doen zien. Zwaar zijn reeds de rampen, en nog zwaarder zouden zij worden. Het volk zou weggevoerd worden, maar zoo ver moest het komen, wilde men het geschetste geluk deelachtig worden, want in Babel zou voor hen redding dagen. Zoo mogen dan de vijanden tijdelijk zegevieren, aan het eind zal Juda overwinnen, zal Davids huis weder worden verhoogd. Alleen op zijnen God vestigt zich zijn vertrouwen, en getroost ziet hij Juda's heerlijkheid sloopen, omdat zij door zonden verontreinigd is. En hier is het, dat zich de Propheet weder den weg baant tot het volgende, even onmisbare, gedeelte der Prophetie (Hoofdstuk VI en VII). Heerlijk was het verschiet, dat hij geopend had, maar wat baatte het, indien de weg onbekend bleef, die den ongelukkige derwaarts voeren kon? Wie was de man, die in staat zou zijn, om dien aan te wijzen en op wiens leiding men zich verlaten kon? Dit vermogt Micha als des Heeren Propheet, en even schoon als gepast is de vorm, dien hij voor dit onderrigt koos. Hij wil zijne landgenooten doen gevoelen, dat zij vergeving der zonden en bekeering behoefden, wilden zij gelukkig worden. Dit was het, waarvoor zij altijd doof waren geweest, hetgeen hunne dwaalleeraars hun nooit hadden geleerd. Zij meenden, dat zij hunne verpligting omtrent Jahve reeds hadden volbragt, indien zij slechts, even als de heidenen, de uitwendige plegtigheden van de Godsdienst getrouwelijk vervulden, en zagen zoo het middel voor het doel, den vorm voor het wezen aan. Om hun nu deze door zoo vele Propheten en Leeraars en toch nog nooit genoeg onder het oog gebragte dwaling in het helderste daglicht voor oogen te stellen en hen tot bekeering te brengen, voert hij hen in hunne verbeelding derwaarts, waar alle begoocheling den mensch verlaat. En welke gedachte was voor den burger van Israël plegtiger, dan die aan den grooten dag des oordeels over zijn volk! Zijn zelfbewustzijn stond nog op dien trap, waarop de mensch voor den burger, de individualiteit voor

12

den staat op den achtergrond traden. Dat besef van de hoogere waarde des menschen, van zijne geestelijke, onsterfelijke natuur, ofschoon onder Israël niet vreemd, ontwikkelde zich echter als werkdadig beginsel slechts langzaam, en weinige zijn de voorbeelden van hen, die er niet alleen met hun verstand toe gekomen waren, maar wier eenigen troost het, gelijk bij Job, onder de rampen des levens uitmaakte. Het lag ook in het plan van den theocratisch-Israëlitischen staat, de menschen alleen tot burgers van een aardsch rijk te vormen, waarvan niet slechts gelijk bij andere volken de Koning den nationaalgod vertegenwoordigde, maar waarvan Jahve, de Schepper van hemel en aarde, zelf regerend Koning was. Deze meerdere verhevenheid van het Mosaische staatsregt, mag ik mij zoo uitdrukken, welke ook na het kiezen van een' Koning niet verloren ging, deze levendige overtuiging van het persoonlijk bestaan van God, deed de kiemen van de leer der onsterfelijkheid wel meer ontwikkelen, waarvan ons de schriften des O. V. de treffendste proeven opleveren, en was hierdoor ook bevorderlijk aan de uitbreiding en handhaving der persoonlijke vrijheid van iederen mensch; maar zoolang de theocratische staat op aarde bestond, waarin de mensch zijn vaderland erkende, omdat zijn God er Koning was, zoolang trad de behoefte aan den troost van het vooruitzigt op een hemelsch vaderland op den achtergrond.

Houden wij derhalve het hier gezegde, dat nu niet nader kan ontwikkeld worden, onder het oog, dan zal het ons niet bevreemden, dat Micha, als hij den mensch van zijne strafwaardigheid wil overtuigen, niet hierop wijst, hoe bij het sterven des menschen alle aardsche steun en eigengeregtigheid verdwijnt, maar Jahve voorstelt, als regt oefenende over den Israëlitischen staat, waarin ieder burger gevoelde te leven en een lid er van uit te maken, in wiens vernietiging men zijn' eigen ondergang erkende. Israël was immers het door den Heer verkozen en geheiligde volk en had als zoodanig de heerlijkste beloften ontvangen. Dit was hun grootste voorregt. Alleen in Israëls volk konden die beloften vervuld worden en de ondergang des staats scheen eene terugname dier beloften in zich te sluiten, waardoor dus ook ieder burger van hetgeen hem het dierbaarste was zou worden beroofd.

De uitspraak in dat gerigt moest wel eene veroordeeling zijn, want wie is er, die in eigene kracht, gelijk de Israëlieten toen meenden, voor God kan bestaan! Maar hiertoe juist, om hen van deze dwaling te genezen, moest Micha's voorstelling strekken, en hij voegt er dus bij, dat er eenmaal een tijd zal komen, waarin het volk boetvaardig alleen op Gods ontferming hopen zal, die het alsdan niet zal te leur stellen.

Zoo hebben wij getracht, den aard en de strekking van Micha's redenen te ontwikkelen en aan te toonen, hoe zij het getrouwe beeld voorstellen van hetgeen de Propheet gevoelde en deed. In deze natuurlijkheid en waarheid is het grootste kenmerk der dichterlijke schoonheid gelegen. Ieder, die een oog en een hart heeft voor *gene*, zal *deze* beter zelf gevoelen, dan eene pen hem die kan beschrijven.

III. Hebben wij alzoo het ontstaan van Micha's Prophetie ontwikkeld, niet minder noodzakelijk is het, den invloed te onderzoeken, dien de heerschende begrippen van zijnen tijd, in verband met hetgeen er toen voorviel, op hem gehad hebben, waarbij wij meer bijzonder onzen blik zullen kunnen rigten op den inhoud zijner redenen en de ontwikkeling der goddelijke openbaring, die hem geschonken werd. Wat is het, dat Micha verkondigt? Gewissen

ondergang door Jahve zelven over het volk gebragt, maar even gewisse herstelling als het gevolg der eindelijke bekeering van Juda's inwoners. Er hehoorde voorzeker een bijzonder getuigenis van den Geest des Heeren toe, om aan de eene zijde dien vreeselijksten ondergang der natie niet slechts te voorspellen, maar, gelijk Micha, dien ook met onmiskenbare teekenen te zien naderen, en aan de andere zijde te gelijker tijd juist dien ondergang aan te wijzen, als den weg door Jahve gekozen tot herstel. Een levendig geloof werd er vereischt, om dit getuigenis aan te nemen en vast te houden. Het is ook inderdaad deze daadzaak, die Micha met alle Propheten en voornamelijk met zijnen tijdgenoot Jesa'ja gemeen heeft, welke de waarachtige goddelijke zending dier mannen het krachtigste bewijst. Want te vergeefs zal men het beproeven hun vast geloof, gepaard met dien helderen blik in de geschiedenis, uit eene andere bron, dan de Goddelijke openbaring af te leiden. Het was echter niet genoeg, dat slechts enkele gezanten des Heeren deze beloften hadden ontvangen en van dit geloof waren doordrongen, zou Juda's bestaan zelfs in de ballingschap verzekerd zijn. Om dit doel te bereiken, moest het een eigendom des volks worden en aller zielen vervullen, waartoe de redenen van mannen als Micha het krachtigste hulpmiddel waren. Groot was de taak, hem en zijnen mede-Propheten opgelegd, om aan zulk eene schijnstrijdige waarheid, op eenvoudig geloof alleen gegrond, bij een verbasterd volk ingang te verschaffen, maar van des te meer gewigt is het ook, den weg na te[s]peuren, dien hij daartoe heeft ingeslagen. Hij moest hiertoe vóór alle dingen acht geven op de onder het volk heerschende begrippen, waarvan de valsche moesten worden uitgeroeid en de gegronde gezuiverd en verhelderd. Vooreerst en voornamelijk was het de zinnelijke geaardheid des volks, waaruit alle dwaalbegrippen hunnen oorsprong namen, die de Propheet te bekampen had. De Mosaische wetgeving had, naar de behoeften van het volk en den tijd waarvoor zij bestemd was, eenen zwaren last van uiterlijke plegtigheden en pligten voorgeschreven, wier zin en beteekenis wel leerrijk en troostvol waren voor hen, die ze konden bevatten, maar die door de wufte menigte maar al te ligt beschouwd werden als het wezen der godsdienst uitmakende. Met zulk eene stemming was ware vroomheid onbestaanbaar, in wier plaats huichelende eigengeregtigheid of afgodische losbandigheid trad. Het laatste vinden wij voornamelijk in Israël, het eerste in Juda terug, maar het ééne beginsel zoowel als het andere was in strijd met de prediking der Propheten, die den mensch tot ootmoed en opregte bekeering riep. De bestrijding dezer dwaling en afwijking, die Israëls val reeds hadden veroorzaakt en nu ook Juda deden zondigen, stelde zich ook Micha tot hoofdzaak, zij is het keerpunt van zijne geheele rede en alleen afgebroken door de schildering van dien tijd, waarin zij geheel zou zijn overwonnen. Hierbij kwam nu nog een ander vooroordeel, hetgeen het kwaad niet weinig verergerde. Door de goddelijke openbaring en bijzonder door Mose's wetgeving had namelijk het volk Jahve's grootheid en onbegrensde magt leeren kennen, maar Zijne volstrekte éénheid werd door de groote menigte gewoonlijk niet begrepen. Men bleef derhalve ook het bestaan van de goden der heidenen als nationaalgoden erkennen, met welke Jahve in strijd geraakte, zoo dikwijls als zij Israël aanrandden. Zóó werd Hij, die Zich als Schepper van hemel en aarde had geopenbaard, door Israël zelf tot Israëls land bepaald en was men wel genoodzaakt, om het bestaan des volks in dat land en

voornamelijk op Sions berg als eeuwig voor te stellen, dewijl men zich den Heer niet zonder Zijn volk kon denken. Dit was een noodzakelijk gevolg van het verkeerd begrepen particularismus en des te moeijelijker te wederleggen, dewijl er eene waarheid aan ten grondslag lag. Want Israël was inderdaad het volk des Heeren bij uitnemendheid, waaruit echter niet volgde, dat de Heer slechts God van Israël was. Zoolang nu het volk bloeide en zijne naburen in magt overtrof, openbaarden zich geene gevolgen dier dwaling, maar toen de beide koningrijken de meerderheid der heidenen gevoelden, gaf die zinnelijke voorstelling van Jahve geen den minsten troost meer, dewijl zij door daadzaken werd wederlegd. Er was eene nieuwe openbaring noodig en de Heer zond Zijne Propheten tot het volk. Hiertoe openbaarde Hij hun Zijnen raad, voor zoover zij dien noodig hadden, om Israël te kunnen onderwijzen en troosten. Joël, de eerste van wien eene geschrevene Prophetie tot ons gekomen is, predikt bekeering, en voorspelt als haar gevolg eenen gelukstaat, waarin Juda al zijne wenschen en verwachtingen zou vervuld zien. Aanvankelijk had zich het volk bekeerd en de Heer hun Zijnen eersten zegen geschonken, maar te vergeefs wachtte men dien grooten door den Propheet voorspelden dag. Het volk keerde allengs weder tot zijne vorige zonden terug en het vooruitzigt op heil verdonkerde zich meer dan ooit. Blind voor de ware oorzaak der rampen, de zonden der natie, ving men toen aan, die voorspellingen als droomen eener verhitte verbeelding te beschouwen en te bespotten, hetgeen in het rijk der tien stammen zoo algemeen werd, dat men er 'Amos, den Propheet, het spreken verbood en hem naar Juda verwees. En inderdaad zeer moeijelijk was de taak, die 'Amos te vervullen had. Ongeveer tachtig jaren waren er verloopen, sedert Joël de komst van Jahve's dag en wel als heilaanbrengend voor het volk had voorspeld, terwijl daarentegen het volk door ramp op ramp getroffen werd en meer en meer zijnen rang verloor in de rij der volken. In die vroegere Prophetien werd slechts melding gemaakt van geluk, dat aanstaande was, en toch scheen het volk zijnen ondergang te gemoet te gaan. Zoo ooit, dan was nu de krachtige taal van 'Amos noodig, om te leeren, dat die groote dag zeker komen zou, dat hij komen zou met bezoeking en straf voor allen, die den Heer hadden verlaten, maar dat er eindelijk uit die verdrukkingen heil zou dagen voor hen, die opregt van hart op Jahve vertrouwden. In dit voetspoor traden Juda's volgende Propheten zoowel in voor- als in tegenspoed; het was hun ontwijfelbaar zeker, dat Israël eerst na tallooze beproevingen in waarheid gelukkig zou worden. Maar zulk eene overtuiging aan een zinnelijk en baatzuchtig volk te schenken was en bleef bijna onmogelijk. Het volksgeloof omtrent Sions onvergankelijkheid had zich, hoewel ten onregte, uit Joëls Prophetie nieuw voedsel verschaft en men ergerde zich aan allen, die het waagden nieuwe rampen aan hen te voorspellen en bekeering tot voorwaarde des heils hun voor te stellen. Zoo was het zeer natuurlijk, dat er tegenover de ware Godsgezanten anderen optraden, die, hetzij uit verblinding, hetzij uit eigenbelang, om zich groot te maken, het volk vleiden met een aannaderend geluk op grond van voorgegevene openbaringen en eene ijdele hoop op de ondersteuning van magtige naburen. Wil men het wezen der valsche propheten nader leeren kennen, dan moet men bovenal onder het oog houden, dat zij, zoolang het volk Jahve diende, zich altijd beijverden, om voor *ware* Propheten gehouden te wor-

den. Zoo spraken zij ook in den naam van Jahve, zoo gaven ook zij voor, droomen, gezigten en openbaringen van Hem te hebben ontvangen, en namen zij ook den vorm hunner redenen van de ware Gezanten des Heeren over. Zonder dit bedrog zouden zij nimmer gehoor hebben kunnen vinden. Geheel anders was het echter met het *onderwerp* hunner redenen. Hieromtrent was het uitsluitend de zinnelijke aard der Koningen en des volks, voor wie zij spraken, die door hen geraadpleegd werd. Zoo voorspelde Sidkija aan Achab heil, waar de andere Micha hem nederlaag en dood moest aankondigen. Zoo spraken de valsche propheten in de troebele tijden van den aanhoudenden kamp tusschen Assyrie en Egypte van den naderenden val van Assyrie en spoorden het volk tot verbindtenissen met Egypte aan, terwijl een Jesa'ja alle menschelijke hulp als ijdel voorstelde en alleen op Jahve wees; en zelfs toen Babels magtige Koning Juda reeds geheel afhankelijk had gemaakt, toen nog droomden zij van heil en stookten oproer op oproer aan, terwijl zij Jeremja als eenen landverrader uitkreten en Ezechiels woorden bespotten. Ook in hunne zeden volgden zij de zonden hunner tijdgenooten na. Eene uiterlijke waarneming der godsdienstpligten predikten zij als genoegzaam en Jahve welgevallig, zij gingen daarenboven het volk in knevelarij, wellust en dronkenschap voor, hetgeen wel de voornaamste oorzaak was, dat hunne prediking met ijver werd gehoord, terwijl die der ware Propheten, die eenen zuiveren wandel eischten, door het volk werd in den wind geslagen 1). In den tijd van Micha bloeide dit valsche prophetismus in volle kracht en berokkende hem den haat van allen, die het verkondigden en hoorden, waarom hij genoodzaakt was, voor het volk de drogredenen dier leugenleeraars eerst te wederleggen, wilde hij zich gehoor verschaffen. Dit blijkt duidelijk uit de Prophetie, die van hem tot ons is gekomen, waarvan een belangrijk deel aan dat doel is toegewijd, terwijl zijn onverzoenlijke haat tegen die verdervers van zijn volk uit alle woorden blijkt.

Bij de ontwikkeling zoowel van den vorm als van het doel der Prophetie hebben wij te gelijk de grondtoonen van Micha's godsdienstige overtuiging kunnen opmerken. Wij vonden hier overeenstemming met hetgeen zijne voorgangers hadden geleerd, maar niet minder opmerkenswaardig is de meerdere duidelijkheid, die in de door hem voorgedragene openbaring des Heeren doorstraalt. Dat het volk eenmaal onder eenen Koning uit Davids geslacht over zijne vijanden zou zegevieren was reeds sedert lang als waarheid erkend, dat er eerst nog zware verdrukkingen aanstaande waren was ook reeds geopenbaard, maar Micha is het, die het eerst, of gelijktijdig met Jesa'ja, zoowel de nederige geboorte des Messias in Davids vervallen Vorstenhuis, in het geringe Beth-lechem, als zijne verhevene afkomst in duidelijke woorden verkondigt. In deze openbaring had Israëls prophetismus, voor zoo ver het de toekomst van den Messias moest voorspellen, zijn doel grootendeels bereikt, zoodat er voor de volgende Propheten nog slechts overbleef, de vroeger geopenbaarde waarheden naauwkeuriger te beschouwen en hare groote gevolgen voor hun volk en de heidenen, ter versterking van het geloof onder de rampen, die aanstaande waren, op Goddelijk bevel in bijzonderheden voor te stellen.

1) Men vgl. Knobel, *Proph.* I. p. 227—234.

EERSTE DEEL.

HOOFDSTUK I - III.

De oordeelen des Heeren over de volken! Wat is er vreeselijk, wat indrukwekkend, zoo het dit niet is? De Almagtige en Heilige in het gerigt tredende met Zijne zwakke en afvallige schepselen! Het is deze gedachte, die het gemoed van den Propheet met eerbied en ontzetting heeft vervuld. De dag des Heeren was voor de volken nabij. Vroegere Propheten hadden dien voorspeld, zij hadden Israël en Juda gewaarschuwd en vermaand, dat zij zich moesten bekeeren, dewijl hij verschrikkelijk zou zijn voor allen, die Jahve niet hadden gezocht; maar hunne waarschuwingen en vermaningen waren in den wind geslagen. En nu stond die vreeselijke Rigter te komen! De Propheet ziet Hem, daar Hij zich aankondigt in de indrukwekkende tooneelen Zijner schepping. Reeds lang was het rijk van Israël aan binnenlandsche beroeringen en vijandelijke invallen zijner naburen ter prooi geweest, en meermalen scheen het zijnen ondergang nabij, maar nu was die gevreesde dag werkelijk daar. Het gezegende land hunner voorvaderen, het vruchtbare Palestina, was verwoest en door de heidenen vertreden, her- en derwaarts vlugtten zijne inwoners of werden gevankelijk naar vergelegene landen gevoerd, Samaria, de hoofdstad, bood nog slechts eenen magteloozen en wanhopigen tegenstand en weldra zou ook dit laatste bolwerk van Israëls volksbestaan bezwijken. En welk heil was bij dit alles ook voor Juda te hopen? Van al die rampen droeg daarbij het volk zelf de schuld! Hoezeer dan ook deze uitkomst reeds lang verwacht mogt zijn, toch kon het gemoed van Micha den indruk niet wederstaan, dien de ondergang des volks, nu hij werkelijk daar was, moest verwekken. In het eerste hoofdstuk is het dus enkel weeklagen over de rampen van zijn volk, zoowel over die reeds zijn, als bovenal over die, welke ontwijfelbaar naderen. Het is de allerhevigste schrik, die hier den grondtoon aangeeft. In het tweede en derde hoofdstuk, bij het bedaren van dien schrik, predikt hij de goddelijke wraak over hen, die als de oorzaak der rampen moesten worden beschouwd. In al hare uitgestrektheid houdt hij hun hier hunne zonden voor. Vorsten, Priesters en Propheten, ja het gansche volk, allen hebben zich aan de schandelijkste zonden overgegeven, zij hebben de ware gezanten des Heeren niet willen hooren, hun het zwijgen opgelegd en hen bespot. En, hoezeer zijn gemoed ook lijdt onder den last der vreeselijke boodschap, die hij uit Jahve's naam tot zijn volk brengen moet, de Propheet moet het woord zijns Zenders spreken. Hij is overtuigd, dat ook nu aan zijne redenen geen gunstiger onthaal te wachten staat, dan vroeger aan hem en zijne mede-Propheten was te beurt gevallen; hij weet, dat het volk liever het oor leent aan de bedriegelijke redenen der valsche propheten, maar het is zijn pligt hen te waarschuwen en de naderende straf, de gevolgen hunner zonden, hun te verkondigen. De toon zijner rede draagt de kenmerken van zijnen regtmatigen toorn over hen, die zoo dikwerf te vergeefs waren gewaarschuwd en hun vaderland in het verderf dreigden te storten. De ernst van zijnen toorn wordt alleen eenigermate afgewisseld door II, 11 - 13, waar hij hun den voorrang verwijt, dien zij boven hem

aan die ijdele vleijers schonken, en er in éénen adem eene heilsverkondiging op doet volgen, gelijk hij die misschien in zijnen strijd tegen die leeraars bij wijn en sterken drank meermalen had doen hooren, om er mede aan te toonen, dat hij ook te midden der zwaarste strafaankondiging het uitzigt op een aanstaand geluk niet verloor.

---

1. Het woord Jahve's, hetwelk was tot Micha den Moraschtiet in de dagen van Jotham, Achaz, Hizkija, Koningen van Juda, hetwelk hij zag over Samaria en Jerusalem.

1.

2. Hoort, volken, allen; merk, aarde en hare volheid | en zij de Heer Jahve tegen u tot getuige, de Heer uit het paleis Zijner heiligheid.

3. Want ziet, Jahve is uitgaande uit Zijne plaats | en Hij is nedergedaald en getreden op de hoogten der aarde.

4. En versmolten zijn de bergen onder Hem en de dalen scheuren zich, | als was voor het aangezigt des vuurs, als water neergeploft in eenen afgrond.

I, 2-4. Van het levendigste gevoel der hooge belangrijkheid van het aanstaande gerigt des Heeren over Zijn volk geheel en al doordrongen, terwijl hem het verband dier gebeurtenis met het lot van alle volken der aarde helder voor oogen staat, vangt Micha zijne rede aan met eene vermaning aan het gansche menschdom, aan *alle volken*, *de aarde en hare volheid*, gerigt. Sommigen onder de latere uitleggers meenen, dat de Propheet met deze uitdrukking slechts de stammen Israëls bedoelt; hiertoe is zij evenwel te algemeen en ook het vijfde vers schijnt er tegen te strijden, alwaar de woorden *dit alles*, op het voorgaande terug slaande, eene tegenstelling vormen tegen *Jakob* en *het huis Israëls*, en alzoo aanduiden, dat vs. 3 en 4 voor de beschrijving van een algemeener oordeel moet gehouden worden. De volken moesten acht geven op hetgeen de Heer deed, want dat Hij het was, die ten gerigte kwam, hieraan kon men toch wel niet twijfelen. Met ongekend geweld werd de toestand der volken veranderd, men stond aan den ingang van een nieuw tijdvak in de wereldgeschiedenis. Tot dus ver hadden, op kleine uitzonderingen na, alle volkeren der wereld op zich zelven bestaan, nu openden de Assyrische Koningen de rij der elkander opvolgende wereldheerschappijen. Israël viel onder de eersten hunner slagtoffers, de tijd moest worden voorbereid, waarin de afgezonderdheid van het volk van Jahve een einde zou nemen, waarin de God van Israël Zich ook aan de heidenen zou openbaren. Dit vooruitziende strekt Micha zijne redenen ook tot die Heidenen uit; zij moesten hooren en opmerken, want, deden zij dit niet, zoo zou dezelfde God eenmaal juist door die teekenen, hun nu geopenbaard, tegen hen getuigen, daar Hij nu van uit den hemel, Zijnen heiligen tempel, den invloed zag, dien Zijne daden op hen maakten. En hoe zou men niet hooren! De Heer verlaat Zijne woning, Hij daalt neer als in een onweder en treedt op de hoogten der aarde, de bergen smelten onder Hem als was voor het vuur, de dalen splijten zich, zoo als water, dat uit een stuift, als het zich van eene hoogte naar beneden stort. Zoo vreeselijk zijn de natuurverschijnselen, die de verschijning des Heeren vergezellen, die Israël eenmaal bij Sinai deden beven, wier schrik door vele eeuwen heen in de taal van Israëls dichters en Propheten weergalmt, en die zich eenmaal volgens de leer van Christus en Zijne Apostelen aan het einde der dagen nog vreeselijker zullen herhalen.

5. Om Jakobs misdaad dit alles en om de zonden van het huis Israëls, | wie is de misdaad van Jakob? niet Samaria? en wie de hoogten van Juda? niet Jerusalem?

6. En Ik stel Samaria tot eenen steenhoop in het veld, tot plantingen eens wijngaards en werp naar het dal hare steenen heen en hare grondvesten zal Ik ontblooten.

7. En al hare gehouwene beelden zullen vergruisd worden, en al haar loon verbrand met vuur en al hare beelden zal Ik tot verwoesting stellen, | want uit hoerenloon heeft zij ze verzameld en tot hoerenloon zullen zij terugkeeren.

2.

8. Dat ik hierover weeklage en jammere, dat ik ga barrevoets en naakt, | ik zal misbaar maken als de jakhalzen en gehuil als de struisen.

9. Want onheelbaar zijn hare wonden, | want het is gekomen tot Juda, genaderd tot de poort Mijns volks, tot Jerusalem.

5-7. En van al dit kwaad was Israël de oorzaak, het kwam om de misdaad van Jakob en om de zonden van het huis Israëls, d. i. van alle afstammelingen Jakobs, en van die allen waren de bewoners van Samaria de schuldigste; op hen volgden die van Jerusalem. Deze hoofdsteden der beide rijken van Israël stelden als het ware persoonlijk de zonden des ganschen lands voor. In Samaria was het brandpunt van den afval des volks van den Heer en de hoogtendienst in Jerusalem had aan Juda het voorbeeld der onzuivere en heidensche vereering van Jahve gegeven. Jerusalem echter bleef nog verschoond, maar de tijd der bezoeking van Samaria was daar. De trotsche Koningstad zou tot eenen eenzamen steenhoop in het veld gemaakt worden, in plaats van prachtige gebouwen zouden wijnstokken haren heuvel bedekken. In weerwil harer uitgezochte ligging op eenen glooijenden en ronden berg, te midden van een vruchtbaar dal, hetwelk aan alle zijden door hoogere bergen was omgeven en door twee bergstroomen bevochtigd werd (vgl. E. Robinson, *Palestina* III, 1, blz. 365 enz.), zou zij nogthans verlaten en het puin harer huizen in het dal afgewenteld worden. Hare kunstig gehouwene beelden zouden vergruisd en haar hoerenloon, de schatten harer afgodstempels met vuur verbrand worden, hare groote en rijk versierde standbeelden zouden de plunderende vijanden van hunnen tooi berooven (dit is de zin van de woorden אשים שממה), want van hoerenloon, afgodsdienst, zijn die schatten afkomstig en tot afgodsdienst, de afgodische tempels der Assyriers, keeren zij terug.

8-16. Maar, hoezeer ook verdiend, de straf van Israël moest het hart der welgezinden in Juda met diepe treurigheid vervullen; het waren toch hunne broederen, die zonder hoop van redding eenen onherstelbaren ondergang te gemoet gingen, en daarenboven zou ook Juda's veiligheid na Israëls val slechts des te meer worden bedreigd. Hierom wilde de Propheet opentlijk weeklagen, barrevoets (teregt lezen de Masorethen שולל ontstaan uit משולל voor שילל; het woord beteekent eigentlijk slechts *uitgetrokken*, maar, even als het stamwoord, schijnt het voornamelijk van het uittrekken der schoenen gebruikt te zijn: ook de Grieksche overzetting vertaalt het zoo.) en naakt, d. i. zonder opperkleederen, wilde hij gaan en misbaar maken als de jakhalzen en struisen, wier huilen bij de Hebreën tot een spreekwoord geworden was, Job XXX, 29. Want niet slechts zijn hare, Samaria's, slagen, onheelbaar, maar het komt (namelijk *de slag* מכה) ook tot Juda, en naakt (bij נגע moet een mannelijk naamwoord, b. v. שבר, of נגע BREUK, SLAG gedacht worden;) tot de poort des volks, tot Jerusalem. Waarheen het oog zich wendt, overal vindt het de sporen des ongeluks, elke stad wekt tot treuren op, zelfs de namen der plaatsen of de herinneringen, die er zich aan hechten, in verband

10. Te Gath verkondigt het niet, weent weent niet | te Beth Le'aphra wentel ik mij in het stof.

11. Ga voorbij, gij inwoneres van Saphir met ontbloote schaamte, | de inwoneres van Saänan is niet uitgetrokken, het weeklagen van Beth-Haësel verkrijgt van u zijn ontstaan.

12. Want voor haar heil siddert de inwoneres van Maroth, | want afgedaald is het kwaad van Jahve, tot de poort van Jerusalem.

13. Span den wagen aan het ros, inwoneres van Lachis, | de eerste der zonde was zij voor de dochter Sions, want in u zijn gevonden de misdaden Israëls.

14. Daarom zult gij afstand doen van Moreseth-Gath, | de huizen van Achzib worden tot leugen voor de Koningen Israëls.

15. Ook den erfgenaam zal Ik brengen tot u, inwoneres van Maresa, | tot 'Adullam zal de pracht van Israël komen.

met hetgeen er nu plaats heeft, grieven het teedergevoelige hart van den Propheet. Hoe zouden zich nu de omliggende heidenen, bovenal de erfvijanden Israëls, de Philistijnen, verheugen, als zij van zijne verdrukking getuigen waren, en van dit gevoel vervuld, roept Micha met de woorden van David (II Sam. I, 20) uit: *in Gath verkondigt het niet*, en daar de uitwendige teekenen der droefheid de zekerste boden der geledene ramp voor de naburige Philistijnen waren, voegt hij er als nadere verklaring bij: *weent weent niet*, d. i. *weent toch vooral niet*. Daar deze laatste woorden, alsdus verklaard, eenen goeden zin geven, is het onnoodig op het gezag der Grieksche overzetting de lezing בכו in בעכו IN 'ACCO te veranderen, of בכו voor zamengetrokken uit בעכו te houden. Voornamelijk strijdt hiertegen, dat het den Joden nooit gelukt is 'Acco aan de Philistijnen te ontnemen; zij konden er dus ook niet weenen. Maar, ofschoon het geklag des volks den heidenen tot vreugde verstrekte en om deze reden door den Propheet werd afgekeurd, te Beth-Le'aphra (HUIS DES STOFS) in Benjamin gelegen, gewoonlijk 'Ophra genoemd, wentelt hij zich in stof, is hij zelf zijne droefheid niet meester. (De Masora wil hier ook den Imperativus *wentel u* lezen, hetgeen niet waarschijnlijk is, zie MAURER p. 449.) En welk lot stond nu ook de inwoners der steden van Juda te wachten! » Gaat voorbij," roept de Propheet toe aan de inwoners van Saphir (*schoonstad*, dezelfde plaats welke Jos. XV, 48 *Samir* genoemd wordt.) » trek weg naakt en ontbloot, door de vijanden uitgeplunderd, de burgerschap van Saänan (*uittogt* Jos. XV, 37 *Senan* genoemd.) is niet uitgetogen, heeft zich vreesachtig in hare stad opgesloten, het weeklagen van Beth-Haësel(*huis der nabijheid*, waarschijnlijk eene kleinere plaats in Saänans nabijheid gelegen) is door uwe (Saänans) lafhartigheid veroorzaakt; want ook de inwoners van Maroth (*bitterheid*, door welken naam volgens KAPLAN, in *Erez Kedumim*, Jerusalem bedoeld wordt,) sidderen voor hun heil; (טוב = HEIL vindt men meer. לטוב VOOR HEIL, in den zin van *voor haar heil*.) het is Jahve zelf, die zijne straffen ook tegen Jerusalem uitzendt. En vooral de inwoners van Lachis moesten haastig hunne paarden voor de wagens spannen ter vlugt; zij, die het eerst de zonden van het naburig Israël, de hoogte- of Ba'alsdienst, waren nagevolgd (dit vernemen wij alleen uit deze plaats), de bewustheid hunner schuld moest hunne vlugt verhaasten. Zoo moest men dan ook maar afstand doen van Moreseth-Gath (de rede is hier in het algemeen tot het volk, de dochter Israëls gerigt), hoezeer die stad reeds door haren naam (Moreseth) scheen aan te duiden, dat zij eene voortdurende erfenis des volks was; nu zou het er mede gaan als met Achzib, dat, volgens deze plaats, eenmaal de verwachting van Israëls Koningen bedroog. En zelfs over het zuidelijke Maresa (*Erfdorp*) zal Hij eenen erfgenaam, eenen vreemde, brengen, en tot 'Adullam, aan de zuidelijkste grens van Juda gelegen en door zijne spelonken bekend, zal de eer van Israël, zullen de aanzienlijken des volks de toevlugt nemen. Zoo moogt gij, zegt de Propheet tot de dochter Juda's of Sions, vrij rouw bedrijven, u de

16. Maak u eene kaalheid en scheer u over de zonen uwer lusten, | maak breed uwe kaalheid als de arend, want weggevoerd zijn zij van u.

3.

II. 1. Wee hun, die ijdelheid bedenken en kwaad beramen op hunne legersteden, | bij het licht van den morgen voeren zij het uit, want tot een God is hunne hand.

2. En zij begeeren landerijen en rooven ze, en huizen en nemen ze weg | en onderdrukken den man en zijn huis en den mensch en zijn erfdeel.

3. Daarom, zóó spreekt Jahve, ziet Ik bedenk tegen dit geslacht een kwaad, | waaraan gij uwe halzen niet zult onttrekken en niet regtop zult gaan, want het zal een kwade tijd zijn.

4. Op dien dag zal men over u opheffen eene spreuk en klagen een geklag, » het is geschied," zal men spreken, » verwoest, verwoest zijn wij, het deel Mijns volks verwisselt Hij, | hoe onttrekt Hij het mij! den wederspanneling deelt Hij onze landen toe."

haren uittrekken als de arend, die jaarlijks zijne vederen verliest; want uwe kinderen, de inwoners des lands, worden gevankelijk weggevoerd. Sommige uitleggers hebben in deze plaats (vs. 8 - 16.) eene geregelde opvolging van denkbeelden gezocht en getracht reden te geven der vermelding van elke hier opgenoemde stad. Zij zijn hierin echter niet geslaagd, en als men bedenkt, in welke stemming de Propheet, bij het opstellen van dit deel zijner rede, moet geweest zijn, kan men ook moeijelijk eenen gunstigen uitslag hunner pogingen verwachten. Men stelle zich namelijk iemand voor, die zijn vaderland met de vurigste liefde bemint. Dit vaderland is door eene onherstelbare ramp getroffen. Elke plaats, die aan zijn geheugen zich voordoet, geeft zelfs door haren naam hem aanleiding tot vernieuwde klagt, overal vindt hij toespeling op de geledene ramp: het is eene troostelooze droefheid, welke in deze woorden van Micha is uitgedrukt.

II, 1 - 5. Weldra echter is die droefgeestige stemming van den Propheet geweken en tast hij de oorzaak der ramp zelve aan. Het zijn de grooten van Jerusalem, die door hunne gewelddenarijen den ondergang over het land gebragt hebben. Wee u, roept hij hun daarom toe, die ijdelheid bedenkt en kwaad beraamt (het woord פעל leest men ook Ps. LVIII, 3 in de beteekenis van *beramen*) op uwe legersteden en de uitvoering ter naauwernood tot den dag kunt verschuiven, zonder te bedenken, dat gij zondigt tegen God, dien gij niet dient, daar gij alleen uwe hand, uwe ingebeelde magt, huldigt. (de woorden, יש־לאל ידם, *tot een God is hunne hand*, worden ook wel overgezet: *het staat aan de kracht hunner hand.* Maar deze beteekenis van אל is onbekend en de aangehaalde bewijsplaatsen (Gen. XXXI, 29, Deut. XXVIII, 32 enz.) bewijzen hier niets, dewijl zij aan deze plaats geheel gelijk zijn en even zoo goed onze vertaling toelaten. In denzelfden zin lezen wij Hab. I, 11, זו כחו לאלהו, *wien zijne kracht tot zijn God is.*) Wee hun, gaat de Propheet voort, die niet slechts het goed hunner naasten begeeren, maar zich niet ontzien, om het met geweld hun te ontnemen. Op hunne landerijen slaan zij begeerige oogen en te gelijk eigenen zij ze zich toe, zelfs hun huis is voor hen niet veilig. Zij verkrachten het onschendbare regt des eigendoms, den man en zijn goed onderdrukken zij. — Zoo handelden zij, die het volk hadden moeten voorgaan met geregtigheid! Maar al miskenden zij den Heer, Hij bleef de Almagtige; Zijne liefde wilden zij niet huldigen, aan Zijnen wrekenden arm konden zij niet ontkomen. Ook Hij bedacht kwaad tegen dit afkeerige geslacht; het zou een kwaad zijn, waaraan zij zich niet zouden kunnen ontworstelen evenmin als slaven aan het juk; zwaar onder rampen gedrukt zouden zij kommervol daarheen gaan, want vreeselijk

5. Daarom zal er geen voor u zijn, die het snoer trekt volgens het lot, | in de gemeente van Jahve.

4.

6. »Predikt niet," prediken zij, | »zij zullen niet prediken hierover, de beschimpingen houden niet op."

7. O het spreken van Jakobs huis, is Jahve's geest verkort? Of zijn dit Zijne daden? Zijn Mijne woorden niet goed voor hem, die regt wandelt?

8 En gisteren stond Mijn volk als vijand op, van het opperkleed rukt gij den mantel af, van hen die zorgeloos voorbjj gaan, die afkeerig zijn van den krijg.

was de tijd, die hen wachtte. Geen medelijden maar spot zouden zij vinden, en »het is geschied, onherstelbaar zijn wij verloren" zou de eentoonige inhoud van hun wanhopig geklag zijn. (נהיה is hier praeter. Niphal van היה, vgl. Zach. VIII, 10. Het is gekozen, om de eentoonigheid der woorden, aan het klagen passende, te vermeerderen, even als ook נשדנו voor נשדונו.) Want Hij, de Heer, verwisselt het erfdeel des volks, Hij geeft aan het land eenen anderen bezitter, den wederspanneling, den Heiden, deelt Hij hunne akkers toe. Gelijk zij vroeger wederregtelijk het regt van bezit hadden geschonden, zoo zou ook nu voor hen geen regt meer zijn, het meetsnoer en het lot zouden hun het erfdeel hunner vaderen in de gemeente des Heeren niet meer toedeelen. (ימיר en ימיש moeten hier active genomen worden: חלק, object van ימיר, is dit ook van ימיש, waarbij het niet herhaald is, omdat de zin toch duidelijk was; het subject van beide woorden is God, even als van het volgende יחלק. Tot denzelfden Israëliet, die in het 4[e] vers klaagt over Gods bestuur, in wiens persoon de Propheet zich al die trotsche grooten denkt, rigt Micha in het 5[e] vers zijne woorden. שובב is een participium als zelfstandig naamwoord gebruikt, *de zich afwendende, zich verzettende, de wederspanneling*. Hieronder worden de heidenen verstaan).

6-10. Zóó donker was de toekomst voor Juda's staat. Onvermoeid hadden vele Propheten, Micha, Jesa'ja en anderen, het volk op deze treurige gevolgen hunner overtredingen gewezen; maar ijdel waren hunne pogingen geweest. Het hart des volks was verstokt, hunne oogen verblind. Door de valsche propheten voorgegaan en in hunne strikken verward, riepen zij met een onbegrijpelijk zelfvertrouwen, als waren zij zelve propheten, den gezanten des Heeren toe: »predikt niet, onbetamelijk en leugenachtig is de taal, die gij voert; zulke dingen moet men niet prediken, want dit gaat gepaard met beschimpingen, welke nimmer ophouden." (Deze opvatting der woorden beveelt zich boven andere door hare eenvoudigheid aan. Om de vermetelheid dier verdorvene grooten, aan wier harten de zielsverheffing van eenen Propheet geheel vreemd was, en die het toch waagden dezen teregt te zetten, in hare nietigheid te doen gevoelen, zegt hij van hen: *prediken zij*, als waren ook zij Propheten; לא יטיפו is = אל תטיפו, maar indirect gebiedend.) Dit was de indruk, dien het onderwijs der Propheten op de menigte en wel voornamelijk op de aanzienlijken maakte. Door zulk een gedrag diep geroerd, riep Micha vol verwondering uit: »Helaas! dit zijn de woorden van Jakobs kinderen! weten zij dan niet, dat de Heer ook nu nog de Lankmoedige is? dat zij de rampen, die hen treffen, niet aan Hem, maar aan zich zelven te wijten hebben? want de regtvaardigen zegent hij." Voor dergelijke redenen echter waren zij doof, daar zij in hunne eigene oogen regtvaardig waren. Het waarnemen van de uitwendige plegtigheden der Godsdienst was, dachten zij, reeds voldoende om den zegen des Heeren te verdienen. Daarenboven waren zij Abrahams zaad, in wier midden de Tempel des Heeren stond, Hij zou hen alzoo in geen geval verlaten. Maar zij vergaten, dat juist hierom, dewijl de Heer Zich aan hen in het bijzonder had geopenbaard, van hen zoo veel te meer werd geeischt, dat niet slechts zegeningen, maar ook vervloekingen bij het verlaten

9. De vrouwen Mijns volks sleurt gij weg uit het huis harer lusten, | van hare zuigelingen neemt gij Mijnen tooi weg voor eeuwig.

10. Staat op en gaat, want dit is niet de rustplaats, | omdat de besmetting verwoest en de verwoesting verpestend is.

5.

11. Zoo een man, wandelende in wind en bedrog, loog » ik zal u prediken van wijn en sterkendrank," hij ware de prediker van dit volk.

12. Verzamelen verzamelen zal Ik Jakob, u geheel te zamenbrengen, te zamenbrengen het overblijfsel van Israël, bijeen zal Ik hem plaatsen als schapen van eenen stal, | als eene kudde binnen hare weide, dat zij ruischt van menschen.

Zijner wet over hen waren uitgesproken. En nu hadden zij zich aanhoudend, nog onlangs, *gisteren*, (het woord אתמול, GISTEREN, komt nooit in eene andere beteekenis voor; ofschoon deszelfs gebruik op deze plaats eenigzins vreemd is, geeft dit nog geen regt, om of de lezing te veranderen of eene onbewezene beteekenis van het woord aan te nemen;) aan schandelijke misdaden schuldig gemaakt, als vijanden waren zij tegen den Heer opgestaan, daar zij hardnekkig zijne bevelen overtraden. In hunnen overmoed ontzagen zij zich zelfs niet, om vreedzame reizigers, die aan geenen wederstand konden denken, van hunne kleederen te berooven, om weerlooze vrouwen uit des Heeren volk, als panden van onbeduidende schulden, aan haar gezin, het huis harer lusten, haar vaderlijk erfdeel, hare mannen en kinderen, te ontrukken, en zelfs de kleederen harer zuigelingen, den tooi door den Heer hun gegeven, weg te nemen. Zóó meedogenloos handelden zij tegen hunne medeburgers, zóó schonden zij de geboden der wet, die de verpande kleederen vóór den avond beval terug te geven. En wat konden zij nu anders verwachten dan het oordeel des Heeren:" gaat weg in ballingschap, de rust van Kana'an hebt gij verbeurd, uwe zonden zijn verpestend voor het land, onherstelbaar is uw verderf."

11 - 13. Ook zelfs deze strafaankondigingen waren voor Juda's volk zonder vrucht: blinde eigenwaan had hunne harten vervuld, hoe diep in boosheid verzonken, meenden zij evenwel des Heeren gunst te verdienen, te verdienen door hunne afkomst, terwijl reinheid des harten hun onverschillig, ja onbekend was. Zóó gezind hoorden zij met graagte de redenen van hen, die, van wijn en sterkendrank, van tijdelijken voorspoed en de wellusten des levens waarzeggende, onbeschaamd genoeg waren, om hunne ijdele redenen voor woorden van Jahve uit te geven. Hoezeer zulk eene taal ook met de uitspraken der wet en de inspraak van hun geweten streed, zij kwam te zeer overeen met hunne natuur, dan dat zij niet als met geweld die stem in hun binnenste zouden tot zwijgen brengen en hun, die het waagden de waarheid te verkondigen, het zwijgen opleggen. En toch, ook dezen hadden heil te verkondigen, een heil veel grooter dan de wereld zelfs kon denken, maar het was een heil, waartoe slechts de weg der beproeving leidde, en deze weg was hun te zwaar. Geen middel evenwel wilde Micha onbeproefd laten, om, ware het mogelijk, de verharde harten des volks te treffen. Was de voorstelling der straffen des Heeren hiertoe onvermogend, krachtiger kon misschien die der herstelling van Israël werken. De Heer zou eenmaal gansch Jakob, Israël en Juda zonder onderscheid, verzamelen, een overblijfsel uit alle stammen des volks zou Hij redden en uit alle oorden der wereld te zamen brengen als een herder zijne schapen in hunnen stal vereenigt of in eene weide bijeen houdt. De plaats der vereeniging zou naauwelijks de menigte kunnen bevatten, van hier (het beeld van den stal houdt de Propheet nog vol) zouden zij uitbreken met hunnen aanvoerder, (*doorbreker*, gelijk de ram de kudde voorgaat en haar den weg baant) aan hun hoofd, als met geweld zouden zij zich buiten de stad naar alle zijden uitbreiden, terwijl er weder een eigen

13. De doorbreker gaat op voor hun aangezigt, zij breken door en trekken door de poort en gaan er uit, | en hun Koning trekt door voor hun aangezigt en Jahve aan hun hoofd.

6.

III, 1. En Ik spreek: hoort toch, hoofden Jakobs en aanzienlijken des huizes Israëls, | is het niet aan u om het regt te kennen?

2. Hatende het goede en beminnende het kwade, de huid hun afstroopende en hun vleesch van hunne beenderen.

3. En die het vleesch Mijns volks verteren en de huid van hen aftrekken en hunne beenderen splijten | en verspreiden als in eenen pot en als vleesch binnen in eenen ketel.

4. Dan zullen zij roepen tot Jahve, en Hij hun niet antwoorden | en Hij zal Zijn aangezigt van hen verbergen te dien tijde, zoo als zij hunne daden hebben kwaad gemaakt.

Koning voor hen heen zou gaan en Jahve zelf hun hoofd zou zijn. Dit was het heil, dat de ware Propheet den volke mogt verkondigen. Geen zinnelijk genot beloofde hij, noch misleidde hen door overdrevene verwachtingen te voeden van eene redding des geheelen volks, want volgens hem zou slechts een *overblijfsel* behouden worden. En hieruit blijkt het ook, dat men ten onregte gemeend heeft deze twee verzen als woorden der valsche propheten, door Micha hun in den mond gelegd, te moeten beschouwen; want deze kenden geen tijd der beproeving, welke slechts door een gedeelte des volks zou overwonnen worden, hunne verwachtingen waren die van zinnelijk genot, zij spraken slechts van wijn en sterkendrank. Alleen de ware Propheet kon zóó spreken, en ofschoon de onverbondenheid der plaats met het voorgaande en het volgende twijfelingen omtrent hare echtheid heeft doen ontstaan, deze zijn evenwel niet van dien aard, om beide verzen voor onecht te verklaren. Bij de Propheten vindt men het meermalen, dat zij hunne strafdreigende redenen met heilsbeloften besluiten, of deze laatsten er zelfs midden invoegen.

III, 1-4. Nu keert Micha tot den aanvang van het vorige hoofdstuk, de strafaankondiging der aanzienlijken des volks, terug. Had hij aldaar voornamelijk den invloed bestreden, dien valsche propheten op het volk uitoefenden, nu zou hij in duidelijke woorden des Heeren oordeel doen vernemen. Hierom vangt hij aan: »en ik spreek," in tegenoverstelling van die bedriegers. De hoofden van Jakob en de aanzienlijken des huizes Israels, waaronder de grooten van Jerusalem moeten verstaan worden, moesten met ernst hooren naar Jahve's woorden, die hij verkondigen zou. Zij waren het toch, die boven anderen het regt, de wet, moesten kennen. En hoe voldeden zij aan deze hunne verpligting? Zij waren haters van het goede en beminnaars van het kwade, (רעה, waarvoor de Masora רע even als het טוב wil lezen, is misschien daarom door den Propheet gebruikt, opdat men niet mogt meenen, dat door beide woorden *de goede* en *de kwade*, werden aangeduid, daar hij geene personen maar zaken bedoelde.) die de huid van *hen*, van hunne onderhoorigen, stroopten en hun vleesch van hunne beenderen. In plaats van als goede herders, die hunne schapen wel scheren, maar niet dooden, zich met de wettige opbrengsten te vergenoegen, onderdrukten zij hen door hunne knevelarijen op alle wijzen en vierden bot aan hunnen overmoed tegen hen. Maar hiervoor zouden zij ook de straffen des Heeren ondervinden, want gaven zij nu geen acht op het klagen des ellendigen, eenmaal zouden zij roepen tot Jahve, maar Hij zou niet antwoorden en Zijn aangezigt voor hen verbergen.

4-8. Maar was de schuld der aanzienlijken, die door hun voorbeeld het volk hadden moeten leiden, groot, niet minder hadden zich die eigenmagtige

7.

5. Zoo spreekt Jahve over de Propheten, die Mijn volk doen dwalen, | bijtende met hunne tanden, en roepen vrede; en die niets geeft in hunnen mond, zij heiligen tegen hem krijg.

6. Daarom, nacht voor u zonder gezigt en duisternis voor u zonder waarzeggerij! | en de zon gaat onder over de Propheten en zwart wordt over hen de dag.

7. En beschaamd worden de zienders en schaamrood de waarzeggers en zij bedekken hunne lippen, zij allen, | want God antwoordt niet.

8. Maar ik, vol ben ik van kracht, van den Geest van Jahve en van regt en sterkte, | om te verkondigen aan Jakob zijne misdaad en aan Israël zijne zonde.

8.

9. Hoort toch dit, hoofden des huizes Jakobs en aanzienlijken des huizes Israëls, | die het gerigt verafschuwt en al het regte verkromt.

10. Bouwende Sion met bloed en Jerusalem met onregt.

leeraars bezondigd, die zich door hunne begeerlijkheid hadden laten verlokken, om hen, die hun vertrouwen schonken, door voorgegeven openbaringen van Jahve te vleijen en in hunne verkeerdheid te sterken, die zich niet ontzagen, om de echte Godsgezanten en wie behalve deze hun bedrog doorzag als vijanden des volks uit te krijten en te vervolgen. Ook hun had Micha een woord des Heeren te verkondigen, met diepe verachting noemt hij ze dwaalleeraars, die *vrede*, *heil* verkondigen, als men hun te eten geeft, en wraak roepen over degenen, die hunne hebzucht niet bevredigen. Zoolang het volk nog aan den gapenden afgrond sliep, zouden zij voorspoed hebben; maar kwam eenmaal de tijd der benaauwdheid, waarin die slapenden zouden ontwaken en hunne verdervers in hunne hooggeprezene leeraars zouden herkennen, dan zou de nacht, waarin zij voorgaven, Gods woord te vernemen, voor hen geen gezigt, de duisternis geene waarzeggerij meer hebben (חָשְׁכָה is hier niet het werkwoord, maar het naamwoord, voor het meer gebruikelijke חֹשֶׁךְ), de zon, het beeld van voorspoed, zou voor hen ondergaan en een onafgebroken nacht van rampspoed hun deel zijn. De leugengeest, die hen vroeger had bezield, die door hen het volk had misleid en misschien ook hen zelve had bedrogen, zou alsdan van hen wijken, beschaamd zouden zij staan, daar zij geene uitkomst zouden weten aan te wijzen en de slagtoffers hunner bedriegerijen hen met verwijtingen zouden overladen. Dan zouden zij zien, dat Jahve alleen de zender der Propheten is, maar te vergeefs zouden zij Hem aanroepen, Hij zou hun geen antwoord geven. Zóó waren die valsche propheten en dit zou hun lot zijn. »Maar ik," roept Micha in het gevoel van het belang zijner zending uit, »ik ben vervuld met den waren Geest der Prophetie, de Geest des Heeren is in mij, door dezen ken ik het regt en heb den moed, om aan Jakob zijne overtreding en aan Israël zijne zonde te verkondigen."

9-12. Micha wilde met de rede, in dit hoofdstuk vervat, het volk op hunne zonden wijzen en de gevolgen voorstellen, welke deze voor hen zouden hebben. De twee voorgaande strophen, tot de aanzienlijken en de valsche propheten gerigt, behelzen wel hoogst ernstige waarschuwingen voor die beide standen en de straffen, die zij zich in het bijzonder door hunne daden op den hals zouden halen, maar het hoofddoel der rede, de aankondiging der vernietiging van Juda's rijk, sprak de Propheet daarin nog niet uit. Hiermede wilde hij zijne rede besluiten. Nogmaals roept hij alzoo aan Juda's grooten toe, dat zij hooren moesten, nogmaals verwijt hij hun hunne ongeregtigheden, dat zij, die, als regters, de regtvaardigheid behoorden hoog te schatten, haar integendeel opofferden aan hunne eigene

11. Hare hoofden, om een geschenk rigten zij, en hare priesters, om eene gift leeren zij, en hare propheten, om zilver waarzeggen zij, en op Jahve steunen zij, sprekende: » is Jahve niet in ons midden? over ons komt geen kwaad."

12. Daarom om uwent wil zal Sion als een veld geploegd worden | en Jerusalem een bouwval zijn en de berg van het huis tot hoogten des wouds.

belangen, dat zij (בנה is enkelvoudig, misschien is hier een bepaald en wel bekend persoon bedoeld, maar voor ons is dit onzeker,) te Jerusalem zich paleizen bouwden en de stad wel is waar versierden, maar het deden met het bloed, ten koste van de ingezetenen, die zij beroofden, terwijl de regters zich door geschenken lieten omkoopen en de priesters geld vorderden voor hun onderwijs, ofschoon de wet van Mose het onderwijzen des volks tot hunne priesterlijke bediening rekende, dat de Propheten (zij namelijk die zich dien naam ten onregte aanmatigden) voor geschenken hunne voorgewende gave van waarzeggerij (קסם *waarzeggen*, vindt men niet van ware Propheten gebruikt) veil hadden, en dat men in weerwil van dit alles toch op Jahve meende te mogen vertrouwen, zeggende, « Is Jahve niet in ons midden? Hij woont toch in den Tempel en zoolang deze staat kan ons geen kwaad overkomen." Zulk eenen afval gepaard met zulk eene schijnheiligheid kon de Heer niet langer verdragen en de Propheet spreekt Zijn vreeselijk vonnis uit: « Daarom zal om uwentwil Sion verwoest en als een koornveld bebouwd worden, van Jerusalem zullen slechts puinhoopen overblijven en de tempelberg zal niet meer dan een boschheuvel zijn."

TWEEDE DEEL.

HOOFDSTUK IV - V.

Maar zouden dan die woorden van vernietiging de laatste bladzijde der geschiedenis van Abrahams nakroost vullen, zou ook Israëls bestemming slechts zijn, om zich in den grooten volkenstroom te storten en hierin zijn leven, zijn volksbestaan te verliezen? Droevige tijding en vreeselijke last voorwaar, die Israëls Propheet aan zijne broeders moest verkondigen! En toch, wat stond hun anders te verwachten, die den God hunner vaderen, den Heer des heelals, hadden verloochend en zich aan hunne naburen, waarop de vloek van Jahve rustte, hadden gelijk gemaakt! Maar neen, ook bij de schandelijkste ontrouw des menschen blijft de Heer aan Zijn woord getrouw, Zijn volk moge Zijne wetten en verbond met voeten treden, Hij verandert niet, en ook de boosheid zelve moet er toe bijdragen, om het Godsplan te verwezentlijken. En dat groote plan, het einddoel van alle lotgevallen des mensdoms, het einde van alle openbaring, was de bevrediging des menschdoms met God. Het was Israël, in- en aan hetwelk deze openbaring van God gegeven werd, het waren de Priesters, die door de bediening des offers den mensch niet slechts zijne behoefte aan verzoening met zijnen God deden *gevoelen*, maar hem ook verzekerden, dat er verzoening voor hem te vinden was in het bloed van Hem, die eenmaal ook zijne ongeregtigheden op zich zou nemen, het was Juda's Koningstam, waaruit de Messias zou voortkomen,

in wien alle beloften hare volledige vervulling zouden vinden, het waren de Propheten, die Jahve zond, om aan hun volk Zijne groote daden te verklaren, die Hij, zoo als één hunner zich uitdrukte aan hen, als aan Zijne vertrouwelingen en vertegenwoordigers onder de menschen, mededeelde. Deze openbaring van hetgeen namaals geschieden zou was ook aan Micha geschonken, de verhevene bestemming van zijn volk was helder voor zijn oog, Juda, door eene Goddelijke beschikking in de regten der eerstgeboorte getreden, David op grond van dit regt op Israëls troon verheven, zijn nageslacht van des Heeren wegen geweken, het volk in zonden voorgaande en eerlang met dit volk van alle aardsche heerlijkheid beroofd, de andere David uit Isai's afgehouwen tronk voortgekomen, die Israëls koninkrijk weder zou oprigten en alle ongeregtigheid en gebrek Zijns volks zou doen eindigen, en de heidenen Zich onder Zijnen scepter stellende of door Zijne onoverwinnelijke kracht verdelgd, dit waren de denkbeelden, die Micha's geest vervulden, wier ontwikkeling en openbaring het hoofddoel zijns levens uitmaakten. Zwaar moge het den regtgeaarden Israëliet gevallen zijn, van de gedurige slooping des koninkrijks getuige te zijn, hij moge soms hebben gesidderd tegen den laatsten slag, even als de vrouw wier barensnood gekomen is, het geloovige uitzigt op die heerlijke toekomst doet hem alle leed vergeten en stort in zijn hart de edelste vreugde uit. Zóó schetst hij aan het volk, hoe Sions Tempel eenmaal weder met nieuwen en grooteren luister zal worden opgerigt, hoe zelfs de afkeerige heidenen Jahve daar zullen zoeken en vinden en het gansche menschengeslacht vreedzaam onder Zijn gebied zamen zal wonen. En de grond van dit heil is de gehoorzaamheid van Israël aan zijnen Heer. Dan zou Hij alle overblijfselen des volks bij een brengen en te zamen over hen tot in eeuwigheid heerschen. Nog stond dáár op dien top de koninklijke burgt, het beeld der koninklijke magt, in Davids geslacht gegrond, maar weldra zou ook deze heerlijkheid vergaan, als de heidenen Jerusalem zouden vertreden. Eenmaal echter zou hij weder de zetel van dien anderen Davidszoon worden. Nu mogt het volk wel weenen en sidderen, daar ballingschap voor hen onvermijdelijk was, maar juist uit Babel zouden zij worden gered. Nu mogten magtige volken zich tegen hen vereenigen, deze vervulden slechts onwetend des Heeren raad. Zij daarentegen moesten zich krachtig gevoelen in het vertrouwen op hunnen God. In het vijfde hoofdstuk keert Micha vervolgens terug tot hetgeen hij in het achtste vers van het voorgaande hoofdstuk gezegd had. Had hij daar op den burgt Davids, als op het zigtbaar beeld van Davids heerschappij gewezen, hier rigt hij zijne redenen tot Beth-lechem, de vaderstad van Davids geslacht, in haar zou Sions eeuwige Koning geboren worden, hij verbeeldt zich reeds dien Koning te zien heerschen in Zijn vrederijk, terwijl Zijn volk, van allen smet der afgodendienst gereinigd, elken vijand overwint en Jahve wraak oefent aan de heidenen, die weigerden Zijne stem te hooren.

1.

IV. 1. En het is in het laatste der dagen, dat de berg van het huis Jahve's gevestigd zal zijn op den top der bergen en verheven worden boven de heuvelen | en tot hem stroomen de volken.

2. En er gaan talrijke volken en spreken, »komt en laat ons opgaan naar den berg Jahve's en naar het huis van den God Jakobs en Hij leere ons van Zijne wegen, en laat ons gaan in Zijne paden;" | want uit Sion zal de wet uitgaan en het woord Jahve's uit Jerusalem.

3. En Hij rigt tusschen talrijke volken en kastijdt magtige natien, ook de verst verwijderden, | en zij slaan hunne zwaarden tot sikkelen en hunne speren tot snoeimessen, zij heffen niet volk tegen volk het zwaard op, en zij leeren den krijg niet meer.

IV, 1-5. Wij hebben hier voor ons de treffend verhevene schildering van het rijk van den Messias. Niet slechts zijn volk, de kinderen Abrahams, zouden zich buigen voor Zijnen troon, den Heer dienen in Sions Tempel, maar ook de heidenen, magtige, ver afgelegene volken zouden heen stroomen naar Jerusalem en daar den God van Israël, den Koning van het Godsrijk, als hunnen Heer en Koning erkennen, in Zijne wetten zich laten onderwijzen, zoodat ongestoorde vrede over de gansche aarde zou heerschen en ieder in het rustige bezit zijns eigendoms zich zou kunnen verlustigen. Met eenige onbeduidende afwijkingen leest men de woorden der drie eerste verzen ook bij Jesa'ja (II, 2-4), en velerlei pogingen zijn gedaan ter beantwoording der vraag, wie ze het eerst moge hebben uitgesproken. (Vgl. F. Helweg, *Einige Bemerkungen zu Micha* III-V, in *Zeitschr. f. d. ges. Luther. Theol.* van Rud. und Guer. 1841, I. p. 1. volg. T. Roorda, *Orientalia* I. p. 83 volg. E. Meier, *der Proph. Joël*, p. 191 volg. Drechsler, *der Proph. Jesaja*, I. p. 115.) Jeremja zegt in het 26ᵉ hoofdstuk zijner Prophetie vs. 18 en 19, dat Micha het laatste vers van het voorgaande hoofdstuk heeft uitgesproken ten tijde van Koning Hizkija. Stelt men nu met ons, dat de geheele Prophetie ééne rede heeft uitgemaakt, dan moet men aannemen, dat de verzen, die wij nu behandelen, door Jesa'ja vroeger zijn geschreven, dan zij door Micha in zijne prophetie werden opgenomen. Dewijl echte bij Jesa'ja de woorden, die bij Micha in het vierde vers komen, ontbreken, is ongetwijfeld de plaats bij dezen laatste meer volledig. Om nu deze zwarigheid op te lossen, heeft men gemeend, dat beiden eenen ouderen Propheet zouden hebben nagevolgd, en Hitzig en Ewald zijn van gevoelen, dat de prophetie van Joël, zonder deze verzen als slot, onvolledig is. Dit laatste echter heeft zelfs Meier, die anders zelden van Ewald verschilt, niet kunnen aannemen, waarvoor hij zijne gronden t. a. p. breedvoerig heeft ontwikkeld; en ook de geheele vooronderstelling eener navolging van eenen derde, wie hij ook geweest zij, behoeven wij in der daad niet. Indien wij namelijk onder het oog houden, dat Micha's prophetische werkzaamheid zich waarschijnlijk over de regering van meerdere Koningen heeft uitgestrekt, terwijl niet meer dan eene rede van weinige hoofdstukken van hem is overgebleven, dan is het wel niet te betwijfelen, of hij heeft zeer veel gesproken, dat voor ons niet is bewaard gebleven, en moet men aannemen, dat hij aan het einde zijner loopbaan uit al zijne redenen alleen datgene heeft te boek gesteld en tot één geheel gemaakt, wat de grondtoonen der hem geschonken openbaringen inhield en alzoo ook voor het nageslacht leerrijk en nuttig was. Bedenken wij derhalve, dat Micha de verzen, waarover wij nu handelen, waarschijnlijk reeds bij den aanvang van zijne prophetische loopbaan zal hebben uitgesproken, dan zullen wij ons niet te verwonderen hebben, dat Jesa'ja deze woorden zijns tijdgenoots, welke tot de verhevenste behooren, die ooit door

4. En zij wonen elk onder zijnen wijnstok en onder zijnen vijgenboom en niemand is er, die ze verschrikt, | want de mond van Jahve der heerscharen heeft het gesproken.

5. Ja, alle volken mogen gaan elk in den naam van zijnen God, | en wij zullen gaan in den naam van Jahve, onzen God, tot in eeuwigheid en altijd.

2.

6. Op dien dag, het is Jahve's woord, verzamel Ik het lamme en het verspreide breng Ik te zamen | en dien Ik kwaad heb aangedaan.

eenigen Propheet zijn gesproken, tot de zijne heeft gemaakt, zonder daarbij juist op te geven, dat hij die uit Micha's rede overnam. Hoe het echter ook zij, wie van beide Propheten de eerste tolk van deze heerlijke openbaring moge geweest zijn, zeker is het, dat zij in het verband van Micha's rede voortreffelijk past. Dezelfde wending, die wij dikwijls bij de Propheten aantreffen, vinden wij ook hier. In het laatste vers van het vorige hoofdstuk had hij Jerusalems verwoesting aangekondigd, en juist dit toppunt aller rampen is het, dat hem den blik van het tegenwoordige doet afwenden en naar eene, hoezeer ook nog verwijderde, blijde toekomst rigten. Daar aanschouwt hij, hoe in het laatste der dagen, door welke uitdrukking de prophetische taal den tijd van het Messiasrijk gewoon is aan te duiden, de berg van Jahve's huis gevestigd zou worden op den top der bergen en verheven zijn boven alle heuvelen. Dat deze plaats alleen eene overdragtelijke verklaring toelaat, zal wel geen nader betoog behoeven. Het is de algemeene erkenning van Javeh's dienst als de eenig ware, welke Micha aan zijne tijdgenooten onder het beeld eener verheffing des Tempelbergs voorstelt. Maar, al nemen wij hier ook beeldspraak aan, dit noodzaakt ons evenwel niet, om ook in de volgende verzen niets anders dan deze te zoeken. Eenmaal toch zou Jerusalem weder het middelpunt van het Godsrijk zijn en alle volken het zich tot eene eere rekenen, om aan het tot den Heer teruggekeerde Israel ter zijde te staan, en zich door dat volk in Gods wegen te doen onderwijzen. »Laat ons opstaan" zouden zij spreken, »en ons naar Jerusalem begeven, naar den God van Jakob. Hij moge ons Zijnen wil doen kennen, en dat wij in Zijne wegen wandelen." Zoo zouden zij spreken, dewijl, gelijk Micha zegt, uit Sion de kennis des Heeren zich over den ganschen aardbodem zou verspreiden. Het was Israëls God, die regter zijn zou over de volken en de vreemde natiën zou te regt stellen; onder Zijn vreedzaam bestuur zou men de krijgswapenen, dan niet meer noodig, in gereedschap des landbouws veranderen, den krijg zou men zelfs niet meer leeren, maar ieder in zijn eigen hof, onder wijnstok of vijgenboom, de voorwerpen zijner zorg en de zekere bronnen zijns bestaans, zich rustig neêrzetten, zonder vrees voor eenigen vijandelijken overval, in vertrouwen op de zorg des Heeren, wiens mond dit sprak. Dit waren de troostredenen, die de Propheten aan hunne landgenooten voorhielden, om hunne harten te versterken onder het leed, dat hun eigen tijd van wege hunne en hunner vaderen zonden aan hen te dragen gaf. Met zulk eene heerlijkheid in het verschiet moest geen last hun te zwaar zijn, en Micha, hiervan geheel doordrongen, neemt het woord voor hen op. Als Propheet en middelaar tusschen Jahve en Zijn volk betuigt hij plegtig in naam van dit volk: ja (zoo toch moet כִּי hier worden vertaald; eene redegeving van het voorgaande komt in dit vers niet te pas;) alle volken mogen gaan, handelen, ieder in den naam van zijnen God, de grootste voorspoed moge hierbij hun deel zijn, wij zullen gaan in den naam van Jahve onzen God, tot in eeuwigheid, ook te midden der grootste ellende houden wij aan Hem vast, de schijnbare grootheid der afgodendienaars is niet in staat ons geloof te doen wankelen.

6-8. Na alzoo in weinige woorden de verhevene bestemming ook der heidenen te hebben afgeschilderd en op dezen grond zijn volk tot volharding in Jahve's dienst te hebben opgeroepen, moet de Propheet nu aan Israël zijne toekomst verkondigen. De vroegere luister des rijks leefde alleen nog in de her-

7. En Ik stel het lamme tot een overblijfsel en het verjaagde tot een krachtig volk, | en Koning is Jahve over hen op den berg Sion van nu af tot in eeuwigheid.

8. En gij, toren der kudde, heuvel der dochter Sions, tot u zal komen | en ingaan de vorige heerschappij, het koningrijk over de dochter van Jerusalem.

innering des volks. Niet slechts werd het rijk der tien stammen geheel gesloopt, maar ook Juda werd door zijne naburen gehoond en geplunderd, vele Joden verkeerden reeds in buitenlandsche slavernij. Zal Micha nu, even als die talrijke leugenpropheten, zijn volk slechts vleijen met eene glansrijke toekomst en hen in den druk, die hen wachtte, zonder troost laten versmachten? Of zal hij moedig ook de zwaarste rampen, die het volk weldra na aan de vernietiging zouden voeren, durven trotseren en uit die rampen juist de reddende almagt van Jahve verkondigen? Het eerste zou Israël voor altijd van den Heer hebben verwijderd, het laatste daarentegen moest hen later onder Babylonische en Medische overheersching sterken, om vast te houden aan den Heer, hunnen God. Moeijelijk mogt het vallen voor den kortzigtigen mensch, om de donkere wegen van God met Israël te doorzien, God zelf heeft het aan Micha geopenbaard en hij weifelt niet, om, hoe raadselachtig zijne woorden ook voor den ongeloovige of wankelmoedige klinken mogen, den val des koningrijks als zeker, maar deszelfs oprigting als niet minder gewis aan zijne landgenooten voor te stellen. Hij schildert den toestand, die Juda verbeidde, als dien van eene kudde schapen, wier herder niet in staat is geweest haar tegen den aanval van verscheurend gedierte te beschermen. De meesten zijn verscheurd; maar, ver uit elkander gedreven, zwerft nog hier en daar een hinkend en afgedreven schaap (הצלעה HET LAMME of hinkende, הנדחה HET VERSPREIDE, in betekeenis = הנהלאה dat volgt. Het enkelvoud is hier collectief gebruikt.) Zoo zou het ook met Juda gaan, maar de Heer zou die ballingen en door Hem zelven tot hunne loutering geplaagden verzamelen en tot een overblijfsel, de kiem van een nieuw volk, ja tot een magtig volk stellen, om zelf eens weder Koning over hen te zijn op Sion tot in eeuwigheid. Maar niet slechts zou Israël zijn volksbestaan terug erlangen, ook het oude koningshuis zou weder hersteld worden, ja aan deze herstelling zou die des volks zijn verbonden. Dit is de zin van het achtste vers. Het beeld van den herder, die zijne kudde bewaakt en beschermt, staat ook hier den Propheet nog voor den geest; Jerusalem, de hoofdstad des rijks, vertegenwoordigt hem het gansche volk. Zij was gebouwd op de hellingen van twee heuvelen en in de vallei, die beiden scheidde. Op de ruime vlakte van den Morija, den hoogste der heuvelen, stond de Tempel, die het hoogste deel der stad uitmaakte, maar van uit deze vlakte, hoog boven den Tempel, verhief zich een bergspits, waarop reeds door de oude Jebusieten een burgt was gebouwd. Het was Sion, reeds door David verder versterkt en uitgekozen tot den zetel des rijks en misschien door hem zelven van eenen toren voorzien, die waardig was, om door Jerusalems bewoners als het teeken der koninklijke waardigheid te worden beschouwd. Van dezen toren leest men (Hoogl. IV, 4.) «Uw hals als Davids toren gebouwd tot wapenburg, duizend schilden zijn er aan opgehangen, alle schilden der helden." (Nog andere plaatsen, waarin van dezen toren wordt gewag gemaakt, vindt men bij HENGSTENBERG, *Christologie* III. p. 374.) Tot denzelven rigt Micha, die het herstel van het koninklijke geslacht wilde aankondigen, zijne rede. Ook hij zag in dezen toren, die de herinneringen droeg van David en geheel zijn koninklijk zaad, die allen onder zijne schaduw waren gehuisvest geweest, als het ware den vertegenwoordiger van dat eerwaardige geslacht. Maar nog een ander denkbeeld, behalve dat der heerlijkheid van Davids huis, wekte het aanschouwen van Sion met zijnen toren in den geest des Propheten op, als hij dien in verband beschouwde met die menigte van nederige woningen der inwoners van Jerusalem, die ver onder zijnen voet verspreid lagen. Het was hem, als zag hij eenen herderstam, wiens kudden rustig in de vlakte zich verspreidden, terwijl de veetoren of burgt, hare eenige wijkplaats tegen dreigende gevaren, op eenen heuvel zich verhief, waarin de herdervorst zijn verblijf hield en de wachter rusteloos waakte tegen elken vijand, die aan de kudden

3.

9. Nu, waarom jammert gij een jammeren? | is er geen Koning in u, of is uw raadsman omgekomen, dat siddering als eene barende u heeft aangegrepen?

10. Sidder en heb barensnood, dochter Sions, als eene barende, | want nu zult gij uitgaan uit de stad en wonen op het veld en gaan naar Babel, daar zult gij bevrijd worden, daar zal Hij u verlossen, Jahve uit de hand uwer vijanden.

en hare herders lagen legde, opdat de herdervorst die op zijn geroep uit het gevaar mogt kunnen redden. Voor Jerusalem was Sions burgt die veetoren en de Koning uit Davids geslacht die Vorst, en even rijk aan beteekenis als diep van zin waren Micha's woorden, waarmede hij tot dien koninklijken zetel en in dezen tot het koninklijke geslacht zelf, dat zulke schoone beloften bezat, zijne rede rigte: « en gij, veetoren, heuvel der dochter Sions." Gewoonlijk wordt Sion wel *berg* genoemd, men moet echter op deze plaats in de benaming van *heuvel* geene vernedering zoeken, hetwelk tegen den zin der rede zou strijden en door het woord niet streng wordt gevorderd. Onder *dochter Sions* heeft men hier het koninklijke huis te verstaan, gelijk de Hebreeuwsche dichters gewoon zijn, de inwoners eener stad of plaats onder den algemeenen naam van *hare dochter* te begrijpen. Dit koninklijk huis zou in zijnen ouden luister worden hersteld; « tot u," spreekt Micha, « zal komen en ingaan de vorige heerschappij, het koningrijk over de dochter Jerusalems." Deze vertaling, volgens welke het object van de laatste woorden van het eerste lid, *tot u zal komen* in den aanvang van het tweede lid *en ingaan de vorige heerschappij* moet gezocht worden, is, ofschoon de opvolging der tijden van de beide werkwoorden eenigzins vreemd is, toch te verkiezen boven de andere uitleggingen, volgens welke of het eerste lid geen object heeft (*tot u zal het komen*, waarbij het aan ieders keuze blijft overgelaten, om het ontbrekende aan te vullen), of de woorden *heuvel der dochter Sions* zoo worden gescheiden, dat *heuvel* eene tegenstelling wordt van *veetoren* en *dochter Sions* gevoegd wordt bij *tot u zal komen* (*toren der kudde*, *tot u zal komen de dochter Sions en ingaan de vorige heerschappij* enz.). Deze laatste verklaring ontwikkelt Hofmann, *Weissag.* p. 246-248. Zij grondt zich voornamelijk op de oude overzettingen, welke allen het woord עפל voegen bij מגדל עדר. Zij hebben echter of עפל niet verstaan of iets anders er voor gelezen, want zij maken er een bijvoegelijk naamwoord van in den zin van *vernederd*, *ellendig*, zoodat haar gezag alhier voor ons van weinig waarde is.

9-14. V, 1. Maar welk eenen indruk kon deze voorspelling eener volkomene herstelling op Juda's inwoners hebben, op hen die reeds zoolang de verguizing hunner vijanden hadden gedragen, aan wie het daarenboven was aangezegd, dat hun grootste lijden nog stond te komen? Was het wonder, dat de smart van het tegenwoordige de blijde hoop op eene in hun oog nog zoo ver verwijderde toekomst onderdrukte, dat zij beefden en sidderden in plaats van te juichen door de kracht des geloofs? Deze zwakheid van den menschelijken geest kende en gevoelde de Propheet. Ook hij leed zwaar onder de smart van zijn volk, ook bij hem was het alleen de Geest des Heeren, die hem moed gaf, om het tegenwoordige bij het zien op de toekomst te vergeten, en hierom spreekt hij met de diep weemoedige en liefdevolle, maar niet te min treffende en verhevene woorden dezer verzen vol geloofsvertrouwen Sions dochter aan. Hij vraagt haar, indien zoo veel heils haar wachtte, waarom zij dan zoo zeer weeklaagde? Of het was, omdat zij geen Koning meer had, omdat haar raadsman was ten ondergegaan, dat siddering haar aangreep als eene barende? Of zij dan niet wist, dat haar opperste Koning en Raadsman, wiens beeld slechts de aardsche was, eeuwig en onveranderlijk is. Zoo zeker is Micha van de toekomst, dat hij, ofschoon Hizkija nog op den troon was gezeten, spreekt, als of het volk reeds geen volk meer ware, en zoo moest niet slechts hij, maar het gansche volk, den geheelen omvang van het nakende kwaad doorzien, om aan eene herstelling te kunnen gelooven. Zij moesten zich eerst gewillig onder Gods straffende hand buigen, wilden zij gered worden. Zulk eene onderwerping

11. En nu zijn verzameld tegen u talrijke volken, | die zeggen: » zij worde geschonden en dat op Sion onze oogen nederzien."

12. En deze kennen de overleggingen Jahve's niet en zij begrijpen Zijnen raad niet, dat Hij ze bijeen brengt als eene garve naar den dorschvloer.

13. Sta op en dorsch dochter Sions, want uwen horen stel Ik tot ijzer en uwe hoeven stel Ik tot koper, en vermaal vele volken, | en gij heiligt toe aan Jahve hunnen buit en hun vermogen aan den Heer der gansche aarde.

aan des Heeren wil vordert geene ongevoeligheid voor toegezonden straf, welke integendeel meer het karakter is van hardnekkige opstandelingen, die door hunne trotschheid weigeren de kastijding aan te nemen en de hand opheffen tegen Hem, wiens blik zij weten, dat hen verteren kan. Hoe dieper men des Heeren straf gevoelt, des te welgevalliger is Hem de onderwerping, en hierom schroomt ook Micha niet de uiterlijke smartbetooning der dochter Sions goed te keuren. Want onbeschrijfelijk groot was hare ramp: de beminde vaderstad te verlaten, in het open veld in plaats van in prachtige paleizen te moeten vernachten, naar Babel in ballingschap te worden heengevoerd. Wel mogt Micha haar toeroepen: « Sidder en heb barensnood als eene barende, geef luide als zulk eene aan uwe grievende smarten lucht, maar ook voor u zijn het de smarten, die de geboorte voorafgaan, want juist in Babel moet gij gered worden, daar zal u Jahve uit de hand uwer vijanden verlossen." De vermelding van Babel, door Micha als Juda's verbanningsoord, is zeer opmerkelijk. Ten tijde van Hizkija was het Assyrie, waardoor Juda werd bedreigd. Babel vervulde toen nog eene gansch ondergeschikte rol. En toch voorspelt Micha niet, dat Juda naar Assyrie of ten minste door de Assyriers zal worden weggevoerd, maar naar Babel, hetwelk eerst vele jaren later zich van Assur onafhankelijk maakte en zelfs toen nog door Hizkija voor een ver afgelegen en dus voor Juda onschadelijk volk werd gehouden. (II Kon. XX, 12 volg.) De gronden, die HITZIG opgeeft, om te bewijzen, dat Micha hier op eene natuurlijke wijze aan Babel moest denken, kunnen niet anders dan spitsvindig genoemd worden. En nu, (de Propheet vangt even gelijk in het negende vers ook dit elfde met EN NU (ועתה) aan, om vervolgens in het twaalfde vers, gelijk boven in het tiende, de eindelijke redding tegenover de tegenwoordige ellende te stellen,) mogten groote volken zich tegen Sion vereenigen, waarvoor zij sidderde (vs. 9.) mogt zich verwezentlijken, in jubelgeschrei mogten zij hare schending uitspreken, en hunnen lust aan hare vernedering luide te kennen geven, zij dienden slechts, om Gods raadsbesluiten ten uitvoer te brengen, maar in Zijnen raad hadden zij niet gezeten. Zij begrepen niet, dat Hij ze vergaderen zou als garven op den dorschvloer. De dochter Sions moest dus opstaan en dorschen, want hij, Micha, (de Propheet spreekt hier in zijne heilige verrukking, als sprak Jahve zelf, in den eersten persoon,) zou haar ijzeren hoornen en koperen hoeven geven, waarmede zij talrijke volken vermalen zou. Waren deze als garven op de dorschvloer, haar maakte hij krachtig als de runderen, die deze garven dorschen, en zij zou aan Jahve hunnen buit heiligen (voor החרמתי IK HEILIG, leze men החרמתי GIJ HEILIGT), hunne kracht aan den Heer der gansche aarde. Nu (hier ten derde male met verhoogde kracht herhaald) mogt zij in den (vs. 11.) aangekondigden strijd onderliggen, zij mogt zich weerloos in de stad moeten opeenhoopen, zij die vroeger gewoon was anderen schrik aan te jagen. (Het oorspronkelijk drukt dit uit door DOCHTER DER BENDE, בת־גדוד, in den zin van *opgewassen onder het gewoel van den krijg*. De woordspeling in het Hebreeuwsch maakt den zin eenigzins onduidelijk, maar het verband der plaats vordert onze verklaring.) Men mogt haar met belegering benaauwen, men mogt zelfs den regter Israëls, den aardschen Koning op den wang slaan, hem ten diepste hoonen en vernederen, toch zou het te vergeefs zijn, want Gods raad zou bestaan. De groote koningstad, Jerusalem, mogt in puin daar neder liggen, de scepter mogt schijnen van Juda te zijn geweken, de afgehou-

14. Nu, dring u bijeen, dochter der bende, belegering stelt men om ons, | met den staf slaan zij op den wang, den regter Israëls.

V. 1. En gij, Beth-lechem Ephrata, klein om te zijn onder de geslachten Juda's, uit u zal er Mij een uitgaan om vorst te zijn in Israël, | en wiens uitgangen zijn van ouds van de dagen der eeuwigheid.

4.

2. Daarom geeft Hij hen over tot den tijd, dat de barende baart | en het overschot Zijner broederen zal terugkeeren tot de zonen Israëls.

wen tronk van Isai zou eenmaal weder vrucht geven, het kleine Beth-lechem, van waar Isai's zoon was uitgegaan, toen hij in Sions vorstelijke stad zijn glansrijk geslacht vestigde en waarheen dat geslacht terugkeerde, toen met Jerusalem ook zijn glans was ondergegaan, dat zou nog eens eenen man voortbrengen, die Israëls koningrijk kon herstellen, een' man, wiens komst reeds de vroegste dagen van des volks bestaan in zijne geheimzinnige beteekenisvolle verschijningen zagen afgebeeld. « En gij, Beth-lechem Ephrata," dit zijn Micha's woorden tot de aloude Davidstad, reeds in de dagen van Jakob onder den naam van Ephrata bekend (Gen. XXXV, 19; het is niet onwaarschijnlijk, dat Micha den verouderden naam Ephrata gebruikt, om op deze plaats te zinspelen, zie Hengstenberg, *Christol.* III, 293 enz.) « klein om te zijn" d. i. zóó klein, dat gij naauwelijks kunt geteld worden « onder de geslachten van Juda," die אלף duizend werden genoemd zonder echter juist duizend hoofden te moeten tellen, « uit u zal Mij voortkomen" uit u zal Mij, Jahve, een zoon geboren worden, (dit is eene gewone beteekenis van יצא, ontspruiten, geboren worden, hier met ל van den persoon, aan wien een kind geboren wordt. Gelijk elders bij de Propheten de jonkvrouwe Israëls als de verloofde des Heeren wordt voorgesteld, vinden wij ook hetzelfde denkbeeld bij Micha, met dit onderscheid, dat bij hem Israël door Davids huis wordt vertegenwoordigd en alzoo ook de jonkvrouwe Davids als Jahve's verloofde wordt genoemd.) « om te zijn een heerscher in Israël en zijne uitgangen zijn van ouds, van de dagen der eeuwigheid." Ofschoon Zijne komst nog te wachten is, Hij heeft zich toch reeds aan Zijn volk geopenbaard, Zijne verschijningen (dit is de zin, dien het woord מוצאה, uitgangen hier heeft, gelijk ook het stamwoord יצא in het eerste lid van het vers gebruikt is. De voorspelde verschijning van den Messias was door talrijke, hoezeer ook geheimzinnige verschijningen van Hem, als waren het even zoo vele geboorten, voorafgegaan;) dagteekenen van Israëls oudste dagen aan." מימי עולם van de dagen der eeuwigheid, hetgeen echter hier alleen hooge oudheid beteekent. Hier vinden wij alzoo eene duidelijke en bepaalde voorspelling van de komst des Messias. Niet slechts eene herstelling des rijks, niet slechts een vernieuwde bloei van het koninklijke geslacht door een' zijner zonen, maar de geboorte diens Zoons, niet in Jerusalem, ofschoon toen reeds sedert eeuwen de woonplaats van Davids geslacht, maar in het kleine en nederige Beth-lechem, wordt hier voorzegd, terwijl hem eene natuur wordt toegeschreven van die der menschen geheel en al verscheiden. De mensch toch ontvangt bij zijne geboorte ook zijn leven, de Messias verscheen reeds aan Zijn volk eeuwen vóór Zijne komst in het vleesch.

V, 2-8. Had in de voorgaande strophe (IV, 9-14, V, 1.) het geloof aan de heerlijke toekomst, die wij in de eerste strophe (IV, 1-8.) beschreven vinden, in Micha's ziel als het ware geworsteld met de droevige ondervinding zijner eigene dagen, in deze derde strophe kan hij zich weder geheel en al boven de rampen zijns tijds verheffen. Rustig ziet hij het aan, hoe het gebouw van den staat door de heidenen met onverbiddelijke strengheid meer en meer wordt gesloopt; rustig blijft hij zelfs bij de gedachte, dat het zwaarste lijden nog slechts aanstaande is, want nu doorziet hij helder het verband van dit lijden met die aanstaande en volkomene verlossing, en zoo vermag hij op bedaarden toon en uit zijn eigen naam, terwijl hij in de vorige verzen in sterkere ge-

3. En Hij staat en weidt in de kracht van Jahve, in de verhevenheid van den naam van Jahve, Zijnen God, | en zij wonen, want dan zal Hij groot zijn tot aan de einden der aarde.

4. En Deze zal vrede zijn, | Assur als hij komt in ons land en als hij treedt op onze hooge gebouwen, dan stellen wij tegen hem zeven herders en acht gezalfden des menschen.

5. En zij weiden het land van Assur af met het zwaard en het land Nimrod in zijne poorten | en Hij redt van Assur, als hij komt in ons land en treedt in onze grenzen.

6. En het overblijfsel Jakobs zal zijn in het midden veler volkeren als een daauw van Jahve, als plasregen op het kruid, | hetwelk niet wacht op eenen man en niet hoopt op kinderen des menschen.

moedsaandoeningen uit Jahve's naam sprak, hier te zeggen: « Daarom zal Hij, Jahve, hen, het volk van Israël, overgeven in de hand hunner vijanden tot den tijd, dat de barende, de dochter Sions, baart en het overblijfsel zijner, des Messias, broederen zal zijn teruggekeerd tot de zonen Israëls," wanneer het volk uit de ballingschap in zijn land zal zijn wedergekeerd. Het is dus de weg der vernedering, die Israël tot verhooging moet voeren. Zonder dit kan de Messias uit Beth-lechem niet voortkomen, noch ook Israël de waarde van den band gevoelen, die hen onderling en allen te zamen aan den Heer, hunnen God, verbindt. Maar is eenmaal die tijd vervuld, dan wordt die Koning geboren, dan staat Hij, de zorgvuldige Herder, ter verdediging der Zijnen gereed en weidt Zijn volk in de kracht Jahve's, sterk door Zijne hulp, in den glans van den naam des Heeren, Zijns Gods. Dan wonen Zijne onderdanen, die zoolang hebben gezworven, Israëls stammen, veilig in hun land; want dan zal Hij groot zijn en heerschen tot aan de einden der aarde. Zijne heerschappij zou echter van die der groote wereldheerschers geheel en al onderscheiden zijn. Terwijl deze alleen in het dwingen en drijven der volken behagen scheppen, zou Zijn koningrijk een rijk van vrede zijn. Zoo spreekt Micha, gelijk ook Jesa'ja verkondigde, « Deze (de Messias) zal vrede zijn," zal aan het menschdom vrede schenken. Wee derhalve hun, die het wagen mogten, dien vrede te verstoren! Wanneer de vijand van dat rijk, hier genoemd met den naam van Assyrier, die Israël reeds had weggevoerd en Juda zwaar bedreigde in dien tijd, in het land zou komen, wanneer hij treden zou op het puin van zijne paleizen, dan zou het volk (*zullen wij*, zegt Micha, daar hij in zijne verbeelding reeds te midden dier zalige tijden leeft,) tegen hem stellen zeven herders en acht gezalfden des menschen. Talrijk zouden hunne aanvoerders zijn, en vaardig hun geest, om in de kracht huns Konings den vijand te verdrijven. Als herders met hunne kudden de steppen, zoo zouden zij Assurs land afweiden met het zwaard en Nimrods land (Babylonien, toen nog aan Assyrie onderworpen) in zijne poorten d. i. in zijne steden, (de vertaling van VAN DER PALM *met deszelfs ontbloote lemmer* is niet toe te laten, dewijl het affixum in בפתחיה op ארץ slaat en alzoo geenen zin geeft. Daarenboven is חרב, dat men er alsdan onder verstaan moet, vrouwelijk. Beter, maar toch onnoodig, ware het met E. MEIER, (*Stud. u. Krit.* 1842, IV, p. 1031, 32 te lezen בִּפְתִיחָה *met het ontbloote zwaard.*) en de Koning zou hen redden uit Assurs hand, als hij ons land zou denken binnen te dringen en onze grenzen te overtreden. Vraagt men nu, welk eene redding de Propheet hier heeft bedoeld, en raadpleegt men daarbij de volgende geschiedenis van Juda, zoo zal men vinden, dat korten tijd na deze Prophetie Hizkija met zijn volk op eene wonderdadige wijze tegen Assyriens Koning werd beschermd. Even-

7. En het overblijfsel Jakobs zal zijn onder de heidenen in het midden veler volkeren, als een leeuw onder de dieren des wouds, als een jonge leeuw in de schaapskooijen, | die, als hij voorbij gaat, vertreedt en rooft en er is geen redder.

8. Verhef uwe hand over uwe tegenstanders | en al uwe vijanden worden uitgestrooid.

5.

9. En het is op dezen dag, het is Jahve's woord, dat Ik uwe paarden uitroei uit uw midden | en uwe wagenen verniel.

10. En Ik roei uit de steden van uw land, | en sloop al uwe vestingen.

11. En Ik roei uit de tooverijen uit uwe hand, | en tooveraars zullen er niet bij u zijn.

12 En Ik roei uit uwe gehouwene beelden en uwe standbeelden uit uw midden, | en gij zult u niet meer buigen voor het werk uwer handen.

wel kan het deze redding niet zijn, welke Micha hier op het oog heeft, want volgens zijne eigene woorden zag hij eene wegvoering Juda's naar Babel onvermijdelijk vooruit: van daar eerst zou zijn volk worden gered. Assur en Nimrod zijn dus slecht namen, waaronder alle vijanden van het rijk des Messias moeten worden verstaan en tegen welke het eenmaal in vorigen luister herstelde Israël door zijn Koning zou worden geholpen. In dien gelukkigen tijd zou ook des Heeren zegen niet binnen de enge grenzen van Israël besloten zijn, maar dit volk zelf, het overblijfsel Jakobs uit de rampen en verdrukkingen, voorheen van den uitlander zoo afkeerig, zou te midden veler natien zijn als een daauw des Heeren, als plasregens op het kruid. Waarheen de Israëliet ook komen, mogt zegen hij overal verspreiden, en dit zou hij onder vele volken doen, met hem zou, gelijk als daauw en plasregen op de velden, de kennis des Heeren in ruime mate op de natien nederdalen, waaronder hij verkeerde; want gelijk daauw en regen niet wachten en hopen op den mensch, opdat hij hen toebereide voor de aarde, zoo ook zou die geestelijke zegen des Heeren niet wachten, tot dat de volken dien voor zich zouden toebereiden, tot dat zij hunne harten voor denzelven zouden openen, maar Gods kracht zou het zijn, die den Israëliet bij zijne verkondiging des woords zou vergezelen, die onder de heidenen zou werken en ook, gelijk uit den loop der gansche geschiedenis is gebleken, alleen magtig was hunne afkeerige harten tot Hem te bekeeren. Was alzoo Israël voor velen tot een zegen, die van hen de geestelijke zegeningen zouden aannemen en hierdoor geschikt werden, om in zijnen tijdelijken welstand te deelen; voor anderen, die weigeren zouden te hooren en als het ware Gods Geest wederstonden, was dit volk tot eenen vloek. Het zou onder hen zijn als de leeuw te midden van het gedierte des velds, als een leeuwenwelp te midden eener schaapskooi, die naar alle zijden schrik en verwoesting verspreidt, en tegen wien niets bestand is. Met zulke vooruitzigten in de toekomst mogt Israël vol vertrouwen zijne hand verheffen tegen zijne vijanden, want zij allen zouden zeker worden verniеld.

9 - 14. In de vorige strophen schetste Micha de grootheid des Konings uit Beth-lechem en van Israël in Hem, hier in deze laatste strophe werpt hij nog eenen blik op zijne tijdgenooten. Hij ziet hen bouwende op hunne eigene kracht en hunne versterkte steden, aan tooverij, waarzegging en zelfs aan opentlijke afgoderij zich overgeven, en diep heeft hem voorzeker deze ondervinding getroffen. Zulk een volk kon de Heer het Zijne niet noemen, en derhalve zou er, vóór den aanvang van het vrederijk, ook nog eene strenge loutering van Israël moeten plaats hebben. Op dien dag zal Jahve, zoo bragt Micha des Heeren woorden tot het volk, uwe paarden en krijgswagenen uit uw mid-

13. En Ik ruk uit uwe heilige bosschen uit uw midden, | en verdelg uwe steden.
14. En Ik oefen in toorn en grimmigheid wraak tegen de volken, | die niet hoorden.

den weg doen, en de sterke steden en vestingen, de voorwerpen van uw vertrouwen in den krijg vernielen. Tooverij en toovenaars, de zonden der heidenen, waarmede zij waren besmet, de afgodsbeelden en heilige bosschen, die zij dienden in plaats van Hem, en hunne steden, die de zetels der zonden waren, zou Hij verdelgen, dewijl Zijn toorn hevig ontstoken was, tegen Israël zoowel als tegen de heidenen, tegen allen, die Zijne stem niet hebben wilden hooren." עָרֶיךָ, STEDEN werden reeds in vs. 11 genoemd, waarom het vreemd is, dat er nu weder melding van gemaakt wordt. Reeds de oude overzettingen hebben iets anders gelezen, of zij vertalen naar eene gissing. Alle in vroegeren of lateren tijd voorgestelde veranderingen zijn echter zeer onzeker, waarom wij ons liever aan de gewone lezing willen houden.

HOOFDSTUK VI en VII.

In de beide vorige hoofdstukken zagen wij, hoe de Propheet zich verhief boven den nood van zijnen tijd, hoe hij zich verplaatste aan het einde van den strijd, dien Israël moest doorstaan, om éénmaal voor aller oogen als Gods volk, als het toonbeeld Zijner liefde en trouw, als de bron van aller zaligheid, te kunnen gesteld worden. Maar nog moest die bange strijd gestreden worden, nog ging het volk gebukt onder den last zijner ongeregtigheden, die alle uitzigt op redding schenen te verijdelen, nog werd er een oordeel over hen gewacht, zwaarder dan alle straffen, die zij hadden ondergaan. En wat moest de uitslag van dat oordeel zijn? Kon men verwachten, dat Jahve, te rein van oogen dan dat Hij het kwaad kon zien, zulk een volk zou regtvaardigen? En waar bleven dan die uitzigten in de toekomst, die de Heer aan Micha had geopend? Neen voorzeker! zoo kon hij zijne Prophetie niet besluiten, den eenigen weg tot behoud moest hij nog aan zijn volk met liefdevollen ernst voorstellen. En dit doet hij in dit laatste deel zijner rede. Hij vat hier, als het ware, de gansche geschiedenis der leiding Jahve's met zijn volk te zamen in het beeld van één groot Godsgerigt. Het is Jahve zelf, die als klager optreedt tegen Israël; de bergen des lands, de onveranderlijke getuigen Zijner wonderdaden, roept Hij als getuigen op en de Propheet staat daar als bemiddelaar tusschen beiden. De uitslag kon niet twijfelachtig zijn. Het volk, blind voor de vreeselijke teekenen van Gods majesteit en doof voor de lessen Zijner Propheten, miskende de zedelijke strekking van Jahve's geboden en meende, nog terwijl het voor den regter stond, dat Hij Zijne gunsten afmat naar het getal der brand- en slagtofferen door den mensch Hem gebragt. Zoo veroordeelde het zichzelf en het vonnis wierd geveld. De Propheet staat verschrikt, geroerd en door droefheid overstelpt. Te vergeefs wendt hij naar alle zijden zijne oogen, om een' regtvaardige te zoeken, en breekt dan nogmaals in bittere klagten uit over de bedorvenheid der natie, als de oorzaak van haren ondergang. Hij draagt zelf al den last dier zonde en straf, hij stelt zich in de plaats van Israël, zijn volk, en zijne geheele persoonlijkheid verliest zich in dat gevoel. Zoo

wordt Micha niet slechts door zijne redenen, maar persoonlijk door zijne handelingen, door den strijd in zijn binnenste de Propheet van zijn volk! Hij lijdt en verootmoedigt zich, terwijl het volk, welks schuld hem drukt, aan den rand des afgronds dartelt, maar de tijd was nabij, dat ook het volk lijden, dat het zich voor zijnen Heer verootmoedigen zou. De noodzakelijkheid van dit lijden, waaruit ootmoed zou worden geboren, is even diep in zijne overtuiging gegrond als de zekerheid der vroeger door Hem beschrevene heerlijkheid van het Godsrijk, en hierom aarzelt hij niet, om de stemming des volks naar de zijne af te meten, hoever die er nu ook van mogt verwijderd zijn. Zijn vertrouwen op den Heer is onwankelbaar, ook te midden van den nood. IJdel zou de vreugde der vijanden Sions zijn, als hare dochter voor een tijd werd verdrukt; want opstaan zou zij en smaad zou hare vijanden bedekken. Hij jubelt in het vooruitzigt, dat de heilige stad zou worden herbouwd, dat zij het heiligdom, het middelpunt der wereld zou zijn, dat Jahve rust zou geven aan Zijn erfdeel en de heidenen zouden verstommen voor Zijne daden, en eindelijk verzinkt hij in dankbare bewondering van zijnen God, wiens genade en trouw zich daarin het heerlijkst openbaarden, dat Hij de schuld wilde kwijtschelden en het overschot Zijns volks van hunne zonden reinigen.

1.

VI. 1. Hoort toch hetgeen Jahve spreekt, | sta op, twist met de bergen en dat de heuvelen hooren uwe stem.

2. Hoort bergen den twist Jahve's en gij eeuwigen, zuilen der aarde, | want eenen twist heeft Jahve met Zijn volk en tegen Israël brengt Hij aanklagten in.

3. Mijn volk, wat heb Ik u gedaan en waarmede heb Ik u vermoeid? | antwoord Mij.

VI, 1-7. De Propheet eischt hier gehoor voor hetgeen Jahve zou zeggen. Wij worden gevoerd tot een tooneel, zoo als dit alleen de God van Israël aan Zijnen gezant kon openbaren: Hij, de Almagtige, Zich voor Zijne daden bij den sterveling verantwoordende. Zulk eene liefde kon zich geen heiden in zijnen God denken! Op Jahve's bevel moest het volk staan en twisten met de bergen, hunne twistzaken aan de bergen voordragen, en de heuvelen moesten hunne stem hooren. En die bergen, die eeuwigen, onwankelbaren, die grondvesten der aarde (dit waren volgens de voorstelling der Joden de bergen), ook zij moesten des Heeren twist vernemen, want Jahve had eenen twist met Zijn volk en met Israël zou Hij regten. De overgang van den eersten in den derden persoon in het tweede deel van vs. 2, zelfs wanneer iemand van zich zelven sprekende wordt ingevoerd, is bij de Hebreën niet vreemd. Nu treedt Jahve zelf als klager op en vraagt: waardoor hij aanleiding gegeven heeft, dat Israël Hem heeft verlaten. Heeft Hij hun kwaad gedaan? Heeft Hij hen door overgroote eischen vermoeid? Zoo ja? men getuige tegen Hem! Of is het, omdat Hij hen uit Egypte heeft uitgevoerd, uit den diensthuize heeft verlost, omdat Hij Mose, Aharon en Mirjam hun als leidslieden en voorgangers heeft geschonken op hunnen togt door de woestijn? Ook was het eene eeuwige herinnering waardig, hoe de Heer Balaks haat in zegen verkeerd had, toen Bil'am op des Konings last geenen vloek, maar slechts de heerlijkste zegenspreuken over Israël kon uitspreken, van Sittim tot Gilgal, d. i. op

4. Ja, Ik voerde u uit het land van Egypte en uit het huis der slavernij bevrijdde Ik u, | en zond voor uw aangezigt Mose, Aharon en Mirjam.

5. Mijn volk, herdenk toch, wat Balak, de Koning van Moab, beraadslaagde, en wat hem Bil'am, de zoon Be'ors, antwoordde, | van Sittim tot Gilgal, om de geregtigheden Jahve's te kennen.

6. Waarmede zal Ik Jahve te gemoet gaan, mij buigen vooor den God der hoogte, | zal ik Hem te gemoet gaan met brandoffers, met kalveren één jaar oud?

7. Zal Jahve welbehagen nemen aan duizenden van rammen, aan tienduizenden van stroomen van olij, | zal ik mijnen eerstgeboren geven als mijne schuld, de vrucht mijns buiks als zondoffer mijner ziel.

2.

8. Hij heeft u, o mensch! verkondigd wat goed is, | en wat Jahve van u vordert, alleenlijk regt te doen en vroomheid te beminnen en ootmoedig te wandelen met uwen God.

welke plaats hij het ook beproefde. Sittim lag in Moab, Gilgal was de eerste plaats, waar Israël legerde, toen het uit dat land over den Jordaan in Kana'an was getrokken. Zoo kunnen deze woorden worden verklaard, maar het blijft toch vreemd, waarom *deze* plaatsen worden genoemd, van welke wij in Numeri niet lezen, dat Bil'am er geprofeteerd heeft, zoodat Ewald misschien te regt de woorden voor eene oude kantteekening houdt, die later bij vergissing in den tekst zou zijn opgenomen. Zulk eenen zegen uit des vijands mond kon slechts Jahve schenken, en de volgende geslachten, ook zij die Hem hadden verlaten, moesten, als zij dien zegen reeds grootendeels over het volk zagen uitgestort, nog erkennen, dat de Heer ook daarin groote daden aan Israël had gedaan.

En wat zou het aangeklaagde volk op dit billijk verwijt van zijnen God antwoordden? Zou het zich verootmoedigen en om vergeving smeken, zou het zijne zonden verre van zich werpen? Dit moest het doen en zijn Heer, de Langmoedige, zou het in genade weder hebben aangenomen. Maar hun hart liet zich niet breken. Den onmetelijken afstand tusschen God en den zondigen mensch meenden zij zonder heiliging hunner harten door offeranden en de waarneming van andere uiterlijke pligten te kunnen wegnemen. Zoo vragen zij, of zij dan Jahve te gemoet moesten gaan, zich buigen voor den God der hoogte? Of zij Hem te gemoet moesten gaan met brandofferen, met kalveren één jaar oud, gelijk Zijne wet dit gebood? Of Hij Zich zou laten verzoenen door offers van tallooze rammen, of zij er olij als waterstroomen bij moesten plengen? Ja zelfs hunnen eerstgeboren wilden zij geven tot verzoening hunner ziel. Met zulke woorden wilden Israëlieten, wier wet de vreeze des Heeren en af te wijken van het kwaad als de hoogste wijsheid predikte, zich bij Jahve verantwoorden, het was zelfs als of zij wilden te kennen geven, dat zij reeds lang genoeg vergeefsche offeranden hadden gebragt, waarmeê zij wel tot verkwisting toe wilden voortgaan, mits God er dan ook maar genoegen in nam en Zijne gezanten niet langer van ootmoed en zelfverloochening deed spreken. En kon Jahve op zulk eene taal antwoorden? Wat anders dan de zoo menigmaal bedreigde straf onmiddelijk aan hen voltrekken!

8-16. Zoo was dus de beschuldigde gehoord en met siddering en weemoed wachtte de Propheet het oordeel zijns volks af. De verontwaardiging echter dwong hem nog eenige woorden tot die verstokten te spreken. Hij vraagt hun, wat zij dan toch met offeranden wilden, of de Heer dan te vergeefs aan Israël Zijne wet gegeven had? Heeft Hij u, o mensch! (den naam van *Israëliet* keurt hij hen welligt niet meer waardig) dan niet geleerd, wat goed is, en wat Hij van u vordert? vraagt Hij iets

9. Een stemme Jahve's roept tot de stad, — en hulp is het te vreezen Uwen naam, — | hoort de roede en die haar bestelt.

10. Zijn er nog in het huis van den slechte schatten der slechtheid, | en eene vervloekte maat der verkorting.

11. Zal Ik zuiver zijn bij eene weegschaal der slechtheid, | en bij eenen bundel steenen der bedriegerij?

12. Wier rijken vol zijn van geweld, en hare inwoners spreken bedrog, | en hunne tong is bedriegelijk in hunnen mond.

13. Zoo heb ook Ik uwe slagen zwaar gemaakt, | ontzetting wegens uwe zonden.

14. Gij zult eten, en niet verzadigd worden, en uw honger zal in uw binnenste zijn, | en gij zult ontrukken, en niet redden, en wat gij redt zal Ik aan het zwaard overgeven.

anders dan regtvaardigheid en vroomheid, dan in opregtheid te wandelen met uwen God? Maar nu is er geene plaats meer des berouws! De stem des Heeren hoort men reeds, zij roept tot Jerusalem, en in bange verwachting van hetgeen komen zal roept de Propheet biddende uit: « hulp is het te vreezen Uwen naam.” (יראה Infinitivus van ירא in plaats van יראה)

De Heer vangt Zijne rede aan: « Hoort, merkt op de tuchtroede en die haar bestelt.” Dit schijnt wel de zin van שמעו מטה ומי יערה te zijn, want dat מטה hier vrouwelijk gebruikt is, geeft weinig bezwaar. Anderen nemen מטה met de oude overzettingen in den zin van *volk*, ofschoon het woord niet *dit*, maar slechts *stam*, *afdeeling van een volk* beteekent. Het woord *bestellen*, door ons gebruikt, drukt het best den zin van יעד op deze plaats uit. Nu luisteren allen en Hij, de Vrijmagtige, wil de schuldigen niet dan door hunne eigene getuigenis laten veroordeelen. Hierom vraagt Hij, of het huis van den slechte nog vol is van geplunderde schatten, of er nog maten der *verkorting*, d. i. die minder inhouden dan zij moeten, gevonden worden. (האש in plaats van היש. De vragende ה op de tweede plaats nà een partikel is niet geheel ongewoon, בית voor בבית wordt dikwijls gevonden.) Op deze vragen behoeft geen antwoord te volgen. Het volk is van zijne schuld even vast als zijn regter overtuigd. En de Heer vraagt verder, of Hij dan nu zuiver zou kunnen zijn bij eene weegschaal des onregts en bij een buidel van steenen des bedrogs, d. i. bij hen, die valsche schalen gebruiken en valsch gewigt bij zich dragen (Deutr. XXV, 13.) en er meê wegen? Zijne geregtigheid kan hen niet dulden, zij eischt hunne straf. De gansche stad is verdorven, hare rijken zijn geweldenaars en de geheele bevolking trouweloos, zoo bedriegelijk zijn hunne redenen, dat hunne tong als het ware het teeken des bedrogs in hunnen mond is geworden. אשר, door het affix in עשיריה nader bepaald, is te verbinden met עיר in het negende vers, of liever de Propheet heeft haar aanhoudend voor oogen, ofschoon hij zich niet bindt aan het geslacht van dit woord, maar nu het mannelijk meervoud, dan weder het vrouwelijke en zelfs het mannelijke enkelvoud in dit en de volgende verzen gebruikt. En zoo vergeldt Hij hun nu ook naar hunne handelingen, onherstelbare rampen brengt Hij over hen, ontzetting d. i. door hen te ontzetten, naar ziel en ligchaam krachteloos te maken van wege hunne zonden. (Het gebruik van het Perfectum החליתי in eene rede, waar Jahve spreekt van hetgeen Hij doen wil, kan wel niemand bevreemden. In de volgende verzen, waar de gevolgen dier daad bij de menschen worden voorgesteld, staat het futurum weder op zijne plaats.) Te vergeefs zouden zij hunnen honger trachten te stillen, zelfs terwijl zij aten, zou Hij hen benaauwen, te vergeefs zouden zij

15. Gij zult zaaijen en niet oogsten, | gij zult olijven treden — en u met de
olij niet zalven — en most — en den wijn niet drinken.
16. En men zal de instellingen 'Omri's houden en al het werk van het huis
Achabs, en gij zult in hunne raadslagen gaan, | opdat Ik u overgeve ter verwoes-
ting en hare inwoners ter uitfluiting en den smaad Mijns volks zult gij dragen.

3.

VII. 1. Wee mij, want ik ben als inzamelingen van het ooft, als de nalezing van
den wijnoogst, | geen druif om te eten, noch vijg, die mijne ziel begeerde.
2. Omgekomen is de vrome uit het land, en een brave onder de menschen
is er niet, | allen loeren zij op bloed, de man jaagt zijnen broeder in het net.
3. Naar het kwaad der handen, om het goed te maken, vraagt de Vorst en de reg-
ter om belooning, | en de groote spreekt het verlangen zijner ziel uit, en zij ver-
draaijen het.

hunne goederen voor het gevaar in veiligheid brengen, want zelfs van daar zou Hij die aan het zwaard overgeven. Ook van hunnen arbeid des velds zou des Heeren zegen geweken zijn, een ander zou er de vruchten van plukken, en daarenboven zou er een oordeel der verharding op hunne harten rusten, dat zij, ook te midden der rampen, niet Jahve, maar de goden van Achabs huis zouden zoeken en hunne zeden navolgen. Dit hadden zij te wachten, omdat Jahve hunnen ondergang en hunne versmading besloten had, Zijn volk te zijn zou hun dan slechts ten smaad verstrekken, als zij hunne afkomst zouden trachten te verloochenen zonder het te kunnen. Het woord ישחך in v. 14 komt alleen hier voor. De vertaling *uw honger*, ofschoon slechts op den zwakken grond eener vergelijking met وحش IV, *hongerig zijn*, rustende, is evenwel de waarschijnlijkste. De *vau relativa* in ותלכו vs. 16 is juist. Zij duidt de afhankelijkheid aan der volgende van de voorgaande woorden.

VII, 1-6. Zoo had dan de Propheet, als in den geest het vonnis des volks hooren vellen, en diep was hij er door geroerd. Even als Abraham, die genade voor Sodom verkreeg, indien hij slechts enkele regtvaardigen in haar vond, maar te vergeefs hen zocht, zoo wendde nu ook Micha her- en derwaarts zijne oogen, of hij soms nog eenige goeden mogt ontdekken, om wier wil hij redding voor Jerusalem zou kunnen afsmeeken, maar ook dit laatste redmiddel mislukte. « Wee mij;" roept hij nu uit, « want het gaat mij, als zocht ik vroege vijgen ten tijde der inzameling van het zomerooft, of druiven na den wijnoogst." Vroege vijgen zijn die, welke een geruimen tijd vóór de overigen tot rijpheid komen en bij de Joden voor de smakelijkste gehouden werden. Des zomers, bij de inzameling der boomvruchten, zocht men ze dus te vergeefs, gelijk ook het nalezen der wijngaarden, ofschoon derzelver eigenaars volgens Mose's wet hier en daar ten behoeve der armen iets moesten achter laten bij den wijnoogst, maar al te dikwijls vruchteloos zal geweest zijn. (אין vóór אשכול behoort ook bij בכורה, met hetwelk de woorden אותה נפשי relatief moeten verbonden worden.) Zoo zocht Micha nu ook te vergeefs naar regtvaardigen, want deze waren uitgestorven in het land, en die waren overgebleven waren goddeloos; zij loerden op bloed en joegen elkander in het net, d. i. zochten elkanders ondergang. De vorst, de bewindvoerder, wiens pligt het was naar het kwaad onderzoek te doen, om deszelfs daders te straffen, vroeg er naar, om het goed te maken, te bewimpelen en te bedekken, en de regter vroeg om geschenken (in השפט, DE REGTER, kan het woord *rigt* reeds opgesloten liggen, hetgeen men er dan onder verstaan moet. Met niet minder regt meenen evenwel anderen, dat het voorgaande שואל niet slechts van den *Vorst*, maar ook van den *regter* het praedicaat is.) en de groote, de door rijkdom uitstekende, wiens zaak de regter te onderzoeken had, schroomde niet vrij uit

4. De goede van hen is als een doornstruik, de brave uit eene doornhaag, | de dag uwer wachters, uwer bezoeking is gekomen, nu zal hunne verwarring daar zijn.

5. Vertrouwt niet op eenen vriend, verlaat u niet op eenen bekende, | tegen haar, die aan uwen boezem ligt, bewaak de poorten uwes monds.

6. Want de zoon beschimpt den vader, de dochter staat op tegen hare moeder, de schoondochter tegen hare schoonmoeder, | des mans vijanden zijn de lieden zijns huizes.

4.

7. En ik, op Jahve zal ik wachten, hopen op den God mijner hulpe, | Hij zal mij hooren, mijn God.

8. Verheug u niet, mijne vijandin, over mij, want ben ik gevallen, ik ben opgestaan, | want zit ik in duisternis, Jahve is licht voor mij.

zijn verlangen te kennen te geven, hetwelk hij met den vorst en den regter, voor wie hij teregt staat, verdraaide, d. i. verdraaid, willekeurig en onregtvaardig maakte. (הגדול staat los vooraan en הוא is het subject van דבר חות נפשו.) Die onder hen voor braaf werden gehouden, waren even schadelijk en onnut als doornstruiken, hunne regtvaardigen waren als uit eene doornhaag afkomstig. (Het pronomen affixum in טובם, HUN GOEDE, wordt in ישר ondersteld, de verklaring van ממסוכה, UIT EENE DOORNHAAG, is eenvoudiger dan eene andere *erger dan eene doornhaag*.) Nu was de maat hunner zonden vol, de dag, dien hunne wachters voorspeld hadden, de Propheten tot wachters huns volks gesteld, de dag hunner bezoeking was daar, nu zouden hunne (hier gaat in het Hebreeuwsch volgens eene gewone persoonsverwisseling de *tweede* in den *derden* persoon over,) verwarring en omkeering volgen. Deze woorden van het tweede lid in het vierde vers zijn met de voorgaande en volgende niet verbonden. De innigste overtuiging van de onvermijdelijke noodzakelijkheid der straf van zijn volk doet ze den Propheet uitspreken als de tolken van zijn ontsteld gemoed, waarna hij in het vijfde en volgende vers, hoezeer in eenen gewijzigden vorm, de schildering van Juda's verdorvenheid voortzet. Klaagde hij vroeger over onregtvaardigheid en wreedheid, die alle burgerlijke betrekkingen ondermijnden, hier zijn het ontrouw en liefdeloosheid, die de rust der huisgezinnen verstoren en het gevoel der vriendschap verstikken, welke zijn hart met zware droefheid vervullen. Welk een toestand van een land, waar de jongeling zijnen vriend, de man zijne echtgenoot, de ouders hunne kinderen niet kunnen vertrouwen, waar men in zijne huisgenooten zijne gevaarlijkste vijanden moet verwachten!

7-13. Wat kan derhalve de Propheet voor zulk een volk bij Jahve ter verontschuldiging inbrengen? Niets blijft hem over, dan te zwijgen en zich zelven en het volk aan Gods genade aan te bevelen, niets dan zijn onwrikbaar geloof aan de goddelijke beloften aan de vaderen geschonken. Maar dit is hem dan ook genoeg, want hoe ook ter nedergebogen en te midden der duisternis, waarmede de schandelijke afval van Juda alle blij vooruitzigt in de toekomst belet, hij wankelt niet en nog treedt hij op, niet slechts als de Godsgezant, die den vloek uitspreekt over de zondaars, maar als de knecht Jahve's, die Zijn volk vertegenwoordigt en als het ware hunne zonden draagt, in wien zich het beeld afspiegelt van dien priesterlijken Koning, op wien het geloovige Israël in zijne offers werd gewezen. In dezen zin spreekt Micha hier, als sprak de gemeente in hem, overtuigd dat in haar het beginsel van eene betere toekomst onsterfelijk is. Op Jahve wil hij wachten, hopen op den God zijns heils, want Hij, die Zijne trouw nooit breekt, zijn God zou hem hooren. Het heidendom, zijne vijandin, mogt zich verheugen, maar deze vreugde was ijdel, want, was hij ook gevallen, hij was weêr opgestaan, want, zat hij in duisternis, Jahve was hem een licht. Zonder

9. Den toorn Jahve's zal ik dragen, want ik heb gezondigd tegen Hem; | tot dat Hij zal twisten mijnen twist en mijn regt doe; Hij zal mij uitvoeren tot het licht, dat ik Zijne geregtigheid zie.

10. En zij zal het zien, mijne vijandin, en schaamte zal haar bedekken, die tot mij sprak: « waar is Jahve uw God?" | mijne oogen zullen zich verlustigen aan haar, nu zal zij tot vertreding zijn, als slijk der straten.

11. Een dag om te bouwen uwe muren, | deze dag, verwijderd is het tijdstip.

12. Het is die dag, dat men tot u zal komen van Assur en de steden van het Bevestigde, | en van het Bevestigde tot de rivier en van zee tot zee en berg tot berg.

13. En het land zal tot verwoesting worden van wege zijne inwoners, | om de vrucht hunner daden.

5.

14. Weid Uw volk met Uwen staf, de schapen Uwes erfdeels, wonende afgezonderd, in een woud in het midden des Karmels, | zij weiden Basan en Gil'ad als in de dagen der eeuwigheid.

te vertwijfelen droeg hij zelfs Gods toorn, Zijne regtvaardige straf voor zijne zonden, want hij wist, dat Hij zeker ook zijne twistzaak zou twisten, hem regt zou doen tegen zijne vijanden, dat Hij hem uit de duisternis in het licht des heils zou voeren, dat hij Zijne geregtigheid zou aanschouwen, waarvan het heidendom met schaamte getuige zou zijn, hetwelk in zijn ongeluk hem uittartte en vroeg « waar is uw God?" Zijne oogen zouden het strafgerigt der heidenen zien. En nu klimt bij elk woord, dat hij spreekt, de geestdrift van den Propheet, hij verliest zich geheel en al in die heerlijke toekomst en de Geest des Heeren verkondigt door zijnen mond, welk lot aan Israël aan het einde der dagen beschoren is. Het zijn de woorden des Heeren, die wij in vs. 11-13 lezen, maar Micha's persoonlijkheid is te zeer opgelost in zijne roeping als gezant en tolk van Jahve, dan dat hij er een « spreekt de Heer" vooraan konde stellen. Kort en afgebroken zijn zijne woorden, want zij drukken uit, niet wat hij overdacht, maar wat zijn verhoogde geest van de heerlijkheid des Heeren aanschouwde. « Een dag om te bouwen uwe, Jerusalems, muren! deze dag, verwijderd is zijn tijd!" (חק voor חקו Deze verklaring van יום ההוא ירחק חק is boven alle anderen te verkiezen, חק beteekent *hetgeen bepaald is*, hetzij van tijd hetzij van plaats, grenzen in den zin van *uitgebreidheid* kan het niet beteekenen, evenmin als in רחק het begrip van *uitgebreid zijn* ligt. Dat Jerusalem eerst als vrouwelijk in גדריך en daarna in עריך als mannelijk wordt aangesproken, is van weinig gewigt. Misschien was עָרַיִךְ niet gebruikelijk.) Het was de dag, waarop de volken (zie IV, 2.) derwaarts zouden komen, om Jahve te aanbidden en zich aan Zijne heerschappij te onderwerpen. Zij zouden komen zelfs uit Assyrie en de steden van Egypte, de hoofdzetels der afgoderij, en van Egypte tot aan de rivier den Eufraat, en van zee tot zee en van berg tot berg, d. i. uit alle landen, die tusschen die beide landen, ja tusschen alle zeeën en bergen gelegen zijn. (Dat מצור het zelfde is als מצרים Egypte, blijkt duidelijk uit deze en eenige andere plaatsen, waar het voorkomt. Eigentlijk beteekent het *het bevestigde* en wordt van sterke steden gebruikt. Misschien is het bij de dichters in gebruik gekomen uit de zucht, om voor vreemde eigennamen eene passende Hebreeuwsche afleiding te bekomen. In dit vers heerscht eene groote vrijheid in het gebruik en het weglaten der voorzetsels מן en עד, welke uit het schoonheidsgevoel des dichters moet worden verklaard. Hierom ook is de gissing, dat men voor ערי מצור moet lezen עדי מצור, ofschoon overigens

15. Als in de dagen van Uw uittrekken uit het land van Egypte | doe het wonderen zien.

16. Volken zien het en schamen zich voor al hunne kracht, | zij leggen de hand op den mond, hunne ooren worden doof.

17. Zij likken stof als de slang, als de wormen der aarde sidderen zij te voorschijn uit hunne sloten, | voor Jahve, onzen God, beven zij en vreezen voor U.

18. Wie is een God gelijk Gij, het misdrijf vergevende en voorbijziende de overtreding van het overschot Zijns erfdeels, | Hij houdt niet tot in eeuwigheid Zijnen toorn vast, want een welgevallen in genade heeft Hij.

19. Weder zal Hij ons begenadigen, Hij zal neêrtreden onze misdrijven, | en in de diepten der zee al hunne zonden werpen.

20. Gij zult aan Jakob trouwe geven, genade aan Abraham, | hetwelk Gij gezworen hebt aan onze vaderen van de dagen der oudheid af.

niet ongegrond, toch onzeker.) En het land, hier wel dat der heidenen, die zich aan Israël vergrepen hadden, zou deelen in de straf zijner bewoners, als het aan de verwoesting zal worden prijs gegeven."

14-20. Eindelijk, wat zal de Propheet nog meer spreken? Niets blijft hem over, dan om te besluiten met op te treden als voorbidder zijns volks bij zijnen God. «Weid Uw volk," dus spreekt hij tot Jahve, «met uwen staf, de kudde van Uw erfdeel, afgezonderd wonende in het woud, midden op den Karmel," d. i. wanneer het door U uit de landen der heidenen zal zijn te zamen gebragt in hun eigen land, en rustig en ongestoord, als eene kudde in de vruchtbare weiden van den Karmel, de zegeningen van Palestina zal genieten. (Hij heeft hier, even als vroeger, het oog op de Godspraken van Bil'am. Den vorm שׁכני leest men ook 'Obadja 3, en dat de woorden, שׁכני tot כרמל, op *het volk* en niet op *God* kunnen slaan, blijkt hieruit, dat Jahve wel op Sion, maar niet op den Karmel door Israëls dichters gezegd werd te wonen.) Dan mogten zij in Basan en Gil'ad weiden, d. i. wonen als in vroegere dagen, toen deze Overjordaansche streken nog in Israëls bezit waren. Als in de dagen, toen de Heer voor hen uittoog uit Egypte, toen Hij hen zoo wondervol uit dat land hunner slavernij redde, mogt Hij hun nu ook Zijne wonderen doen zien, welke er tot de herstelling niet minder dan tot de vorming des volks zouden noodig zijn. (אראנו onregelmatig voor הראנו, want dat God hier weder sprekende zou zijn ingevoerd is onwaarschijnlijk. De verwisseling der א voor ה is wel zeldzaam in het Hebreeuwsch, maar, behalve dat het Aramaeisch talrijke analogien oplevert, leest men toch ook Jes. LXIII, 3 אגאלתי voor הגאלתי en Ps. LXXVI, 6 אשתוללו voor השתוללו. Zij, die de woorden van dit vers als Gods antwoord opvatten, hebben vóór zich, dat צאת UITGAAN gewoonlijk van het volk, door Jahve gevoerd, gebruikt wordt; de voorstelling echter, dat Jahve zelf Egypte verliet, toen Hij Zijn volk van daar uitvoerde, is zeer natuurlijk, waardoor ook de persoonsverwisseling in אראנו, die zij moeten aannemen, vervalt, welke, ofschoon overigens zeer gewoon, op deze plaats eenigzins hard is.) De heidenen zouden het zien en zich schamen voor de kracht, die zij waanden te bezitten; ten teeken van eerbied zouden zij de hand op den mond leggen, en hunne ooren doof worden door hetgeen zij zouden hooren; als de slangen zouden zij het stof likken en ter sluiks en sidderend als kruipende dieren uit hunne sterkten sluipen, bevende en vreezende voor Jahve, Israëls God. Want wie is een God gelijk Hij, die de zonden vergeeft en de overtreding Zijner geredde gemeente voorbij ziet en den toorn aflegt, daar Hij lust heeft om genadig te zijn. Op nieuw zou Hij Juda begenadigen en reinigen van de zonden, die Hij zou wegdoen, als wierp Hij ze in de golven der zee; die Zijne trouw en genade aan Jakobs en Abrahams kroost schenkt, zoo als Hij in oude dagen aan hunne vaderen zwoer.

In mijne vertaling van Hosea' (de bewerking van Micha is van eene andere hand,) zijn eenige misstellingen ingeslopen, die ik verzoek dus te verbeteren:

IV, 15. IJdelheidshuis, lees, IJdelhuis.

V, 8. Gib'ea, lees, Gib'a.

IJdelheidshuis, lees, IJdelhuis.

IX, 10. vijgenboom, bij zijn begin zag, lees, vijgenboom bij zijn begin, zag.

XI, 2. Ba'alim, lees, Ba'älen.

Dr. F. W. C. UMBREIT's *practischer Comment. über die Kleinen Propheten*, Erster Theil, Hosea' Joël, 'Amos en 'Obadja bevattende, kwam eerst uit, nadat Hosea' reeds was afgedrukt, zoodat ik er geen gebruik van heb kunnen maken.

D. G.